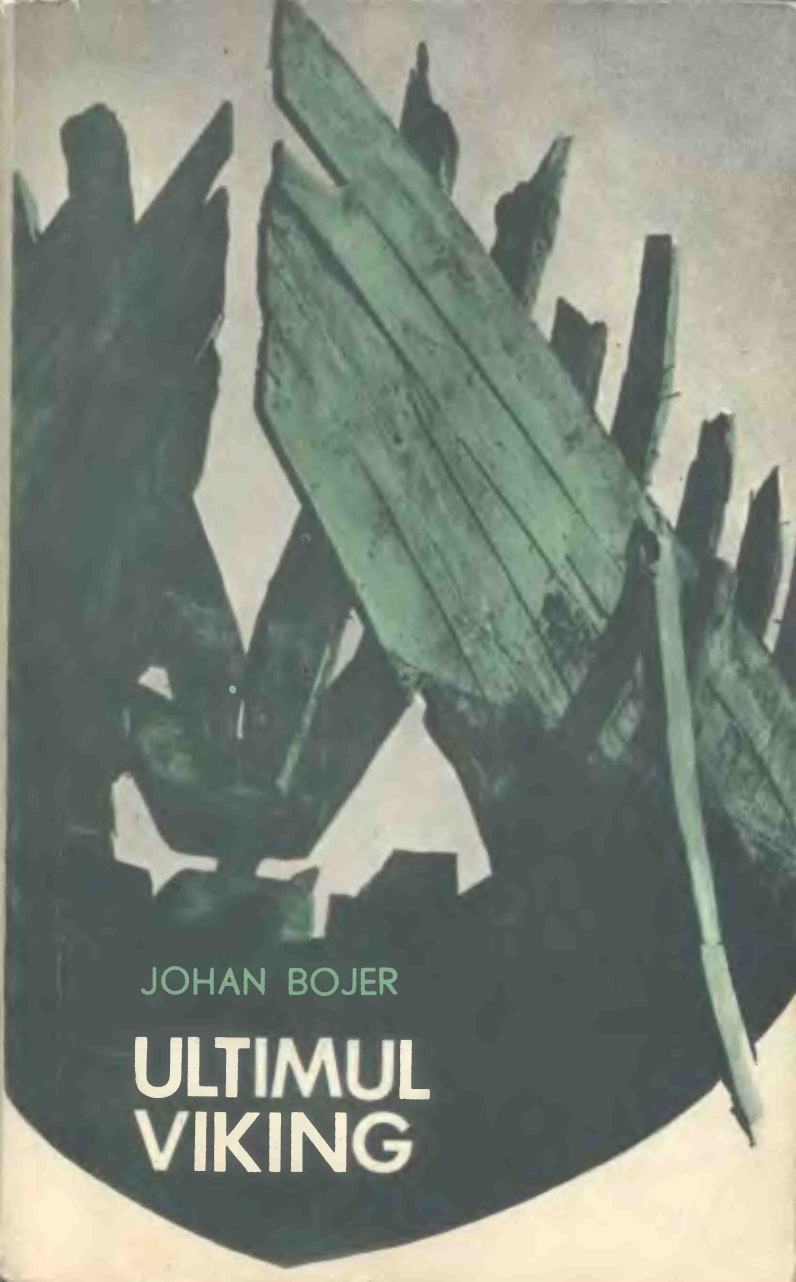

JOHAN BOJER

ULTIMUL VIKING

Johan Bojer

■

ULTIMUL VIKING

Roman

Traducere din limba norvegiană de
ALEXANDRU BUDIŞTEANU

EDITURA PENTRU
LITERATURĂ UNIVERSALĂ
Bucureşti 1967

Coperta de *Hary Guttman*

Johan Bojer

DEN SISTE VIKING

Gyldendaske Bokhandel

Kristiania

MCMXXIII

PREFAȚĂ

După cum Cervantes însuși mărturisește în Prolog, *Don Quijote* a fost scris cu intenția de a combate literatura cavalerească, de a-i denunța efectele nocive, luînd-o în derîdere. Un pamflet, așadar, ce risca să-și piardă actualitatea de îndată ce satira a rămas fără obiect. Dar cartea s-a păstrat mereu actuală, iar de-a lungul veacurilor i s-au adăugat atîtea semnificații noi, încît unii exegeți ai operei lui Cervantes s-au întrebat chiar dacă autorul și-a înțeles, într-adevăr, eroul. Prin scurgerea timpului au fost descifrate idei, sentimente și sensuri general-umane, pe care tot timpul le-a diferențiat de circumstanțialul caduc, adică de ceea ce era accesibil înțelegerii și sensibilității circumscrise într-un anume perimetru geografic și în limitele unui moment istoric dat.

În această ordine de idei ar putea, desigur, să fie citate și alte opere, care, susceptibile de a fi îmbogățite cu semnificații noi, refuză să îmbătrînească.

Desigur, chestiunea e poate mai complexă, dar, redusă aici la o schemă elementară, sugerează punctul de vedere din care, privind *Ultimul viking*, acest amplu poem epic își păstrează nealterată vibrația lui emoțională peste timp și comunică un fior de autentică poezie.

*

Ceea ce se petrece în actualitate, adică în actualitatea anului 1921 cînd a apărut romanul, e capitolul final căruia acțiunea propriu-zisă îi este anterioară cu cîteva decenii. Epilogul e încărcat de melancolie și de nostalgia unor vremuri apuse. *Ultimul viking* acuză astfel o optică *paseistă*, definitorie de altfel pentru poziția lui Johan Bojer (1872—1959) față de realitățile norvegiene de la începutul acestui veac.

Rupîndu-se din Uniunea cu Suedia în 1905, Norvegia inaugurează o epocă nouă în istoria sa politică și în viața economică. Dezvoltarea industriei, mai pronunțată o dată cu dobîndirea independenței, provoacă un proces accelerat de proletarizare a țărănimii și a pescarilor ; concură,

pe de o parte, la creşterea numerică a clasei muncitoare, iar pe de altă parte face ca, prin ritmul rapid al acestor prefaceri, proletariatul să se afirme mai dinamic şi mai combativ decît în alte ţări scandinave.

Pe planul literelor, e epoca în care — Bjørnson, Ibsen, Kielland, Hamsun sau Lie fiind nume de acum consacrate — o nouă generaţie de scriitori, din care face parte şi Bojer, începe să se afirme. Aducînd fiecare în parte o contribuţie literară distinctă, scriitorii noii generaţii prezintă totodată cîteva trăsături comune : admiraţia faţă de marii lor predecesori ; apoi interesul, pe care îl iau mai ales de la Hamsun, pentru forţele iraţionale ale sufletului ; şi, cu precădere, atenţia pe care o acordă opoziţiei dintre societatea modernă şi vechea civilizaţie ţărănească ; de aici, o altă latură comună — trăsătură de altfel constantă a literaturii norvegiene : preocuparea fiecărui scriitor de particularităţile locale ale regiunii sale de baştină, sau, în orice caz, pentru particularităţile unei regiuni determinate. Gabriel Scott va deveni astfel romancierul Sudului, iar Peter Egge va înfăţişa viaţa ţăranilor din interiorul ţării, Bojer, la rîndul său, în *Ultimul viking*, în *Propria noastră casă* sau în *Oamenii coastei* va evoca viaţa aspră şi plină de primejdii a pescarilor din ţinutul Trondhejm.

Dar nu numai atît.

Ultimul viking reînvie realităţi de curînd apuse, în care se răsfrîng şi vibrează încă ecourile nobile şi generoase ale unei istorii în acelaşi timp glorioase şi poetice. Mai mult : prezentul, în viziunea lui Bojer, e acceptabil numai prin ceea ce reprezintă el ca prelungire, continuare a unor tradiţii seculare ; restul e deplorabil. De pe această poziţie, Bojer observă şi denunţă racilele noilor realităţi. Toate prefacerile — se demonstrează în *Ultimul viking* — minează un mod de viaţă multisecular, minează însăşi temeliile unei vieţi clădite, generaţie după generaţie, pe demnitate şi libertate, pe o muncă supraomenească şi plină de primejdii, dar care, în contextul unor relaţii patriarhale, asigura independenţa totală a individului sau măcar îi dădea sentimentul net al independenţei. Or, iată că la începutul acestui veac, băncile, vapoarele — întreprinderi industriale în plin ocean — şi marele comerţ, complică mecanismul relaţiilor sociale şi-i aruncă pe pescari la periferia vieţii economice.

Şi astfel, tradiţia moare de civilizaţie, viaţa se angajează pe un făgaş prozaic : vapoarele fac inutile virtuţile vikingilor : curajul, bărbăţia, eroismul.

Prezentul e implacabil dar nu deschide perspective clare : „*A izbîndi în unele* — va spune Lars în ultimul capitol al romanului — *înseamnă a renunţa la altele*". Progresul şi regresul sînt, aşadar, în viziunea lui Bojer, categorii echivalente care, în sfera socialului şi a economiei, se compensează sau se anulează ; sînt mişcări, deci, fără raţiune din moment ce nu

produc altceva decît rupturi, tot mai grave, în continuitatea tradiției. De aici tristețea și melancolia, nostalgia și resemnarea care, în finalul romanului, sînt desemnate ca unicele atitudini posibile. De aici *paseismul* — întoarcerea spre trecut, veștejirea imperfectelor realități moderne în numele și din perspectiva unui trecut ideal.

Totuși, în ziarele vremii, unde se constată deosebirea de interese flagrantă între pescarii pauperizați și armatorii sau angrosiștii care mînuiesc averi, este semnalat un antagonism real, care nu poate fi ignorat. Dar pentru Bojer, asemenea ziare nu sînt decît niște nocive instrumente de dezbinare socială, cărora le opune acest tablou ce se vrea tonifiant : pescarii, într-un ceas de răgaz, fac lectură din Bjørnson, descoperind în paginile cărților un copleșitor filon de bunătate și de înțelepciune.

Soluția însă pare să o dea Lars. Mai cultivat decît alții, înțelegînd mai bine rosturile vieții și spiritul timpului, face un efort de adaptare, devine... director de școală și rostește aforistic : progres într-o parte e regres într-alta. Transmite așadar mesajul unui sceptic și al unui dezamăgit care nu are nici măcar meritul originalității. Romanul capătă astfel — sub aspectul problematicii sale sociale — un iz de desuet ; iar tendința, tezele din *Ultimul viking* prezintă interes cel mult pentru istoria literară.

*

Dar comparați romanul cu povestirile lui Conrad și cu însemnările lui Gerbault, cu *Bătrînul și marea* al lui Hemingway și cu *Aventurile lui Gordon Pym* al lui Poe ; comparați-l cu încă alte multe cărți, mai noi sau mai vechi — mari și frumoase și interesante — în care omul înfruntă marea. *Ultimul viking* va rezista comparației ; căci seamănă cu toate la un loc ; dar în același timp va refuza comparația pentru că nu seamănă cu nici una în parte. Se integrează genului, dar ca o operă distinctă și originală.

Într-un Dicționar universal al autorilor și operelor — o lucrare de prestigiu și de circulație europeană — *Ultimul viking* este prezentat astfel (citatul e integral) : *Acest roman descrie un mediu pe care Bojer îl cunoaște bine, acela al pescarilor din Lofoten. La sfîrșitul toamnei, pescarii din sudul Norvegiei se duc la Lofoten unde se stabilesc în bărăci anume destinate lor și petrec iarna pescuind în largul coastei. Printre ei se află și Kristaver Myran, „ultimul viking", care tocmai cumpărase un vas, „Kobben", ce avea proasta reputație de a se răsturna cu ușurință în timp de furtună. În echipaj se află și fiul lui mai mare, Lars. Călătoria pînă la Lofoten decurge fără incidente, în ciuda instabilității vasului. Încep apoi lungile luni de iarnă, munca aspră de zi cu zi : mîini care sîngerează dar*

care trebuie să se înfunde în sare. Pe uscat se iscă încăierări între pescarii din Sud și cei din Nord : pe mare e goana după un banc de heringi, a căror trecere e semnalată de prezența unei balene. Pescuitul a fost rodnic dar greu și, la reîntoarcere, „Kobben" e răsturnat de furtună. Este salvat de un vapor, dar înainte de a sosi ajutorul, Kristaver pierde un om din echipaj. O mare parte din ceea ce cîștigase în timpul campaniei de pescuit e cheltuit pentru reechiparea lui „Kobben", dar de data aceasta Kristaver așează catargul ceva mai în spate : vasul nu se va mai răsturna. Iată ce viață grea și periculoasă duce Kristaver ; în ceea ce privește soția lui, venită din interiorul țării, ea detestă marea, care amenință să-i răpească tot ce are mai scump. Lars e trimis la școală și devine învățător ; fratele său, Oluf, pleacă în America, și cînd tatăl lor moare, mama vinde vasul și se retrage în interiorul țării împreună cu ceilalți copii. Dar dacă mama pare să fi învins, victoria ei e de scurtă durată. Într-adevăr, Tosten, mezinul, nu întîrzie să se reîntoarcă la Lofoten, dar de data aceasta în calitate de simplu om de echipaj. El nu se va mai întoarce niciodată pe lîngă ai săi ; cînd Lars, la rîndul său, vine să revadă micul sat de pescari în care s-a născut și a trăit, el e un străin care abia se mai regăsește printre amintiri : poate a trădat."

Într-adevăr, în linii mari, cam asta e tot ; prezentarea aceasta succintă e destul de exactă. Dar redus la un rezumat, *Ultimul viking* pare de o banalitate dezolantă — *quod erat demonstrandum.* Acțiunea romanului, deși adesea spectaculoasă și palpitantă, e mai degrabă lineară și, repovestită, devine meschină. Or, epica urmează ciclul natural al anotimpurilor — din toamnă pînă în toamnă — urmează ciclul firesc al vieții — de la naștere pînă la moarte — și surprinde totodată un moment din ciclul evoluției economice și sociale a Norvegiei, cuprinzînd astfel mai mult decît ceea ce s-ar putea povesti într-un rezumat și mai mult chiar decît se povestește în roman. Valoarea și, implicit, perenitatea operei trebuie căutate nu atît în narațiune, cît în *subtextul ei,* unde Bojer *sugerează* un univers uman tangent la sublim : valoarea și actualitatea ei trebuie căutate — parafrazînd expresia unui clasic roman — nu în arta cu tendință a autorului, ci în tendința cu artă a romanului. O asemenea disociere se impune de la sine întrucît ea delimitează ceea ce e caduc — adică interpretarea momentului istoric dar mai ales limitele concluziilor — de ceea ce este peren, adică elogiul poetic al omului de rînd și a vieții lui simple.

Ultimul viking se menține astfel în circuitul valorilor universale printr-o temă generoasă ce se suprapune unei problematici sociale perimate și care, de altfel, imprimă cărții un pronunțat caracter regionalist. Romanul, desigur, se impune și prin virtuțile lui artistice. Bojer preia și interpretează procedeele unei străvechi tradiții de literatură populară scandinavă. El

converteşte evenimentele vieţii şi faptele oamenilor în echivalente emoţionale ; transformă în metaforă momentele şi actele cele mai obişnuite, îmbogăţindu-le astfel cu înţelesuri ce depăşesc semnificaţia lor comună.

Urmînd, cum am mai arătat, ciclul firesc al vieţii, acţiunea se constituie din mici sau ample poeme, dedicate fiecărei vîrste. În jocurile copilăreşti se descifrează presentimentul vieţii ; în dezamăgirile bătrîneţii — presentimentul morţii. Munca, dominanta maturităţii, nu e numai activitatea cotidiană cea mai constantă ci devine şi o dramatică, o crîncenă confruntare între om şi natură ; iar pescuitul e chiar mai mult decît atît : pescarul înfruntă marea, cerul şi moartea ca pe nişte potrivnici care-i sînt egali, dobîndind astfel, el, omul simplu, proporţii cosmice.

O atare viziune hiperbolică, apoi construcţia epică redusă la simpla cronologie a evenimentelor şi, în sfîrşit, conciziunea expresiei par să îşi aibă originea în *saga*. Înclinat spre cultul istoriei, ca mai toţi reprezentanţii de marcă ai generaţiei sale, Bojer pare că, într-adevăr, face frecvent apel atît la motivele cît şi la categoriile estetice din *saga* — acele povestiri poetice, născute prin veacul al X-lea, unde sînt glorificate faptele de vitejie ale vikingilor şi ale regilor lor, într-un cadru care reproduce cu multă fidelitate instituţiile, obiceiurile, modul de viaţă ale nordicilor.

Romanul preia astfel o formulă de artă de esenţă populară în care nu numai faptele excepţionale, ci şi detaliile vieţii cotidiene — care abundă în *saga* — sînt sursă şi obiect de poezie. *Ultimul viking* evocă, într-adevăr, cu o exactitate fermecătoare nu numai prin colorit şi pitoresc ci, adesea, şi printr-o voită candoare, viaţa obişnuită a pescarilor din Trondhejm. În tabloul acesta de mari dimensiuni, totul e înfăţişat cu o minuţiozitate care vrea parcă să excludă orice omisiune. Între momentele cruciale din ciclul vieţii (naşterea şi moartea) sau din ciclul anotimpurilor (plecarea şi reîntoarcerea pescarilor) sînt surprinse mai toate împrejurările, momentele, faptele existenţei cotidiene : jocurile copiilor sau practicile industriei domestice, scene de familie sau activitate din port ; sînt consemnate tradiţii şi moravuri locale şi nu sînt uitate nici măcar reţetele culinare. Totul pare a copia, *tale quale*, realitatea, cu obiectivitate de proces verbal, fără nici o intervenţie a fanteziei şi fără ca în noianul de amănunte să fi fost operată vreo selecţie. Inventarierea aceasta şi mai ales precizia cu care e întocmită sînt departe însă de scrupulele viziunii fotografice a naturalismului. Aglomerarea de detalii e mai degrabă schiţa unei poetice monografii a civilizaţiei rurale din sudul Norvegiei. Neavînd de proclamat vreun ideal reformator, Bojer devine poetul lucrurilor stabile, cristalizate de-a lungul unei multiseculare tradiţii. Viaţa cotidiană, care reproduce din generaţie în generaţie aceleaşi clişee, materializează, în ansamblul ei, memoria colectivă, traduce instinctul continui-

tăţii ce se exprimă în reguli fixe de conduită şi de activitate, de judecată şi de morală. De aceea, conflictele romanului vor fi pe cît de acute, pe atît de profunde. Primul conflict major se conturează chiar de la început, între spaima pe care oceanul i-o inspiră omului de uscat — respectiv Marjei — şi Kristaver, cel din urmă viking, care, instinctual, e un om al mării. Nu e lipsit de dramatism, dar e un conflict de ordin particular pe care Bojer îl enunţă doar ca o premisă a epilogului. Căci în rest personalitatea lui Kristaver domină totul şi nu admite opoziţii sau replică decît după moarte. Ca şi pe ceilalţi pescari, marea îl atrage irezistibil, operînd asupra unor forţe obscure ale sufletului, mai puternice decît raţiunea. Cam asta înţelege şi Marja : pentru ea, pescuitul e un primejdios şi absurd joc cu moartea. Supraomenesc sub aspectul efortului, e meschin ca rezultat practic, material. E ceea ce va înţelege Lars. Şi tot Lars e cel care, mai lucid, va situa meseria aceasta riscantă în contextul ei economic : *„...dacă ajunge pescar — îşi face el socoteala — n-are cine ştie ce perspective.. Şi chiar dacă ar ajunge cîndva căpitan, la ce bun?... Nici el nu este decît un rob pe care intermediarii, băncile, cumpărătorii de tot felul şi angrosiştii... îl trimit pe mare să le aducă peştele la uşa lor. Băncile şi intermediarii se îmbogăţesc... Angrosistul de aici e un om bogat. Doar unul singur rămîne pururea sărac... şi ăsta e pescarul.“* Şi urmînd îndemnurile raţiunii, Lars va ajunge învăţător. Se va întreba însă atunci dacă nu cumva nu e altceva decît un trădător. Căci pescuitul, practică multiseculară, s-a grefat în substanţa biologică a vikingilor, devenind un implacabil instinct, ce nu se poate satisface decît în climatul unui mod de viaţă arhaic.

Interesant e însă că acest sondaj în subconştient duce la constatarea unui al doilea conflict, major şi definitoriu pentru momentul istoric dat : opoziţia dintre relaţiile umane şi sociale patriarhale, între instituţiile şi moravurile înrădăcinate prin tradiţie şi noile realităţi care operează prefaceri de structură în viaţa economică şi socială a Norvegiei.

În acest conflict, Bojer se situează de partea tradiţiei : valori şi virtuţi umane, pe care el le surprinde în dinamica lor cotidiană, riscă să se piardă într-o viaţă ternă şi prozaică, inutil complicată şi, în ultimă instanţă, absurdă. Ca atare, incompatibilă cu însăşi constituţia morală a pescarilor, cu structura lor psihică şi cu o mentalitate care au fost duse la desăvîrşire de-a lungul unor secole de viaţă aspră dar demnă şi eroică.

Există în roman un episod care e semnificativ în acest sens : ajutat de un concurs favorabil de împrejurări, cîrmaciul Jakob se îmbogăţeşte peste noapte. Or, în afară de faptul că socialmente rămîne mai departe un pescar oarecare, el însuşi refuză să asimileze din tipologia parvenitului

altceva decît unele detalii strict exterioare. Își risipește averea puțin stupid dar mai ales generos, spre a-l regăsi în final, trăind din mila publică. Averea nu înseamnă împlinire : el, ca și ceilalți pescari, și-a făcut, probabil, socoteli asemănătoare cu cele ale lui Lars : dar a descifrat rostul vieții nu în propria lui bunăstare, ci în continua și primejdioasa înfruntare a oceanului.

E interesant, totodată, de remarcat cum apar în acest roman burghezii ; sînt cîteva schițe fugare, e adevărat : un angrosist și proprietarul unui vapor — care amintesc întrucîtva desenele lui Daumier și fixează, în cîteva rînduri, personaje tipologic detestabile. Prezența lor, și mai ales prezentarea lor, explică întrucîtva poziția lui Bojer : e conservator pentru că disprețuiește burghezia ; e conservator pentru că nu poate opune angrosiștilor și bancherilor decît pescari ; iar aceștia n-au în fața lor decît... trecutul. Din punct de vedere economic, ei, pescarii, sînt anacronici — și Bojer o recunoaște cu o melancolică resemnare — dar sub aspect moral rămîn, în continuare, eroii ideali.

Omul-viking se definește prin curaj și demnitate, prin sentimentul solidarității și spiritul de independență. Sînt virtuți care se pot exprima doar în lupta acerbă, pe viață și pe moarte, cu oceanul, adică într-un cadru care, nealterat de civilizație, redă personalității umane puritatea și frumusețea ei elementară.

Marea, pe de altă parte, prezintă unicul mediu în care omul este sau se simte liber, pentru că — remarcă Bojer — acolo nu ajung tentaculele băncilor și ale angrosiștilor. Iată dar că ultimii vikingi nu sînt totuși niște instinctuali, pur și simplu : ei apără, de fapt, valori morale pe care noile realități economice și sociale încep să le submineze.

Trecutul e sublim și oamenii care-i perpetuează tradițiile sînt aidoma lui. Desigur, unul poate că e flușturatic, altul e laș — dar asta se întîmplă numai în condițiile vieții sedentare de pe uscat.

Există în roman cîteva episoade în care, beți sau treji, cu sau fără motive, pescarii se încaieră. Bătăile crîncene dintre cei din sud și cei din nord fac de altfel parte dintr-un ritual al campaniei de pescuit, și Bojer le tratează nu numai cu îngăduință, ci și cu umor. Despre Jakob va spune că se lasă ușor ucis, dar nu ia niciodată în serios treaba asta. Sau, după ce descrie încăierarea dintr-o tavernă, consemnează epilogul : cei care l-au aruncat pe fereastră pe marinarul beat au comis o mică greșeală — voiau, de fapt, să-l arunce în stradă pe ușă. În plin ocean însă, în lupta cu elementele dezlănțuite, personalitatea umană se redescoperă supradimensionată în tot ceea ce are ea mai frumos, mai elevat, mai grandios — pură

și nealterată, ca natura însăși. Dar incomparabil superioară naturii, căci omul i se integrează cu o inteligență, cu o afectivitate exacerbate de tensiunea înaltă la care se consumă această colosală confruntare de forțe. De aici și o poetică filozofie a acțiunii, a muncii înțeleasă ca rațiune și împlinire a vieții, opusă unor noi realități care o reduc în limitele unei practici strict economice, fără nici un ecou afectiv, fără nici o semnificație superioară. Elogiul adus omului de rînd e asociat astfel cu elogierea muncii ca act suprem de afirmare a personalității.

*

Prin bogăția subtextului său, romanul deschide un drum larg reflecțiilor, dobîndind astfel un surplus de savoare. Căci, epurat de tendința înscrisă în sfera regionalistă, îngustă, a investigațiilor și a concluziilor de ordin social, *Ultimul viking* va cîștiga în schimb, bogat de semnificații, un mesaj poetic de un cald și mereu actual umanism : *Arma virumque cano...*

Dar, ca să reluăm în alt sens un îndemn folosit ceva mai înainte, comparați-l — și romanul însuși o va sugera — cu alte cărți, mai noi sau mai vechi, mari și frumoase și interesante, în care omul înfruntă marea : va suporta comparația ; dar o va refuza totodată pentru că *Ultimul viking* înfățișează o ambianță umană specific scandinavă, pe care Bojer a surprins-o în realitatea ei vie și a transfigurat-o în operă de artă. În fața ei, o coardă nebănuită va vibra.

MIHAI MURGU

I

Lumina albăstrie a amurgului se lăsase deasupra satului — şi cînd clopotul de la Lindegård prinse a suna chemîndu-i acasă pe oamenii aflaţi pe cîmp, se răspîndi deasupra munţilor şi a fiordului ca un imn al asfinţitului de soare. Gospodarii risipiţi pe întinsele lanuri cu grîne aurii se îndreptară din şale şi — apucînd într-o mînă găleata în care îşi duceau mîncarea, iar în cealaltă secera — se îndrumară cete-cete către vetrele lor, cu feţele înroşite de văpaia norilor purpurii ce se ridicaseră deasupra munţilor albiţi de nea, dinspre apus, dincolo de apele fiordului.

Conacul de la Lindegård se afla aşezat pe o înălţime, asemenea unei vechi cetăţi. Ferestrele clădirii acesteia mari, cu ziduri albe, păreau o mare de flăcări în lumina amurgului; grădina şi parcul înconjurător se întindeau pînă aproape de apele mării. În spatele conacului erau o seamă de acareturi şi de clădiri, închipuind parcă un întreg orăşel de sine stătător. Gospodăria aceasta mare parcă le-ar fi împins pe celelalte mai mici înspre marginea satului, către răsărit, înspre culmile golaşe, de ale căror povîrnişuri se agăţau căsuţe mici, sau înspre miazănoapte, pînă aproape de stîncile pleşuve şi cenuşii ce străjuiau ţărmul mării. Şi cînd începea a suna clopotul de la Lindegård, porneau curînd şi toate celelalte clopote de prin gospodăriile din sat.

Oamenii locuiau în mici căsuţe de pescari, clădite pe malul fiordului cenuşiu, cu cîte o palmă de loc în jurul lor. Lucrau o mare parte din an pe moşia din partea locului, văzîndu-şi de propriile lor petice de pămînt numai pe înserat, cînd se întorceau pe la casele lor — şi fiindcă nu se ajungeau, erau nevoiţi să-şi caute hrana şi pe întinsul mărilor. Toamna se duceau la pescuitul heringilor, iarna porneau cale de sute de mile cu bărcile lor de pescuit, spre insulele Lofote. Pe de o

parte îi momea cîştigul. Pe de alta, îi îndemna inima să pornească pe mare pentru că numai acolo se simţeau cu adevărat oameni liberi

În seara aceea, pe unul din întinsele lanuri de orz rămăsese un om singuratic. Sus, de la conacul din Lindegård se vedea doar ca un punct negru pe fondul gălbui al lanului, dar în realitate era o femeie, Marja Myran, soţia unui gospodar de prin partea locului. Intra în obligaţiile oamenilor să secere grînele de pe moşie — şi cu toate că era o treabă destul de bună să seceri într-o zi un mål [1] de loc, Marja secerase în ziua aceea aproape de două ori pe atît. Acuma se străduia să isprăvească de secerat ultima palmă de loc ce-i mai rămăsese înainte de a porni spre casă, dar se îngrozea gîndindu-se la clipa în care va trebui să-şi îndrepte spinarea, căci se temea că o vor apuca ameţelile şi că va leşina poate.

Secera sclipea şi tăia neîncetat ; orzul umed îl aduna cu mîinile ei umflate, strîngîndu-l în şorţul care de mult se udase leoarcă. Făptura ei firavă, îmbrăcată în rochia cenuşie avea mişcări unduioase, îndemînatice ; basmaua cea neagră îi luneca din cînd în cînd pe ceafă, dar de fiecare dată femeia o trăgea la loc cu mîna în care ţinea secera. Nu mîncase aproape nimic de dimineaţă şi acum, pe lîngă durerea pe care o simţea în spate, începuse să simtă şi un gol în pîntece.

Într-o căpiţă din apropierea ei se afla o legătură, care din cînd în cînd se mişca şi din care ieşea un gîngurit. Acum în urmă începuseră să se audă şi nişte scîncete uşoare — şi femeia se gîndea că trebuie să i se fi făcut foame, dar n-avea ce-i face, trebuia să mai aştepte.

Micuţul dăduse la o parte şalul pe care maică-sa îl întinsese peste dînsul, iar acum ridica un picioruş grăsan, încercînd să apuce cu mînuţele degetele picioruşelor. O treabă de felul acesta poate face obiectul unor comentarii variate şi copilul gîngurea într-una : do, do, do, la, la, la ; cu toate acestea, era gata-gata să izbucnească în plîns. Pînă în cele din urmă, pulpiţele grăsuţe i se dezveliră cu totul. Începuse să-i fie frig şi atunci de ce să nu ţipe pînă ce maică-sa îl va auzi ? Dar secera foşnea mai departe neîncetat. Copilul scînci puţin, sugîndu-şi un deget şi privind în sus. Într-o parte a cerului, norii alcătuiseră o sumedenie de chipuri de oameni întunecaţi şi urîţi la

[1] Un *mål* — o mie de metri pătraţi.

înfățișare, dar ceva mai încolo se zăreau alți oameni, roșcați și mai prietenoși ; în înaltul cerului era o adîncitură de un albastru închis, în care privirea copilului se afundă din ce în ce mai mult. În această adîncime prinseseră acum a licări niște luminițe mici de tot.

Copilul încercă să stea de vorbă cu aceste luminițe și făcea : la, la, ba, ba ! Apoi își întinse mînuța grăsană într-o încercare de a prinde vreuna din ele, dar nu izbuti să ajungă pînă acolo. Văzînd așa, încercă să se ridice în capul oaselor, pentru a ajunge mai sus, dar în loc să se înalțe, se afunda tot mai mult în paiele de orz și se pomeni dintr-o dată cu un spic peste obraz. Atunci prinse cu mînuța spicul și îl dădu la o parte, strîmbîndu-și fețișoara de furie. Ca omul care se lasă copleșit de nenorocirile ce i se întîmplă, și copilul scoase acum un țipăt jalnic. Cu toate astea, maică-sa își vedea mai departe de treabă, secerînd de zor. Se îngrozea la gîndul că în curînd va isprăvi și va fi nevoită să-și îndrepteze spinarea încovoiată.

Copilul tăcuse pe neașteptate. Făcuse ochi mari și stelele se oglindeau în ei. Îndărătul culmei întunecate dinspre răsărit se ivise ceva care semăna cu un inel de aur, ceva care strălucea puternic. Picioruşele sale uitaseră din nou că le este frig. Se ridicaseră acuma, o dată cu brațele, către naltul cerului, de parcă întreg trupușorul său ar fi voit să-și ia zborul, să se înalțe colo sus, să zburde. În cele din urmă, inelul de aur se preschimbă într-o față omenească ce semăna cu bunicuța — și copilașul începu să zîmbească.

Acum mama așeza ultimul snop în căpiță. Se îndreptă binișor, ținîndu-se cu o mînă de șale, pe cealaltă ducînd-o peste ochi. Se clătina pe picioare nesigure. În sfîrșit, se apropie cu pași șovăitori de căpița pe care se afla copilul. Luîndu-l în brațe, se așeză și-i dădu sînul. Se afunda tot mai mult în spicele moi ; snopii alcătuiau un reazem foarte bun pentru spinarea ei obosită. Pruncul sugea acum cu ochii închiși la pieptul cald al mamei și uitase și de lună și de nori.

— Bietul de tine, murmură femeia, silindu-se să zîmbească pruncului, dar ochii ei obosiți dădeau într-una să se închidă.

Acum luna se înălțase deasupra culmilor dinspre răsărit, albă-argintie ; roua sclipea pe lanurile de grîne, mirosea a spice pîrguite și a pămînt reavăn. Femeia se simțea însă tare obosită

și singura ei dorință ar fi fost să vină cineva și s-o poarte pe brațe pînă acasă.

După ce își hrănise copilul, simți mai tare foamea — pe deasupra, o mai durea și mijlocul, parcă micuțul i-ar fi supt pînă și măduva din oase. Îl înfofoli bine în șalul de lînă și, deschizîndu-și ochii, se odihni o clipă, lăsîndu-și privirile să alunece asupra priveliștei aceleia liniștite : cîmpii mănoase învăluite în vinețiul înserării, luminițe ce sclipeau prin gospodării, lanuri bogate în jur, culmi întunecate, împădurite — toate acestea îi erau atît de bine cunoscute, atît de dragi ; era pentru dînsa ca o adevărată binecuvîntare că mirosul mării și clocotul ei nu răzbeau pînă la ea.

De șaptesprezece ani, de cînd se măritase, locuia lîngă țărmul mării, dar copilărise și crescuse în altă parte, într-o vale străjuită de munți și de păduri — și tînjea și acum, la fel ca în primul ceas, după locurile acelea, neputîndu-se de fel deprinde cu marea. Atîta numai că acum nu se mai plîngea — și se străduia să muncească îndoit, spre a-și goni gîndurile negre. Bărbatul ei, Kristaver Myran, era încă și acum omul cel mai chipeș din sat, dar lipsea de acasă cea mai mare parte a anului, luptîndu-se pe mare cu valurile, în vreme ce pe dînsa o silea să trăiască acolo, pe coasta golașă, în bătaia tuturor furtunilor. În nopțile nesfîrșite de iarnă, cugetul bietei femei era plin de teamă și de furtună, încît uneori era cît pe aci să-și ia lumea în cap. Dacă pentru dînsul și pentru cei șase copii ai săi căsuța aceea cenușie era un adevărat cămin, soția sa niciodată nu ajunsese să aibă unul. Și acum, ca și în anul dintîi al strămutării sale, dorea la fel de mult să părăsească locurile acelea. Era în stare să muncească cît doi, ba chiar cît trei, dar cugetul nu și-l putea nicicînd liniști.

Vai, marea !... Mugetul furtunilor ei apocaliptice, care se țineau lanț cît era iarna de lungă ! Valurile înspumate care mușcau din țărm clocoteau totdeodată și în cugetul ei. Petrecea nopți nedormite și își zicea că, de bună seamă, într-o zi își va pierde mințile.

Anii aceștia îi păruseră nesfîrșit de lungi. Aștepta plină de nerăbdare ziua în care Kristaver își va vinde vasul de pescuit și casa și se vor muta cu copiii în partea de sus a văii, ca să-și desțelenească peticul lor de pămînt. Oricum, mai rău nu avea cum să le meargă acolo. În fiece iarnă Kristaver pleca spre Lofote, punîndu-și viața în primejdie — și dacă se întîmpla

un an bun, în care să prindă peşte mult, apoi urmau şapte ani răi, care înghiţeau toată agoniseala. În felul acesta nu era chip să scape de sărăcie. Iar a încerca să-l desparţi de mare ar fi fost totuna cu a încerca să prefaci un peşte în pasăre. Cît despre copii, gîndurile şi dorurile lor urmau aceiaşi cale cu a tatălui. Lars, băiatul cel mare, cu toate că n-avea decît şaisprezece ani, voia să-l însoţească la iarnă pe tatăl său la Lofote, iar Oluf, care împlinea în primăvară paisprezece ani, nu vorbea decît despre acelaşi lucru. Marja se simţea ca o găină care a clocit ouă de raţă şi se străduie în zadar să-şi ţină puii pe lîngă dînsa, ferindu-i de apă.

Se ridică şi porni spre casă, purtînd copilul strîns legat de spate, cu găleata într-o mînă şi secera în cealaltă. În faţă se întindeau lanurile nesfîrşite, tulpinele orzului secerat îi foşneau de vînt în cale, umbra ei lunguiaţă aluneca alăturea de dînsa, iar în urmă, în roua scăldată în razele lunii, rămînea ca o dîră întunecată. Basmaua i se lăsase din nou pe ceafă — şi chipul ei palid arăta încă şi mai alb în bătaia razelor de lună. Munca unei zile întregi împlinită, un copil în circă şi întoarcerea acasă prin lanurile de grîne — toate acestea dau unei femei o ţinută mîndră, în pofida oboselii. Trecînd pe lîngă clădirile de la Lindegård, băgă de seamă că îndărătul perdelelor albe ale unui lung şir de ferestre era lumină. Se auzea şi muzică, iar dindărătul zidului înalt se răspîndea o mireasmă de mere coapte şi de felurite flori. Dincolo de geamurile acestea trăiau oameni ce se bucurau de mai multă lumină şi tihnă decît aceea la care putea să viseze un pescar.

Apoi trecu pe lîngă mlaştina cu turbă, de care se temea întotdeauna pe întuneric şi, în sfîrşit, ajunse la fiordul cel larg, care o întîmpină cu umbrele uriaşe ale munţilor ce se ridicau pe malul apusean şi o dîră lată de lumină făcută de bătaia razelor de lună, dîră ce se legăna pe valuri. Acolo jos, pe malul fiordului, licăreau, una lîngă alta, luminiţele ce se aprinseseră în căsuţele pescarilor. Mirosul fumului de turbă începuse, ca de obicei, să-i dea greţuri.

Se auzea acum zgomotul valurilor. Şuu... hîş... şuu... hîş! Marea i se înfăţişa întotdeauna ca o nebună cu spume la gură; cînd se simţea în adevăr obosită, i se părea că nici ea nu-şi va mai putea păstra cumpătul şi va face spume la gură.

Acum o izbise un miros de iarbă de mare putrezită, de nisip umed, de peşte, de bărci date cu catran, de parîme ude întinse la uscat... un aer care întotdeauna îi dădea dureri de cap, făcînd-o să tuşească şi să respire greu. Dinspre locul unde se afla casa ei, se vedea licărind o lumină. Îşi trecu mîna peste ochi. Ce greu e cînd omul care ţi-e drag vrea neapărat să locuiască pe nişte meleaguri pe care ţie îţi vine să le blestemi!

Copilul dormea în cîrca mamei, cu toate că la fiecare pas i se legăna căpşorul învelit în glugă. Apropiindu-se de casă, Marja băgă de seamă că cele două vaci şi patru oi rămăseseră încă pe afară. O aştepta deci încă o treabă de făcut — şi din nou îşi trecu mîna peste ochi, de parcă i-ar fi fost teamă că n-o mai ţin picioarele.

Cînd intră în casă, o întîmpină o căldură molcomă. Pe masă ardea o lumînare de seu. Pe peretele dinspre miazăzi ticăia un ceas cu desene înflorate. Lîngă peretele acesta şi lîngă cel dinspre apus se aflau cîte un pat. Vîrtelniţa împreună cu scaunul ei ocupau loc mult în odaie; de pe cele două ferestre priveau în odaie nişte muşcate roşii. De cum păşi pragul, izbucniră glasurile vesele ale celor trei copii care, lăsînd joaca, tăbărîră pe ea:

— Mamă, mamă!

Se agăţaseră de fusta ei şi strigau tustrei într-un glas că bunica venise în vizită.

Uşa spre odaia alăturată se deschide şi în prag se iveşte o femeie în vîrstă, ciupită de vărsat, cu nasul mare şi obrajii scofîlciţi. Rămîne pe loc şi priveşte prin ochelari. Bătrîna este Kari Myran, bunica dinspre tată a copiilor.

— Ce tîrziu muncești... zice ea.

— Da.. azi am întîrziat cu lucrul.

În spatele bunicii se iveşte altă bătrînă, mai pirpirie, cu trăsături gingaşe şi tuleie pe bărbie; e Lava Rotåsen, mama Marjei, care a venit din munţi ca să-şi vadă copiii.

După ce Marja a aşezat copilul în leagăn, bătrîna îi strînge mîna, spunîndu-i bună seara.

— Bună seara, mamă, ai făcut cale lungă astăzi.

Cele două bunici aveau obiceiul să stea toată ziulica la gura sobei, bînd cafele şi flecărind vrute şi nevrute, văitîndu-se de reumatisme şi dureri de pîntece. Cu toate acestea, se deosebeau la fire ca ziua de noapte. Soacra aştepta ca totul să-i

vină din adîncul mării și de la bunul Dumnezeu — de aceea ședea adeseori cu mîinile în poală, cu privirile pierdute în depărtări. Ce-o fi văzînd ea oare stînd așa : marea, ori pe Dumnezeu ? Cealaltă era deprinsă cu truda zilnică a gospodăriei. Crescuse cinci copii în căsuța ei de la munte și gîndea cam așa : Dacă adun cireșe sau împletesc mături, le vînd băcanului din sat și fac rost de un ban, dar dacă îmi pun toată nădejdea în vremea bună și în Dumnezeu și aștept ca totul să-mi vină de la dînsul, apoi și buzunarele și oalele din casă îmi vor rămîne goale.

Marja băgă de seamă că bătrînele nu pregătiseră nimic pentru cină. Pesemne că avuseseră atîtea de vorbit, încît uitaseră de dînsa și de vite.

— Unde sînt Lars și Oluf ? întrebă ea.

— Sînt plecați după turbă, îi răspunse soacră-sa.

— Mă mir că nu s-au întors încă.

Marja își trecu din nou mîna peste frunte, mai stătu un pic de vorbă cu maică-sa, apoi se duse afară să bage vitele în grajd.

Vîntul de miazănoapte sufla acum mai cu putere, iar dinspre țărm se auzea vuietul neîncetat al mării ; parcă valurile ar fi pus la cale ceva rău pe întuneric : Șuu... hîș... șuu... hîș !...

II

Mai întîi se ivi roaba — apoi, îndărătul ei, omul care o căra ; șchiopăta atît de tare, încît osia scîrțiia într-un chip neobișnuit, șchiopătînd și ea. Privit din față, omul se înfățișa cu pieptul lat și o față mică, arsă de soare și de vînt ; părul și barba le avea dese și negre, iar pe cap purta o scufie roșie cu un ciucure ce se legăna în dreptul urechii.

Dar băieții — care dăduseră foc la niște iarbă de mare, jos, pe nisipul țărmului — deși îl vedeau din spate, îl recunoscură la iuțeală după mersul lui șchiopătat. Umbla legănîndu-se ca o corabie bătută de furtună cumplită și partea din spate a hainei sale de culoare deschisă ar fi închipuit o țintă minunată pentru niște bulgări de nea, dacă ar fi fost iarnă... dar turul pantalonilor — alături de care atîrna un cuțit, prins de brîu — alcătuia o țintă încă și mai mare și prielnică. Fundul pantalonilor se strîmbase de tot și era presărat cu petice, se-

mănînd cu priveliştea unor mici parcele de pămînt cultivate cu felurite grîne. Nădragii aceştia erau încreţiţi ca o armonică şi atîrnau peste urechile cizmelor înalte.

— Hei, Jakob ! Hei, Lanaiba, şchiopule !

— Gura, băieţi ! se mulţumi el a zice, continuîndu-şi calea.

Se vedea de cît colo că omul nostru era Jakob ; porecla de mai sus o căpătase fiindcă rostea mai întotdeauna vorba „la naiba" cînd drăcuia, de obicei răsucindu-şi în acelaşi timp piciorul cel şchiop. De altfel, se bucura de admiraţia băieţilor, căci era cîrmaciul marelui vas de pescuit „Sjøblomsten" [1] şi trecuse prin atîtea peripeţii, atît pe ape cît şi pe uscat, încît era mare minune că se afla încă în viaţă şi teafăr. Cînd vreun pescar se tocmea să pornească pe vasul său către Lofote, mama lui îşi făcea cruce, zicînd : „Ferească Dumnezeu ! Doar n-oi fi avînd de gînd să porneşti pe mare cu Jakob acela !" Omul acesta era un adevărat lup de mare, vestit pescar, dar şi mare beţivan. În timp ce oamenii cu care pornea împreună pe mare locuiau în căsuţe mici, cenuşii, risipite în jurul golfului şi erau plini de îngrijorare pentru copiii şi nevestele pe care le lăsau acasă, Jakob era un fericit flăcău de şaizeci de ani, căruia vasul îi ţinea loc de nevastă, de casă şi de cămin.

E drept că vreme de peste şase luni pe an „Sjøblomsten" stătea cuminte, la depărtare, tocmai în partea de sus a golfului — dar chiar şi în timpul acesta Jakob tot la bord locuia ; iar vara şi toamna, atunci cînd ceilalţi pescari se trudeau să prindă scrumbii, Jakob se plimba liniştit de la sfîrşitul unei campanii de pescuit pînă la începutul celei următoare. Vremea trece nebănuit de repede cînd te-ai deprins a dormi la orice ceas din zi ori din noapte. Se întîmpla uneori să se ivească fum pe coşul vasului său şi atunci lumea ştia că Jakob era treaz — iar cine avea poftă de o duşcă de rachiu, n-avea decît să se caţăre pe puntea vasului său.

Cu toate că nu mai avea nici un fel de rubedenii pe meleagurile astea, în clipa cînd pleca în larg îşi flutura totdeauna cu sîrg gluga pescărească, făcînd semne către uscat, măcar că nu se afla nimeni de la care să-şi ia bun-rămas şi care să-i ureze drum bun. Cînd, o dată cu venirea primăverii, sosea şi ceasul întoarcerii acasă, se întovărăşea cu ceilalţi pescari ca să străbată drumul acesta de cîteva sute de mile către

[1] „Floarea mărilor".

miazăzi laolaltă cu celelalte vase pescărești, cu toate că nu-l aștepta nimeni la întorsul acasă ca să-i ureze bun sosit. La urma urmelor, ce-i păsa lui de treaba asta ? Fapt este că atît „Sjøblomsten" cît și Jakob se simțeau bine aici. Așa, iată-l acum sosind cu roaba, pe vremea asta frumoasă — și unde mai pui că nici măcar beat nu era !

Pe întinsul mării însorite bate un vînt cu rafale mici ; împrejur, de-a lungul golfului, între cele două limbi de pămînt, stau risipite mici magherniță care slujesc la adăpostirea vaselor de pescuit. La două dintre adăposturile acestea se văd ieșind prorele unor vase de pescuit mînjite cu catran ; parcă ar voi să vadă dacă nu a venit cumva ziua să ridice ancorele, să pornească din nou în larg. Doar „Sjøblomsten" stă singură pe mal, neadăpostită ; este și ea fără cămin, la fel ca Jakob, și-și desfășoară trupul pe nisip, cu o dungă albă trasă de-a lungul etravei. Catargele se înalță amîndouă, negre și mîndre. Între magherniță se zăresc năvoade întinse la uscat — nu încape îndoială că năvodarii ăștia pot face rost de cîteva scrumbii dacă au cheful și răbdarea trebuitoare, dar Jakob își vede de drum cu roaba lui, disprețuind un asemenea pescuit.

Roata roabei a tăcut dintr-o dată. Jakob s-a oprit și privește acum în larg. Un vas cu pînze ocolește limba de pămînt a promontoriului, îndreptîndu-se către miazăzi. Nu este vorba de unul dintre vasele acelea obișnuite, cu patru locuri sau cu zece, nici de vreo barcă de transport. Ia te uită, la naiba, ăsta-i un adevărat vas de Lofote !

Un specimen de felul acestuia, plutind pe întinsul apelor pe anotimpul acesta, e ca un fulger din senin ; e un lucru de-a dreptul de necrezut. Și cu toate astea, uite-l colea, la naiba, uite-l cum vine și mai trage după dînsul și o luntre cu șase vîsle, fără de pînze. Jakob lasă roaba jos și rămîne încremenit, cu ochii holbați. Nici nu bagă de seamă că s-a oprit cineva în spatele său, unul care privește ca și dînsul și anume Elezeus Hylla — un om spătos, cu barba castanie și pometii obrajilor ieșiți. Omul cască o gură atît de mare, încît i se vede șiragul dinților albi ca laptele, lucind a mirare.

— Tu pricepi ceva ? face omul, înfundîndu-și mîinile mai adînc în buzunare. Poartă o bluză din pînză groasă de velă, iar nădragii de dimie îi atîrnă peste urechile cizmelor, la fel ca ai lui Jakob.

Acesta întoarce capul, scoate mahorca din gură, o vîră în buzunarul vestei, scuipă şi zice :

— Nu. Da' tu ?

— Trebuie să fie niscaiva străini.

— Da, dar parcă aş cunoaşte luntrea.

La ferestrele caselor de prin împrejurimi se iviseră o mulţime de capete ; cîţiva oameni ieşiseră pe afară ca să vadă mai bine.

Pe peticul de ogor din jurul casei familiei Myran se aflau doi băieţi cu părul bălai, purtînd şepci ; erau ocupaţi cu scosul cartofilor ; erau Lars şi fratele său, Oluf. Amîndoi se opriseră din lucru şi priveau ţintă, sprijiniţi în cozile furcilor.

— Mă duc pînă jos, la ţărm, zise Oluf.

— Ba fă bine şi rămîi aici, spuse Lars, care era de şaisprezece ani, pe cînd celălalt n-avea decît paisprezece — într-adevăr, ce s-ar alege din lumea asta, dacă fraţii mai mici n-ar asculta de cei mai mari ?

De altfel, cei doi fraţi nu semănau cîtuşi de puţin între ei ; Lars avea picioare crăcănate, era adus de spate şi iute la fire, celălalt era mai înalt şi mai vînjos şi moştenise de la maică-sa subţirimea buzei de sus, lucru care-l făcea să stea într-una cu gura întredeschisă.

— Se îndreaptă către adăpostul nostru, zise Oluf, aruncînd cît colo furca şi zbughind-o la vale. Nu trecuseră decît cîteva clipe şi fratele său o luă şi el la fugă şi, ajungîndu-l din urmă, îi strigă alergînd mai departe :

— E tata ! Să ştii că şi-a cumpărat un vas de Lofote.

Şi, de fapt, aşa şi era ; omul care venea cu vasul era Kristaver Myran. Trăia o zi mare pentru dînsul. Visul lui de atîţia ani — acum îl vedea cu ochii. Iată-l sosind, cîrmaci pe propriul său vas, un vas de Lofote. Era de necrezut şi cu toate acestea adevărat : echea [1], pe care o rotea înainte şi înapoi pe deasupra capului era a sa ; coca vasului şi întreg tachelajul [2], ancora şi năvoadele — toate erau ale sale.

Pescarul acesta spătos era încă în puteri. Avea o barbă roşie tăiată scurt, care-i încadra faţa plină de hotărîre ; părul, peste care purta o glugă neagră, era creţ şi bălai. Cînd se ducea

[1] *Echea* — manivelă fixată la capul axului cîrmei, servind la manevrarea acesteia.

[2] *Tachelaj* (sau *grement*) — totalitatea parîmelor, a macaralelor şi a accesoriilor necesare la întărirea şi menţinerea catargelor.

duminica la biserică, se întîmpla uneori ca doamnele din lumea aleasă să-l privească prin lornietele lor, spre a-l vedea mai bine. Un pescar însurat şi cu şase copii are însă atît de multe griji şi nevoi încît nu se gîndeşte să se dichisească.

Cu cumpărarea vasului de pescuit, lucrurile se urmaseră de altfel într-un chip destul de neobişnuit. Se afla cu luntrea de şase vîsle pe fiord, la pescuitul scrumbiilor, în tovărăşia lui Kancles Gomon — şi într-una din zile se duseră la o licitaţie, la care auzise că se va vinde un vas de pescuit. N-avea cu ce să-şi cumpere vas. Pe ţărm, o mulţime de lume adunată. Funcţionarul striga în gura mare, dar nu se ivea nimeni care să ofere ceva şi vasul rămase nevîndut. Văzînd aşa, Kristaver începu să-i dea tîrcoale — că doar se pricepea la namile de-alde astea. Vasul părea aproape nou şi, precum se vedea, solid construit, cu linii graţioase, un adevărat „plug al mărilor", menit să înfrunte furtuni şi să-şi croiască drum peste talazuri. Ce putea fi oare la mijloc de nu se găsea nici un muşteriu pentru un asemenea vas?

În cele din urmă, s-a găsit un cetăţean care nu şi-a mai putut ţine gura şi care izbucni dintr-o dată, spunînd că vasul eşuase trei ani la rînd pe lîngă coastele insulelor Lofote, iar acum ajunsese să fie socotit un adevărat sicriu plutitor, pe care nimeni nu mai voia să se tocmească. Pe deasupra mai era şi greu de manevrat, fiind apupat [1], atît cînd mergea către miază-noapte, cît şi la întorsul către miazăzi, încît nici un marinar serios nu şi-ar da banii pe o copaie ca asta.

Auzind vorbele astea, Kristaver îşi luase inima în dinţi şi oferise un preţ de adevărată batjocură. În clipa în care a auzit că i se adjudecase vasul, a simţit că-l ia cu frig — căci se vedea, el, un biet sărăcan, stăpîn al unui vas de pescuit.

— Ţi s-a urît cu viaţa? i se adresă un individ, rînjind, iar ceata de oameni adunată în jurul său nu-l slăbea din ochi, părînd stăpînită de acelaşi gînd ca omul care vorbise.

Dar pe un adevărat navigator nu-l rabdă inima să nu-i ia peste picior pe acei de prin fiordurile interioare, care fac pe marinarii adevăraţi; iată de ce Kristaver le răspunse că vasul este fără îndoială destul de bun, totul depinde numai de cel ce va sta la cîrmă.

[1] *Apupat* — aplecat spre pupă, datorită încărcăturii sau unui defect de construcţie.

Atunci oamenii se apropiară, strîngînd cercul din jurul său şi îl întrebară ce anume voise să spună cu aste cuvinte.

Dracu l-a pus atunci să le spună pe şleau că vasul este prea bun pentru nişte „crabi de uscat" ca dînşii :

— Voi sînteţi buni să cultivaţi cartofi, vă pricepeţi să vă scormoniţi ogoarele, însă marinari adevăraţi nu veţi ajunge nicicînd. O să vă arăt eu vouă că îl voi face să plutească. Şi mă jur pe Dumnezeul meu şi pe toţi sfinţii săi că o să-l fac să ţină la drum — încheie el.

Ar fi mîncat fără îndoială bătaie, dacă nu şi-ar fi văzut apoi repede de drum.

Şi iată-l acum întorcîndu-se acasă.

Ani îndelungaţi fusese cîrmaci, dar nu fusese stăpîn decît pe o parte a vasului pe care lucra — iar cu pescuitul, ce folos că se întîmpla uneori să iasă bine, cînd agoniseala trebuia împărţită la şase inşi ? Copiii creşteau şi lui îi umblau prin cap fel de fel de planuri... dacă ar fi venit odată ziua să-şi poată echipa propriul său vas pe socoteala sa, ar fi îndeajuns un singur an bun ca să ajungă om cu stare.

Acum se îndatorase pentru vas — şi era nevoit să se îndatoreze încă şi mai mult dacă era vorba să-i echipeze pe socoteala sa pe cei şase oameni cu care să pornească împreună la Lofote. Era o afacere plină de riscuri, dar nu mai avea încotro — acum intrase în horă... o făcuse !

— Dă-i drumu' ! strigă el lui Kaneles, care se afla în cabina de la proră ; contraranda se umflă şi apoi se dezumflă, alunecînd în jos ; vela principală făcu şi ea la fel. Ancora lunecă uruind peste bord şi vasul se opri masiv, smucind de parîmă.

Pe ţărm se adunase o mulţime de lume. După ce vasul fusese amarat, în timp ce barca se apropia de mal, Lars strigă de departe :

— Al cui e vasul, tată ?

Kristaver nu-i răspunse. Puse piciorul pe uscat, păşind cu faţă senină ; se plecă spre cei doi copii mai mici, care l-apucaseră de mîini şi-l ţineau strîns, şi le zîmbi, cu toate că era asaltat cu întrebări din toate părţile. Apoi porni încet în sus, ţinînd cîte un copil de fiecare mînă, răspunzînd cu glas domol la întrebările ce curgeau din toate părţile — da, vasul era al lui.

Numai Jakob rămăsese pe loc şi nu se arătase cîtuşi de puţin curios. Se posomorîse la faţă şi încerca să-şi dea socoteală dacă vasul acesta necunoscut este bun de ceva.

— Acum putem să ne luăm la întrecere — îi spusese Kristaver cînd trecuse pe lîngă dînsul.

Ajungînd acasă, Kristaver fu întîmpinat de o femeie speriată, cu un copil în braţe — femeia aceasta era Marja.

— Bine-ai venit acasă ! zise ea, încercînd să zîmbească — dar faţa ei era palidă şi ochii plini de griji.

Kristaver mergea încet lîngă dînsa şi singurul lui gînd era să afle dacă toate sînt bune acasă. Pe Marja o preţuia ca pe o femeie fără seamăn, iar dacă îşi va fi avînd şi ea gîndurile şi părerile ei proprii, nu făcea nimica, avea tot dreptul să le aibă.

În timpul acesta, cei doi băieţi, Lars şi Oluf, porniseră cu luntrea către vasul cel nou.

Kaneles Gomon, care-l însoţise pe Kristaver la pescuitul scrumbiilor, era un om mic de stat şi palid, de vreo treizeci de ani. Dacă n-ar fi avut mustaţa aceea bălaie pe sub nas, lumea l-ar fi luat drept un flăcăiandru. Acum păşea peste ogoare cu lădiţa lui de pescar pe umăr. Cînta ; mergea aplecat, legănîndu-se, şi cînta.

Avea o mică gospodărie sus, prin munţi, în care nu mai rămăseseră decît tatăl său, un bătrîn în vîrstă de şaptezeci de ani, aproape orb, împreună cu sora mai mică a lui Kaneles, care nu fusese confirmată [1]. Dacă ar fi avut răgazul să-şi cultive pămîntul lui de acasă, şi-ar fi putut încropi cu timpul o gospodărie mare, dar pentru asta era nevoie de bani — şi de unde să facă rost de bani, dacă nu din mare ? De altfel, era certat de ani de zile cu norocul şi drept aceea se trudea, muncind în afara gospodăriei, iar cei de acasă o duceau destul de greu. Cu toate astea, Kaneles cînta. Pînă şi preotul din sat se distra pe socoteala lui, bănuindu-l că ar fi de vină ori de cîte ori se întîmpla ca vreo fată din sat să rămînă însărcinată. Cu toate că pastorul făcea mare haz, pînă la urmă gluma a ajuns costisitoare pentru Kaneles. Cu toate acestea, era întotdeauna vesel şi gata să cînte cele mai frumoase cîntece din lume.

[1] Confirmaţiunea este o ceremonie religioasă la catolici şi la protestanţi, care are loc la vîrsta de 14—15 ani şi marchează intrarea tînărului în sînul comunităţii religioase a celor adulţi.

Domnea o mare fierbere în seara aceea în casa Myran. Copiii nu vorbeau decît despre tatăl lor şi despre vasul cel nou. Pînă şi Tosten, care n-avea decît zece ani, se căţărase la bord ; hotărîse ca bărcuţa sa — mare cît un sabot de lemn — să poarte de-aci încolo numele de „Kobben“ [1], asemenea bărcii celei mari a lui tata. Kristaver îi făgăduise lui Lars că la iarnă îl va lua şi pe dînsul la pescuit — şi acum băiatul se purta încă şi mai autoritar cu Oluf... căci simţea că ajunsese aproape un pescar adevărat.

În căsuţa Myran, nimeni n-a dormit tihnit în noaptea aceea. Numai Marja nu rostise încă nici un cuvînt. Stătea culcată în pat, alăturea de Kristaver şi, deşi trează, se prefăcea că doarme. Nici Kristaver nu dormea ; se gîndea la giranţii de care avea nevoie ca să poată împrumuta bani de la bancă şi la toate cîte trebuia să se străduiască să le obţină pe datorie — atît de aici, cît şi din oraş. Nu este treabă uşoară să echipezi şase oameni. Dacă pescuitul iese rău, atunci atît el cît şi toţi ai lui se vor duce de rîpă.

Apoi gîndurile sale se îndreptară spre „Kobben“. Îl muncea gîndul că se purtase ca un caraghios în afacerea aceasta. De vreme ce vasul eşuase de atîtea ori cu alţii, putea fi sigur că nu i se va întîmpla şi lui acelaşi lucru ? O atare speranţă ar fi fost curată nechibzuinţă. Şi nu era oare primejdios pentru fiul său cel mai vîrstnic să-l ia cu sine la un drum atît de plin de riscuri ?

Pînă la urmă, începu totuşi să zîmbească în sinea lui. Navele sînt ca femeile şi caii ; au şi ele toanele şi năravurile lor ; tot secretul este să fii bărbat şi să le ţii în frîu. De altfel, vasul pe care-l cumpărase nu avea nici un cusur ; oricum, nu avea cusururi vizibile.

Îşi zise din nou în sinea sa : Lasă, o să vedeţi că-l voi face să navige aşa cum trebuie, pe Dumnezeul meu că am să-l fac să ţină la drum.

O, de-ar fi ştiut femeia care dormea acolo, culcată lîngă dînsul în pat, toate gîndurile lui !

Lars se dusese în odaia de sus şi se culcase lîngă fratele său. Muncit de gînduri, adormi într-un tîrziu, pentru ca apoi să se trezească dintr-un vis şi să sară în sus. Oluf sforăia neîntrerupt ; nu-l ajuta mintea la mai mult. Lui Lars nu-i venea

[1] „Meduza“.

de loc uşor să ia o hotărîre, căci se simţea atras în multe direcţii. Îi plăcea foarte mult să înveţe şi la şcoală se arătase a fi un elev strălucit. Pastorul şi învăţătorul îl povăţuiseră să se străduiască să-şi facă rost de bani, ca să poată urma mai departe — la şcoala de învăţători. Gîndul acesta îl atrăgea, căci dorea să-şi croiască un drum în viaţă ; iar maică-sa, cînd era singură cu el, îl îndemna mereu să urmeze calea aceasta. Pe de altă parte însă, îi era dragă meseria de pescar şi de timonier a tatălui său, şi i-ar fi plăcut să apuce şi el aceeaşi cale. Nu putea uita vorbele pe care soţia pastorului i le spusese odată : „Acuma ştiu cum arăta Olav Trygvason [1] : semăna leit cu tatăl tău".

Îşi mai aducea aminte şi de cele spuse de învăţător cu privire la vasele pescarilor din Stavaering. Ele erau urmaşele autentice ale vechilor corăbii ale vikingilor, navele acelea care îi purtaseră peste mări şi ţări, către noi pămînturi şi noi lupte. Pe vase pornesc pînă şi în zilele noastre pescarii, plutind cale de sute de mile înspre miazănoapte, în luptă cu marea şi cu furtunile — întocmai ca acum o mie de ani. Lars dorea din toată inima să se facă pescar, asemenea tatălui său.

Adormi din nou şi visa acum, că ia parte la luptele de la Svolder. Tatăl său devenise Olav Trygvason, iar el era Einar Tambarskjelve. Trăgea mai tare ca ceilalţi luptători — şi i se rupsese arcul.

„Ce s-a frînt cu atîta zgomot ?" întreba Olav. „S-a frînt Norvegia în mîinile tale, o, rege !" răspundea Lars, ridicîndu-se dintr-o dată în capul oaselor — şi iată-l pe prostul de Oluf cum doarme mai departe sforăind !

A doua zi, în timp ce şedeau la masă, Oluf spuse :

— Bine, tată, dar se poate ? Vasul nu are flamură. De ce nu-i pui o pînză roşie sus, pe vîrful catargului, după obicei ?

Tatăl îi răspunse că o să vorbească despre asta cu Karen, croitoreasa.

Marja îşi ridică privirile către dînsul şi chipul ei se luminase în timp ce spunea :

— Lasă, doar atîta lucru pot face şi eu...

— Da, orice e bun pentru asta, îi răspunse el.

Marja avea o bucată de pînză roşie, tocmai cît îi trebuia de o fustă şi chiar în ziua aceea o scoase din ladă şi tăie din

[1] Rege al Norvegiei (pe la anul 1000).

ea o bucată ca de un cot, pentru flamură, iar lățimea bucății tăiate era de o jumătate de cot. Apoi, găsind un ghem de lînă albastră, se apucă să brodeze un *K* și un *M* pe pînza cea roșie — și lucrînd astfel, chipul i se luminase de bucurie, căci aceste două slove însemnau Kristaver Myran ; totuși, simțea în același timp că-i vine să plîngă.

Într-o bună zi, la cîtăva vreme după aceea, Marja își puse straiele de sărbătoare și, povățuindu-și copiii să fie cuminți pe timpul lipsei ei de acasă, porni la drum, luînd cu dînsa și o funie. Se ducea sus în munte, la un frate al ei, ca să-și ia înapoi vaca, ce pășunase toată vara pe acolo. I-o dăduse maică-sa pe cînd era viteluță și în fiece primăvară o ducea acasă la pășunat, iar toamna venea s-o ia înapoi. Era o plimbare stranie, atît pentru dînsa cît și pentru vacă. Atunci cînd pornea de acasă, de la căsuța lor de lîngă țărm, vaca — ce purta numele de Russland — începea să adulmece aerul în direcția munților și, recunoscînd mireasma zilelor lungi și luminoase petrecute cu un an în urmă sus la stînă, pornea de îndată cu pași ușori și repezi. Marja uita atunci și ea de copii și de căsuța lor de lîngă țărmul mării și pășea din ce în ce mai iute, căci se apropia de singurul loc în care cu adevărat se simțea bine.

Acum auzul ei era plin de clocotul necurmat al mării — dar cînd ajunse în dreptul conacului de la Lindegård, satul se desfășură în fața privirilor ei, cu gospodării și păduri luminate de soarele acestei zile călduroase de toamnă. Se vedeau păduri verzi de brad și ici-colo cîte un copac cu frunze căzătoare de un roșu sîngeriu — răsufla acum mai în voie și pasul îi era mai ușor.

Apoi începu să urce — și aerul deveni căldicel și o liniște adîncă se lăsă peste toate ; rîul sclipea, iar culmile munților se apropiau parcă din ce în ce mai mult, întîmpinînd-o cu un : Bine-ai venit acasă ! Se oprește fără să vrea și se așază pe un bolovan, ștergîndu-și o lacrimă.

În sfîrșit, ajunge la căsuța unde mama sa trăiește dintr-o mică pensie pe care i-o dă fratele ei în schimbul pămîntului pe care i-l lăsase în folosință. Peste tot, căsuțe mici scăldate în soare, pășuni verzi și lanuri de grîne galbene. Toată priveliștea aceasta îi apare ca o imagine, ca o întrupare a sufletului pădurii — cu greu și-ar putea închipui un loc mai binecuvîntat

pe acest pămînt. Se înserase şi se lăsase rouă, luna scălda totul în lumina ei, iar Marja sta în odăiţă, întinsă pe pat, ascultînd freamătul pădurii ; aici nu mai aude fierberea şi mugetul mării. Îşi împreunează mîinile şi se roagă lui Dumnezeu, căci acolo îl regăseşte pe părintele ei ceresc.

A doua zi porneşte înapoi împreună cu vaca ei mare, roşie, cu capul bălan şi coarne frumoase ale căror vîrfuri sînt împodobite cu nişte ţumburuşi de alamă. Vaca îşi întoarce capul şi muge, luîndu-şi în felul acesta rămas-bun, iar din grajd îi răspund suratele ei. Marja păşeşte cu greu : se depărtează de casă.

O bucată de vreme coboară de-a lungul văii, care îi ţine tovărăşie — şi privirile ei mîngîie piscurile înalte şi culmile împădurite. Apoi, dintr-o dată, valea se lăţeşte, prefăcîndu-se într-un fel de cîmpie mare, larg deschisă ; priveliştea este încă frumoasă. În sfîrşit, ajunge la Lindegård ; apoi urmează turbăria şi marea.

Ajunsă în locul acesta, Russland îşi înalţă botul, recunoscînd aerul din preajma gospodăriei de lîngă ţărmul mării unde iernează — şi pe dată începe a păşi mai repede.

Iar Marja e cu gîndul la copii — să nu li se fi întîmplat ceva în lipsa ei. Grăbeşte pasul, potrivindu-l după al vacii.

Astfel sosesc acasă. Vaca muge, iar Marja strigă de afară la copii şi-i întreabă dacă totul este în bună regulă pe acasă.

III

Nu este tocmai plăcut să colinzi un ţinut întreg în căutarea unor oameni care să-ţi gireze un împrumut la bancă.

Într-o bună zi, Kristaver începu a da din colţ în colţ, căci îi venise înştiinţare din partea primăriei — şi acolo sta scris că dacă nu va achita neîntîrziat preţul, i se va confisca vasul.

Fu aşadar nevoit să pornească la drum pe o zi friguroasă de noiembrie, cu vînt. Nu s-a oprit la Brandt de la Lindegård, şi nici pe la ceilalţi chiaburi ai satului nu s-a dus ; s-a mărginit să stea de vorbă cu ţăranii de rînd, căci tot cei săraci sînt mai săritori la nevoie.

Nu dormise nopţi în şir şi se gîndise pe rînd la toţi prietenii săi, cîntărindu-i cu prilejul acesta pe fiecare în parte. Cutare era un om de nimic, căruia nu voia să-i rămînă dator cu

ceva, un altul era zgîrcit, un al treilea era un om cu frica lui Dumnezeu, care va avea desigur grijă să-l dea pe uşă afară cu un potop de cuvinte şi poveţe bisericeşti. În întunericul odăii sale va fi întrezărit poate şi chipul unui om care se ţinea de obicei numai de şotii, rîzînd într-una, dar de care se apropiase totuşi — un om care la urma urmei era mai drept decît mulţi alţii.

Într-o căsuţă zugrăvită în roşu, lîngă care se afla un grajd cenuşiu, sus, lîngă geana pădurii de la Lindegård, locuia o soră a sa, măritată cu Elezeus Hylla. De obicei însă, eziţi să te adresezi familiei — unde mai pui că Elezeus mai era şi dintre aceia care se uită să vadă dacă nevasta nu cumva mănîncă prea multă smîntînă şi bea prea multă cafeă cînd rămîne singură ; o bătea adesea, de o umplea de vînătăi. Cu toate acestea, nimeni nu putea sta vreme îndelungată supărat cu dînsul, căci în rîndurile prietenilor săi se arăta ca un tovarăş vesel şi era om destoinic, atît pe mare cît şi pe uscat.

Kristaver îl găsi în curte, spărgînd lemne. Intrară împreună în casă, iar Berit veni şi ea din bucătărie — şi de data aceasta nu avea nici un fel de urme de vînătăi. Ba mai puse şi de cafea, în timp ce bărbatul sta şi privea. Pe la ferestre, îndărătul perdelelor albe, erau flori ; în odaie mirosea a boabe de ienupăr proaspăt, care fuseseră împrăştiate pe jos.

Kristaver se aşează lîngă uşă, aprinzîndu-şi luleaua ; vorbea necontenit, făcînd glume şi rîzînd, cu toate că se frămînta neştiind cum să înceapă a-şi spune păsul. Berit stătea nemişcată şi privea ţintă la el ; i se părea cam ciudat felul lui de a se purta în ziua aceea. Nevasta avea obrajii supţi şi era aprinsă la faţă ; cocul ei mare sclipea pe ceafă ca aurul. Şi cînd te gîndeşti că femeia asta atît de plăcută la vedere fusese nevoită să se mulţumească cu prostănacul de colo — doar din pricină că pe vremea cînd era fată avusese nenorocul să nască un copil din flori, făcut cu un oarecare.

— O fi adevărat ce spune lumea ? întrebă ea în timp ce punea masa.

— Ceea ce spune lumea ? Dar ce... Lumea spune ceva anume de mine ?

— Da, toţi spun că ai moştenit o groază de bani din America.

— Cine, eu ? Din America ?

— Da, din America şi cică din banii ăştia ţi-ai cumpărat şi vasul.

Va să zică aşa ! Asta era la mijloc. Elezeus privea ţintă la dînsul. Dinţii săi albi se vedeau scînteind în barba-i castanie, avea pometii obrajilor ieşiţi, iar în ochii săi mari, căprui, se citea o curiozitate fără de margini. Lui Kristaver toată istoria asta i s-a părut atît de nemăsurat de comică, încît un spiriduş l-a îndemnat să-i lase în credinţa aceasta. America... moştenire... da, da, cîte lucruri ciudate nu se pot întîmpla în viaţa unui om... mai mult n-a vrut să spună deocamdată.

În timp ce-şi sorbeau cafelele, Elezeus se oferi să-l însoţească la Lofote, iar el îi răspunse că tocmai de aceea şi venise să vorbească cu dînsul. Bineînţeles, dorea să-l ia şi pe Elezeus.

Dar acesta din urmă făcu un pas mai departe spunîndu-i că se gîndise să-şi facă rost de năvoade proprii, ca să aibă o parte mai mare din peştele prins, dar pentru treaba asta avea nevoie de cineva care să-i gireze un împrumut. Aşa ? Da, Kristaver se arătă deîndată gata să-l ajute şi în privinţa asta.

Apoi se despărţiră — şi ieşind afară, izbucni în hohote de rîs : Eşti şi vei rămîne mereu un nebun şi un caraghios ; doar nu porniseşi azi dimineaţă prin sat cu gîndul de a-ţi bate joc de oameni ! îşi zicea în sinea lui.

Iară Elezeus, rămas singur în casă, începu să se plimbe prin odaie, înfrigurat.

— Ei bine, văzuşi ? se adresă el neveste-si. Nu ţi-am spus eu ? I-a picat o moştenire. S-ar putea să fie vorba de mii de coroane. O să vezi că-şi cumpără curînd şi moşie în toată regula şi o să înceapă să umble cu trăsura cu cai. Ehei ! Deseară te duci să-l rogi să ne împrumute nişte bani, să ne luăm şi noi vacă.

— Ba nu, zău că nu mă duc ! sări femeia. Asta-i treaba ta s-o faci.

— Va să zică nu vrei să te duci ? Aşa asculţi tu de vorbele mele ? Ia bagă de seamă !

În vremea asta, Kristaver umbla prin sat, intrînd ba la unul, ba la altul, dar peste tot întîmpina refuzuri.

Pînă şi un om atît de înstărit ca Andreas Ekra — cîrmaciul de pe vasul „Skinnfyken“ [1], cu care locuise în aceeaşi cabană ani de-a rîndul în Lofote — îl refuzase.

[1] „Pasărea furtunii“.

Pasămite, lumea era de părere că trebuia să fie mai modest şi să nu mai facă atîta pe grozavul cînd n-avea în buzunar nici o lăscaie cu care să poată plăti.

De cîte ori ieşea de la cineva ca să pornească mai departe — cu un refuz în buzunar, în loc de bani — simţea că i se moaie tot mai rău genunchii. Mergea ţinîndu-şi cu o mînă pălăria, ca să nu i-o zboare vîntul, gesticulînd furios cu mîna cealaltă. Dar avea toată ziua în faţă şi de bună seamă că era sortit să mai înghită cîteva refuzuri.

În timpul acesta se apropie de dînsul un om bărbos, îmbrăcat cu o bluză albă din pînză groasă, şi cu o scufie pe cap. Mîna stîngă o ţinea în buzunarul pantalonului şi mergea cu umărul stîng puţin împins înainte. Omul acesta se numea Per Suzansa şi era căpitan pe vasul de pescuit „Morilden“ [1]:

— Ai ieşit oleacă să te plimbi pe vînt? spuse el cam pe nas, oprindu-se în loc.

— Da. Întocmai.

Kristaver ieşise puţin să se plimbe. Se opriră o clipă în loc — după obiceiul pescarilor — şi priviră un timp marea, bătută de valurile alb-cenuşii stîrnite de vîntul de miazănoapte. Per Suzansa era vestit pentru iuţeala cu care născocea la minciuni şi pentru istorioarele sale porcoase, pe care le povestea cu mutra cea mai serioasă din lume. Firește că nimeni nu credea o vorbă din palavrele lui. Acum însă trecuse de şaizeci de ani, barba îi încărunţise, i se prăpădise de curînd nevasta şi mai avea în casă şi o fată nemăritată, care aştepta să nască un copil din flori.

Astăzi arăta într-adevăr îmbătrînit.

Cu toate acestea, din vorbă în vorbă Kristaver îl întrebă dacă n-ar putea cumva să-i gireze un împrumut.

Şi tocmai Per, care în vremea din urmă avusese atîtea necazuri, tocmai el îi răspunse că va putea, cu ajutorul lui Dumnezeu, să-i îndeplinească rugămintea.

Vorbele lui Per îl făcură pe Kristaver să păşească mai vesel — totuşi mai avea nevoie de încă un girant. În căutarea acestuia, a mai fost luat la goană de multe ori, dar toate i se păreau mai uşor de îndurat.

Către asfinţit, se îndreptă spre două căsuţe alăturate, vopsite în roşu, aflate pe o înălţime, îndărătul mlaştinilor cu turbă.

[1] „Steaua mării“.

Se ducea la Henrik Rabben, care era un om ceva mai altfel decît ceilalţi oameni de prin părţile acelea. Nimeni nu-şi dădea bine seama de ce era atît de stimat de toată lumea. Era pescar şi plugar, la fel ca toţi ceilalţi, şi nici mai multă învăţătură de carte decît semenii săi nu avea, şi nici nu era mai pricopsit decît alţii. Dar cînd se întîmpla să intre într-un loc unde domnea veselia şi gălăgia, se făcea dintr-o dată linişte şi toţi se dădeau degrabă la o parte, să-i facă loc să şadă. Era de statură mijlocie, lat în spate, îmbrăcat de obicei în nişte straie de dimie peticite, la fel ca toţi ceilalţi ; barba sa castanie şi stufoasă era însă întotdeauna pieptănată cu îngrijire, iar mustaţa galbenă ca untul la fel de îngrijită. Nasul şi ochii îi avea mari ; de obicei era scump la vorbă, dar cînd binevoia a zice cîte ceva, o făcea zîmbind — şi cu cît zîmbea mai tare, cu atît mai serioasă i se făcea privirea. Cînd se aflau în larg la pescuit, se întîmpla uneori să ia polonicul şi, umplîndu-l cu apă din mare, s-o tragă apoi pe nas. Zicea că este bine pentru sănătate. Îşi îngrijea mai bine ca toţi ceilalţi peticul său de pămînt şi era singurul de prin partea locului care avea o grădină în faţa casei, cu o sumedenie de pomi şi felurite flori.

Kristaver îl găsi pe Henrik în hambar, alegînd grîul de neghină.

— Ai picat ca la porunceală, îi zise el, zîmbind. Se opri din lucru şi îşi şterse mustaţa de pleavă. Ai venit pesemne pentru că ai nevoie de un om la iarnă.

Kristaver îşi aminti acum că Henrik făcuse parte din echipajul vasului de pescuit care în iarnă, într-o noapte, fusese abordat de o navă cu aburi — după care, atît vasul cît şi năvoadele se duseseră la fund. Simţea în sinea lui o adevărată amărăciune gîndindu-se că omul acesta atît de destoinic era acum silit să lucreze ca pescar de rînd.

Kristaver îl lămuri, spunîndu-i că tocmai pentru asta venise. Dar putea el să-l mai roage să gireze un împrumut, după toate pagubele pe care le suferise anul trecut ?

Kristaver era însă ostenit şi nu se simţea în stare să mai colinde şi pe la alţii în ziua aceea. Cînd aduse vorba de gir, avea glasul aproape înecat de plîns.

Henrik îşi ciupi mustaţa, rămase o clipă gînditor... şi apoi îi spuse că e gata să gireze pentru dînsul.

Hotărît lucru, gestul acesta nu-l voi lăsa nerăsplătit — îşi zise Kristaver în sinea lui ; şi plecă din casa lui Henrik, convins că vasul său era salvat.

IV

Pe muntele Blåheia, înspre miazănoapte, începuse să ningă domol. Zilele se scurgeau cenuşii şi posomorîte ; de-a lungul uliţelor ce duceau spre băcănie se zăreau o sumedenie de urme de cizme, cu potcoave de fier la tocuri. Ca nişte păsări călătoare care se adună stoluri-stoluri înainte de a porni în depărtări, aşa veneau pescarii în pîlcuri mici. Aveau cu toţii cam aceeaşi înfăţişare : bluze albe din pînză groasă de corabie, pălărie neagră de pîslă, mare cît o umbrelă, şi nădragi de dimie, care în partea de jos atîrnau peste urechile cizmelor. Unii în loc de pălărie purtau nişte scufii roşii cu ciucuri ce se legănau peste ureche. Umpluseră dugheana — aflată pe una dintre laturile cheiului — şi stăteau acolo înţesaţi. Vînzătorul din spatele tejghelei — un cocoşat — se foia într-una la lumina lămpii, tot căutînd prin rafturi ; desfăcea şi iar împacheta la loc diferite mărfuri, măsura şi cîntărea ; asudase de atîta rîvnă. Doar arareori se întîmpla să arunce ceva bani în cutia tejghelei, căci cea mai mare parte a vînzărilor se făcea pe datorie şi trebuiau trecute într-un catastif mare, cu un creion legat de o sfoară. Cei ale căror nume se aflau trecute în catastifele de anul trecut, sau de acum doi ani, se aţineau mai la o parte, în fundul prăvăliei, şi stăteau de vorbă despre vrute şi nevrute. Pînă la urmă însă, erau nevoiţi să treacă şi ei prin faţa tarabei, înainte de a-şi vedea de drumul lor.

Erau cu toţii nevoiţi să cumpere pe datorie ; saci de făină, tutun, turte de secară — dintre cele îndesate în butoiaşe noinoute — sirop în canistre de tablă, cafea în cutii, pielărie şi gaz. Aproape toţi aveau datorii vechi şi aşteptau ca recolta de peşte din viitoarea campanie de pescuit la Lofote să-i scape de ele şi să-i înavuţească. Anul acesta trebuia să le meargă şi lor mai bine ca de obicei.

Cocoşatul dindărătul tejghelei îi măsura pe toţi cu privirea. Dacă nu izbuteau să facă rost de ceva aici, se duceau la concurentul aflat de cealaltă parte a cheiului, iar dacă nu li

se dădea nici acolo pe datorie, nu mai călcau prin prăvălie pînă ce nu aveau cu ce să achite mărfurile luate pe credit.

Dar băcăniile acestea de țară nu aveau toate mărfurile care erau oamenilor de trebuință, încît cei mai mulți se vedeau nevoiți să facă un drum pornind de-a lungul fiordului, prin nămeții de omăt, pînă la oraș.

În preajma portului se mai aflau și dughene mici cu fel de fel de articole trebuincioase la pescuit, de la unsori și parîme pînă la năvoade, cîrlige de pescuit și hîrtie pentru scris.

Aici intrau pescarii — bocănind cu cizmele lor grele, pline de noroi și de zăpadă — și o dată cu ei intra și ceața lăptoasă de afară pe ușa cu clopoței care sunau de fiecare dată cînd se deschidea.

Îndărătul tejghelei — în fața unei întregi expoziții de aţă pescărească și de frînghii care atîrnau pe pereți — se aținea un vlăjgan lat în spate, îmbrăcat în straie de dimie și încălțat în cizme grele, plin, atît pe față cît și pe haine, de făină, catran și sirop. Se numea Utnesen și fusese și el pe vremuri pescar.

Kristaver și Per Suzansa sosiră aici împreună. Prăvălia era plină de lume de prin satele din jur, în căutare de echipament pentru campania de pescuit ce urma să înceapă curînd.

— Da, da — se adresă vînzătorul unui individ mărunțel, cu barbă roșcovană — dar să știi că pentru ultima oară îți mai dau pe datorie.

Lampa de gaz de pe tejghea fu aprinsă, ușa se deschise din nou cu un clinchet de clopoțel ; mulți stăteau aici cu ceasurile, fără a fi apucat încă să-și spună păsul.

În cele din urmă, Utnesen binevoi să se uite și la Per Suzansa, care stătea acolo cu barba lui sură, de țap, cu o mînă în buzunar și cu un umăr puțin împins înainte.

— Ce dorești ?

— De... aș dori să-ți cumpăr prăvălia toată, răspunse omul cu glas fonfăit și pe tonul cel mai grav din lume.

Pe Utnesen îl pufnise rîsul, căci Per Suzansa era dator pe mai mulți ani în urmă. Faptul însă că se găsise printre dînșii cineva care izbutise să-l facă pe omul acesta atotputernic dindărătul tejghelei să-și lase pentru o clipă la o parte mutra sa negustorească, era ca un fel de îmbărbătare pentru ceilalți ce stăteau acolo în așteptare.

Per începu acum să spună că ar fi cumpărat cu dragă inimă tot ce se află în prăvălie, plătind cu bani gheață, dar că, spre ghinionul lui, uitase mărunțișul acasă și de aceea va fi nevoit să se mulțumească cu mai puțin. Apoi începu să socotească, fără a se rușina cîtuși de puțin, toate mărfurile care-i făceau trebuință.

Nu-ți vine chiar atît de ușor să refuzi un om care face ca toată lumea din prăvălie să izbucnească în rîs.

Clopoțeii de deasupra ușii prinseră din nou a suna și în prag se ivi legănîndu-se Jakob, zis Lanaiba, zis Șchiopul. Se îmbătase turtă astă-noapte, fapt în urma căruia fusese închis și ținut la popreală în arestul primăriei — iar acum venise să cumpere și el cîte ceva. Pesemne că puțin îi păsa de rușinea ce o păți se, căci își făcea loc înspre tejghea, crucindu-se și mirîndu-se de cît venin și răutate este în stare lumea.

— Ei... ce s-a mai întîmplat ? întrebă Utnesen.

— La naiba... neisprăviții ăștia spun că mărfurile lui Larsen, cel de jos, din port, sînt mult mai bune. I-am ocărît eu în toată legea pentru vorbele astea nesocotite și drept răsplată mi-au dat o locuință gratuită pentru noaptea trecută. Zău că trebuie să-mi dai ceva parîmă și ață, că doar ți-am luat apărarea.

Utnesen scutură din cap. Știa bine că Jakob minte, dar era totuși mai bine așa decît atunci cînd venea cîte unul și se pleca peste tarabă jurîndu-se pe toți sfinții, cînd era nevoit să cumpere pe datorie.

Kristaver avea nevoie de multe. Utnesen făcu ochi mari, căci îi ceruse echipament pentru cinci oameni.

— Păi ce, asta e o nimica toată pentru tine, dacă ai fost în stare să-ți cumperi un cogeamite vas de Lofote ! zise Per Suzansa, în auzul lui Utnesen. De bunăseamă că tocmai de aceea rostise aceste cuvinte.

Efectul nu întîrzie să se producă. Kristaver apărea în ochii tuturora ca un om care plătește cu bani gheață.

Apoi se reîntoarseră către casele lor, mergînd de-a lungul fiordului, pe ninsoare. Aveau zor mare acum, în preajma Crăciunului.

Era cam înghesuială seara, la Myran. Lars și Oluf ședeau unul lîngă altul, rezemați de perete, luîndu-se la întrecere la dresul năvoadelor. Lîngă peretele opus ședea Kristaver, legînd

bile de sticlă [1] la năvoade. Tosten, în vîrstă de zece ani, și micuța Jonetta, care nu avea decît șase anișori, ședeau pe dușumea și erau foarte ocupați cu trecerea aților prin urechile acelor de cusut. Marja lucra la două ilice groase de lînă, care trebuia să fie gata pînă la plecarea spre Lofote. Trebuiau purtate peste bluza de lînă și cea de bumbac ; în partea de jos și la mîneci aveau niște brîie roșii și albastre. Pînă și bătrîna, care ședea la gura sobei cu ochelarii pe nas, se apucase să frece cu o scîndurică cu crestături mănușile și ciorapii de lînă noi, după ce fuseseră mai întîi muiați în apă caldă cu săpun, pentru ca să se strîngă bine la loc și să fie groși și călduroși.

— Ca să nu-ți fie frig la picioare — îi zicea ea lui Lars, arătîndu-i o pereche de ciorapi la care lucra.

Lampa scotea fum și arunca o lumină gălbuie, ștearsă peste mulțimea de mîini ce lucrau de zor.

Apoi sosi și cizmarul satului. După ce Lars încălță cizmele cele noi — care erau atît de elastice încît puteau fi îndoite în jos peste genunchi, sau trase pînă sus de tot în dreptul stinghiilor — îl rugă pe Oluf să se dea puțin la o parte, ca să-i facă loc să se miște. Tatăl se duse pînă afară pe sală și se întoarse cu un sac plin, pe care îl aruncă lui Lars. Acum ieșiră la iveală o bluză cu capișon, nou-nouță și o manta galbenă, care mirosea a lucru nou și de care degetele băiatului nu se mai puteau dezlipi.

— Tii, ia te uită ! zise Oluf, holbîndu-se.

— Ia mai taci ! îi răspunse Lars... căci mai erau acolo și niște jambiere de piele. După ce se gătise cu toate lucrurile acestea, semăna cu un cavaler medieval complet înarmat și singurul său necaz a fost că proasta de Jonetta îl tot sîcîia, întrebîndu-l dacă nu vrea cumva să se întreacă la fugă cu dînsa.

Nopțile următoare au fost senine și fără de vînt, dar geroase ; drumul ce urca coasta către Skaret se prefăcuse într-o panglică șerpuitoare de gheață lunecoasă, ce se pierdea în nori.

Pentru tineret, era o minunată vreme de sănius.

Se întîmpla uneori ca Lars să-și părăsească năvoadele și să iasă puțin afară, pe treptele de piatră. De acolo auzea gălăgia și strigătele celor care se aflau sus, pe culmea dealului. De-a lungul pîrtiei vedea scăpărînd scîntei de fiecare dată

[1] Greutăți care fac ca năvoadele să se afunde în apa mării.

cînd tălpicele săniuţelor treceau peste vreo piatră sau peste vreun petic de nisip. Deşi se socotea acum pescar în toată legea, avea şi el o săniuţă pe care o botezase „Fulgerul", pentru că zbura mai repede ca celelalte. Pe negîndite, se strecură pe după acareturile mărunte din fundul curţii şi urcă în fugă dealul, trăgînd săniuţa după dînsul, fără a-l fi prevestit pe Oluf.

Se strîngeau cu toţii, fete şi băieţi, la poalele dealului şi urcau apoi din nou împreună coasta. Lars întîlni aci o sumedenie de prieteni de prin vecini. Printre alţii, pe Peter Rønningan, un lungan bîlbîit, căruia pastorul nu voise încă să-i dea confirmaţiunea pentru că era prea prostănac ; ceilalţi băieţi îi dăduseră porecla de Peter Galeră. Lui Martin Bruvollen îi ziceau Martin Blăniţă, pe Lars îl porecliseră Ochiosul, iar pe Claus Koya — Cioclul.

Se aflau acolo săniuţe mari şi altele mai mici, iar fetele erau de seama băieţilor — adică nici copile mici, nici fete mari în toată puterea cuvîntului. În timp ce vorbeau între ei, suind grăbiţi coasta dealului, se auzi un strigăt, venind de sus, din întuneric :

— Hei, fereşte ! Şi cît ai clipi din ochi trecu în zbor pe lîngă ei o săniuţă încărcată ; de amîndouă părţile tîrşesc de-a lungul pîrtiei o mulţime de picioare ; cei ce lunecă la vale ţipă şi chiuie în fel şi chip.

După o jumătate de ceas de urcuş, ajunseseră sus de tot, sub bolta înstelată ; în jurul lor se desfăşurau culmile întunecate ale munţilor, iar jos, la poalele lor, către partea de apus, se vedea din loc în loc cîte o lumină : erau luminile de poziţie ale vaselor aflate acolo, iar mai departe, către răsărit, luceau alte luminiţe mici : ale satului cu căsuţele lui pescăreşti ce se întindeau pînă hăt, departe, la Lindegård.

Vreo trei, patru copii se aşezară pe săniuţa cea mare, cu Martin Blăniţă în faţă, drept conducător. Fetele ţipă de bucurie dar şi de teamă ; lunecă din ce în ce mai repede la vale, aerul şuieră, biciuindu-le obrajii şi îngheţîndu-le trupurile... la o cotitură săniuţa trece în zbor pe o singură tălpică ; apoi încă o cotitură şi este cît pe-aci să dea în şanţul adînc din marginea drumului... dar nu se întîmplă nimic. Zboară mai departe prin beznă, tot mai iute, povîrnişul este din ce în ce mai repede. Aproape de sfîrşitul coborîşului, drept în mijlocul pîrtiei, li se iveşte în cale o mogîldeaţă întunecată, ceva care nu vrea să se dea la o parte. E o sanie cu un cal.

— Un cal ! țipă cei de pe săniuță în cor, ca niște naufragiați, dar le este cu neputință să oprească ; de o parte a drumului se înalță peretele de stîncă, iar de partea cealaltă sînt bornele de la marginea drumului și șanțul adînc. Calul se ridică în două picioare, forăind, omul trage de hamuri, drăcuie și amenință, dar săniuța trece ca un fulger pe marginea drumului, lăsînd o dîră de scîntei în urma ei și piere în întuneric.

Dar în clipa cînd omul vrea să pornească mai departe aude răsunînd un nou „Fereşte !" și de rîndul acesta dă să se repeadă înaintea calului, ca să-l apuce de căpăstru, dar alunecă și cade drept în nas, tocmai în clipa în care săniuța cealaltă trece ca fulgerul pe lîngă dînsul.

Lars nu obișnuia să ia pe ori și cine cu dînsul pe sania sa ; în seara aceea a luat-o totuși pe Ellen Koya, deși nu prea fuseseră prieteni buni în ultima vreme. Căci Ellen îl necăjea întotdeauna, iar lumea îi cicălea pe amîndoi, zicînd că sînt soț și soție, întrucît se „cununaseră" cu cîțiva ani în urmă.

Nunta aceasta avusese loc în magazia gospodăriei lui Koya, într-o duminică de vară, cu prilejul jocurilor copiilor ce se adunau pe acolo. Unuia dintre ei i se năzărise să se joace de-a musafirii, iar altul propusese că Ellen și Lars să joace rolul de mire și de mireasă. Atunci au pus o ușă peste un butoi aflat acolo, în chip de altar ; Martin Bruvollen își pusese un fel de halat pe dînsul, făcînd pe pastorul — și pînă ce Ellen și Lars să se dumirească, se pomenesc în fața altarului, cu ochii în pămînt, așa cum se cade mirelui și miresei.

Iar mireasa nu era decît de doisprezece ani și purta o rochie de bumbac cu picățele albastre. Avea obrajii frumoși și trandafirii, la fel de frumoși ca și acum ; peste părul ei bălai i-au pus o cunună de flori de păpădie, dar nimeni nu putea să-i vadă ochii ei mari și albaștri, căci își ținea într-una privirile în jos și stătea cu mîinile împreunate, în timp ce copiii cîntau în cor : „O, Doamne, tu, care-ai făcut pe cel dintîi bărbat și pe cea dintîi femeie".

— Și acum te întreb pe tine, Lars Kristoffersen Myran — se auzi glasul „pastorului" — vrei să iei de soție pe femeia care se află lîngă tine, pe Ellen Olsdatter Koya ?

— Da, răspunse Lars. I se părea amuzant jocul. Simțea un fior trecîndu-i de-a lungul șirii spinării ; acum se simțea om în toată firea, se afla acolo în chip de mire.

— Iar acum te întreb pe tine, Ellen Olsdatter Koya, vrei să-l iei de soţ pe flăcăul de lîngă tine, adică pe Lars Kristoffersen Myran ?

— Da, răspunse Ellen, continuînd să privească în jos, cu mîinile împreunate.

— Făgăduiţi să rămîneţi credincioşi unul altuia ?

— Da, răspunseră într-un glas Lars şi Ellen.

— Atunci daţi-vă mîinile în semn de legămînt.

Iar fata întinse mîna ei şi el pe a sa ; Martin îşi puse mîinile peste capetele lor şi le dădu binecuvîntarea. Apoi serbară nunta în magazie, cu cafea, gustări şi dans, întocmai cum se obişnuieşte între oamenii mari.

Rîndul următor se întîlniseră pe drumul către şcoală. Se aflau atunci laolaltă cu mulţi alţi copii — şi lui Lars îi cam fu ruşine să privească în partea unde se afla Ellen. Trebuia să se resemneze şi să îndure glumele celorlalţi, cînd însă fata se apropiase de dînsul şi-l rugase să-i ducă legătura cu cărţi, i s-a părut că lucrurile au ajuns prea departe şi i-a spus pe şleau că nu mai este bărbatul ei. „Prostănacule !“ izbucnise ea, ridicînd nasul şi roşind ca racul. După aceea îi aduse la cunoştinţă că, dacă se va gîndi cîndva să caute un bărbat, nu va alege în niciun caz un prostănac ca dînsul — după care urmă o ceartă, spre marele haz al celorlalţi de faţă.

— O, bieţii de ei ! ziceau ceilalţi, ce departe au ajuns — şi cînd te gîndeşti că n-a trecut decît o zi de cînd au stat în faţa altarului !

Iar de atunci s-au ocolit cînd se întîmpla să se întîlnească.

În seara aceea se nimerise să meargă alături, şi distanţa dintre ei şi ceilalţi copii se mărea din ce în ce mai mult.

— Mi se pare că eşti supărat pe mine... începu ea.

— Ba tu de bună seamă eşti supărată, îi răspunse el.

Fata izbucni în rîs la auzul acestor vorbe şi atunci începu să rîdă şi el — şi din cearta lor n-a mai rămas mare lucru.

— De-acum eşti om în toată firea şi urmează să pleci şi tu în Lofote, îi zise ea rîzînd.

— Am auzit că ai fost rău bolnavă, zise el. Ce-ai avut ? O aprindere de plămîni ? Să nu-ţi facă rău plimbarea din seara asta !

Această mică dovadă de grijă din partea lui o făcu să apuce de frînghia săniuţii şi mîinile lor ajunseră foarte aproape una de alta, cu toate că amîndoi purtau mănuşi.

— Sînt sigură că le vei scrie din Lofote, la iarnă, tuturor iubitelor tale, zise ea.

Lars însă o încredinţă că nu se gîndeşte nici măcar să ia cu el condei şi cerneală.

— Ia te uită ! Mare mincinos mai eşti ! Sigur, cum o să scrii unei fete care încă n-a fost confirmată !

— Nu-i voie. E oprit şi pedepsit de lege. Poţi ajunge şi la puşcărie pentru treaba asta.

— Ţine-mi puţin mănuşa să-mi leg jartiera, îi zise ea.

Se aflau acum cu mult înaintea celorlalţi, sus, pe culmea dealului celui mai înalt ; Lars luă mănuşa fetei şi o frecă de obrazul ei, ca să i-l încălzească. De jur împrejurul lor nu se aflau decît culmile întunecate, iar deasupra lor, stelele.

Se aşezară pe săniuţă. Lars conducea săniuţa cu picioarele, iar fata şedea pe genunchii lui. Ea se lăsă uşor pe spate şi îi dădu voie s-o cuprindă cu braţele în timp ce zburau la vale. Trecînd peste un pod, „Fulgerul" execută o săritură prin aer. A durat mult pînă să ajungă jos, dar pînă la urmă săniuţa ieşi la drum fără să se facă bucăţele — şi zburară mai departe, speriindu-l rău de tot pe un vizitiu care mîna o sanie cu zurgălăi... Lunecau acum ca vîntul înspre şesul învăluit în întuneric, care, în liniştea serii, se întindea presărat cu puncte luminoase.

Înainte de a se despărţi, tineretul mai zăbovi puţin în drum, la poalele dealului. Se jucaseră împreună şi vara şi iarna. Curînd aveau să devină oameni mari. Cîţiva băieţi plecau anul acesta pentru întîia oară în Lofote şi fetele priveau la ei gîndind : Voi plecaţi dar nu este sigur că vă veţi întoarce. Oricum, de-aici încolo s-a isprăvit cu joaca şi cu derdeluşul. Se încheiase un capitol din viaţa lor şi începea altul, mai serios.

Iară Lars, urmîndu-şi calea către Myran, băgă de seamă că mai ţine încă în mînă una dintre mănuşile Ellenei Koya. Îşi scoase propria sa mănuşă, punînd-o pe a ei. Ce ciudat să simţi cît de caldă şi de moale este mănuşa aceasta !

Crăciunul sosise cu fulgi de nea şi viforniţă. Îndată după sărbători, vasele de pescuit cele mari şi grele fură scoase din adăposturile lor. Stăteau întinse pe nisipul ţărmului, cu trupurile lor lungi, care încă nu fuseseră prevăzute cu greementuri ; iar oamenii tropăiau prin zăpadă şi pe vînt — aveau de furcă cu legatul mărfurilor la bord. Strigau, ori îşi făceau

semne cu mîna cînd aveau să-şi spună ceva unul altuia, ca şi cînd s-ar fi aflat încă de pe acum undeva, departe în largul apelor.

„Kobben" îşi întindea trupul lung şi greoi lîngă adăpostul din josul gospodăriei Myran, în timp ce era încărcat cu cele mai ciudate lucruri : butoiaşe înţesate cu năvoade, butoiaşe cu alimente, altele cu bere de casă, un butoi cu borş pentru preparatul ciorbelor şi pentru băut, o canistră de ulei pentru lampa din cabină, lăzi, tot felul de cutii şi lăzi. Cea mai mare parte a lucrurilor acestora dispărea, înghiţită de magazia din mijlocul vasului, iar în fund de tot aşezaseră trunchiuri de mesteacăn uscat şi turbă. Vasul de pescuit ce stătea acolo părea un animal domestic foarte blînd, care îngăduie oamenilor să se cţţere pe spinarea lui şi să facă ce poftesc cu el. Din cînd în cînd, oamenii se opreau din lucru şi se cinsteau cu cîte un păhărel. În jurul vasului „Skinnfyken" — care se afla la extremitatea golfului în dreptul promontoriului dinspre miazănoapte — domnea aceeaşi însufleţire. Timonierul acestui vas se numea Andreas Ekra. Aceeaşi însufleţire era şi pe „Morilden", pe care lucra Per Suzansa cu oamenii săi ; în apropiere era „Sjøblomsten", gata de plecare, deşi Jakob umbla şchiopătînd de colo pînă colo şi era beat din zori şi pînă-n noapte, strigînd într-una : „Hei !... hei !... daţi-i bătaie, flăcăi !... daţi-i zor, băieţi !"

În cea din urmă duminică dinaintea plecării, cea mai mare parte a oamenilor îşi luară nevestele, pornind cu ele la biserică. Pînă şi Jakob se dusese, şchiopătînd ; era într-o oarecare măsură treaz şi îşi răsese mustaţa, încît buza de sus se vedea aproape vînătă.

Acolo — în faţa bisericii cafenii de lemn, al cărei clopot dăngănea în ziua aceea mohorîtă de iarnă, chemîndu-i pe credincioşi — se întîlniră chiaburii satului, care sosiseră în sănii trase de cai bine ţesălaţi şi cu zurgălăi, cu pescarii care veniseră înotînd prin nămeţi de zăpadă, însoţiţi de nevestele lor. Nici măcar în casa Domnului bieţii pescari nu însemnau nimic în faţa celorlalţi ; de aceea îşi aveau locurile lor mai la o parte, în fundul bisericii, sub galerie. Dar cînd începură să răsune cîntările de psalmi, ca la un semn, toate femeile îşi ridicară ochii de pe psaltirile lor şi îi îndreptară înspre bărbaţii lor, care şedeau de cealaltă parte a intrării. Iară psalmul pe care-l cîntau se prefăcuse într-o mică rugăciune, prin ca-

re-i cereau lui Dumnezeu ca soţii lor să se poată întoarce cu bine din lunga lor călătorie spre miazănoapte.

Atît bărbaţii cu chelii cît şi cei cu păr pe cap îşi aţintiră privirile asupra pastorului, care începuse să predice ; iar cei care erau oameni ai mării simţeau că Dumnezeu se află în furtună pe mare şi că în curînd vor pluti în întîmpinarea lui.

În ajun, Elezeus Hylla îi spusese soţiei sale că ar vrea să meargă împreună la biserică, să se împărtăşească amîndoi în cea din urmă duminică dinaintea plecării. Elezeus nu era un om rău, dar avea clipe în care îşi pierdea cumpătul — atunci se purta nesocotit cu femeia şi cu copiii săi, iar dacă se întîmpla vreo nenorocire în sat, i se umpleau de îndată ochii de lacrimi.

Nu se ştie din ce pricină, în dimineaţa zilei acesteia l-au apucat din nou furiile împotriva lui Berit şi, fără să-şi dea seama, a îmbrîncit-o de perete şi i-a dat cîţiva ghionţi pe unde s-a nimerit. Apoi s-a îmbrăcat şi s-a dus la biserică — după ce i-a spus lui Berit că nu-i dă voie să-l însoţească.

Dar cînd începu slujba fu cuprins de o căinţă atît de puternică, încît se ridică şi ieşi din biserică. În drum către casă îi răsunară în ureche vorbele pastorului şi anume că va veni ziua cînd vom sta cu toţii în faţa judecăţii lui Dumnezeu. Şi mergînd aşa pe drum, Elezeus se simţea atît de păcătos, încît nu mai ştia ce să se facă.

În seara următoare se adunaseră o mulţime de oameni pe ţărm, căci vasele de pescuit urmau să fie lansate pe apă.

La început a avut loc o mică petrecere în cabina fiecărui vas. Uşile cabinelor acestora erau tocmai atît încît un om să se poată strecura pe ele. În coridorul îngust din faţa hamacurilor cu pături îmblănite, focul ardea cu vîlvătăi în cîte o sobiţă ruginită, pe deasupra căreia se afla cîte un ceaun cu bere ce scotea aburi. Înăuntru, pe păturile îmblănite şedeau laolaltă femei şi bărbaţi, iar rachiul şi berea fierbinte treceau din mînă în mînă. Oamenii cîntau şi aveau ochii umezi. Kaneles Gomon cînta la armonică, ţinînd o fată pe genunchi.

Se vedeau lumini şi pe celelalte vase din golf.

Mai apoi se apropiară oameni purtînd felinare în mîini. Veneau de pe celelalte vase şi una din luminile acestea pîlpîitoare şchiopăta ; era felinarul lui Jakob. „Kobben" era primul vas ce urma să coboare pe apă — şi ceilalţi veniseră să dea o mînă de ajutor.

Vîntul de miazănoapte sufla cu putere, însoţit de fulgi mari de zăpadă. În jurul vasului, la lumina felinarului, apăruseră feţe bărboase.

Oluf Myran dădu foc unei grămezi mari de iarbă de mare şi resturi de lemnărie pe care le strînsese. Flăcările rugului se înălţară acum cu putere în văzduh, luminînd zăpada din jur, ţărmul şi apele cenuşii ale fiordului. Sosi acum o altă ceată de oameni, printre care se afla un bătrîn. Purta o barbă mare, albă, avea o scufie roşie cu moţ trasă peste urechi şi în mîini mănuşi albe, groase. Era Per Høvedsmann, care trăia o zi mare — căci era încă bun pentru a cînta cu prilejul coborîrii vaselor în mare. Îl ajutară să se caţere pe un bolovan mare. Apoi bătrînul îşi drese glasul, se şterse cu mănuşa sub nas şi strigă :

— Acum, toată lumea la pupă !

Cabina se goli pe dată, oamenii se strînseră la pupă. Stăteau unul lîngă altul, cu spatele la vas, şi păreau foarte mici lîngă trupul greoi şi cafeniu al acestuia. Atunci Per Høvedsmann prinse a cînta :

— Cu voia lui Dumnezeu... heee... rup !

Oamenii îşi încordau spinările, se opinteau de li se strîmbară feţele. Parii puşi sub chilă începură să se rostogolească, trupul greoi al vasului se urni puţin din loc, apoi se opri. Per Høvedsmann începu din nou a cînta :

— Hai înc-odat'... heee... rup !

Spinările şi picioarele oamenilor se încordară din nou, vasul iar se mişcă, înaintînd un pas sau doi. Apoi oamenii se opriră din nou, să mai răsufle.

Lars Myran privea la moşneagul cu barba albă, cocoţat acolo şi luminat de vîlvătaile rugului, gîndindu-se că, cu sute şi sute de ani înainte, un bătrîn ca el ar fi fost un zeu al mărilor, iar rugul, un rug de sacrificiu şi s-ar fi băut bere în cinstea lui Tor [1] şi a zeiţei Freya [2] înainte de ieşirea în larg a vaselor. Ţărmul era acelaşi, fiordul de asemenea, iar munţii şi vasele arătau şi ele pe vremea aceea la fel ca acum. De bună seamă că şi oamenii vor fi arătat aproape la fel.

[1] Zeul tunetului şi al forţei, divinitatea cea mai iubită şi respectată a scandinavilor.

[2] Zeiţa feminităţii şi a frumuseţii în mitologia scandinavă.

— La apă !... Hei... rup ! strigă din nou bătrînul cu un glas piţigăiat.

În clipa următoare, corpul greoi al vasului plutea legănîndu-se pe apă. Kristaver strigă mulţumind pentru ajutorul dat şi turnă cîte un rachiu tuturor. Apoi ceata de oameni porni mai departe cu felinarele şi împinseră vasele unul după altul pe apă. Moşneagului începuseră să-i licărească ochii de atîtea păhăruţe şi cînta din ce în ce mai tare :

Heeei... rup !

Înainte de a se întoarce pe la casele lor, pentru a dormi o ultimă noapte în paturile lor cele bune, oamenii se duseră să-şi lege vasele la oarecare depărtare de uscat, să-şi ridice catargele şi pînzele. În cele din urmă, liniştea se lăsă din nou asupra ţărmului, felinarele se depărtară, rugul fu stins — iar cele patru vase de pescuit pluteau legănîndu-se domol pe valuri, cu cîte o flamură în vîrful fiecărui catarg. Totul era gata pentru a porni în larg.

V

Situaţia nu era de loc uşoară pentru Kaneles Gomon ; îi era cu neputinţă să se ducă pînă sus, la gospodăria aceea mică din munte şi să se poată reîntoarce la timp ; de aceea porni singur prin sat ; luminile erau stinse, toţi dormeau la ceasul acesta tîrziu. Nu se gîndea la nimic ; mergea îngînînd un cîntec ; pămîntul pe care călca era îngheţat, iar stelele pluteau deasupra capului său — şi atunci, de ce să nu cînte ? Ar fi putut să urce sus, în odăiţa vreunei fetişcane, însă prefera să se ducă la una dintre acelea la care nu mai fusese nimenea — el denumea operaţiunea aceasta „a da fetelor lecţii de catehism". Se gîndea la tatăl său, care era aproape orb şi la surioara sa, care locuia împreună cu tatăl lui în gospodăria lor de-acasă. Doar bunul Dumnezeu ar fi putut să ştie dacă le va ajunge hrana pe timpul iernii. Cu toate acestea, într-o gospodărie ceva mai răsărită, situată mai la miazănoapte, era o fată care îl credea fiul unor oameni cu stare şi care îşi făurise planuri serioase în legătură cu dînsul. Ei, la cîte nu se gîndeşte omul în noaptea dinaintea plecării, mergînd aşa de unul singur şi cîntînd ; timpul trece mai repede aşa.

În casa Myran, Kristaver și Marja se culcaseră în patul lor, de lîngă peretele dinspre miazăzi ; deșteptîndu-se noaptea, Kristaver — după ce ascultă cîteva clipe — zise cu glas domol :

— Plîngi, Marja ?

— Nu plîng.

— Nu trebuie să ți le pui toate la inimă.

Era cît pe-aci să adoarmă din nou, cînd Marja îl cuprinse dintr-o dată, încolăcindu-și brațele în jurul gîtului său.

— O să-mi fie atît de greu fără tine.

— Hm ! Ești destoinică, o să te descurci tu, fără doar și poate.

— Și mai iei și copiii cu tine ! Acum îl iei pe Lars, data viitoare o să vină și rîndul lui Oluf ; o să plece unul după altul. Tu mi-i iei... îi iei de lîngă mine !

Ce putea să răspundă Kristaver la astfel de vorbe ? În privința aceasta nu se înțelegeau, dar încolo, Marja era o femeie vrednică de tot, care robotea din zori și pînă în noapte și singurul lucru care-i trăda starea sufletească era privirea ei speriată. Acum îl cuprinsese de gît și era iar neliniștită — fără îndoială însă că-i va trece. Marja era într-adevăr o femeie de nădejde.

În zori se auziră din nou pași răsunînd de-a lungul țărmului. Felinarele oamenilor apărură din nou. Era vremea plecării.

Deși încă nu era ceasul la care lumea obișnuiește să se scoale, femeile au coborît și dînsele la țărm, înfofolite într-o mulțime de broboade de lînă, ca să se apere de frig.

E un ger năpraznic ; vîntul bate de la răsărit. E un vînt prielnic.

În apa ce se întinde dedesubtul cheiului, fosforescența mării scînteiază cu pîlpîiri de flăcări albăstrii. Bărcile pornesc înspre vasele de pescuit ; oamenii și-au luat rămas bun, li s-a urat de multe ori noroc și sănătate — dar în ultima clipă timonierul își aduce aminte că a uitat un lucru și barca trebuie să se ducă la țărm pentru a-l aduce la bord.

Marja se află împreună cu alte femei sus, pe acoperișul barăcii care servește pentru adăpostirea vaselor. Tot acolo sus

stă și Berit Hylla, soția lui Elezeus, căci aici, pe întuneric, nimeni nu poate băga de seamă că are cîteva vînătăi pe obraz. Vîntul e rece ca gheața, așa că femeile își strîng broboadele mai bine în jurul trupurilor, bat din picioare ca să se mai încălzească și nu se îndură să plece. S-a luminat acum îndeajuns pentru ca Marja să-l poată vedea pe Lars, care, îmbrăcat într-o bluză ceruită, lucrează ceva la proră. Kristaver trece înspre pupă, pășind pe acoperișul cabinei și fixează cîrma la locul ei. Apoi se întoarce, lăsîndu-se să alunece pe locul cîrmaciului și întoarce capul spre țărm, către dînsa — dar nu rostește nici o vorbă.

— Dă-i drumu' !

Se aude zornăitul unui lanț care se freacă de un inel de fier — ancora este trasă la bord ; apoi se aude un scîrțîit al fusului de la cabestan ; vela pătrată, grea și largă, se desfășoară de-a lungul catargului și se umflă în bătaia vîntului ; ea este fixată oblic pe direcția vasului. „Kobben" se urnește din loc și începe să alunece încet, îndreptîndu-se spre larg.

— La revedere, Kristaver, la revedere Lars !

— La revedere ! se aud strigînd și celelalte femei aflate pe țărm, care și-au scos basmalele și le flutură în chip de drum bun.

Din clipa asta, Kristaver se simte din nou marinar desăvîrșit și mînuie echea deasupra capului, avînd grijă de tot ce se află pe bordul vasului său. Totuși, are timp să facă semne cu scufia și să strige „Rămîneți cu bine !". Pe întinsul golfului bate un vînt în rafale. „Kobben" se apleacă pe o parte și face spume la pupă. Curge ca un rîu în urma lui și flamura roșie fîlfîie sus, în vîrful catargului. Marja privește la această flamură și chipul i se luminează. Ea a tăiat fîșia aceasta dintr-o bucată de stofă din care se gîndise să-și facă o fustă și tot ea a brodat inițialele lui Kristaver cu fir albastru de lînă.

Cei de pe uscat începură să alerge de-a lungul țărmului, ca și cînd ar fi fost de vreun folos să încerce a-i urma în chipul acesta. Acum Marja nu mai vede decît o flamură fluturînd la provă ; apoi „Kobben" se făcu nevăzut în negura înghețată, tocmai în clipa cînd rîndunica se înălța pe catargul principal.

VI

Iată-i, în sfîrşit, ieşiţi în larg.

Ţărmul atît de binecunoscut, cu căsuţele lui mici, se făcu nevăzut ; vasele de pescuit îşi croiau cu uşurinţă drum peste apele ce se înspumau la proră, sub bătaia vîntului puternic care sufla dinspre uscat. Departe, în adîncul fiordului, se vedeau înălţîndu-se alte pînze ; erau pescari de prin satele învecinate, care ieşiseră şi ei, iar mai aproape se vedeau brăzdînd apa mării alte vase pescăreşti ce ieşeau din golfuri, luînd largul. Porneau pe vechiul drum spre miazănoapte, pe drumul lung de sute de mile, prin furtuni, geruri şi viforniţe, acelaşi drum pe care îl străbătuseră şi străbunii lor, veacuri de-a rîndul.

Elezeus Hylla şi Henrik Rabben se aflau la bordul lui „Kobben", în cabina timonierului, aflată la pupă, cel dintîi avînd de lucru cu bocaportul [1], iar al doilea cu scosul apei în cazul că s-ar porni valuri mari ori furtună. Lîngă bompres stă Kaneles Gomon, care la nevoie e destul de iute la mişcări ; de altfel, observator mai bun ca dînsul pe întuneric nu se găseşte. Vîntul urlă şi şuieră... şşş... ce mai suflă !

Al şaselea om se afla în cabina din faţă împreună cu Lars. Omul acesta se numea Arnt Åsan, un tip palid, cu tuleie ruginii pe sub bărbie şi cercei de aur la urechi. Era de fel dintr-o vale din interior, dar se căsătorise cu fata unui gospodar de lîngă ţărm şi acum dorea să devină navigator şi să ia parte la expediţia către Lofote.

— Da, da, îi zicea lumea, dacă pleci cu Kristaver să ştii că ai ce învăţa de la dînsul.

Şi iată-l acum cu totul neajutorat, în impermeabilul său greu, neştiind de ce trebuie să te apuci cînd te afli pe bordul unei nave.

— Cum se numeşte lucrul ăla de colo ? îl întrebă el pe Lars, arătînd înspre un cablu care mergea de la un bord al navei pînă la celălalt, trecînd printr-o cavilă, iar apoi se întorcea înapoi la celălalt bord.

— Aceasta este bolina, zise Lars.

— Da' ăla de colo ?

[1] *Bocaport* — capac de lemn aproape de nivelul punţii, care închide intrarea într-o magazie.

— Acela este cablul de la ambele extremități ale vergului, care se unesc jos, în cabina de la pupă. Iar acesta-i brața, adăugă Lars, și se simțea foarte mîndru că avea prilejul să-l învețe pe un om mai în vîrstă ca dînsul.

— Da' acela de colo ? Arătă înspre o parîmă împletită în trei, care pleca din partea de mijloc a extremității de jos a pînzei și era fixată de catarg.

— Aceasta este școta.

Arnt strînse din buze ; își dădea acum din ce în ce mai bine seama că trebuie să ia lucrurile în serios și să le învețe cu temei.

Ceilalți stăteau pe punte, cu picioarele crăcănate, marinărește ; mestecau tutun și se simțeau minunat. Vasul se legăna sub ei ; peste capetele lor se auzea cîntecul grementului ; negustorii și băncile nu pot ajunge pînă aici ; oamenii aceștia se află din nou pe mare, acuma sînt din nou oameni liberi. Dar vasul acesta de proporții masive li se pare prea mare aici, în fiordul cel îngust ; desigur că totul se va schimba cînd țărmurile vor pieri din vedere și valurile oceanului îl vor izbi din toate părțile. Odată ajuns în larg, vasul se va regăsi ; cu pînzele umflate se va apleca, se va legăna, va pluti peste valuri, sigur pe sine, săltînd și coborînd ; un talaz mare se va izbi de proră și stropi înspumați vor ajunge pînă la cabina din față ; trupul vasului și tachelajul vor tremura, dar „Kobben" își va croi drum mai departe, printre valurile înspumate. Oamenii se vor privi, își vor scutura bărbile de apă și vor rîde. Asta-i adevărata navigație ; trupurile lor vor fi înfiorate de bucurie, de ce nu s-ar uita unul la altul și de ce n-ar rîde ?

— Crezi că vom avea furtună ? întrebă Arnt Åsan întorcîndu-se către Kaneles, cu fața din ce în ce mai palidă.

Kaneles îl privi cu seriozitate și-i răspunse :

— Da, da, nu prea arată a bine !

— N-ai vrea să-l rogi pe Kristaver să acosteze pe undeva ?

Kaneles îi răspunse la fel de serios :

— Ar fi mai bine să-i ceri tu însuți asta.

Este o zi albăstrie de iarnă, atît pe uscat cît și pe mare. Către răsărit se înalță munții, ca un zid de piatră neregulat și cenușiu ce se ridică înspre naltul cerului, întretăiat de prăpăstii și presărat cu piscuri ascuțite ; ici și colo se văd dîre de omăt, iar pe creste se văd plutind straturi de nori cenușii. Țărmul este brăzdat de golfuri și de fiorduri. Promontoriile se

avîntă în marea care le spală într-una, stoluri de păsări de apă, negre și tărcate, se leagănă pe valuri, în ger și vînt, scoțînd strigăte parcă de satisfacție pentru vremea asta minunată. Înspre apus se zărește marea cenușie, zbătîndu-se și aruncînd în văzduh stropi albi în dreptul unui colț de stîncă ce se înalță deasupra apei. O pereche de pescăruși alb-albăstrii vin în zbor, trecînd peste „Kobben" ; scot țipete ce acoperă șuierul vîntului : A...o...a...o... încotro vă îndreptați ?... Vă însoțim pe drum... către miazănoapte... către miazănoapte !

Cele trei vase plutesc unul în urma celuilalt. Al patrulea, „Skinnfyken" al lui Andreas Ekra, o luase tiptil înainte în timpul nopții, potrivit obiceiului său. La cîteva lungimi de vas, în direcția de unde bătea vîntul, „Morilden" călărește pe valuri, cu pînzele umflate. Per Suzansa stă la cîrmă ; vasul se pleacă deodată pe o coastă și o clipă se pot vedea bluzele galbene și mutrele bărboase ale oamenilor ; apoi vasul este izbit de un talaz și poziția i se schimbă, cei de pe bord se fac nevăzuți, nu se mai văd decît pînzele albe și trupul cafeniu al navei.

Ceva mai la adăpost, „Sjøblomsten" înaintează spumegînd, cu pînze înalte, cafenii. Jakob șchiopul se află la cîrmă. Peste părul său negricios poartă o scufie roșie în loc de glugă. Dacă un val îi udă scufia, o stoarce lovind-o de bordaj ; are părul atît de des, încît nu simte frigul. Astăzi este foarte bine dispus. Are un cămin al său în Lofote, după cum are un altul către miazăzi ; se simte însă ca acasă oriunde, cînd este pe mare.

Vîntul se porni mai tare, talazurile sporeau din ce în ce mai mult. Răbufnelile vîntului veneau de pe culmile munților și coborau, răsucind navele în fel și chip, încît ajungeau uneori să rămînă canarisite [1], cu pupa înainte.

— Ce se întîmplă acolo, la proră ? strigă Kristaver dintr-o dată, aplecîndu-se pe sub vele ca să poată vedea mai bine.

Lars îi răspunse în bătaia vîntului :

— Arnt Âsan vrea să debarce.

Este cea dintîi călătorie adevărată pe care Kristaver o face pe „Kobben" și este foarte atent, ca să-și poată cunoaște cît mai bine bastimentul. Manevrează echea deasupra capului, în timp ce cu ochiul urmărește talazurile... și simte prin tălpi cum reacționează corpul navei la vînt domol, la furtună și la va-

[1] *Canarisit* — aplecat într-o parte.

luri. Simte că e ceva în neregulă. Vasul nu plutește cum ar trebui, nu există un echilibru adevărat între tachelaj și vas. După cum femeile și caii își au toanele lor, tot așa și vasele — dar nu face nimic, o să-și îmblînzească el vasul. „Kobben" ascultă repede de cîrmă și la fiecare rafală, la fiecare talaz, Kristaver află tot mai multe despre vasul său. Morfolește între dinți tutunul și este din ce în ce mai atent ; întîi își silește vasul să înfrunte dintr-o parte vîntul aspru, mușcător, apoi îl întoarce împotriva lui. Trebuie să-i dea el de rost. Pare că și-ar acorda într-una o vioară.

— Ești mulțumit de vasul tău ? îi strigă Jakob, în timp ce „Sjøblomsten" trece pe lîngă dînsul.

— Ehei... încă nu-ți pot spune.

Celelalte două vase începură acum să i-o ia înainte. Par acuma a sta nemișcate, fiecare la locul ei, călărind peste valuri și înspumînd apele mării în dreptul prorelor, deși în fapt lunecă din ce în ce mai repede. Acuma l-au întrecut, iar Kristaver se posomorăște la față și se pleacă înainte de parcă ar voi să-l tragă pe „Kobben" după sine.

— Transmite salutări celor din Lofote ! strigă Kaneles către cei de pe celelalte nave.

Dar acum timonierul izbește cu piciorul în banchetă, strigînd :

— Taci din gură, nătărăule !

Vin valuri mai mari și vîntul bate mai tare ; mai au încă o bucată de mare deschisă și talazurile se revarsă din plin peste bord, așa că oamenii sînt nevoiți să scoată apa cu gălețile.

— Ce s-a mai întîmplat la proră ? se aude glasul timonierului.

Răspunde Lars, în bătaia vîntului.

— Arnt Åsan e bolnav !

„Morilden" și „Sjøblomsten" se află la o bună distanță înainte, dar nu trece mult și Kristaver le ajunge din urmă ; acum însă înțelege că celorlalți le e milă de el și nu vor să se depărteze și să-l lase singur ; aceasta îl indispune, îl înfurie. Simte un nod în gît ; plînsul îl înăbușă ; nu se poate închipui rușine mai mare pentru un cîrmaci. Se strecurau acum printre colțuri de stînci ; aveau de trecut prin strîmtori cu prăvălioare construite deasupra apei, pe piloni. Numai Dumnezeu putea să știe unde puteau locui cei care veneau pe meleagurile acestea să cumpere și să vîndă ! Apoi ies din nou în mare deschisă, dar în peretele

cenușiu al muntelui se desenează un golf, iar acolo se află niște gospodării bătute de vînturi și se vede ieșind fum pe coșuri. Lars se gîndește că dacă mama sa ar locui acolo ar înnebuni de tot. Biata mama ! Numai de-ar ajuta-o cum trebuie Oluf pe timpul iernii !

Acum trec din nou prin strîmtori cu vîntul în față, încît nu pot înainta drept și trebuie să navige în zigzaguri. Ajunse aci, vasele se apropie, plutind pînză lîngă pînză. Trecerea prin locurile acestea primejdioase și atît de înguste seamănă cu umblatul pe picioroange. În față, bolnav cum se afla, Arnt Åsan își dădea toată osteneala, dar apuca mereu de odgoane greșite și nu făcea decît să încurce treaba.

— Treci tu la proră, Henrik ! strigă Kristaver. Åștia doi au nevoie de dădacă !

Așa că Henrik Rabben se repezi spre proră, trecu plecîndu-se pe sub velă, făcu încă un salt și puse mîna în timp ce vasul se canarisise din nou. Elezeus nu era omul care să nu fie în stare să manevreze ruful în cabina de la pupă.

Cînd ajunseră în locul unde strîmtoarea începea să se lățească, vîntul prinse să bată de la răsărit. Henrik fu nevoit să se reîntoarcă la pupă, iar Lars la bompres, căci Kaneles trebuia să facă de veghe. Începuse să se lase întunericul și era primejdie de eșuare.

Lars își dădea seama că a fi un adevărat pescar de Lofote înseamnă a fi un om și jumătate, căci pescarul trebuie să aibă — în afară de ochi și urechi — și alte simțuri, pe care oamenii de rînd nu le au. Se întuneca din ce în ce mai mult ; un far dinspre apus clipea aruncînd fulger după fulger peste întinsul mării ; locurile pînă unde lumina farului nu putea să ajungă deveneau astfel, datorită contrastului, încă și mai întunecate. Curînd nu se mai văzu decît spuma albă a valurilor ce se zbăteau izbindu-se de colțurile de stîncă ce ieșeau pretutindeni din apa mării : cu toate acestea, își urmau drumul lor, înaintînd cu siguranță. Kaneles sta aplecat peste bord și făcea semne cu mănușa albă, iar tatăl lui Lars stătea la cîrmă și își silea vasul să înainteze cu toată iuțeala.

Marea fosforescentă scînteia verzuie, cu ape înspumate în jurul prorei ; stropii pe care-i făceau valurile cînd se izbeau de stînci și de ostroave se preschimbaseră în beznă într-o ploaie de flăcări verzi. Munții se ridicaseră acum în răsărit ca un zid întunecat, de care talazurile se spărgeau cu larmă ; către apus,

marea cînta cu un muget greu și din ce în ce mai depărtat, tot mai depărtat, în noapte. Pluteau tot înainte ; mereu către miazănoapte, tot către miazănoapte.

Acum cotiră pe după un cap și iată că li se arată un golf presărat cu case în care se văd luminițe ce clipesc, sub peretele stîncos al muntelui ; în port se zăresc, galbene, luminile de poziție ale vaselor care au ancorat peste noapte.

— Jos pînzele ! Funda ! Aduceți ibricul cu cafea și puneți-l pe masă în cabină !

Nu prea era loc pentru cei șase oameni pe păturile de piele, cu toate că își scoseseră îmbrăcămintea impermeabilă ; pîinea, untul și cafeaua fierbinte le prindeau însă bine. Mîncare gătită puteau mînca și altă dată, cînd vor avea răgazul de trebuință.

— Al naibii bun marinar mai ești, Arnt ! zise Kaneles — și cu toate că lampa care se legăna sub tavan răspîndea o lumină chioară, toată lumea putea să vadă că fața lui Arnt se roșise toată.

Lars rîdea, Elezeus rîdea și el, dar Kristaver se mulțumea să zîmbească în timp ce își tăia cu briceagul o felie de pîine și o ungea cu unt. Situația lui Arnt nu era de loc ușoară. Avea o singură dorință : să se poată înapoia cu bine acasă.

Atunci Henrik Rabben își întoarse fața sa cu barba cea mare și frumoasă către dînsul și îi zise :

— Ia-o binișor, Arnt. Numai prin străduință poți să devii căpitan adevărat.

Era și aceasta o mîngîiere, iar Arnt avea mare nevoie de mîngîiere. Pe țărm se afla o dugheană unde se vindea rachiu și se auzeau strigătele și vociferările celor ce băuseră prea mult. Kaneles era gata să debarce, dar Kristaver se împotrivi. După ce isprăviseră de mîncat, Kristaver scoase o sticlă ascunsă în paiele așternutului și turnă fiecăruia cîte un păhărel ; apoi le spuse că e timpul să meargă la culcare.

Pe lîngă vasul lor trecu o luntre — și recunoscură glasul lui Jakob. Era cu neputință ca Jakob să nu coboare pe uscat cînd era rost de o încăierare.

Își traseră din picioare cizmele ude, stinseră lampa și se băgară între blănuri, cu hainele de dimie pe ei. Cei șase oameni stăteau acum întinși în hamacuri, unul lîngă altul — însă Lars, care era cel mai tînăr, fu nevoit să se culce în hamacul cel mai depărtat, care se afla tocmai la proră.

Se culca pentru întîia oară pe un vas în drum spre Lofote — şi fu nevoit să doarmă în această noapte de iarnă într-un loc în care vîntul îngheţat răbufnea din toate părţile. Se întreba în sinea sa dacă se purtase ca un adevărat marinar în ziua care trecuse. Mănuşile sale noi de lînă erau într-o stare jalnică, ude leoarcă ; le vîrî sub dînsul ca să se poată încălzi şi usca pînă mîine dimineaţă.

N-a trecut multă vreme şi pescarii cei obosiţi zăceau sforăind, luîndu-se la întrecere cu şuierul necontenit al sarturilor [1] şi cu sunetele grave de orgă ce veneau din larg. Se prea poate să fi simţit în somn cum li se umflă feţele şi mîinile după lunga înfruntare a gerului şi a mării înspumegate ; cu toate acestea adormiseră, legănaţi de valurile ce necontenit izbeau vasul.

Şi poate că simţeau în cugetele şi făpturile lor şi un dor... porniseră la drum, trebuiau să ajungă hăt, departe, în miază-noapte... cale de sute şi sute de mile.

Pe uscat însă era zarvă de pescari beţi, care se băteau cu matrozii de pe marile vase ancorate în port ; din cînd în cînd, cîte o luntre cu oameni ce strigau şi chiuiau îşi croia drum peste ape.

VII

Se întîmplă uneori să dormi şi să fii totuşi muncit de gînduri. Un somnambul îşi află drum chiar pe acolo unde cel treaz nu cutează să înainteze. Cu toate că dormea, Kristaver Myran se afla la cîrma lui „Kobben". Se făcea că vasul fusese supărat toată ziua şi nu voia de loc să asculte de dînsul. Trei ierni la rînd eşuase, iar astăzi o începuse rău, nevroind să-i dea ascultare. Tot dormind, Kristaver căuta într-una să descopere unde anume era buba. Mai tîrziu, în cursul nopţii, se trezi dintr-o dată sărind în sus. Dormise cel mai aproape de tambuchi [2] ; îşi întinse picioarele din hamac şi se dădu jos. Viforniţa îl izbea drept în faţă ; cu toate acestea, se tîrî pînă la catarg, dădu velele la o parte, ridică prelata aflată deasupra calei, apoi se opri o clipă, chibzuind. Nu era îndeajuns de treaz ca să-şi dea bine seama de ceea ce face ; cu toate acestea, apucă un butoi

[1] *Sarturi* — parîme fixe ce întăresc catargele lateral şi spre pupă.
[2] *Tambuchi* — capac care acoperă o intrare în interiorul vasului.

de sare și il urni din loc, trăgîndu-l cu cîțiva pași mai înapoi. O ladă grea și un sac de făină avură aceeași soartă. Apoi întinse iar prelata deasupra și se furișă în cabină. Era plin de zăpadă și vîntul îl înghețase de tot ; tremura de frig în păturile îmblănite cu care se învelise ; totuși, ațipi pe dată. De rîndul acesta, gîndurile nu-l mai munceau în somn. Nava căpătase o asietă mai bună, iar vasul părea că plutește mai ușor ; Kristaver simțea lucrul acesta și acum dormea somn adînc și fără vise.

Henrik Rabben se scula întotdeauna cel dintîi, căci avea obiceiul să se spele pe îndelete, să-și clătească nările cu un pic de apă de mare și să-și pieptene părul și barba cu multă grijă. Nu pretindea ca ceilalți să-i urmeze exemplul, dar așa îi plăcea lui.

Toate vasele ieșiseră din port cu mult înainte de a se lumina de zi și se îndreptaseră către miazănoapte. Ningea atît de tare, încît nu puteai vedea decît la cîteva lungimi de vas în față ; dar vîntul era prielnic și Kaneles stătea de veghe. Pînzele și grementul se îngreunaseră din pricina zăpezii apoase, puntea trebuia din cînd în cînd măturată ; oamenilor li se albiseră părul și bărbile, iar dacă se întîmpla să se oprească o clipă din lucru, semănau cu niște oameni de zăpadă. Cu toate acestea, se naviga necurmat, iar colțurile de stînci marine și micile insule lunecau grăbite pe lîngă dînșii.

Nu vor da cu adevărat piept cu valurile decît atunci cînd vor ieși din nou în mare deschisă, trecînd pe la miazănoapte de Folla. Deocamdată, toți cei de pe „Kobben" începură dintr-o dată să se uite mirați unul la altul. Nava părea mai bine dispusă astăzi. Trecea mai ușor peste valuri, zbura, înainta de parcă ar fi scăpat de o povară. După ce ajunseră din urmă mai întîi pe „Morilden", apoi și pe „Sjøblomsten", trecură lin și cu siguranță pe lîngă ele. Kaneles juca prin cabină de bucurie, bătînd din palme și cîntînd.

Căpitanul stătea la cîrma lui, iar privirea îi era mai luminoasă decît în ziua trecută ; cu toate acestea, mai era încă ceva cu nava, ceva care nu mergea cum trebuie. Își dădea seama de lucrul acesta după echilibrul dintre grement și corpul vasului, un defect pe care trebuia neapărat să-l descopere și să-l îndrepteze.

Navigară zile în șir cu vîntul cînd din proră cînd din pupă și cînd dintr-o parte, încît erau nevoiți să facă mereu volta și

uneori să se adăpostească îndărătul unui cap și să aștepte. Trecură prin strîmtori și mare deschisă. În unele zile ningea, pentru ca în zilele următoare să fie senin. Frigul a dăinuit însă tot timpul și cel dintîi lucru cu care trebuiră să se învețe Lars și Arnt a fost să stea ceasuri întregi în cabina îngustă a vasului, tremurînd de frig. Te izbește zăpada în obraz și stropii de apă îți șiroiesc de-a lungul spinării, picioarele îți înțepenesc de frig, chiar dacă mai joci din ele din timp în timp, dar n-ai încotro — cînd vîntul bate neîntrerupt, nu poți face altceva decît să stai crăcănat, așa cum obișnuiesc marinarii, să dîrdîi de frig și să aștepți să treacă vremea.

Lui Lars i se părea acum că toți cei de pe vas ajunseseră să semene între ei. Toți oamenii aceștia stăteau nemișcați, vedeau aceleași lucruri și gîndeau cu toții la aceleași lucruri : vînt, vreme rea, cer și mare — și astfel ajunseseră să semene din ce în ce mai mult între ei, pe zi ce trecea.

Doar timonierul era treaz la echea sa, de dis-de-dimineață de cînd ridicau ancora și pînă seara cînd o aruncau din nou. Iar dacă simțea în timpul zilei nevoia să ia o îmbucătură de mîncare, o lua cu mîna rămasă slobodă și o băga în gură fără să aibă habar ce anume mănîncă, în timp ce cu cealaltă mînă ținea cu fermitate cîrma, iar privirea îi luneca iute ca fulgerul între grementuri și întinsul mării. Se apleca spre a privi în față, pe sub velă, punea cîrma pentru a aduce nava ușor sub vînt atunci cînd velele fluturau, iar obrazul său arăta cînd se apropie o rafală și atunci striga, dînd ordine, mestecînd într-una, fără să aibă cea mai mică idee că mestecă pîine.

Și vremea trece tot așa.

Zilele sînt cenușii, marea e cenușie, cenușii sînt stîncile golașe și tot cenușii sînt și norii care se învălătucesc în jurul piscurilor de munte. Pescărușii care dau tîrcol în jurul corăbiilor sînt albi, dar cormoranii care se ridică în stoluri sînt negri ; ei se înalță din umbră și zboară cu țipete răgușite peste întinsul mării. Două case vopsite în roșu s-au cuibărit la marginea unei insule, apoi urmează iarăși, milă după milă, doar mare pustie și stîncă goală. O limbă de pămînt întunecat se întinde parcă holbîndu-se în negura iernii și rumegîndu-și gîndurile posomorîte. În amurg, prin ceață se vede licărind un far. Clipește de parcă fulgerele sale albe ar căuta pe deasupra năboiului de ape un om care trebuie salvat. Pe uscat, în dreptul unui golf, se vede aprinzîndu-se o lumină gălbuie ; pesemne vreo căsuță

bătută de vînturi. Apoi iarăşi, milă după milă, întuneric. După aceea, din nou o luminiţă...

Dar cei ce plutesc pe ape ştiu că ţărmul acesta este străpuns de fiorduri şi acoperit de păduri ce se ridică pe culmile munţilor, că de-a lungul lui se înşiruie gospodării şi că din fiecare fiord ies acum, unul după altul, vase cu pînză care se îndreaptă cu toatele pe aceeaşi cale către miazănoapte. Ele lasă în urma lor ţărmul cenuşiu cu băncile lor şi cu negustorii lor cei mulţi la număr, de care pescarii vor trebui să se teamă dacă nu vor nimeri locul unde se află bancurile de cod.

Într-o dimineaţă, în timp ce pluteau către miazănoapte de-a lungul Helgeland-[1]ului, Lars făcu ochii mari. Zărise un vas care tocmai ieşea în larg de după un promontoriu ; era un vas altfel la înfăţişare decît celelalte pe care le cunoscuse.

— Tii... ia te uită ! făcu el către Kaneles.

— Ce, n-ai mai văzut vase pînă acum ? zise Arnt Åsan, neînţelegînd ce lucru neobişnuit văzuse Lars.

— Este un vas din Nordland, zise Kaneles ; pare destul de bun, dar nu se poate lua la întrecere cu noi.

Lars continua să se uite ţintă la vasul acela. Era mai mic decît vasele de pescuit de tipul Stavaeringen şi nu avea rîndunică, iar timonierul nu mişca echea pe deasupra capului, ci stătea liniştit pe banca sa. Vasul acesta avea linii atît de plăcute şi de gingaşe şi spinteca valurile de parcă ar fi fost în stare să se înalţe în văzduh şi să-şi urmeze drumul în zbor, aidoma păsărilor de mare. Era vasul nordlandezilor, iar pe bordul său se aflau oameni cu glugi de culoare galbenă şi haine impermeabile. Vorbeau o limbă mai puţin aspră, mai cîntată.

Se iveau din ce în ce mai multe vase de tipul acesta ; peste tot se vedeau pînze şi iar pînze. O goeletă îşi înalţă pînzele pătrate către miazănoapte ; ele fîlfîie mai sus decît ale celorlalte vase ; un vas de tipul acesta îşi croieşte drum cu trupul său întunecat prin mulţimea celorlalte ; mai încolo, un vapor îşi înalţă fumul în văzduh... e un adevărat exod spre miazănoapte, prin ninsoare şi furtună.

Starea timpului îi sileşte să rămînă trei zile la Bodø — şi toţi cei de pe „Kobben" coboară pe uscat, în afară de Arnt Åsan. Este atît de dărîmat de cele prin care a trecut, încît

[1] Provincie în nordul Norvegiei.

simte că are nevoie de odihnă, dacă e vorba să ajungă iarăşi om zdravăn. Tresare de cîte ori aude strigătele marinarilor beţi prin oras.

Mai spre seară, Elezeus sosi la bord, clătinîndu-se pe picioare ; mirosea a rachiu şi începu să povestească ceva despre Jakob :

— Hi, hi, hi ! De rîndul ăsta să ştii că l-a omorît de-a binelea.

— Ce, ai înnebunit, omule ?

Şi chiar aşa era. Întîmplarea se petrecuse într-o cîrciumă şi, spre norocul lui, Jakob dispăruse înainte de sosirea poliţiei. Jakob ăsta, zis Lanaiba, zis Şchiopul se luase la harţă cu nişte oameni de prin Bergen.

După aceea Elezeus se duse să se culce.

Ceilalţi se reîntoarseră unul după altul la bord ; Kristaver se purtă cam cu asprime cu Kaneles cînd îi deschise uşa cabinei şi îi dădu brînci, trimiţîndu-l de-a dreptul cu capul în hamac. Pînă la urmă sosiră cu toţii, cu excepţia lui Henrik Rabben. În cursul nopţii coborî şi el în port — dar mergea cu greu, căci îl purta în cîrcă pe Jakob.

A doua zi dis-de-dimineaţă era încă întuneric beznă cînd Kristaver îi trezi pe ceilalţi. Cu toate că vremea era tot rea, se hotărîse să pornească, căci i se urîse să mai aştepte.

În timp ce-şi sorbeau cafeaua, Elezeus începu să le povestească întîmplarea cu Jakob, dar Kristaver spuse că Şchiopul fusese ucis în atîtea rînduri, încît nu puteau să rămînă aici numai pentru atîta lucru.

Văzînd aşa, Henrik Rabben n-a mai spus nimic.

Vapoare mari şi corăbii cu pînze îşi legănau luminile de drum în furtună, în timp ce „Kobben", cu terţarolele [1] luate, ieşea din port pe întuneric. Cei de pe bord îşi dădeau prea bine seama că era nebunie curată, de vreme ce nici măcar vapoarele nu îndrăzneau să iasă în larg pe o furtună ca asta. Totuşi, nimeni nu îndrăznea să-i dea sfaturi lui Kristaver în privinţa felului cum trebuie să navige.

Luminile din port se făcură nevăzute în ninsoarea deasă — şi curînd „Kobben" luneca peste crestele înspumate ale valurilor uriaşe, care se izbeau de ostroave şi de colţuri de stînci

[1] *Terţarole* (sau *treţarole*) — parîme fixe pe o velă ; servesc la înfăşurarea velei pentru a-i micşora suprafaţa.

marine, aruncînd spume pînă în înaltul cerului. Oamenii au fost siliți să-și lege bine glugile sub bărbie, ca să nu le zboare vîntul. Marea cu talazurile ei înfuriate făcea un vuiet apocaliptic. Oamenii vărsau într-una în mare apa ce se aduna sub izbiturile necurmate ale mării ce se năpustea asupra vasului ; erau toți ocupați cu treaba aceasta, cu excepția omului de la cîrmă, ale cărui priviri urmau direcția vîntului, a grementului și a talazurilor, cu fața necontenit stropită.

Ceva mai tîrziu în timpul zilei, după ce ninsoarea se mai domolise puțin, intrară cu pînzele albite de nea în portul Grøtøya. Era cel din urmă popas înainte de Lofote ; acum nu le mai rămăsese de parcurs decît drumul prin Vestfjord, dar partea aceasta era de fapt cea mai anevoioasă.

De-a lungul țărmului se afla mulțime de oameni, privind țintă la această pasăre a furtunilor, care se lupta de una singură să intre în port. Cei de pe bord arătau ca stafiile, cu bărbile albe, albi la păr și la sprîncene — iar printre toți acești oameni în toată firea, un băiat cu fața udă leoarcă ; să fie oare de lacrimi sau de valuri ?

Arnt Åsan ceru acum în auzul tuturor camarazilor săi să i se îngăduie calea întoarsă — să plece acasă cu un vapor.

Nimeni nu-i răspunse, nici măcar Henrik Rabben.

În timp ce se aflau jos, în cabină, încălzindu-se cu o ceașcă de cafea și ceva de îmbucat, auziră strigăte și zgomote ce veneau de la un vas care intra în port. Lars scoase o clipă capul afară și apoi și-l retrase din nou.

— Ia te uită, ăsta-i Andreas Ekra !

Atunci tatăl său începu a rîde și scoase o sticlă pentru a le turna cîte un pahar.

— Va să zică, gîlgîi el, de rîndul ăsta pungașul n-a sosit primul aici.

După un răstimp destul de lung, se auziră din nou strigăte de pe alt vas ; Elezeus scoase capul pe ușa cabinei și se trase înapoi la repezeală.

— Ia te uită... să știți că am început să văd stafii, izbucni el.

— Cine-i ?

— Jakob... ăl de a murit ieri. Pe legea mea că-l văd apropiindu-se la bordul lui „Sjøblomsten" !

— Eram sigur, zise Kristaver.

— Se lasă ușor ucis Jakob, dar nu ia lucrurile prea în serios.

Prin Bodø se răspîndise la iuțeală zvonul că, în pofida furtunii, un pescador ieșise în larg — spre marele necaz al lui Andreas Ekra, care obișnuia întotdeauna să se furișeze înaintea celorlalți. N-a trecut multă vreme și a pornit-o și el — și atunci Jakob a trebuit să-l urmeze și dînsul. Iar cînd cei de pe vapoare aflară că niște biete vase pescărești socotiseră vremea destul de bună pentru a ieși în larg, de rușine au trebuit să pornească și ei la drum.

Era un vechi obicei la cei din Namdøl, să ancoreze la Grøtøya și să-i aștepte pe stavaeringezi ca să le tragă un toc de bătaie. Ei însă pretindeau că lucrurile stau altmintrelea — dar asta nu era decît o minciună. Acum se adunaseră aici o mulțime de vase ale celor din Namdøl, care își făceau curaj ca să pornească peste Vestfjord; vasele, la fel ca și oamenii, erau o amestecătură de toate felurile. Erau acolo vase de tipul „listringer", „jaegter", „Nordland", precum și de tipul „Åfjord". Oamenii erau parte blonzi, parte mai bruneți; majoritatea erau însă mici de stat și negricioși. Purtau cizme care le ajungeau numai pînă la genunchi și nădragi din pînză de corabie, plini de petice negre pe turul pantalonilor. Era o adevărată adunătură de haine vechi, un amestec de pescari de toate felurile, o gloată pe care un adevărat navigator de Lofote o disprețuiește mai mult ca orice pe lume.

De rîndul acesta, obișnuitele încăierări începură abia a doua zi — și anume în prăvălia și cîrciuma negustorului, care erau amîndouă întesate de stavaeringezi. Încă din timpul zilei deveniseră cam gălăgioși și începuseră să cînte. Fapt este că la un moment dat femeia n-a mai vrut să-i servească și jupînul cel gras ieși în persoană, cu hainele pline de făină, cu intenția de a-i da pe ușă afară. Dacă n-ar fi fost un namdølez alături de el, care făcu pe grozavul și încercă să-i pună la punct, cei din Stavaering și-ar fi văzut liniștiți de drum; dar văzînd așa, îl apucară pe piticul acela, voind să-l dea afară; din greșeală însă, îl aruncaseră prin geam. Omul zăcea acum pe zăpadă și se văita, cu părul și fața plină de cioburi, chemîndu-și concetățenii în ajutor. Între timp, celor din Stavaering le venise cheful să mai bea ceva. Îl siliră deci pe cîrciumar să iasă afară, iar pe femeie o încuiară într-un dulap, după care își făcură

de lucru desfundînd sticlele şi începînd să golească butoaiele, spre mulţumirea tuturor. Şi tocmai cînd le era lumea mai dragă şi nu se gîndeau decît la bere şi la bucuriile vieţii, începură să intre buluc, atît pe uşa din faţă cît şi prin cea din dos, cei din Namdøl — şi apoi n-a mai fost vorba de „hai noroc !“ ci de pumni şi de tabachere de alamă galbenă, care zburau în toate părţile. Mese, scaune, sticle şi pahare zburau peste tot, odată cu larma şi bocănitul de cizme grele, odată cu ţipetele, văicărelile şi bufniturile surde ale celor ce cădeau. Trupuri masive ieşeau cu capul înainte prin uşi şi ferestre. Fata din dulap ţipa să-i dea drumul, jupînul stătea îndărătul uşii împreună cu primarul şi voia să intre, dar deocamdată nu era loc pentru dînşii. Cei din Namdøl, datorită staturii lor mici — şi fiind mai mlădioşi — se furişau pînă aproape de cei din Trondhejm şi-i loveau în pîntece, adică tocmai în locul unde-i durea mai mult, sau se repezeau la beregăţile lor şi-i muşcau. Aşa se băteau ei. Cei din Stavaering erau mai înceţi la mişcări, dar cînd îl nimereau pe cîte unul, îl doborau pe dată la pămînt. Pînă şi Jakob îşi făcea de lucru şchiopătînd, învîrtindu-şi tabachera, deşi se aţinea mai mult în dreptul uşii, dînd cîte un picior în fund fiecărui namdølez care era îmbrîncit pe scară jos.

Pînă la urmă, lucrurile s-au încheiat aşa cum trebuia... odaia fu măturată de namdølezi, iar cei din Stavaering, rămaşi singuri, se cinstiră cu încă un pahar, plătiră consumaţia şi se îndrumară către vasele lor. Doar Jakob rămăsese pe loc, căci, ca întotdeauna, trebuia să-l cinstească pe primar.

Toată seara şi pînă noaptea tîrziu, namdølezii rămaseră jos, în port, behăind ca nişte capre către cei din Stavaering — căci era lucru ştiut că nimic nu-i înfuria mai rău pe aceştia decît asemuirea vaselor lor mari şi frumoase cu o turmă de capre.

Grøtøya este un punct important pe calea de miazănoapte. Pînă aci urmau într-una ţărmul, dar pornind a doua zi mai departe trebuiau să traverseze o întindere de apă în lăţime de douăsprezece mile... drumul trecea peste Vestfjord.

În timpul nopţii premergătoare pornirii, prin mintea pescarului trec fel de fel de vedenii şi de năluciri, care-l fac să doarmă într-un anume fel, foarte puţin obişnuit. Asupra Vestfjordului circulă tot felul de legende şi de poveşti. Se întîmplă ca, la cîteva mile de uscat, să se aştearnă pe negîndite o ceaţă deasă peste vase şi totdeodată vîntul poate ajunge la tăria

unei adevărate vijelii... și se întîmplă ca vasele să fie tîrîte tot către apus, pînă ce în cele din urmă, ajungînd în vestitul curent de la Moskenaes, încep să se învîrtă ca într-o pîlnie, pierind apoi în adîncuri. O mare parte din vorbele care se vîntură sînt curate basme : totuși, în noaptea aceasta vedenii bîntuie visele pescarilor. În orice caz, de un lucru sînt cu toții siguri — și anume, că multe nave s-au întors cu chila în sus pe întinsul bîntuit de furtuni al Vestfjordului și că mulți pescari au pierit acolo.

VIII

În această ultimă noapte petrecută la Grøtøya, Elezeus nu a putut să doarmă. Era de felul lui un om glumeț și luase și el parte la zdrobirea celor din Namdøl. Făcea însă parte din acea categorie de oameni care, în asemenea împrejurări, preferă să se tragă la o parte, lăsînd pe alții să plătească oalele sparte. Seara, stătea întins în hamacul său, gîndindu-se la cea de pe urmă noapte petrecută acasă înainte de a porni pe mare. Hotărîse să meargă împreună cu Berit să se spovedească ; dar în loc de aceasta, o bătuse ; la biserică pastorul le spusese că vor sta într-o bună zi în fața judecății lui Dumnezeu. Da, da. Ce-ar fi să-ți vie rîndul chiar mîine, Elezeus ? Nu uita că mîine vei traversa Vestfjordul !

Elezeus nu era un laș. Pe mare, se putea lua la întrecere în dibăcie cu cei mai buni ; cu toate acestea, acum stătea întins și ofta. O, Doamne ! Iartă-mă pentru păcatele mele, Doamne ! O, Doamne !

În seara aceea, Kaneles Gomon coborîse de unul singur pe uscat — și acum se îndrepta spre o casă mai arătoasă, unde, la catul de sus, se zărea o fereastră luminată.

Poate că era chiar acolo... cu cineva lîngă dînsa, cu un copilaș mic de tot.

Faptul se întîmplase cu doi ani înainte ; într-un rînd, vremea rea îl silise să rămînă aici — și se întîlniseră. Rău făcuse atunci că se dăduse drept feciorul unui om cu stare, zicînd că ar putea să o ia la el acasă, într-o gospodărie îmbelșugată, dacă s-ar învoi să se cunune cu dînsul. După aceea fata îi scrisese la un timp că așteaptă să nască... și de atunci nu mai răspunsese scrisorilor ei.

Iar acum se învîrtea pe întuneric în jurul casei. Începuse să latre un cîine, dar Kaneles se ţinea la depărtare. Poate că stătea chiar acolo, îndărătul geamului luminat ; era desigur la fel de frumoasă ca atunci cînd se cunoscuseră întîia oară, iar el umbla acum pe-aici prin beznă, neştiind ce trebuie să facă. Atunci, dintr-o dată, făcu stînga împrejur către port ; întoarse capul privind încă odată sus la geamul luminat şi apoi începu să alerge cu paşi mărunţi, ca să se depărteze de toate acestea. După un timp începu să meargă mai încet, legănîndu-se şi silindu-se să cînte.

A doua zi porniră pe o briză puternică, care bătea dinspre nord-est. Vîntul sufla cu putere în pînze şi vasul se legăna pe talazuri. Lars se afla în postul de la proră împreună cu alţi doi oameni din echipaj şi erau ocupaţi cu evacuarea apei ; talazurile se izbeau de vas cu atîta furie, încît stropii de apă treceau peste capetele lor. Băiatul îşi ridică o clipă privirile şi constată că uscatul nu se mai zăreşte ; cerul era numai ceaţă lăptoasă şi marea îşi mîna de zor munţii ei verzui cu creste înspumate. Parcă se făcuse dintr-o dată atît de necuprinsă, iar vasul se făcuse mic de tot. Se prăvăleau în adîncitura dintre două valuri şi întunericul se lăsa în jurul lor ; apoi se căţărau din nou ca pe o culme de munte şi lumina revenea pe încetul, tot mai mult ; pluteau apoi puţin pe spinarea talazului care îi tîra o bucată de drum, dar apoi se prăbuşeau dintr-o dată într-o nouă adîncitură — şi de fiecare dată trupul băiatului era străbătut de un fior. Ajunge-vom oare din nou sus, la lumina zilei ?

Arnt Åsan îşi pierduse cu totul cumpătul ; căzuse în genunchi, cu braţele ridicate :

— Ajută-ne, Doamne, că pierim ! urla el.

Dar dintr-o dată se auzi o voce tunătoare :

— Puneţi mîna pe el şi aruncaţi-l peste bord !

Şi lui Lars îi era frică, dar se simţea îmbărbătat de faptul că, ridicîndu-şi capul, îşi putea vedea tatăl. Niciodată pînă în clipa de acum nu-şi dăduse bine seama de ce fel de om era tatăl său. Părea că vasul ar fi oftat şi s-ar fi văitat din pricină că stăpînul îl silea să se îndrepte înspre un loc pe care nu-l putea suferi ; tatăl său stătea acolo în furtună, scrîşnind din dinţi şi jurîndu-se că de acum încolo, fie ce-o fi, vasul va trebui să-i dea ascultare. Era om însurat şi cu copii — şi mai erau şi băncile şi negustorii ; cu toate acestea, acum nu era decît ma-

rinar și plutea prin neguri și furtună. Din înaltul cerului vine un val uriaș, un val care îi poate arunca drept în brațele morții, însă Kristaver vede de îndată cum poate să-i facă față și trage de eche, spre a da vasului puterea de a-l înfrunta. Iar acum urcă povîrnișul talazului, este purtat o vreme pe spinarea lui și apoi se prăbușește cu prora în adîncuri... O, Doamne ! scăpa-vom oare cu bine ? Pe deasupra crestelor valurilor vine o rafală puternică, dar Kristaver simte cît poate îndura vasul astăzi ; el îndreaptă nava cu prora în vînt și strigă :

— Filați școtele !

— Filați școtele ! repetă Elezeus, executînd manevra, iar pînza se destinde, astfel că vîntul nu poate avea decît în parte acțiune asupra ei.

În timp ce zboară astfel peste valuri, Kristaver urmărește cu privirea vasele tovarășilor săi. S-ar putea foarte ușor întîmpla vreo nenorocire în ziua aceasta și atunci va fi nevoie de ajutor.

Printre stropii înspumați ai talazurilor și viscolul de zăpadă zărește vasul „Morilden", cu pînzele sale înalte, care par niște aripi de țînțar pe deasupra întinsului de ape. Ceva mai către apus se zărește „Sjøblomsten", bătut de spuma talazurilor ; vasul cînd se ridică în înaltul cerului, cînd se prăbușește în valea adîncă dintre valuri. Iată-l, iată-l... se ivește din nou. Pe întinsul Vestfjordului plutesc în ziua aceasta sute de pînze, dar marea este atît de necuprinsă încît abia se poate zări om cu om.

Cînd vîntul se întețise încă și mai mult, Lars a trebuit să se ducă lîngă catarg, spre a avea grijă de vele — iar Kaneles a rămas singur la proră pentru a evacua apa adunată, căci Arnt era mai mult mort decît viu și se agățase de banchetă și tremura din tot trupul.

Dintr-o dată, vîntul căzu și în mijlocul Vestfjordului vremea se făcu bună. Dar nu trecu mult și începu să se înoureze spre sud-vest ; vîntul se ridică din nou... Acum să te ții !

Școtele fură schimbate și o bucată de vreme înaintară pe o mare cu valuri scurte — căci erau biciuite de vîntul care acum își schimbase brusc direcția.

Ceața se ridicase și cerul se limpezi ; se făcuse frig de-a binelea.

Oamenii erau uzi leoarcă de valurile care îi stropiseră necontenit — și nădușiseră vărsînd la apă din cală, iar acum erau nevoiți să stea nemișcați pe gerul acesta aspru, cu îmbrăcămintea înghețată pe ei ; nădușeala se prefăcuse în gheață pe trupurile lor. Clănțăneau din dinți, săreau și alergau de colo-colo tremurînd de frig și mișcau necontenit din brațe, înnebuniți de gerul care-i pișca, pătrunzîndu-i pînă în măduva oaselor.

„Kobben" plutea mereu înainte. Timonierul își descoperi busola. Începuse a se întuneca. Dintr-o dată, fața i se lumină și mușcă dintr-o bucată de tutun de mestecat. De departe, dinspre miazăzi și apus se ridicaseră înspre înaltul cerului văpăile amurgului, colorînd în gălbui întinsul apelor. Dar ce se întîmplă oare acolo ? Lars privea țintă ; parcă uitase de frig.

Între cer și mare se zăreau numeroase pături de nori vinețiii, iar mai sus alții alburii ; în lumina gălbuie a apusului de soare totul se zărea ca într-o feerie în care predomina albastrul, albul și auriul.

— Ia privește în partea aceea, îi strigă Lars lui Kaneles.

— Da, acolo-s insulele Lofote.

— Ce, nu ești în toate mințile ? Nu vezi că sînt nori ?

— Ba, sînt munți. E peretele de stîncă al insulei, spuse Kaneles, jucînd în loc. Dădea într-una din brațe : deseară e rost de rachiu.

Lars continua să privească țintă. Se apropiau într-una. Acestea erau deci insulele Lofote, despre care auzise vorbindu-se încă de cînd era de o șchioapă. Un ținut de lîngă marea cea înghețată din miazănoapte, un ținut la care toți băieții de-a lungul coastelor Norvegiei visau să poată ajunge cîndva.

Acolo se întîmplau fapte de mare eroism. Acolo se puteau cîștiga averi, acolo te luai la harță cu moartea. Veacuri în șir avusese loc un exod către meleagurile acelea și mulți pieriseră pe întinsul apelor ; unii se întorseseră cu bani în pungă, dar cei mai mulți urmau a-și duce viața în sărăcie, plutind mai departe pe întinsul apelor. Și cu toate acestea se întorceau acolo an de an, generație după generație. Acolo îi aștepta aventura cea mare. Voiau neapărat să ajungă acolo. Iată că acum îi venise și lui rîndul. Acum va vedea și el insulele Lofote !

Departe, în zare, norii se preschimbau acum în munți de piatră neclintită și se înălțau, albaștri și tărcați cu alb, cu piscurile îmbrăcate în nea. Semănau cu o oștire de uriași de cre-

mene, ce înaintase înspre largul mării, unde se oprise ca să țină sfat.

Se vedea farul cu lumina lui gălbuie, care licărea lîngă mare, sub coasta muntelui, și se auzea larma depărtată a talazurilor care se luptau cu stîncile de-a lungul țărmului plin de neliniști.

Mulțimea de vase ce treceau prin Vestfjord se îndreptă acum către diferitele porturi pescărești, unde fiecare urma să ierneze.

Către seară, „Kobben" își croi drum printr-un sund străjuit de faruri cu lumini roșii și verzui. Acolo, sub stînca priporoasă a muntelui, se afla portul pescăresc unde urma să ancoreze. Apa închisă la culoare se legăna neobosit — pe întinsul ei se vedeau dîre de lumină. Îi izbi un miros pătrunzător de untură, de catran și de pește.

„Kobben" acostă acolo — în mod provizoriu, pînă ce agentul de port avea să-i indice unde să ancoreze. Acum sta nemișcat, pe apa brăzdată de dungi de lumină, acoperit de un strat de chiciură cenușie.

Oamenii păși pe uscat, cu picioarele amorțite. Veșmintele fosneau pe ei din pricina gheței care începuse a se face bucățele cînd umblau pe uscat. Se îndreptară spre o casă joasă, de culoare gălbuie, aflată printre alte sute de case cu aceeași înfățișare. Aceasta era locuința pe care urmau s-o împartă cu oamenii de pe „Morilden" pe timpul iernii.

Dar Kristaver se duse drept la stația de telegrafie și mîzgăli cu mîini umflate de ger telegrama pe care o așteptau nevastă-sa și copiii, hăt, departe, într-o căsuță cenușie din miază-zi ; iar telegrama aceasta suna la fel ca în fiecare an : „Sosiți cu toții bine. Totul e în regulă. Kristaver."

Apoi se îndreptă din șale și răsuflă adînc. De dimineață stătuse neclintit la cîrmă, iar o zi ca aceasta, petrecută pe Vestfjord te spetește.

IX

Ajungînd la cabana lor, oamenii găsiră nămeți mari de zăpadă în dreptul ușii. În timp ce se trudeau să-i dea la o parte cu picioarele, Kaneles se dusese pînă la negustor, care era ca un adevărat stăpîn al portului, să ia cheia.

Cînd izbutiră în cele din urmă să deschidă uşa, un vîrtej de zăpadă intră în casă. Prima încăpere era goală; acolo urmau să depoziteze sacii cu făină, butoaiele, lăzile cu merinde şi năvoadele. Pînă să treacă în odaia cealaltă şi să aprindă un chibrit, zapada se aşternuse atît pe duşumea cît şi pe hamacurile înşirate de-a lungul pereţilor. O ferestruică ce dădea înspre strîmtori, era acoperită pe dinafară cu flori de gheaţă şi pe dinăuntru cu fire de păianjen, iar podeaua era murdară şi mirosea a peşte, a piei şi a mucegai. În această odaie trebuiau să ierneze cele două echipaje — în totul, doisprezece oameni. Era tot atît de frig ca într-o magazie din cele ce folosesc la adăpostitul vaselor de pescuit...

— Am impresia că strigoii de pe-aici au cam uitat să deretice în cinstea sosirii noastre, glumi Kaneles.

Deasupra mesei atîrna un opaiţ, cu un pic de ulei. Îl aprinseră, apoi găsiră ceva lemne şi aţîţară focul într-o sobiţă ruginită, pe deasupra căreia se afla un ibric negru, care îi aştepta cu un lichid cafeniu rămas de anul trecut. Mai era şi o bucătărioară, pe a cărei vatră acoperită de zăpadă stătea un ceaun negru, cu un pic de supă pe care uitaseră s-o arunce cînd porniseră spre casă cu un an înainte.

— Haide, Henrik, pune-ţi şorţul, i se adresă Elezeus.

Henrik Rabben era cel care avea în grijă ordinea şi curăţenia din cabană. În timp ce ceilalţi erau ocupaţi cu căratul lăzilor şi al păturilor de pe vas, Henrik aduse apă, clăti ibricul şi ceaunul şi mătură şi duşumeaua şi hamacele de zăpadă. Cînd ceilalţi intrară ceva mai tîrziu în odaie, barba şi părul lor începură să picure, căci chiciura de pe ele începuse a se topi la căldură. Apoi îşi scoaseră cu toţii hainele impermeabile şi-şi apropiară cizmele îngheţate bocnă de sobă pentru a le dezgheţa. A trebuit să treacă destulă vreme pînă ce să ajungă îndeajuns de flexibile spre a le putea trage din picioare. Alături, în bucătărie, focul ardea trosnind sub ceaunul cel mare, umplut cu apă, iar ibricul răspîndea miros de cafea prin odaie.

— Avem nevoie de o mîncare caldă în seara asta, zise Henrik din pragul bucătăriei. Ar fi bine să te duci să faci rost de ceva peşte, Elezeus.

— Asta e o nimica toată pentru mine, răspunse el rîzînd şi cu toate că îşi pusese saboţii, ieşi deîndată afară.

Elezeus era în relaţii bune cu cei din celelalte cabane — şi n-a trecut multă vreme pînă ce s-a întors cu cîţiva cod mari

într-o mînă, iar în cealaltă cu un polonic plin cu ficat de pește. Le luase toate cu împrumut de la un pescar ce locuia în port.

— Tiii ! ce bune o să fie la gust toate bucatele astea, zise Kristaver, care tocmai intra pe ușă.

Și n-a trecut mult pînă ce plosca de rachiu începu să umble din mînă în mînă ; pescarii se priveau între ei, urîndu-și bun sosit în Lofote. Pînă și unul ca Arnt Åsan fu tratat pe picior de egalitate în seara aceasta. Ce bine le făcea cafeaua caldă ! Cum însă înduraseră în larg un frig mușcător, acum, dînd de căldură, simțeau un fel de mîncărime în mîini și în picioare. Băteau din palme, își mișcau într-una degetele și țopăiau prin odaie, dar în cele din urmă, nemaiputînd răbda, își scoaseră ciorapii și se duseră afară să-și frece puțin mîinile și picioarele cu zăpadă.

În clipa cînd cartofii fierți, peștii și ficatul abureau pe talgerul pus pe masă, se auzi deodată bocănind pe afară ; erau oamenii de pe „Morilden", care intrau cu Per Suzansa în frunte.

Intrarea acestora aduse în odaie un aer rece de mare ; blănurile, bărbile și părul noilor sosiți erau pline de chiciură cenușie. Se făcuse atît de frig în odaie, de parcă fiecare om ar fi adus iarna cu sine.

— Foarte bine. Precum văd, mîncarea este gata, zise Per Suzansa, scoțîndu-și haina.

Kristaver se grăbi să le toarne cîte o dușcă de rachiu, urîndu-le bun sosit în Lofote. Și n-a trecut vreme multă pînă ce aduseseră de pe vas tot ce aveau de adus și își scoseseră cizmele — și iată-i acum șezînd pentru întîia oară în anul acesta în jurul mesei... doisprezece oameni, care urmau a locui laolaltă pe tot timpul iernii, alcătuind o adevărată familie.

Se făcea din ce în ce mai cald în odaie, iar mîinile și fețele oamenilor începuseră a se umfla — și simțeau usturimea, urmare a gerului și a neguriior îndurate pe mare. Dar ce-are a face, trăiseră zece zile doar cu carne afumată, cafea și pîine, iar acum se ospătau cu bucate calde, pește proaspăt, ficat, cartofi fierți... astea erau pe gustul lor. Înfulecau într-una și nu se mai săturau, tot ar mai fi fost loc pentru cîte ceva. Iar după ce nu mai rămăseseră în talgere decît oase de pește și coji de cartofi, stătură așa, cu fețele înroșite și amorțite, cătînd unul la altul, ca după o muncă dusă la bun sfîrșit. Iar Per Suzansa

n-ar mai fi fost el însuşi, dacă nu s-ar fi dus să aducă o sticlă de rachiu, ca să-i cinstească pe toţi.

La întoarcerea de la staţia de telegraf, Kristaver se oprise la băcănie, unde ca de obicei găsise o mulţime de pescari, care veniseră acolo ca să mai afle noutăţi. Nu părea să fie un an prea rău. Erau unii care prinseseră ca la două-trei sute de cod dintr-o singură aruncătură de năvod şi mai găsiseră şi heringi în burţile peştilor.

Acestea erau primele semne că pescuitul va fi bun în anul acesta ; oamenii continuară un timp să vorbească de pescuit dar ochilor le venea greu să stea deschişi aici înăuntru, la căldură.

De îndată ce schimbară paiele din hamace, aşternură păturile deasupra. În sfîrşit, în noaptea asta puteau să se dezbrace, să-şi scoată nădragii de dimie şi ilicele de pe ei.

Stinseră lampa şi continuară să tăinuiască un timp cu glasuri scăzute, căscînd într-una. Soba era fierbinte ; hainele ude şi cizmele, atîrnate la uscat în jurul ei, răspîndeau un miros neplăcut de apă de mare, de năduşeală şi de piele umedă. Hamacele erau umede, iar păturile de blană reci ; cu toate acestea adormiră curînd cu sentimentul că ajunseseră la ţinta călătoriei lor, şi că într-un anumit înţeles se aflau la ei acasă.

Focul se stinsese şi se făcuse frig în cabană. Noaptea polară este plină de răbufniri de vînt rece ; hainele şi cizmele din jurul sobei, care cu o clipă mai înainte picuraseră de apă, începură acum să îngheţe din nou, făcîndu-se iarăşi ţepene.

Era atît de frig, încît ieşeau aburi pe gurile celor ce dormeau.

Lars o visa pe mama sa. Se făcea că, nu ştia nici el cum, se afla pe mare, într-o roabă care se tot afunda în apă pe încetul, iar maică-sa îi arunca de pe ţărm o parîmă, strigîndu-i : „Lars... nu vezi că vreau să te trag la ţărm ?“

În clipa aceea îl auzi pe tatăl său strigîndu-l din altă parte. Era într-o barcă mai la larg şi îi arunca o parîmă, pe care Lars o apucă, lăsîndu-se tras. Dar mama, din ce în ce mai deznădăjduită, striga : „Lars !... Lars !... nu-ţi pasă cîtuşi de puţin de mama ta ?“

Se trezi în tîrziul nopţii, îngheţat. Se afla culcat, alături de tatăl său.

X

Portul se afla pe cîteva insule stîncoase, care se ridicau din apă la picioarele munților abrupți ; dat fiind că nu existau poduri între stîncile acestea, era un neîntrerupt du-te-vino de bărci și de ambarcațiuni mici.

Pe aceste stînci se aflau răspîndite cîteva sute de mici cabane, acoperite cu turbă ; deasupra lor se înălțau biserica, spitalul, căminul pescarilor, precum și o clădire mare, albă, și o magazie lungă și galbenă care aparțineau unui angrosist. Pe întinsul apei se legăna pădurea de catarge ale vapoarelor, corăbiilor cu pînze și ale ambarcațiunilor de toate mărimile.

Erau peste treizeci de porturi pescărești de felul acestuia de-a lungul peretelui muntos al insulelor Lofote și în perioada aceasta toate clocoteau de viață și de mișcare. Numărul celor veniți dinspre miazănoapte îl covîrșea pe al pescarilor din miazăzi ; cu toți la un loc ocupau o întindere de coastă de mai bine de două sute de mile.

Celor din Stavaering le-a trebuit o zi sau două ca să se statornicească. O sumedenie de poveri grele fură cărate de la vas pînă sus, în odaia rămasă liberă a cabanei. Cabina de pe vas trebuia demontată și scoasă, iar catargul cel înalt trebuia dat jos, căci nu mai aveau nevoie de toate lucrurile acestea decît abia la întoarcere. Pe timpul cît ținea pescuitul foloseau un grement mai mic. După ce făcură toate lucrurile acestea, simțiră nevoia de a se mai odihni puțin ; acum era momentul să se intereseze de felul cum va fi vremea în viitor, să stea de vorbă cu nordlandezii și să ciocnească un pahar cu vechi prieteni.

Kristaver coborîse în port și privea la „Kobben", care, după ce își schimbase grementul, plutea acum pe apele sundului, ancorat alături de o sumedenie de alte vase. Parcă s-ar fi întins și ele la odihnă, după lunga lor călătorie. Unele aveau parapetele vopsite în verde, altele în alb, iar cîteva erau date cu catran. Fiecare vas își avea povestea lui, în legătură cu bancurile de pește, cu drumurile făcute prin furtună și cețuri. Unul se întorsese acasă cu bogății, altul eșuase și pe o noapte întunecoasă își aruncase echipajul în talazuri. Acum stătea ancorat, arătînd la fel de nevinovat ca și celelalte vase. Vasul din Nordland părea subțirel și ușor pe lîngă cel din Stavaering ;

își arcuia prora, ca și cînd și-ar fi dat capul pe spate înainte de a se avînta în furtună și talazuri. Cel din Stavaering era mai mare, cu linii mai greoaie, parcă i-ar fi strigat celui din Nordland : „Să te rogi bunului Dumnezeu să fiu prin apropierea ta, dacă ți s-o întîmpla, vreodată, să dea furtuna peste tine". Dar Kristaver nu se uita la vasele acestea, ci la „Kobben". Între vasul acesta și dînsul se închegase o legătură asemănătoare celeia ce se naște între cal și călărețul său. Parcă s-ar fi așteptat să-l recunoască și să înceapă a necheza : „Da, iată-ne ajunși cu bine, iar tu te-ai purtat frumos pe drum. Dar al dracului să fie cine s-o încrede în tine ! Ai rămas un încăpățînat și va trebui să ne căznim să te dezbărăm de năravul ăsta. Ce zici, bătrîne ?"

Kristaver se întoarse cu fața de la vas și porni cu cizmele sale ușoare, pe care le purta numai pe uscat, printre șirurile de case. Mirosul specific de port pescăresc făcea să-i tremure nările. Mirosul acesta îl întinerea întotdeauna, trezindu-i toate nădejdile. Ce-ar fi să fie un pescuit bogat de tot în anul acesta ?

Toate casele erau pline de oameni ai mării, pescari cinstiți, îmbrăcați în straie de dimie, sau marinari, oameni fără de rădăcini, care păreau făuriți doar din cizme marinărești, pînză de corabie și barbă. Pe la unele cabane, de pe acum atîrnau pești pe sfoară. Se deschidea cîte-o ușă și în prag apărea un pescar bărbos, care își golea ceaunul ; capete de pești, oase și măruntaie de pește zăceau aruncate peste tot, iar sus, în înaltul cerului, pe deasupra acoperișurilor, pluteau pescărușii cenușii ori albi, scoțînd într-una țipete. Peste toate acestea răsuna dinspre mare un bubuit adînc.

Kristaver dădea bună ziua și ura bun găsit cunoscuților — dar era grăbit și trecea mai departe fără a se opri. Făcea parte dintre oamenii aceia după care îți întorci privirile. Trupul său vînjos, îmbrăcat în haine de dimie, era atît de grațios, iar barba sa roșie tăiată scurt și părul său bălai și încîrlionțat nu aveau încă fire încărunțite. Se mai întîmpla uneori, seara, să iasă la dans. Cu toate că pe mare era spaima celorlalți, pe uscat era o adevărată rază de soare... cine mai era în stare să rîdă cu atîta poftă la un pahar de rachiu, la o istorioară nostimă ?

Dar anul acesta îl luase cu sine și pe fiul său și, fiindcă-l cunoștea prea bine, știa că ochii băiatului vor lua seama la tot

ce face tatăl său. De altfel, nu se putuse niciodată dumiri în privinţa lui Lars. I se părea că băiatul se învîrteşte mereu în jurul său, măsurîndu-i şi cîntărindu-i toate faptele şi chibzuind dacă preţuia atîta ca bărbat încît să-i poată urma pilda. Da, da, citise desigur mai mult decît dînsul şi era isteţ, dar dacă s-ar fi întîmplat să triumfe intenţia mamei sale de a-i despărţi, făcîndu-l să renunţe la pescuit, atunci... atunci lucrurile nu vor fi tocmai precum le visase el în clipa în care se hazardase să cumpere vasul.

— Ia te uită... tu eşti ?

— Pînă acum, după cîte ştiu... sînt chiar eu.

Kristaver nimerise drept în braţele lui Edvin Hansen, un vechi prieten al său din Varanger. Omul rămăsese locului, cu faţa roşie, spînatică şi-l privea rîzînd. Kristaver îi întinse mîna şi începu şi el să rîdă. De treizeci de ani se întîlneau aici, iarnă de iarnă. Pe o noapte cu furtună, Kristaver îl scăpase pe Hansen de la un naufragiu, iar altă dată Hansen îl apărase cu cuţitul, scăpîndu-l din mîinile unor ruşi beţi, care în timpul unei încăierări erau gata să-l răpună. De atunci erau atît de nedespărţiţi cînd se întîlneau pe uscat, încît lumea începuse să-i pereclească „îndrăgostiţii".

— Cum îţi merg treburile ?

— Merg foarte bine, răspunse nordlandezul.

— Am aflat că dintr-o clipă în alta va fi aici comandorul.

— Ce tot spui, avem inspecţie ?

— Mii de draci, acum va trebui să spui lecţia pe dinafară. Kristaver !

Comandorul era inspectorul — şi dacă există pe lumea asta un Dumnezeu prezent şi în Lofote, apoi nu putea fi decît omul acesta. Nu era lucru de glumă cînd comandorul descindea într-un port ; vasul său purta în vîrful catargului pavilionul regal şi toată lumea ştia că luase parte la multe războaie şi purta gloanţe în trupul său. Pe lîngă această calitate o mai avea şi pe aceea de prim-adjutant al regelui, încît nu era de mirare că tuna şi fulgera, atît faţă de cei mari cît şi faţă de cei mici... ehei, să vezi cum mai zburau scufiile din cap cînd se ivea dînsul !

Edvin Hansen îl duse pe Kristaver într-o cîrciumă şi rămaseră acolo de vorbă la un pahar. Vorbiră fiecare de casa lui. Nordlandezul auzise atît de multe despre Marja, Tosten şi Oluf, încît întrebă de ei ca şi cînd i-ar fi cunoscut personal.

Kristaver, la rîndul său, se interesă de soţia şi de copiii celuilalt, pe care îi cunoştea la fel de bine, cu toate că locuiau la mare depărtare de dînsul. Chipul roşu al lui Edvin Hansen, cu un nas mic de tot şi obraji bătuţi de vînturi şi de furtuni, avea un zîmbet ca de fată mare.

Da, de cînd nu se mai văzuseră îi muriseră doi fraţi — unul de boală, celălalt în apele fiordului Varanger.

— Vai, nu se poate ! zise Kristaver privind ţintă la prietenul său.

Din păcate, chiar aşa era. Una dintre cele două văduve rămase de pe urma fraţilor săi era coproprietară a uneltelor de pescuit şi a vasului pe care Hansen era căpitan — şi nu ducea nici o lipsă, căci urma să primească o treime din peştele prins. Iar el era foarte bucuros de aceasta.

— Iar cealaltă ?

— Cealaltă... cealaltă nu are nimic, nici măcar o căsuţă aruncată pe vreo stîncă ; drept aceea, fusese nevoită să se mute împreună cu cei patru plozi ai ei acasă la dînsul, înainte de pornirea la drum.

— Bine, dar ai tu însuţi nevastă şi şase copii şi staţi într-o căsuţă mică.

Da, asta era toată averea lui. Dintre copii, unii erau nevoiţi să se culce sub masa din bucătărie, dar în afară de aceasta totul mergea ca pe roate. Se întîmplă uneori ca fraţii să aibă legături ciudate ; este mai greu pentru cel ce a murit să aibă grijă de văduva şi de copiii săi decît pentru cel rămas în viaţă. Asta era situaţia. Trebuiau să facă faţă şi să-şi pună nădejdea în recolta de cod şi în noroc.

— Dar tu ?.. Am auzit că de data asta ţi-ai luat cu tine şi feciorul...

În timp ce Kristaver se grăbea să ajungă mai departe, mergînd printre şirurile de case, fu oprit de către Per Suzansa.

— Ai aflat ? îi zise el. Jakob a făcut prinsoare că deseară o să-l aştepte în stradă pe comandor şi că o să-l cinstească cu un păhăruţ.

— Hei... Asta-i cam anevoie. Aş vrea s-o văd şi eu.

— Treaba asta o să fie pe la şapte seara. Comandorul va fi oaspetele negustorului, iar Jakob îl va pîndi afară. Ha, ha, ha ! nu, zău... Jakob ăsta... al dracului om mai e !

Kristaver rise din toată inima și apoi se grăbi să pornească mai departe. Toți cei pe care îi întîlnea în cale aflaseră vestea aceasta nouă cu privire la Jakob. Pînă și bătrînul Moses, ceasornicarul, mergea țopăind, cu căciula trasă peste părul său negru și buclat, cu mîinile înfundate în buzunarele paltonului cafeniu și spunea :

— Veste nouă... o mare noutate... Jakob ! O, Doamne ! Ați auzit ?

În prăvălia angrosistului erau o mulțime de pescari, care mestecau tabac, scuipau și întrebau de noutăți. De cumpărat nu cumpărau nimic, căci nu cîștigaseră încă nici o para. Exista de fapt un război tacit între pescari și cel ce se afla de cealaltă parte a tejghelei. Vînzătorul cu cizme înalte și vestă de piele albă stătea, privind pe fereastră, cu metrul de măsurat în mînă, căci n-avea nimic de făcut. Patronul însuși ieșea în răstimpuri din biroul său și se făcea că se uită prin rafturi ; pescarii care umpleau prăvălia nu contau pentru dînsul. Era un bărbat vînjos, cărunt, cu fața roșie dar zbîrcită, cu ochi gălbejiți pe care îi strîngea de cîte ori se uita la ceva. Trecuse vremea cînd pălăriile și scufiile zburau din cap de îndată ce-și făcea apariția. Fusese cîndva rege nu numai cu numele ci și în fapt [1] ; pe vremea aceea nu exista pescar care să îndrăznească să vîndă peștele altcuiva decît lui. El singur hotăra prețurile și, fiind proprietarul tuturor cabanelor, le lua chiria pe care o socotea de cuviință.

Dar într-o bună zi statul s-a amestecat în treaba asta, iar urmarea a fost că pescarii au pierdut tot respectul pe care i-l purtaseră mai înainte și au lăsat la o parte politețea ; acum vindeau peștele vaselor de comerț ; totuși, continuau să-i ceară angrosistului mărfuri pe datorie... Și iată-i acum, aici, cu priviri scăpărătoare ce păreau a spune : „Cum, îți închipui că ne mai este teamă de tine, ca mai nainte ? Veacuri de-a rîndul, noi, pescarii din Lofote, am fost jefuiți de oameni de teapa ta, dar de-acum încolo puțin ne pasă de tine și te poftim să-ți iei tălpășița !"

Fără a le arunca măcar o privire, bătrînul intră din nou în biroul său.

[1] Joc de cuvinte. Expresia norvegiană *havnekonge* (angrosist, mare comerciant) provine de la *havn* = port și *konge* = rege, deci „regele portului".

Lars și Kaneles Gomon ieșiseră împreună la aer ; acum se plimbau, pășind peste stîncile lucioase ; purtau amîndoi șepci albastre și haine de dimie. Erau aproape de aceeași înălțime. Kaneles era cu doisprezece ani mai în vîrstă decît Lars și dacă n-ar fi avut mustața aceea bălaie, chipul său ar fi părut la fel de copilăros ca al celuilalt. Dorea să-i arate acum flăcăului lucrurile mai de seamă din port. În timp ce mergeau, Lars încerca să-l maimuțărească pe tovarășul său mai vîrstnic, înaintînd cu pasul legănat, cu șapca trasă pe o ureche, căutînd să pară în stare de orice năzdrăvănii.

— Te-ai hotărît, cînd ai de gînd să faci cinste ? îl întrebă Kaneles.

— He, he ! Auzi colea, nu știe ce-nseamnă a face cinste ! Dar auzit-ai tu ce-i aia un *skårunge* ?

— Nuuu... să fie o pasăre ori vreun soi de pește ?

— *Skårunge* însemnează în primul rînd un pescăruș de un an. La fel ca cel de colo. Iar în al doilea înțeles, însemnează un copil, un mucos care vine pentru întîia oară la Lofote.

— Aoleu ! atunci sînt un *skårunge*.

— Chiar așa ; iar un *skårungé* trebuie neapărat să facă cinste la toți tovarășii săi de cabană.

— Să le fac cinste ? Ce cinste să le facă ? Să le tragă o mamă de bătaie ? Lars încercă să mestece puțin tutun, dar scuipa în toate părțile — un scuipat cafeniu.

— He, he... — tovarășul său îl măsura din creștet pînă în tălpi — nu așa, ci cinstindu-i cu rachiu, băiețele ! Un litru de căciulă, mai puțin nu se poate.

— Asta o să fie cam greu, de unde să fac rost de rachiu aici ?

Kaneles se strîmbă :

— Zi, așa crezi tu ! Vino cu mine într-o seară să te duc pe un cargou și-ți fac eu rost de atîtea sticle cîte n-ai să poți duce.

Intrară prin cîteva cîrciumi și Lars băgă de seamă că tovarășul său se avea bine cu toate fetele de pe acolo. Dar tot mergînd așa, își dădu curînd seama de felul cum îl privea lumea. „Asta e un *skårunge* ziceau oamenii, și o să facă desigur cinste." Dar de unde să facă el rost de bani pentru atîta rachiu ?

Arnt Âsan stătea în cabană de unul singur, cu coatele rezemate pe masă și cu bărbia în palme.

Da, stătea singur. Ceilalți ieșiseră să se desfete cu aerul plăcut din Lofote ; pînă și puștiul ăla de Lars, de copil fusese crescut cu tot felul de povești și de snoave despre viața pescarilor — de aceea știa toate rosturile dinainte, atît în privința vieții la bord, cît și pe uscat.

Cu toate că la el acasă trecea drept un voinic în toată puterea, pînă acum, la bordul vasului fusese batjocora și rușinea tuturora.

De învățat manevrele și numele sculelor de pe vas — asta se putea. Dar să ajungă un adevărat marinar ? Era de ajuns să deschidă gura, să spună doar o vorbă ca ceilalți să-și facă cu ochiul și să rîdă. Și trebuia să-i rabde o iarnă întreagă !

Ce bine ar fi dacă ar putea să se întoarcă acasă ! Se hotărîse să-i scrie Gurinei. Niciodată nu simțise o dorință atît de puternică de a o ține pe genunchi și de a sta de vorbă cu ea. Dar n-avea ce face, sute de mile o despărțeau de dînsa.

Se auzi scîrțîind ușa. Henrik Rabben intră și închise cu băgare de seamă clanța ; rămase o clipă în prag, privindu-l pe Arnt Åsan, și zîmbi ușor. Ținea ochii larg deschiși, privirea lui era gravă ; părul și barba îi erau pieptănate cu îngrijire.

— Ce stai aici și rumegi de unul singur ? făcu el.

— Și ce-i privește pe alții ?

— Așa-i, dar acum hai cu mine să dăm o raită. Vreau să-ți arăt portul. Poate găsim pe undeva o ceașcă de cafea și un păhărel de băutură. Haide, vino odată !

Arnt se trase de tuleile de barbă ruginie, se sculă și îl urmă.

Jos, pe chei, erau niște barăci pentru trageri la semn — și se adunaseră o mulțime de pescari, înghesuindu-se, care să tragă mai întîi.

— Ce prostie, auzi, să arunci banii în felul acesta... mormăi Arnt.

Pe Henrik îl amuza scena ; avea chef să încerce și el. Dar pare-se că a fost scris să nu-și poată îndeplini dorința asta. Intrară într-o dugheană și băură cîte o cafea. Cîțiva marinari se luară dintr-o dată la bătaie. Arnt a încercat să se amestece, dîndu-i afară, dar Henrik îl opri :

— Lasă-i să-și facă de cap.

Fără îndoială că i-ar fi plăcut să se încaiere și el, dar pare-se că i-a fost scris ca nici dorința asta să nu i se îndeplinească în ziua aceea. Arnt se uita mirat la dînsul. Nu se putea dumiri cu nici un chip în privința omului acestuia.

În amurg, comandorul intră în port, la bordul unei șalupe cu pavilionul regal la catarg. Doi dintre slujbașii portului veniră repede cu o barcă la vas și îi dădură onorul de la mare depărtare ; tremurau puțin, dat fiind că urmau să se înfățișeze privirilor acestui om atotputernic.

Comandorul luă loc în barca lor, și astfel străbătură apele portului. Privirile lui de vultur se plimbau de la un bastiment la altul :

— Ce dracu caută baleniera asta aici ? tună el pe neașteptate.

— N-a fost loc în altă parte, domnule comandor, îndrăzni a zice unul dintre cei doi slujbași.

— Colo nu e loc, dincolo nu e loc... vasul stă în calea traficului la intrarea și ieșirea din port... să faceți bine să-l mutați de-aici, și cît mai curînd.

Vîslașii mînau barca prin canalele înguste, străjuite de stînci și comandorul stătea în picioare privind înspre cele două șiruri de vase de pescuit, care erau trase de-a lungul cheiului, vas lîngă vas, parcă ar fi fost niște cai înhămați unul lîngă altul. Era în regulă. Iar cînd era ceva în regulă, comandorul nu zicea niciodată nimic.

Noaptea se anunța senină și geroasă ; luna nouă își înălțase secera spre răsărit. Zăpada scîrțîia sub picioare ; era gloată multă adunată în fața cabanelor din apropierea casei angrosistului. Oamenii erau plini de încordare și șușoteau, chicotind. Comandantul trebuie să sosească din clipă în clipă, ce va face oare atuncea Jakob Lanaiba ?

Henrik Rabben și Arnt Åsan ocupaseră un loc bun. N-a trecut mult și se auzi scîrțîit slab de pași pe omăt ; era Jakob, care sosea legănîndu-se agale, cu o sticlă ce se vedea ieșindu-i din buzunar. Își răsese mustața și buza de sus se vedea albastră-vineție. Rîdea : „Ha, ha !“ Cînd era pornit pe șotii, făcea întotdeauna „ha, ha“.

— N-ai curajul — rosti cu voce înceată unul dintre cei de față.

— Nu, sigur că n-am. Nu îndrăznesc. Sigur că nu îndrăznesc — și porni mai departe șontocăind, între cele două șiruri întunecate de oameni.

Se făcuse liniște.

— Uite-l că se vede venind ! se auzi un glas ; și un fior trecu prin mulțime. Se auzea acum scîrțîitul unor pași apăsați

şi repezi. Elezeus Hylla se afla peste drum de casa aceea albă şi avusese grijă să se posteze lîngă o uşă, ca să se poată strecura dacă lucrurile ar lua o întorsătură primejdioasă.

Iată-l pe comandor. Se vedea venind drept în bătaia lunii, ţeapăn şi voinic. Avea o faţă aspră, fără barbă, ochi severi ; chipiul era puţin tras pe o ureche, iar dolmanul albastru, încheiat la două rînduri, avea gulerul de blană. Priveliştea acestei mulţimi de oameni îl făcu să tresară. O bună parte dintre cei adunaţi erau atît de absorbiţi de cele ce urmau să se întîmple, încît uitaseră să-şi descopere capetele. Comandorul îşi încetini mersul, privind cu luare aminte în amîndouă părţile. În cele din urmă se opri şi zise cu glas tunător :

— Ce dracu se întîmplă aici ?

Atunci se auziră paşi scîrţîind uşor pe zăpadă — şi Jakob se desprinse din mulţime, ducîndu-se drept la comandor, care se oprise în mijlocul celor două rînduri ale mulţimii, încît i se vedea bine umbra pe zăpadă.

— Să-mi fie cu iertare... făcu Jakob scoţîndu-şi gluga — vorba e că...

— Aha, tu eşti ; ai venit pe-aici şi-n iarna asta ? Ai venit cumva în faţa mea spre a-mi făgădui că te vei purta ca lumea, ca să nu mai avem scandaluri ?

— N-am venit decît pentru ca să-l întreb pe domnul comandor dacă nu ar vrea să binevoiască să...

— Oameni buni, dacă aveţi vreun necaz, ştiţi bine unde este biroul meu. Acolo mă puteţi găsi. Iar acum duceţi-vă acasă şi purtaţi-vă cum se cuvine — şi comandorul dădu să pornească mai departe.

Dar Jakob se proţăpi pur şi simplu în calea sa ; stătea cu gluga în mînă, cît era de mare, într-o poziţie înclinată, zîmbind... era cu neputinţă să-i tragi palme cu mutra pe care o făcea.

— Vreau să spun, atita vrem : să ştim şi noi dacă ne este îngăduit să-i urăm bun-venit domnului comandor al nostru. Am auzit că domnul comandor se gîndeşte să se retragă la pensie ; în cazul acesta ar fi o mare durere în Lofote. Asta-i tot. Am venit aici să vă cerem voie să strigăm un „ura" ! pentru domnul comandor al nostru... şi dacă aţi binevoi să beţi un pahar cu noi, atuncea... este de la Lysholm...

Şi pînă să se dumirească lumea, Jakob trase sticla din buzunar, îi scoase dopul, o şterse la gură cu mîna şi o întinse comandorului uluit.

În clipa aceasta, Elezeus era cît pe-aici s-o şteargă ; dar curiozitatea îl ţinu în loc.

Comandorul nu apucase sticla de îndată ; mai întîi îşi dresese puţin glasul.

— Ai rămas acelaşi, neschimbat, zise el în cele din urmă şi, apucînd pe neaşteptate sticla, o duse la gură — dar înainte de a face lucrul acesta, cuvîntă cu glas puternic aşa încît să poată fi auzit de către toţi : Serbaţi prea devreme înmormîntarea mea, copii. N-am de gînd să mă retrag din slujbă. Am de gînd să vă ţin în frîu încă mulţi ani, cu voia Domnului. Noroc !

Ridică sticla la gură şi bău dintr-o răsuflare, de se auzi gîlgîind.

— Ura pentru comandor ! strigă Jakob, cît pe-aci să pice jos de entuziasm. Strigăte de „ura" izbucniră de pretutindeni, iar comandorul dădu sticla înapoi, făcu un semn cu mîna şi porni hotărît mai departe.

— La ce bun toate năzbîtiile astea ? zise Arnt Åsan.

Henrik Rabben însă era de părere că Jakob se întrecuse pe sine în abilitate. Ar fi fost mai încîntat să fie el însuşi în stare să născocească un lucru ca acesta.

— Trebuie să bem ceva, îşi încheie el vorba.

Pînă la urmă, îl păcăli pe Arnt, ademenindu-l în port, unde prin localuri se dansa. Era cîte o fată la fiecare sută de bărbaţi, împrejurare care era de natură să dea multă vioiciune dansului. Dar Arnt n-o avea în minte decît pe Gurina ! Iar Henrik urmărea dansul cu o privire care spunea că ar fi avut mare chef să danseze. Dar parcă a fost scris să nu fie aşa în seara aceea !

XI

În sfîrşit, sosi şi ziua în care urmau să pornească în larg. Cu mult înainte de a se lumina de zi, flota vaselor de pescuit se afla grămădită în dreptul intrării sundului, în aşteptarea semnalului de pornire, adică a pavilionului care urma să se înalţe la căpitănia portului. Se auzeau ramele care se loveau

între ele și vasele care, înghesuite, se atingeau unul de altul, strînse din toate părțile. Vorbe de ocară și blesteme umpleau văzduhul ; fiecare voia să pornească cel dintîi. Dar iată... iată în sfîrșit înălțîndu-se pavilionul ! Dacă mai înainte fusese înghesuială, acum era învălmășeală ; ramele se rupeau, se auzeau strigăte și țipete, ici și colo cîte o cange ridicată în văzduh, gata să izbească : „Cară-te de aici !"... „Ia mai ține-ți fleanca !"

Bătea o briză puternică dinspre miazăzi pe întinsul Vestfjordului cînd flotila porni în larg, velă lîngă velă, legănîndu-se peste talazurile mari și grele. Privirile lui Lars fură atrase de ceva care se vedea departe în mare, înspre sud-vest. Se înălța acolo, departe în larg, un munte, care se ridica din ape către naltul cerului, precum o pasăre uriașă. Băiatul făcea ochi mari... Era de necrezut, și cu toate acestea vedea aievea ca o geană de cer gălbuie între munte și mare.

— Ce Dumnezeu mai este și asta ? strigă el arătînd cu degetul.

— Asta-i insula Vaerøy, îi răspunse Kaneles. Și fiindcă văd că te miri că insula asta se plimbă prin văzduh, am să te lămuresc eu : e vorba numai de o reflectare a unei imagini în aer.

— O reflectare a unei imagini în aer, repetă Arnt Åsan, fără a-și schimba poziția, cu ochi holbați și morfolind într-una la tutun.

— Da, așa zicem noi : reflectarea unei imagini în aer.

Marea era împestrițată de vele albe și cafenii. Toate se îndreptau spre aceleași bancuri de pește, spre care se îndreptaseră veacuri și veacuri de-a rîndul străbunii lor — locuri care se întindeau pe multe mile, de-a lungul peretelui muntos al Lofotelor, atrăgînd flotile întregi de vase de pescuit în larg, de prin fiecare port pescăresc, tocmai pînă la curentul de la Moskenaes, departe către apus.

Atît înspre coasta muntoasă a Lofotelor, cît și înspre miazănoapte se aflau balize, așa încît puteau să-și dea bine seama de clipa în care năvoadele trebuiau aruncate în apă ; iar cînd, după ce făcuseră manevrele necesare cu pînzele, ajunseră la locul indicat, ceața subțire și rece se ridicase și Vestfjordul își desfășura privirilor lor întinderea sa necuprinsă. Hăt, departe, către răsărit, se zărea uscatul, ca o dîră

albă, legănată între cer și mare. Kaneles Gomon privi o clipă spre această dîră. Zărea portul Grøtøya... și în satul acela se afla desigur o fată, cu copil mic, în așteptarea unei scrisori.

Înspre apus se înălța peretele muntos al insulelor Lofote, cu crestele albite, ca niște troiene uriașe de zăpadă ce încercuiau departe marea. Talazurile se spărgeau cu zgomot de ostroavele și colțurile de stîncă ce ieșeau din mare ; stoluri de păsări le dădeau tîrcoale, țipînd.

— Jos velele ! se auzi glasul timonierului — și velele fură trase jos. Vîslele fură împinse în apa mării ; erau vîsle grele, care cereau brațe de bărbați zdraveni pentru a fi ridicate și a se putea mișca prin apă.

— Trageți !

Butoiașul cu semn indicator pe partea de sus, fu aruncat peste bord, trăgînd cablul cel lung după sine. Se legăna săltînd și afundîndu-se în apă ; se depărta din ce în ce mai mult în urma vasului ; cablul uruia, depărtîndu-se pe bordul vasului, pe măsură ce acesta înainta. Acum butoiașul ajunsese atît de departe, încît abia se mai putea vedea ; în sfîrșit, cablul se depănase de tot și plasele pline de pietre, greutăți și bile de sticlă începură să se desfășoare. Henrik Rabben și Elezeus Hylla stăteau lîngă vălătucul peste care se depănau năvoadele, avînd grijă ca ochiurile acestora să nu rămînă agățate de vas. La proră, Lars și Arnt trăgeau de rame. Kaneles Gomon se trudea să nu se agațe plasele. Năvoadele năvăleau într-una peste bord, pluteau o clipă pe apă, apoi se cufundau, făcîndu-se nevăzute în adîncuri, iar valurile deasupra lor reveneau la culoarea cenușie de dinainte.

Ce moment important e acela cînd arunci pentru întîia oară năvoadele ! Pescuitul începe. Căpitanul privește la năvoadele care urmează să se afunde în adîncuri, pentru a scoate de acolo cîștigul. Poate că în clipa aceea el vede în imaginația sa coasta nesfîrșită și mohorîtă de la miazăzi. În toate căsuțele acelea mohorîte locuiesc femei și copii, care așteaptă toată iarna ca tata să se întoarcă cu sumedenie de bani lucitori. Oare nu este Edvin Hansen din Varanger omul acela care se zărește pe vasul elegant de acolo ce se leagănă pe ape ? Da, da, el este, omul care singur trebuie să poarte de grijă la trei familii, pentru care vasul său trebuie să facă rost de hrană... iar ceilalți trei sau patru oameni de pe bordul vasului au desigur și ei fiecare familia lui de hrănit.

Un astfel de vas nordlandez, oricît ar fi de mic, navigă pentru multe căminuri. „Unii copii sînt nevoiți să doarmă sub masa de bucătărie, dar încolo treaba merge ca pe roate..." Ha, ha, ha ! destoinic om, Edvin !

Iată apărînd din nou unul dintre acei pescari, hoți blestemați, care își aruncă plasele sale peste cele ale lui „Kobben". Bineînțeles, este vorba de un nordlandez. După ce Kristaver își trage plasele și face manevra de întoarcere, se îndreaptă direct către hoțomanul acela.

— Hei, ăla de colo ! Ce, mă, vrei să-mi strici năvoadele ? strigă el. Ce, n-ai loc de mine pe tot întinsul mării ?

Timonierul vasului nordlandez nu binevoi nici măcar a-și ridica privirile și se mulțumi să răspundă, cu glasul tărăgănat :

— Cred că avem voie să ne întindem năvoadele pe marea asta a lui Dumnezeu. N-am auzit pe nimeni spunînd că toată marea ar fi numai a celor din Stavaering.

— Ar fi mai bine să-și bagi mințile în cap ! mormăi Kristaver. Apoi, făcînd volta sub vînt, se îndreptă spre uscat.

În ziua următoare începu să ningă ; flota de vase de pescuit se îndrepta către larg în aceeași zarvă.

Era o zi prea mare pentru cei din Stavaering, care urmau să tragă năvoadele pentru prima dată în anul acela.

Nu era cu putință să vezi din larg balizele aflate de-a lungul țărmului. Din cauza asta, ceasuri în șir sutele de vase de pescuit orbecăiau de colo pînă colo, căutînd în zadar butoiașele marcate.

Vedeau apărînd pînze la cîteva lungimi de vas în preajma lor ; unele alunecau spre stînga, altele spre dreapta, iar oamenii de la bord erau albi de tot din cap pînă-n picioare ; apoi piereau în ninsoare deasă — și noi vele lunecau în apropierea lor. Auzeau strigătele pe care le schimbau echipajele vaselor pe care nu le puteau zări : „Ai prins ceva ?" „Nu, dar tu ai prins ?" „Nici eu." Simțeau că se aflau deasupra bancurilor de pește... dar... nu s-or fi rătăcit oare acum către apus, înspre Stamsund, sau către răsărit, înspre Kabelvåg ? Vasele se legănau pe valuri de culoarea plumbului, biciuite de ninsoarea care venea din cerul ce se lăsase parcă jos de tot. Unii se opreau sau dădeau velele jos pentru a chibzui o clipă, alții rămîneau pe loc la voia întîmplării și erau cît pe-aci să se ciocnească cu vasul vreunui tovarăș de-al lor, gata să-l trimită

la fund. Îşi căutau calea ca orbii. Vremea nu voia de loc să se mai lumineze — şi trecu o jumătate de zi navigînd încoace şi încolo pe marea mohorîtă.

În cele din urmă, s-a întîmplat ca unul dintre nordlandezi să-şi găsească baliza — şi atunci ceilalţi îşi aduseră aminte de poziţia pe care o avuseseră în ziua trecută faţă de a acestuia, dibuindu-le şi pe ale lor. „Lanaiba cel şchiop" avusese şi astăzi noroc, căci dăduse peste semnul său înaintea celorlalţi şi — ţinînd seama de faptul că vasul „Kobben" se aflase la vest-sud-vest de dînsul în ziua dinainte — i-a fost uşor să-şi găsească locul.

— Jos pînzele, ramele în apă, trageţi butoiaşul pe bord!

Era o clipă de mare însemnătate pentru Lars. Trebuia acum să ia şi el parte la manevra năvoadelor. Recolta ar putea să fie bună sau rea... asta însemna bunăstare sau mizerie... totul depindea de ceea ce vor găsi în năvoadele care urmau să fie trase pe puntea vasului. Da, acum începem să le tragem.

Lars se aplecase asupra vîslei sale spre a manevra vasul, urmărind în acelaşi timp parîma, care alerga vîjîind, strîngîndu-se pe tambur [1]; alerga atît de repede încît împroşca apa în toate părţile. Se face din ce în ce mai greu; acum e nevoie de mai mulţi oameni la tras; năvoadele încep să se ridice din adîncurile apei.

Tatăl său dăduse drumul cîrmei şi stătea cu cangea în mînă, gata să tragă pe punte peştii care ar fi ieşit din năvod. Ceilalţi trăgeau într-una; pe chipurile lor nu se cunoştea nimic care să trădeze bucuria de a trage la bord cîştigul din ziua aceea... păreau preocupaţi numai de tragerea unui lucru greu la bord.

— Vira... vira cu putere... haida!

O masă cenuşie trece pe deasupra... este cel dintîi năvod. Apa se scurge din el, mănuşile lătăreţe ale oamenilor sînt aproape la fel de unde ca năvodul; spinările se încovoaie, picioarele se încordează, chipurile oamenilor se strîmbă, povara este grea...

— Vira... vira mereu... haida!

Şirul năvoadelor are o lungime de cîteva sute de coţi; se ridică pieziş din apă şi este al dracului de greu; vrea neapărat să se întoarcă din apă, trăgîndu-i după sine pe Elezeus şi

[1] *Tambur* — instalaţie pe care se înfăşoară o parîmă.

pe Henrik Rabben, dar oamenii se înverșunează și trag mereu, cumpănindu-l ; bobina începe iar să se învîrtească, împroșcîndu-i cu apă. Primul năvod e însă gol. S-a plimbat pînă la mari adîncimi ; odată ajuns acolo, a privit în jurul său... și acum le spune că n-a văzut nimic.

Cei șase oameni înțeleg de îndată cum stau lucrurile ; celelalte năvoade le vor aduce tot atîta ; apoi ce-or mai fi cătînd ei pe marea asta bîntuită de furtuni, de ce-or mai fi degerat și suferit atît ?

Oamenii trag într-una și în cele din urmă se revarsă peste bord ceva viu... cei dintîi cod. Peștelui cenușiu, cu burta de culoarea deschisă, gură lătăreață și ochi fără de expresie, îi este fără îndoială totuna de i se va da ceva să mănînce sau decă va fi el însuși mîncat. Henrik Rabben îl scoate din năvod și îl ridică o clipă, apucîndu-l de fălci. E un morun nu prea mare, dar cel dintîi din anul acesta.

Ceasuri la rînd au tras la năvoade. Curgea năduşeala de pe ei. La răstimpuri mari, mai apăreau și ceva pești. Să tot fi fost ca la o sută, cînd ultimul năvod fusese tras la bord.

Ninsoarea se domolise ; și cînd aruncară din nou năvoadele, frigul se înteţise. Vîntul bătea acum la uscat, încît au fost nevoiți să se apropie la o milă de țărm pentru a ajunge din nou deasupra bancului. Era din ce în ce mai frig ; cei ce cu cîteva clipe mai nainte năduşiseră trăgînd la năvoade, au fost acum nevoiți să stea nemișcați, cu hainele ude care le înghețau pe trupuri.

O parte dintre vasele de pescuit stăteau pe loc și se legănau fără vele ; pe bordul lor se aflau cîte patru oameni, unul în spatele celuilalt, trăgînd parîma din adîncurile apei.

— Nu-i bine așa, zise Kaneles. Ei pescuiesc cu undița și cu nada ; un pescar adevărat n-ar face niciodată o porcărie ca asta.

Nici lui Per Suzansa și oamenilor săi nu le mersese mai bine ; cu toate astea, cînd cei doisprezece oameni se aflară din nou adunați în cabana lor, la lumina gălbuie a lămpii, le mergea gura din plin. Cei doi căpitani nu erau cîtuși de puțin amărîți de faptul că nu le mersese bine de la început.

— Astăzi trebuie să avem pește proaspăt, zise Per Suzansa trăgîndu-și cizmele lungi din picioare. Măi, Kristaver, dacă n-ai prins îndeajuns, pot să-ți împrumut eu vreo sută

de cod. Cred că o să fie îndeajuns pentru masa de seară, dacă punem la socoteală și ficații.

Kristaver începu să rîdă și spuse că, dat fiind că cei doisprezece oameni făcuseră o călătorie aproape ca pînă în America, trebuiau să recunoască și ei că recolta era foarte bună, dacă cele două vase la un loc prinseseră într-o singură zi îndeajuns pește pentru masa de seară.

Elezeus Hylla lipăia prin odaie cu saboții; spunea că s-a întîmplat întocmai cum prevăzuse: devenea un om bogat. Avea de gînd să-și cumpere la primăvară, la întorsul acasă, o mașie în toată legea și o blană cît toate zilele. Apoi întrebă dacă se află cineva doritor să cumpere năvoadele pe care le achiziționase cu bani împrumutați.

— Năvoade noi-nouțe cu plută și parîme și bile de sticlă. Poftiți, faceți-vă ofertele, oameni buni! I se vedeau lucind dinții albi în barba cafenie, ochii săi mari se rotiră de jur împrejur cu un surîs răutăcios.

— Ți le cumpăr eu, făcu Kaneles.

— Minunat, pune banii pe masă! Afară de asta, primești porția întreagă deseară, la cină, iar eu mă voi mulțumi cu o jumătate de porție. Dar mai întîi pune banii pe masă!

Însă Kaneles n-avea de unde să scoată banii, așa că nici tîrgul nu s-a încheiat.

— Iată aici un *skårunge*!... zise Per Suzansa, privind către Lars. Zău, musai să faci rost de ceva rachiu, măi omule, ca să ne mai încălzim puțin.

Lars se făcuse mic de tot și încerca să ia lucrurile în glumă. N-ar fi fost niciodată în stare să-i ceară tatălui său bani pentru rachiu, cînd vedea că merge atît de prost cu pescuitul.

Făceau într-una eforturi pentru a-și menține moralul ridicat, dar pe măsură ce se apropia seara, parcă le atîrnau din ce în ce mai pleoștite bărbile. Fără îndoială că la noapte vor visa datoriile pe care le-au făcut. Începuse rău anul acesta; ce vor face dacă situația nu se îmbunătățește?

Henrik Rabben le spuse că în ultimul an de recoltă bogată pescuitul mersese prost de-a lungul întregii coaste a Lofotelor, atît în ianuarie cît și într-o parte a lui februarie. Dar bancurile de cod se trăseseră atunci deodată mai spre

larg — și în două săptămîni au cărat atîta pește la țărm, încît nu mai ținea nimeni minte belșug atît de mare.

— Trebuie să avem răbdare, încheie Henrik, mîngîindu-și barba blondă și privind de la unul la altul.

A doua zi s-au trezit cu o vreme care-i silea să rămînă pe uscat. Furtuna a bîntuit toată ziua. Vasele se smulgeau din ancore pe tot întinsul sundului ; apoi se izbeau de stînci. Pădurea de catarge se legăna pîrîind, iar olanele de pe case erau luate de vînt și aruncate la depărtări.

Iar sus, în văzduhul fumuriu, pescărușii albi se luptau cu aripi îngreunate și înțepenite de frig ; țipetele lor răsunau ca o prevestire rea venită de-a dreptul din împărăția cerurilor.

Portul acesta pescăresc devenise o adevărată închisoare în care se aflau închiși mai multe sute de oameni. În prăvăilia negustorului se strînseseră o mulțime de marinari cu glugi pe cap și îmbrăcați cu bluze de pînză groasă. În răstimpuri, cîte un pîlc de oameni se cățărau pe o stîncă ; stăteau acolo cu mantăile fîlfîind în vînt, ținîndu-și glugile cu mîna, pentru ca să nu le zboare. Apa sărată și bucăți de iarbă de mare smulse de vînt le biciuiau fețele și le înțepau obrajii, le usturau ochii.

În cabane nu aveau de ce să se apuce. Năvoadele și parîmele nu aveau încă nevoie a fi drese ; dar, de bunăseamă, pe cele care le aruncaseră cu o zi înainte nu aveau să le mai vadă niciodată, după o furtună ca aceea. Nu începuse bine treaba... nu, zău, nu începuse bine !

Printre cele cîteva mii de bărbați care se adunaseră la un loc pe cele patru-cinci stînci de pe aceste insule se aflau cel mult două duzini de femei. Cîțiva pescari locuiau acolo în mod permanent, împreună cu nevestele și cu fetele lor. Apoi mai erau slujnicele negustorului, ale medicului și ale pastorului și pe deasupra cîteva fete din Nordland, care însoțiseră unele echipaje, ca să le gătească. Se mai aflau de asemenea și cîteva doamne dintre cele cu pălărie și cu ținută aleasă ; una dintre acestea era guvernantă în familia doctorului, alta era telegrafistă și purta lornietă.

Cînd treceau slujnicele sau fetele pescarilor, se auzea un potop de strigăte sălbatice din partea bărbaților pe care-i

întîlneau în cale. Dar cînd se întîmpla să treacă doamnele alese, se făcea o liniște deplină ; doar ochii holbați ai oamenilor le urmăreau. De-ar fi fost ei măcar vînzători sau funcționari ai portului... dar pentru niște bieți pescari de rînd, era lucru zadarnic să încerce a se amesteca printre oamenii de vază.

Flotilele de pescari sînt întotdeauna urmate de un stol de păsări de pradă — și păsările acestea sosiseră și de rîndul acela. Aceștia erau ceasornicari, negustori ambulanți, saltimbanci care dădeau reprezentații în port, misionari care țineau predici în căminul pentru pescari, un flașnetar cu o maimuță îmbrăcată într-o rochie roșie și rebegită de frig. Mai erau și agenți ai „celei mai bune și mai ieftine companii americane de navigație", voiajori comerciali care vindeau unelte agricole și un om gras, purtînd doi desagi, unul în față și altul în spate, ambii înțesați cu haine de gata. La ce bun toate astea, cînd pescarii încă nu cîștigaseră nimic ? De oarecare atenție se bucura numai agentul pentru emigrație și asta tocmai pentru că pescuitul părea să dea greș în anul acesta.

Iat-o. Se ivise pe furtună, legănîndu-se în luptă cu urgia, un balot uriaș de fuste și de șaluri și un capișon mare în jurul unei fețe roșii ca para focului. Apariția aceasta era fără îndoială în stare să facă în așa fel ca toate ușile să-i fie larg deschise, căci era prezicătoarea Barbara. Era binevenită peste tot și omenită cu cafele și rachiu. Dacă se întîmpla ca cineva să aibă vreun deget degerat, îi punea pahare ca să-i tragă răul din sînge, iar dacă îi degerase nasul îi punea lipitori. Se pricepea să ghicească, atît în cafea cît și în cărți. La dînsa își găsiseră refugiul majoritatea păsărilor de pradă și în căsuța ei, aflată la marginea stîncilor, era un du-te-vino necurmat, pînă noaptea tîrziu, atît pe furtună cît și pe vreme bună.

— Hei, iat-o pe Barbara ! Intră, îți facem cinste ! Trebuie să ne dai în cărți, să ne spui dacă prindem ceva anul ăsta !

Vreme de mai multe zile, furtuna îi silise pe pescari să rămînă pe uscat. Iar cînd cursa locală intră în port, după ce se luptase cu talazurile de-a lungul peretelui muntos al Lofotelor, se aflară vești privitoare la nave ce pluteau în derivă pe mare, răsturnate cu fundul în sus.

XII

Ţi se urăşte tot dormind în timpul zilei, chiar dacă nu aî nimic de făcut. Ai isprăvit de vorbit cu oamenii cu care stai înghesuit în cabană, căci nu mai ai ce să le spui — fiecare îl cunoaşte atît de bine pe celălalt, încît orice i-ar spune cunoaşte dinainte răspunsul ce-l va primi. Iar dacă te simţi totuşi nevoit să mai deschizi gura, o faci pentru a spune acelaşi lucru pe care l-ai mai spus şi ieri. Oamenii îşi arată unul altuia ceasurile şi tabacherele de alamă, se uită la calendar, îşi aprind cîte o pipă şi se trîntesc de-a latul hamacului. Apoi vorbesc de starea timpului : „Nu s-a schimbat vremea..." ce alta s-ar putea spune despre asta ?

În sfîrşit, se face ceasul patru — a sosit timpul să iei o gustare. Nu-i vorba de o masă în comun, nu, fiecare mănîncă din lada lui. Această clipă a gustării din provizii proprii este ceva cu totul aparte. Nu este numai vorba de a scoate pîinea din ladă, de a o unge cu unt şi de a o mînca, nu, este cu totul altceva, e ca şi cînd te-ai duce pînă la ai tăi într-o scurtă vizită... hăt, departe, în miazăzi.

Căci o mamă sau o nevastă ţi-a îndesat în ladă toate merindele acestea, iar cînd o deschizi parcă te întîmpină atmosfera de casă. Te simţi aproape ruşinat că mai sînt şi alţii de faţă ; drept aceea, te întorci pe cît se poate cu spatele la ceilalţi, îţi apleci capul şi te străduieşti să fii de unul singur.

Per Suzansa are o cutie mare de lemn cu unt galben ; untul se topeşte şi se văd picături mici, care se revarsă peste sarea de alături. Cutia aceasta i-a umplut-o de multe ori nevastă-sa cu prilejul călătoriilor din trecut, dar acum femeia zace la cimitir ; de rîndul acesta fiică-sa i-a îndesat untul în cutie cu o lingură, încît s-a făcut tare ca piatra. Aşteaptă să nască la iarnă, dar tatăl copilului a şters-o şi desigur că în timp ce pregătea lada a vărsat multe lacrimi amare. Lîngă cutia cu unt se află o bucată de brînză, pe care soţia sa, Bergitte, apucase s-o facă înainte de a cădea bolnavă la pat — şi acum Suzansa taie cu cuţitul o felie de brînză şi o pune pe pîine — şi i se pare că nu este cu totul despărţit de Bergitte. Omul acesta înalt, cu barba aspră şi căruntă rosteşte acum cîteva cuvinte în legătură cu starea timpului, pentru ca să nu-şi închipuie cumva vreunul că e copleşit de gînduri negre.

Brînza a pus-o pe o felie de pîine moale de casă ; e o adevărată mîncare de zile mari, dacă mai torni și un pic de sirop deasupra. În lada sa mai sînt pungi de zahăr cafeniu și zahăr alb de pus în cafea, precum și carne sărată, cîrnați, tobă și altele de felul acestora. În altă lădiță se află sticluțe cu medicamente : picăturile lui Hoffmann pentru răceală, balsam de Riga pentru dureri de stomac, spirt camforat pentru răni. Mai are o sticluță cu terebentină pentru junghiuri, iar alături o psaltire pe care fiică-sa i-a pus-o pentru că maică-sa așa ar fi făcut dacă trăia. Fiecare lucrușor își are mirosul său anume, care se amestecă cu mirosul celorlalte, iar toate la un loc alcătuiesc atmosfera unui cămin, o atmosferă plină de dragoste, pe care o respiri stînd aici, departe. Dar ceilalți — n-au oare și ei proviziile lor ? Oamenii se reculeg și dintr-o dată fiecare se află singur. Nu rostesc nici o vorbă ; sînt departe de Lofote și de furtună, sînt acasă la ai lor și se simt bine.

Iată-l pe Elezeus Hylla cum șade și mestecă pe tăcute ; se apleacă din cînd în cînd asupra lăzii și se simte laolaltă cu Berit și cu copiii săi. Nici vorbă nu poate fi acum să-și mai bată nevasta ; sînt cei mai buni prieteni ce se pot închipui. Dar micuța Olea ! Are numai patru anișori și a așternut o cîrpă de la păpușile sale în lada lui tăticu. În cîrpa aceasta a făcut două găuri mici și i-a spus să nu uite s-o pună la piept, dacă-l vor apuca junghiurile. Elezeus ia cîrpa aceasta cu mîinile sale umflate, ca din greșeală, luînd aminte ca nimeni să nu bage de seamă, că pentru dînsul nu-i o cîrpă ca toate cîrpele, ci o adevărată icoană a copilului său. Abia se îndură să taie o felie de cîrnat sau de salam ; doar nu strică să mai rămînă ceva de dus înapoi la cei de-acasă, la primăvară.

Pe afară bate vîntul ; curentul răzbește prin pereții subțiri, dar cei dinăuntru nu simt nimic, căci sînt ei înșiși ca scoși din marea înghețată și la fel de călîți ca iarba de mare uscată. Stau aici și taie cu briceagul untul pregătit de soțiile lor și pîinea luată pe datorie ; nu trebuie să mănînce mai mult decît strictul necesar pentru astîmpărarea foamei, ținînd seama de felul cum se arată pescuitul în anul ăsta. Kristaver și fiul său își apropie capetele pe deasupra lăzii lor ; părul bălai și tăiat scurt al băiatului aproape atinge părul ondulat al bătrînului. În fundul lăzii, amîndoi regăsesc aceeași femeie — și se întreabă cum o duce-o acuma.

Se întîmplă uneori ca vreunul să tragă cu ochiul la vecinul său. Într-o anumită măsură, pe om poți să-l judeci și după mîncarea din ladă. Oare sărăcia l-o fi făcînd pe Arnt Åsan să mănînce doar pîine unsă cu untură, ori vrea să economisească, să pună ceva de-o parte ? Henrik Rabben își drege glasul și zîmbește cu toată fața ; are și de ce, căci nevastă-sa e atît de mîndră, încît i s-a dus vestea în întreg ținutul... iar acum... în clipa asta se află alături de ea. Nu încape nici o îndoială că toate cele pe care le-a îndesat în ladă sînt foarte gustoase ; cînd ai o astfel de soție, neasemuită, nu mai e atît de rău să fii om sărac.

Olaus Trøen, care face parte din echipajul lui Per Suzansa își etalează pe capacul lăzii sale fel de fel de bunătăți ; de bună seamă că o face numai din spirit de lăudăroșenie, căci nu se atinge de nimic, mulțumindu-se să mestece pîine unsă cu sirop. Cine știe, te pomenești că are de gînd să se întoarcă acasă cu toate bunătățile astea ca să le vîndă la piață ?

Altul caută să se facă mic lîngă lada sa ; acesta nu-i altul decît Kaneles Gomon. Acolo, departe, în gospodărioara sa din creierii munților, el n-are nici mamă, nici nevastă care să-i poarte de grijă ; n-are pe lumea asta decît pe tatăl său, care este aproape orb și o surioară care încă n-a fost confirmată. Biata de ea, n-a avut prea mult de lucru cu pregătitul lăzii fratelui ei. Tocmai de Crăciun rămăseseră fără lapte, așa că n-a avut din ce face unt, nici brînză. Dacă pescuitul va fi prost în anul ăsta, apoi nici o îndoială că pînă la sfîrșitul anului mizeria va domni în mica lui gospodărie.

Lars înțelesese cum stau lucrurile în casa lui Kaneles, dar îi era rușine să-l poftească să guste ceva din lada lor. Pasămite înțelesese și tatăl său, căci tăie o bucată mare de unt din porția lor apoi tăie în două una dintre bucățile de brînză pe care le avea și îi șopti lui Lars :

— Du-te de le pune în lada lui Kaneles după ce o ieși pe-afară.

Henrik Rabben insprăvise de mîncat ; trînti capacul și încuie lada cu cheia. Apoi se sculă, ridicîndu-și brațele drept în sus și răsuflă adînc, trăgînd de șapte ori aer în piept și dîndu-l afară pe nas.

— Face bine la sănătate ? îl întrebă Elezeus.

— Da, face bine la plămîni, răspunse Henrik.

— Lars, te duci cu barca să aduci un butoi de apă după ce isprăvești de mîncat ? strigă Per Suzansa.

— N-ar strica, făcu Henrik Rabben... apa aia din vale e o adevărată porcărie. Te-mbolnăvești bînd din ea.

Nu era rîndul lui Lars să aibă grijă de mîncare în ziua aceea, dar pe un *skårunge* îl poate oricine lua la rost. Era la o vîrstă cînd îți place să fii socotit printre oamenii în toată firea, cu toate că ceilalți continuă să te trateze ca pe un copil. „Pune mîna de fă cutare lucru, măi Lars !" „Du-te și adu cutare !" Ăsta era refrenul obișnuit, din zori și pînă în noapte. Un *skårunge* n-are încotro, trebuie să se împace cu situația. Aproape că nu-i mai venea să intre în cabană. Îl aștepta întotdeauna o treabă de făcut.

Acum era nevoit să-și încalțe din nou cizmele și să-și pună haina, să pornească din nou la drum. Vijelia l-a izbit drept în față ; a fost nevoit să-și lege gluga sub bărbie... o larmă ca aceea din ziua de apoi venea vuind dinspre mare și dinspre vasele și bărcile care se zbăteau, trăgînd de lanțuri și de parîme. Sări într-o lotcă și începu să-și croiască din greu drum peste noianul de ape înspumate și biciuite de furtună, ca să ajungă la țărm, să-și umple butoiul cu apă. Trecea pe lîngă vase care abia se mai zăreau în viforniță cu ninsoare și în spuma valurilor ; lanțurile ancorelor se afundau adînc în apă, pentru ca în clipa următoare să se înalțe din nou atît de neașteptat, încît lotca sa ar fi fost dată peste cap dacă s-ar fi întîmplat să treacă pe aproape tocmai într-o clipă din acestea. Chiar și aici, în strîmtoare, trebuia să lupte cu talazurile, căci un singur val era deajuns ca să izbească barca de un vas și să o facă țăndări. În cele din urmă ajunse totuși cu bine la țărm, sub peretele de stîncă al muntelui ; departe, în zare, marea abia se ghicea, ca o dihanie sinistră care spumegă cu talazuri albe ce se reped în văzduh sub cerul vînăt.

Sus de tot, în înaltul bolții, se vedeau venind în zbor din larg o pereche de vulturi, care țipau ascuțit. Furtuna continuă și în zilele care urmară, fără să se potolească.

Pînă ce, într-o bună zi, se treziră cu vreme liniștită.

Ieșind în larg, își regăsiră năvoadele departe de locul unde le aruncaseră. Cele mai multe se rupseseră și erau încîlcite cu ale altor pescari. Bine mai începuse sezonul acesta !

Dar tocmai acum se iviră și bancurile de cod.

XIII

Au apărut pe neașteptate.

Era un timp tocmai așa cum trebuia să fie cînd se ivesc bancurile de pești.

Vestfjordul își umflase apele, încrețite de o briză ușoară ; pe o întindere de mai multe mile în dreptul bancurilor de pești, se vedeau mișunînd, ca niște puncte negre, vasele de pescuit, pe deasupra cărora se roteau, ca niște nori albi, stoluri întregi de pescărușii. Cufundari și cormorani dădeau tîrcoale vaselor, scoțînd țipete. Marea era plină de o neliniște lăuntrică — și cu toate astea, nici un val nu-i încrețea fața.

Pescarii cu undița prind cod cu fiecare nadă aruncată și trag peste bord pești grei, care se zbat. Șirurile lungi de năvoade sînt grele ca plumbul și oamenii trag din răsputeri. Încărcate cu pești, ele trec neîntrerupt peste copastie. Din cînd în cînd, mai scapă cîte un pește în apă, unde plutește cu burta în sus ; ades, pescarul e gata să cadă și el cu capul în apă, cînd încearcă să-l tragă înapoi cu cangea. Astăzi vor rămîne pînă seara tîrziu pe mare, căci năvoadele trebuie deșertate de tot peștele, ca să poată fi aruncate din nou... „Vira băieți !... Haida !"

Lui Lars și lui Arnt le-a venit greu să execute manevrele de trebuință, căci vasul se afunda tot mai mult sub greaua-i povară. Atît cala din față cît și cea dindărătul vasului erau pline ; peste tot era plin de pește cu toate că mai erau încă multe plase de tras... „Vira, băieți !... Haida !"

Dar ce importanță mai avea acum că trecuse o zi întreagă fără să fi băgat o bucățică de pîine în gură ? Erau cu toții în plină aventură și nimeni nu băgă de seamă că începuse să se întunece.

Oamenii asudaseră, lucru cu care erau obișnuiți, dar ceea ce se întîmpla acum era ceva cu totul nou pentru ei ; se uitau unul la altul rîzînd și trăgeau mai departe, opintindu-se din răsputeri. În cele din urmă, Elezeus Hylla nu se mai putu stăpîni și se porni să cînte cocoșește. Acest cîntat al cocoșului se dovedi a fi molipsitor. Un cetățean din Ibbestad, care se afla pe unul dintre vasele de pescuit sosite de la Pilke, îi răspunse cu un „cucurigu" încă și mai izbutit. Nimeni n-avea timp să-și ridice privirile, dar ceva mai încolo se auzi cîntînd un al

treilea cocoș — și numai Dumnezeu putea să știe pînă la cîte mile se mai întinse acest cîntec al cocoșului.

Pe alocurea se isca o gîlceavă între echipajele unor vase ale căror plase se încurcaseră.

După ce mînuise o zi întreagă ramele cele grele, Lars se pomeni cu bășici la mîini, dar nu băgă de seamă decît abia după ce întinseseră din nou năvoadele și se apropiau vîslind de uscat. Aveau de străbătut cale de peste o milă împotriva curentului, cu vasul încărcat pînă la refuz — încît trebuiau să tragă din greu. Lars simți curînd că bășicile se întinseseră pe toată suprafața palmelor sale, dar n-avea încotro, trebuia să vîslească la cot cu ceilalți. Tot peștele trebuia curățat înainte de luarea cinei și de culcare. Într-o împrejurare ca aceasta, nimeni nu se gîndea la oboseală. Acum prinseră pește din belșug — și doar pentru pește veniseră aici, în Lofote. Lars simțea cum îi crapă bășicile din palme, cum i se jupoaie pielea și mănușile i se lipesc de carnea vie. Dar mai era mult pînă la țărm și trebuia să vîslească din răsputeri. Vasul se făcea parcă tot mai greu și oamenii se încordau la maximum, căci se făcuse tîrziu și mai aveau încă atîtea de făcut. Peste întinsul întunecat al Vestfjordului, îndărătul vasului, dîra de lumină pe care o făcea luna oglindindu-se în apă se înălța și se cufunda odată cu mișcarea apei.

Se auzeau de pretutindeni lovituri de vîsle și scîrțîituri venind de la vasele aflate pe apă. Departe, undeva în umbră, un pescar din Nordland prinsese a îngîna un cîntec... iar Kaneles Gomon, cîrmind din ramă, îi ținu isonul cu toată oboseala pe care o resimțea. În față le stătea peretele muntos al Lofotelor, cu vîrfurile de nea poleite de argintul razelor de lună ; jos, de-a lungul țărmului, clipeau luminile farurilor și cele din port. Lars simțea că mănușile i se umpluseră de ceva umed ; rănile din palme începuseră a sîngera, dar mai era încă mult pînă la uscat și vîsleau împotriva curentului. Luminile verzui și roșii care clipeau în port parcă le făceau semne ; un vapor cu un șirag de gemulețe rotunde luminate, trecu pe lîngă dînșii. Lars dădu pentru o clipă drumul vîslelor ; își simțea mîinile ca și cînd le-ar fi ținut pe un fier înroșit la foc, dar strigătul tatălui său îl făcu să le apuce din nou. Nu-i chiar atît de plăcut să vîslești cînd mănușile ți se freacă de carne vie — dar în clipa aceea nu putea să aibă

decît un singur gînd : să ajungă la mal şi să se apuce de pregătit peştele.

În interiorul sundului era o larmă asurzitoare în jurul vaselor care luau peştele la bord.

Cei cîţiva pescari care isprăviseră şi debarcaseră se vede că trăseseră şi o duşcă sau două de rachiu, căci de pretutindeni se auzeau răsunînd cîntece şi răgete.

Cei din Stavaering obişnuiau întotdeauna să cureţe peştele înainte de a-l vinde. Scoteau măruntaiele şi tăiau capetele, iar icrele le sărau şi le puneau în butoaie spre a le vinde mai înspre primăvară, cînd preţul e mai bun. Ficaţii însă îi luau cu ei acasă, căci cîştigau mai mult dacă îi topeau, prefăcîndu-i în untură de peşte.

Erau aşadar nevoiţi să rămînă afară în preajma stîncilor pînă noaptea tîrziu, spintecînd şi curăţind cam vreo mie două sute pînă la o mie cinci sute de cod la lumina unui felinar, înainte de a se putea gîndi la mîncare şi odihnă.

Vremea era bună, însă rece. Oamenii scrijeleau şi retezau capetele peştilor şi le spintecau pîntecele cu cuţitul ; operaţia trebuia executată fără mănuşi, iar sîngele şi mîzga se aşterneau peste degetele şi încheieturile mîinilor, prefăcîndu-se în gheaţă. Arnt Åsan trebuia dădăcit cum să lucreze, dar mergea cam greu cu învăţatul şi era gata-gata să plîngă din pricina arsurilor pe care le simţea în degete. Acum s-a aşternut liniştea peste întinsul mării şi cu timpul se lasă aceiaşi linişte şi peste golf. E noapte tîrzie, dar cei de la Stavaering continuă să cureţe peşte. Oricît ar ţine, trebuie să termine cu lucrul... în orice caz, înainte de a porni din nou în larg.

Dacă mîinile lui Lars se zdreliseră din pricina vîslitului, apoi acum apa sărată de mare îl ustura atît de tare încît îi venea să sară în sus şi să urle. Dar trecuse vremea cînd îi era îngăduit să plîngă ca un copil, căci acum era pescar de Lofote.

Nu-i cîtuşi de puţin plăcut să stai într-una aplecat, cînd eşti atît de obosit ; cu toate astea, cuţitele zoresc într-una... ficaţii sînt aruncaţi într-un butoi, iar icrele într-altul ; celelalte măruntaie sînt zvîrlite în mare. Oamenii apucă peştele la iuţeală, apoi îl aruncă iarăşi. Luna îşi oglindeşte faţa în apa mării ; în noapte se aud paşii unui drumeţ singuratic ; se aude un scîrţîit pe omătul îngheţat ; portul e adormit, dar

oamenii aceştia rămîn pe loc şi, pe tăcute, curăţă mai departe peştii.

Abia în zori se aude glasul lui Kristaver :

— Lars, intră în cabană şi pune de cafea !

Băiatul se scoală ameţit şi frînt de oboseală şi porneşte spre cabană : mîinile îi sînt umflate şi sîngerează. Ce să facă, n-are încotro, se află în Lofote şi acum au dat de belşug de peşte.

În sfîrşit, s-a aprins lampa deasupra capetelor celor doi-prezece oameni aşezaţi în jurul mesei pe care stă ibricul din care ies aburi fierbinţi ; fiecare cu cîte o coajă de pîine pe care întinde la repezeală un pic de unt. Sînt amorţiţi de frig, plini de sudoare şi de apa sărată a mării ; cu toate acestea, le poţi citi în ochi bucuria belşugului de peşte ce li se arată şi nesaţul, dar de bună seamă că şi oboseala.

Cînd în cele din urmă isprăviră de mîncat, Lars se tîrî pînă la hamacul său, se trînti şi adormi pe dată cu cizmele în picioare.

I s-a părut că nu trecuseră decît cîteva clipe, cînd mîinile tatălui său îl zgîlţîiră :

— Scoală, pornim din nou în larg !

Lars deschide ochii, holbîndu-se în jur. Nici măcar atîta lucru nu-i este îngăduit, să mai doarmă şi el, barem cîteva clipe ?

— Haide, scoală ! zice taică-său. Nu vezi că ceilalţi sînt pe punte ? O să avem tot timpul să dormim după ce-or pleca din nou peştii de pe-aci. Uite, a mai rămas un pic de cafea.

Băiatul îşi goleşte ceaşca, înghite un dumicat de pîine şi porneşte grăbit pe urma tatălui său, pentru a începe o nouă zi de trudă la rame.

Abia mai tîrziu a aflat că dormise totuşi cîteva ceasuri mai mult decît ceilalţi care, în vremea asta, pe bordul unui vapor care cumpărase peştele, uşuraseră „Kobben"-ul de povara a o mie patru sute de cod.

Acum urmară cîteva zile în care întregul Lofote fu zguduit de fierbinţeli. Vremea prielnică se menţinea. Vasele intrau şi ieşeau din port duduind, unele încărcate, altele pentru a cumpăra peşte. Vase care distilau ficatul pentru prepararea unturei de peşte ancorau şi cumpărau materia primă ; în fiecare seară, flota de pescuit se reîntorcea de la bancurile de peşte, umplută

pînă la refuz de cod. Vasele cu linii rotunjite ale nordlandezilor evocau imaginea unei femei însărcinate... nu voiau să recunoască faptul, căci pluteau pe apă la fel de zvelte ca de obicei, dar un ochi ager putea de îndată să-şi dea seama de cum stau lucrurile. Peşte şi iar peşte... peşte, peşte... aici era recoltă, nu glumă.

Abia noaptea tîrziu, se lăsă liniştea pe cuprinsul mării.

Vestfjordul se întinde liniştit, nici un val nu încreţeşte luciul apei, care pare a se umfla sub bătaia rezelor de lună. Departe, pe stîncile cele mai avîntate, s-au aciuiat nişte păsări de culoare neagră ; e un stol de cormorani. Din locul acela nu se mai vede decît marea întunecată şi reflexul razelor argintii de lună, iar în zare, sub peretele de stîncă al Lofotelor, pe o întindere de cîteva mile, luminiţele din port şi acelea ale farurilor înşirate de-a lungul coastei. Scufia albă de nea a piscurilor se întîlneşte cu zarea albăstruie a cerului. E noapte polară, cu stele şi cu dîrele lungi şi lăptoase ale aurorei boreale.

Apoi începe a se lumina de zi şi cormoranii îşi iau zborul cu strigăte deasupra apelor mării : cufundarul le răspunde de departe. Pescăruşii pornesc mult mai tîrziu cu strigăte : A... o... a... o ! Frumoasă vreme mai avem astăzi... frumoasă vreme astăzi ! A... o... a... o ! Încep a se auzi glasuri de păsări printre stînci ; cufundarii cu pieptul alb şi raţele sar în cîrduri în apă şi se lasă legănate de talazuri. Bună dimineaţa ! Bună dimineaţa ! În sfîrşit, s-a luminat îndeajuns, pavilionul se înalţă în port şi curînd şirul de vase de pescuit se avîntă pe marea alb-cenuşie.

Bancurile de peşte au ajuns acum pînă aproape de ţărm. Femei şi copii vîslesc la cîţiva metri de stîncile de pe mal, prinzînd cod. Barbara, prezicătoarea, se află într-o lotcă, în partea de miazănoapte a sundului ; stă înfofolită în broboada ei de lînă, pescuind moruni cu undiţa. Moses, ceasornicarul, şade alături de dînsa, în paltonul său cafeniu. Capul său e mare, cu păr negru ondulat şi nasul coroiat. Prinde şi el peşti mari, care apoi se zbat în barcă. Ce să facem cu acest cod ? Am putea să-l mîncăm, dar am putea la fel de bine să-l vindem. De ce să nu facem o afacere ? Dat fiind că toată lumea se află la bancurile de peşte, nu mai are cui vinde ceasuri pe uscat. Aşa că Moses s-a făcut şi el pescar. Pescuieşte la parte cu Barbara. Ceva mai încolo se leagănă pe apă o altă barcă, în care se află un misionar şi o tîrfă pe care misionarul vrea

s-o salveze din ghearele păcatului. Și ei pescuiesc împreună. Prind un cod după altul. Pastorul și doctorul au ieșit la pescuit, iar negustorul ambulant și-a făcut rost de o bărcuță cît o coajă de nucă, precum și de o undiță și de un cîrlig de prins pește. Ai putea prinde acuma pește chiar și aruncînd o simplă ață fără cîrlig.

Trec zilele ca vîntul și, în sfîrșit, sosește și duminica.

XIV

Cei din cabană dorm duși. E sîmbătă și mîine e zi de odihnă. Șase hamace sînt în odaie, trei cîte trei, unul peste altul — și în fiecare hamac dorm cîte doi. În sfîrșit, cei doisprezece oameni pot să doarmă fără a fi nevoiți să se scoale după numai cîteva ceasuri de somn.

Cu capetele ușor date pe spate, ca să poată răsufla în voie, respiră adînc, iar răsuflarea lor se vede aburind. Pe ici, pe colo se vede cîte o pătură îmblănită ridicîndu-se deasupra unui genunchi sau cîte un picior ce iese din hamac. Sforăie și se mișcă în somn ; dorm... fac un zgomot asemănător talazurilor ce se izbesc de colțurile de stîncă.

Istoviți pînă în măduva oaselor, oamenii aceștia ai mării, oameni asudați și călîți, lunecau tot mai mult în adîncurile neștirii ; somnul lor era moale ca lîna ; se afundau tot mai adînc și nu venea nimeni să-i zgîlțîie, căci n-aveau de ce să se scoale ; dormeau într-una.

La început, unii dintre ei vor fi fost prea obosiți și prea stăpîniți de vedenii pentru ca să poată rămîne cu totul nemișcați ; prin fața pleoapelor închise la treceau fel de fel de imagini... vîsleau cu atîta putere, încît li se rupea carnea de pe degete și ieșeau la iveală oasele ; vedeau cod ridicîndu-se cu duiumul din apa mării și întunecînd cerurile, ca un sodom de păsări. Da, codul zbura ! Ia te uită... e de argint, ba nu-i argint, ci curat aur ! Asta-i bogăție curată. Haideți, oameni buni, spuneți-ne cît vă sîntem datori, căci de rîndul ăsta plătimp toată datoria. Toate minunățiile din lume strălucesc în fața ochilor lor ; cumpără totul. Poftim, plătim bani gheață. Toate le trimit acasă, în căminurile lor mici, înșirate de-a lungul țărmului. Dacă mai doriți ceva, copii, n-aveți decît să ne spuneți, căci pescuitul este cum nu s-a mai pomenit din moși-

strămoşi. Acum îşi cumpără proprietăţi, grădini cu alei şi cai pentru trăsuri de oraş, aidoma acelora de la Lindegård... de-acum s-a isprăvit cu sărăcia.

Dar vedeniile încep să piară cu încetul ; oamenii s-au odihnit îndeajuns şi nu se mai simt obosiţi. Acum se leagănă, ca într-o ceaţă plăcută şi molcomă. E o privelişte de linişte, un rai al tihnei. Lumina zorilor începuse a se revărsa prin ferestrele cabanei şi ei tot mai dormeau ; se luminase de-a binelea şi ei încă mai dormeau ; sosi şi ceasul prînzului, dar nu se trezise încă nici unul ; se întorceau doar pe partea cealaltă şi dormeau mai departe.

Doctorul, care era un om plin de zel, hotărît să-i înveţe pe pescari ce înseamnă curăţenia, plecase să dea o raită prin cabane, ca să le spună cîteva cuvinte pline de seriozitate. Pe drum se întîlnise cu un misionar. Se opriră şi între ei avu loc următorul dialog :

— Domnule doctor, aţi venit cu gîndul să intraţi aici ?

— Da, întocmai.

— Atunci e mai bine să mergem împreună. Oamenii aceştia au desigur nevoie şi de mine, şi de dumneavoastră.

Doctorul intră, urmat de misionar. Se opriră amîndoi în prag, îmărmuriţi de privelişte ce li se înfăţişa : pe podea zăceau vraişte cizmele şi blănuri aruncate la întîmplare, iar pe masă o mulţime de ceşti pe jumătate golite şi resturi de mîncare. În jurul sobei, care era rece ca gheaţa, atîrnau haine ude şi veste de lînă ; mirosul de untură de peşte, de piele, de lînă umedă şi duhoarea grea a oamenilor îi făcură pe cei doi domni să-şi reţină răsuflarea. Se traseră binişor înapoi... desigur, din respect faţă de odihna oamenilor... şi ieşiră închizînd încet uşa în urma lor.

În port începuse să se lase întunericul — şi cu toate astea, oamenii tot mai dormeau. Gemuleţele cabanei se făcură mai întîi cenuşii, apoi se întunecară de tot, dar ei tot mai dormeau. În cele din urmă, Per Suzansa se ridică în capul oaselor, se frecă la ochi şi, scoţînd un chibrit, îl frecă de perete. Ceasul era şapte. Era devreme ca să se scoale — doar era duminică. Omul îşi trase pătura peste cap şi aţipi din nou. Dar mai apoi se auzi cineva bătînd afară şi Elezeus ieşi din cabană. Cînd se întoarse, bătu cu pumnul în perete, zicînd :

— Ia sculați... am dormit neîntrerupt o zi și o noapte întreagă. E duminică seara. Ați auzit ? Sculați ! Mă duc să fac cafea.

Aprinse lampa, făcu puțină ordine în cabană și puse de cafea... ceilalți ațipiseră din nou. Elezeus se simțea bine dispus, era plin de chef acum, cînd dăduse atîta noroc peste dînșii. Nu i-a trebuit prea multă vreme ca să-i vină un gînd năstrușnic. Se hotărî să-i trateze din provizia sa de pîine de secară, atît de gustoasă. Hotărîse să o ungă cu unt, să mai toarne și sirop, s-o taie frumos bucățele și s-o pună pe tavă, ca să-i servească apoi pe domnii de față cu această bunătate și cu cafea la pat... și toate astea acum, la opt seara.

Se spălă, se dichisi cu băgare de seamă, își pieptănă părul și barba și, găsind o cămașă cu picățele albastre, care putea foarte bine sluji drept șort, și-o încinse de mijloc. Iar cînd totul fu gata și ieșeau aburi din cele douăsprezece cești cu cafea, intonă un psalm dintre cele care se cîntă la Crăciun și urmă a cînta astfel pînă ce se treziră cu toții și pricepură că, fără îndoială, sosie Crăciunul, de vreme ce erau astfel serviți la pat.

Abia acum se dumiriră că nu era dimineață... ci seară — și se uitară unul la altul : începuseră să-și dea seama că le este o foame de lup. Nu mîncaseră mîncare caldă vreme de o săptămînă încheiată. Răbdaseră zile în șir, așa încît mai pofteau și altceva ; nu se puteau mulțumi cu cafele și cu tartine.

Mølje ![1]... făcu unul.

Mølje !... strigară și ceilalți într-un glas.

Asta era o adevărată mîncare pentru niște bărbați în toată firea ; nu mai mîncaseră *mølje* de multă vreme... și bineînțeles că trebuiau să mănînce *mølje*.

— Henrik, știu că te pricepi să faci *mølje*. Pune-te pe treabă, zise Per Suzansa.

În timp ce Henrik Rabben gătea la vîlvătaia focului, Lars a trebuit să-și caute tocul și cerneala și să se apuce de scris scrisori pentru ceilalți tovarăși ai săi. Majoritatea oamenilor erau la o vîrstă la care nu se mai încumetau să apuce condeiul ; anii îndelungați pe care îi petrecuseră pe mare, la pescuit, le amorțiseră și le înțepeniseră degetele. „Acum să vedem dacă știi carte...", îl îndemnau ei pe băiat. Sosise vremea ca nevestele și copiii să primească vești și poate chiar și cîte o bancnotă

[1] Gustare populară norvegiană. Felul de preparare va rezulta din text.

— „da să nu scrii pe plic că sînt bani înăuntru, ca să nu iasă vorbe prin sat".

Lars şedea la lumina gălbuie a lămpii, încercînd să-şi ţină ochii deschişi, în timp ce aşternea pe hîrtie ceea ce oamenii voiau să le povestească celor rămaşi acasă. Degetele i se întepeniseră şi îl dureau rău de tot, dar Kaneles Gomon îl învăţase să şi le ungă cu vaselină şi talc.

— Ce să scriu din partea ta, Elezeus ?

— O... spune-le că ne străduim pe cît putem ca toate să iasă cu bine.

Deşi toţi din cabană ştiau bine ce voia să comunice, omul se plecă la urechea lui Lars, spunîndu-i cu glas foarte scăzut :

— În privinţa pescuitului, poţi să le scrii că nu ne putem plînge. Dar sfătuieşte-o să nu mai spună şi la alţii.

Şi pescarii veneau pe rînd, ţinînd într-o mînă cîte un plic mototolit, iar în cealaltă o coală de hîrtie liniată în albastru, cumpărate pe două ore [1] de la dugheana din localitate, într-una din zilele cînd rămăseseră pe uscat. „Uite colea... scrie ceva şi pentru mine." Toţi îi cereau să scrie că nu se puteau plînge în privinţa peştelui, dar lucrul acesta îl adăugau pe şoptite, la urechea băiatului.

Era un fel de sfială la aceşti oameni ai mării, cînd se aplecau asupra lăzii lor pentru a căuta cîte o bancnotă — operaţie care se petrecea sub ochii celorlalţi — şi încă mai greu le venea să scoată banii la lumină şi să-i spună băiatului că sînt pentru soţie. Era ca şi cînd ar fi arătat în public un inel de logodnă, iar tîrgul trebuie făcut pe tăcutelea. Cînd omul ajungea lîngă masa la care scria Lars, căuta să-şi lăţească spatele cît mai mult şi îi strecura băiatului bancnota pe cît putea mai tainic, zicînd : „Cred că ar fi mai bine s-o bagi numaidecît în plic".

Kristaver ieşi din odaie lipăind cu saboţii şi intră în bucătărie, trăgînd uşa după sine.

Acolo se află singur cu Henrik Rabben.

— Da, mă bucur că-mi dă cineva o mînă de ajutor, zise Henrik, în timp ce-şi vedea mai departe de treabă cu lemnele, cu focul şi cu fiertura din ceaun.

Kristaver îl privi cu luare aminte :

— Am ceva să-ţi spun între patru ochi.

[1] Monedă divizionară.

— Aşa !... E cumva ceva rău ? Henrik îşi făcea de lucru ; îşi pieptăna părul şi barba, şi apoi se duse chiar pînă afară, ca să tragă o înghiţitură de apă sărată pe nas.

— Tu ai fost girantul meu ; mulţumită ţie, sînt stăpîn pe vasul meu.

— Ei şi ?... Asta-i firesc. Un marinar ca tine trebuie să aibă vasul lui.

Kristaver urmă însă, spunînd că acum trebuie să accepte şi el un serviciu din partea sa drept răsplată.

— Cine, eu ? Ei bine, dacă vrei să mă-nveţi să ajung un marinar la fel de priceput ca tine, atunci...

— Înţelege, omule, că n-are rost să lucrezi ca un pescar de rînd.

— Zi aşa ?

Adevărat, Henrik n-avea plase proprii şi nici parte la vas... aşa că era fără îndoială un pescar de rînd, la fel ca ceilalţi. Era destul de limpede.

Kristaver îi spuse că poate lua plase de la dînsul, încît să aibă parte întreagă la pescuit :

— Şi trebuie să primeşti ! încheie el.

Nu erau lucruri de lepădat. Stăpînul vasului voia să-i dubleze cîştigul.

Henrik îşi îndreptă mai întîi privirea către Kristaver, apoi privi spre ceaun. Îi înflorise un zîmbet pe buze, dar ochii continuau să rămînă întunecaţi.

— Vrei să-mi plăteşti pentru că ţi-am făcut un serviciu, zise el în cele din urmă.

— Da, ţi-ai pierdut plasele astă-primăvară şi acum ai putea avea altele. Te rog să fii atît de bun să primeşti, auzi ?

— Hm... dar tu ai riscat pentru noi toţi, atît în ceea ce priveşte plasele, cît şi în privinţa vasului, iar cel ce riscă merită să cîştige. Noi, săracii, cei din neamul lui Rabben, nu putem pretinde să mîncăm mai mult decît ne este foamea şi nici nu vrem să luăm banii care ţi se cuvin ţie. Hai, vino înăuntru, să mănînci.

Kristaver rămăsese nehotărît. Henrik n-avea decît să întindă mîna şi primea plase şi cîştig îndoit — şi cu toate acestea nu voia să primească.

— *Mølje !* Faceţi loc la masă, daţi-vă la o parte măi oameni, a sosit gustărica !

Henrik sosi cu mai multe farfurii pline cu dumicați de lipie, apoi aduse ceaunul aburind, plin de ficat și umplu cu vîrf toate talgerele aflate pe masă. Untura lucea peste lipie ; apoi presărară deasupra brînză rasă și sirop, care se prelingea alcătuind niște rîulețe aurii șerpuitoare deasupra pîinii. Toate acestea fură apoi amestecate cu o lingură pînă ce au ajuns ca un fel de aluat... o, cum să nu fie gustos !

Cei doisprezece oameni așezați în jurul mesei se ospătau cu poftă. Parcă n-ar mai fi ținut de mult lingură în mînă, așa înfulecau de repede. Parcă de cînd se țineau minte n-ar fi trăit decît cu cafea și pîine goală. Era mai mult decît o simplă mîncare. O adevărată masă sărbătorească.

Talgerele se goleau cu o repeziciune de necrezut. Puteau fi pe pace, căci Henrik Rabben mai avea încă rezerve de ficat... farfuriile se umplură din nou la iuțeală ; lingurile începură din nou să zboare.

Asta-i bună !... Iar s-au golit talgerele ! Abia acum cu adevărat li se deschisese pofta.

Unii își dădeau drumul la curea, mutînd catarama cu două-trei găuri mai încolo. Nu e în orice zi o astfel de sărbătoare.

Fețele, bărbile și degetele oamenilor luceau de grăsime, de sirop și de brînză.

Lars a fost nevoit să aducă încă un ceaun plin cu ficat, care fusese pus la păstrat la rece, în zăpadă. Ținea cîtva timp pînă să fiarbă, așa că numai bine aveau vreme să fumeze cîte o pipă și să dea pe gît, pe îndelete, cîte un păhăruț de rachiu.

Dintr-o dată se auziră pași bocănind pe afară în dreptul ușii, și Jakob își făcu apariția șchiopătînd și răsucindu-și piciorul său mai lung în timp ce se întorcea pentru a închide ușa.

— Bună seara, oameni buni. La naiba, dacă n-am mirosit... că aveți ceva bun pe masă !

— Ia loc ! făcură într-un glas oamenii înșirați de-a lungul peretelui cu pipele în gură.

Își făceau pe ascuns cu ochiul. Căci nu se întîmpla niciodată să dea greș... de cîte ori era *mølje* pe masa cuiva, Jakob adulmeca și se înființa neîntîrziat, chiar dacă acasă s-ar fi ghiftuit pe săturate cu *mølje*.

— Șezi la masă... zise Per Suzansa și se înțelege că Jakob nu s-a lăsat mult rugat.

De altfel, venea cu vești noi :

— Aflați, fraților, că s-a pus un bir nou pe capul nostru, începu el, apucînd o lingură pe care apoi o șterse de mîneca hainei. I se aduse pe dată o farfurie plină cu *mølje*.

— Nu, zău, ce fel de bir au mai născocit?

— Da, de-acum încolo fiecare vas de pescuit trebuie să dea cîte cincizeci de pești spitalului, ca materie primă pentru medicamente. Ca de obicei, toate belelele cad pe capul nostru, al pescarilor.

— Hm! făcură ceilalți; erau cu toții de acord în privința asta.

Jakob se deosebea foarte mult la înfățișare de ceilalți pescari în mijlocul cărora ședea. Părul și barba sa aspră contrastau cu înfățișarea oamenilor acestora blonzi, cu ochii albaștri. Ceilalți purtau haine de dimie țesute în casă din lîna oilor lor... dar cine să-i țească lui Jakob? Era nevoit să se ducă la negustor spre a-și face rost de cele de trebuință ca să-și ascundă goliciunea trupului; acum era îmbrăcat cu un tricou islandez de lînă, peste care purta o vestă de piele îmblănită, iar pe deasupra o bluză groasă de culoare albastră.

Pentru cine pescuia el? Pentru nimeni; se simțea ca la el acasă și printre cei din Lofote, ca și printre cei ce veneau aici ca apoi să se întoarcă pe la casele lor; se simțea bine pe țărmurile depărtate dinspre miazăzi, dar mai bine ca oriunde în cabina vasului său „Sjøblomsten". Dacă pînă acum nu murise într-o încăierare sau nu se stricase încă de băutură și nici nu pierise în expedițiile sale temerare de pe mări, explicația putea fi numai una: el era Jakob în persoană. Iată-l acum aici, șezînd blînd ca un miel, ospătîndu-se cu *mølje* și bînd rachiu; era nemuritorul „Jakob șchiopul" zis „Lanaiba", cel cu un picior mai scurt, o pasăre a furtunilor pripășită pe uscat.

Printre altele, Jakob povesti că în curînd va sosi pe meleagurile acestea un mare orator. Pastorul de aici era furios pe omul acela, care cică ar fi fost dibaci la tîlcuirea cuvîntului lui Dumnezeu. Iar în timp ce rostise vorbele „cuvîntul lui Dumnezeu" își plecase totodată și capul într-o parte și-și ridicase ochii către lumina lămpii, dînd aproape impresia că ar gusta ceva foarte dulce.

După ce își goli talgerul, se sculă și ieși afară. Mirosise pesemne vreo altă cabană unde era rost de *mølje*... și de îndată ce se află afară, în întuneric, își îndrumă pașii prin zăpadă drept către o luminiță ce se vedea licărind sus, pe culmea unei stînci.

Gluga pe care o purta pe cap și umerii săi lați erau puțin aplecate pe dreapta și cînta vechiul său cîntec preferat : „O, tu, sfîntă fecioară... o... o !"

Cabana pe care o adulmecase era sălașul lui Andreas Ekra, căpitanul vasului „Skinnfyken" — iar cei aflați acolo se desfătau tot cu *mølje* și cu rachiu. Oamenii începuseră însă să caște și doreau să meargă la culcare, căci a doua zi urmau să se scoale în zori pentru a începe o nouă săptămînă de trudă.

După ce a stat acolo un timp, Jakob ieși din nou afară în beznă. Acum începuseră să cînte într-însul o mulțime de „păhăruțe" ; era vesel și ghiftuit cu *mølje ;* cu toate acestea, se îndreptă spre luminile din port, aducîndu-și vag aminte de locul unde se afla barca sa. Și în timp ce trecea, mergînd pe două cărări, de-a lungul cabanelor cufundate în întuneric, bineînțeles că nu se putea să nu cînte : „O tu, sfîntă fecioară... oo !... o !"... Hei, iată-l că a căzut în zăpadă, dar nu face nimica, se mai odihnește și el puțin, cu ochii la stelele de pe cer. Apoi se ridică binișor. Luminile lămpilor din cabane și focurile de pe vase se stinseseră ; nu era nimeni acolo, să vadă că Jakob era alb pe o parte și negru pe partea cealaltă. Hei, ia te uită, un băiat se strecoară pe drum în tovărășia unei fete. Hi, hi ! Dar ce-și închipuie el, că n-a fost și Jakob cîndva tînăr ?

În sfîrșit, ajunse la barcă și izbuti s-o dezlege ; se urcă în ea și afundă ramele în apă. Iată-l acum plutind pe golful argintat de spuza stelelor ce se oglindeau în apa lui. Portul pare a merge de-a-ndăratelea, depărtîndu-se de dînsul. Da, da, n-are decît să se ducă unde o pofti.

Vapoare și vase de pescuit în port, vuietul talazurilor venind din larg, întuneric beznă și pace deasupra uscatului și peste ape. „O, tu, sfîntă fecioară... oo !... o !"

XV

Acolo, departe la miazăzi, de-a lungul țărmurilor plumburii, venise iarna cu zăpezile și vifornițele ei ; locuiau acolo femei și copii care se zbăteau în luptă cu greutăți de tot felul... dar gîndurile lor erau numai la cei ce se purtau pe ape, hăt, departe în miazănoapte.

Sus, în creierii munţilor, într-o gospodărioară sărăcăcioasă umbla de colo-colo un bătrîn cu barbă albă — tatăl lui Kaneles Gomon — intrînd şi ieşind pe dibuitelea din căsuţa sa ; pe zi ce trecea, omul îmbătrînea tot mai mult. Nu-i oare ciudat ? Avusese cîndva o vedere atît de bună, încît deosebea fiecare oaie din turma lui aflată la mare depărtare, sus, pe povîrnişurile munţilor ; pe vremea aceea fusese în stare să urmărească cu privirea corăbii şi vapoare pînă departe, în larg, recunoscîndu-le pe fiecare în parte. Ba vedea chiar şi bărcile aflate la ţărmul opus al fiordului şi fumul ce se ridica pe coşurile căsuţelor vopsite în roşu sau în cenuşiu.

Acum de-abia îşi mai zărea degetele de la mîini. Aşa-i viaţa ! Cîştigase mult bănet făcînd la mături şi saboţi de lemn ; acum însă s-ar tăia la degete de-ar încerca să mai lucreze, fiindcă-i tremurau mîinile — şi unde mai pui la socoteală că nu era în stare să umble prin zăpada asta mare în căutarea materialelor de trebuinţă. Fata de lîngă dînsul vedea de oi, de perechea de vaci şi de micul poney de rasă norvegiană ; dar bătrînul nu se lăsa pînă nu se ducea orbecăind la grajd, ca să pipăie blana dobitoacelor, pentru ca să-şi dea seama dacă sînt bine îngrijite. În restul timpului şedea mai mult pe scăunelul său la gura sobei, trăgînd dintr-o lulea mică făcută din fier ; vedea de foc, ca să-i mai treacă de urît. Aici, sus, vîntul sufla necontenit ; cu vremea, vijelia ajunse pentru dînsul o fiinţă vie, cu care mai poţi schimba o vorbă. Cu fata zadarnic încerca să intre în vorbă ; îşi vedea de treaba ei, dar măcar odată pe săptămînă trebuia să zboare la vale pe schiuri, cale de o jumătate de milă, pînă la vecinii cei mai apropiaţi, pentru a sporovăi cu alţi tineri de seama ei. Aşadar, vîntul era mult mai statornic ; se ţinea întotdeauna pe lîngă casă. Iar acum moşneagul şedea în odaie, sfătuindu-se cu vîntul în privinţa lui Kaneles. Căzuseră amîndoi de acord că este un băiat fără pereche, care — deşi nu pregetă în faţa unui păhăruţ de rachiu, sau la o încăierare — face totuşi cît doi ; mai era şi bun la inimă, dacă ştiai cum să-l iei. În privinţa asta erau înţeleşi. Acum bătea iarna la uşă, dar cînd s-o întoarce Kaneles cu banii în buzunar, s-or descurca toate, atît cu băcanul cît şi cu banca. Cît despre primarul satului, nu încăpea îndoială că şi lui, Kaneles era în stare să-i astupe gura.

Unchiaşul cu părul şi barba lungi şi albe şedea neclintit lîngă sobă ; faţa i se înroşise de văpaia focului ; se înţelesese

cu vîntul şi într-o altă privinţă ; Kaneles trebuia să se însoare cît mai curînd, căci se simţea în casă nevoie de o femeie în toată firea ; cît despre dînsul, nu mai era bun decît ca să legene copii de ţîţă. „Să-i legeni, da ! făcu vîntul. Hui, hui !" „Să-i legeni, da !" repetă moşneagul adresîndu-se focului ; apoi îşi şterse ochii înroşiţi şi înlăcrămaţi, clătinîndu-şi capul său albit de ani. „Nani, nani, puiul mamei !" Dacă va fi băiat, o să-l boteze Ola, după numele său. „Da, băiat !" zicea vîntul. „Ola !" făcu din nou vîntul. „Nani, nani, puiul mamei !"

Vîntul acesta cu care şedea la sfat bătrînul era vîntul de miazănoapte şi de apus. Venea dinspre mare, se sălta peste piscul Blåheia, apoi prindea să şuiere şi să urle de-a lungul văilor între munţi. Pe o astfel de vreme, fiordul şi satul dispăreau, zile în şir în viforniţa de zăpadă.

Năluci albe se înălţau pînă în slava cerului, pornind apoi în iureş nebunesc prin beznă.

De-abia se mai zăreau jos, de-a lungul ţărmului, luminiţele căsuţelor care se zgîrceau, încercînd parcă să se ascundă în troiene de frica unei astfel de urgii.

În seara asta, Oluf Myran, un băiat de paisprezece ani, sosise pe schiuri la casa bătrînului ; venise cu vîntul în faţă, cu traista în spinare şi căciula trasă peste ochi. Se dusese pînă la băcanul satului unde era şi poşta, de unde se întoarse încărcat cu scrisori care trebuiau de îndată împărţite.

Scrisori din Lofote ! Mare eveniment cînd o astfel de scrisoare pică pe neaşteptate într-o colibă sărăcăcioasă. „Doamne !" izbucneşte femeia care primeşte scrisoarea. „De necrezut !" De atîta amar de vreme a trăit cu dorul, în aşteptarea unei scrisori şi acum iat-o în sfîrşit sosită. Nu-i vine să creadă.

Anne-Martha, nevasta lui Andreas Ekra, se dusese după turbă, seara tîrziu, pe un vînt puternic ; drumul era plin de nămeţi de zăpadă, în care se afunda cu sanie cu tot. Se trudea şi se opintea din răsputeri, înotînd în troiene pînă la brîu, iar cel care şi-ar fi închipuit că femeia asta ar fi atît de modernă încît să poarte pantaloni de pînză sub fustă s-ar fi înşelat amarnic. Uneori botul săniei se afunda în zăpadă, încît trebuia săltată şi ridicată ; alteori partea dinapoi se lăsa şi se înţepenea, aducînd cu un animal viu care ar fi stat în loc, privind-o. Ninsoarea spulberată de vînt îi biciuia faţa cu putere, încît

femeia se simțea în stare să ia numele Domnului în deșert și să rostească blesteme. Nu era decît o biată femeie și se albise toată de zăpadă și acum iată că iar i s-a răsturnat sania încărcată ; turba zăcea grămadă în zăpadă. Ehei ! Cînd își dă drumul „bătrînul Erik" [1], apoi să te ții ! Dar trebuia să ajungă acasă... A drăcuit din nou și a pornit mai departe, luptînd cu urgia, de parcă ar fi dat piept cu o sută de diavoli împielițați.

Cînd sania trecu în sfîrșit pe lîngă hambarul de lîngă casă, în vatra din bucătărie ardea focul și se vedea lumină în odaie. Un băiat pe schiuri trecu în clipa aceea pe lîngă dînsa.

— Ferește !

— Tu ești, Oluf ? Nu cumva te duci să împarți scrisorile de la cei din Lofote ?

— Ba chiar așa.

— N-o fi cumva și vreuna și pentru mine ?

— Nu. Aproape toți ceilalți au însă scrisori.

— Și bani ?

— Da... sînt cîteva pecetluite și a trebuit să semnez de primire.

Băiatul porni mai departe prin vijelie.

Vai, ce om ciudat mai era și Andreas ! Nu se va schimba niciodată. Trecea toată iarna fără să-i scrie și nu-i trimitea niciodată barem un gologan, nici măcar cînd se întîmpla ca să iasă atît de bine cu pescuitul, încît să aibă buzunarele doldora de bani. Ar fi trebuit să nu se mai îngrijoreze de soarta lui, iar cînd s-o întoarce acasă la primăvară, să-i aștearnă patul afară, în grajd ; să stea acolo și pe ea s-o lase singură în casă cu copiii. Ptiu ! La dracu !

Bătrîna maică-sa ședea la gura sobei și fuma dintr-o lulea de argilă. Se văita într-una că noru-sa nu e în stare să facă nici o treabă ca lumea, și că pretinde să fie îngrijită și cocolosită ca un prunc. Anne-Martha aduse turba în casă, se scutură de zăpadă și, după ce îmbucă ceva, culcă copiii și se așeză apucîndu-se să țească pentru doamna pastor. Ce să-i faci ; trebuie să ai un ban în casă, dacă omul tău te lasă în plata Domnului ! Și iată că femeia aceasta înaltă și bălaie, șezînd sub lumina lămpii, în fața roții războiului de țesut care sfîrîia, se porni să cînte un cîntec de dragoste, cu toate că baba de lîngă vatră începuse să se strîmbe și-și astupase urechile.

[1] Personificare a iernii aspre, cu viforniță.

Băiatul cu schiurile adăstă lîngă o căsuţă vopsită roşu. Berit Hylla înota prin nămeţii din curte cu două găleţi de apă pe care se dusese să le aducă pentru seară.

— O scrisoare din Lofote ! Măiculiţă, Doamne ! Intră în casă, Oluf.

Era de neînţeles de ce femeia aceasta înaltă şi frumoasă se învoise a-l lua pe Elezeus Hylla de bărbat. Să lăsăm deoparte faptul că avusese nenorocul să facă un copil din flori cu un flăcău, care apoi o ştersese în America... dar chiar şi după această întîmplare, Brandt, stăpînul Lindegård-ului în persoană, spusese că arată ca o adevărată prinţesă şi că părul ei este aidoma unei binecuvîntate zile pline de soare. Şi cu toate acestea, îl luase de bărbat pe Elezeus ! Dar după ce se mutase aici, parcă n-ar mai fi avut răgaz, măcar o clipă, să stea locului ; alerga prin casă şi pe afară ziua şi noaptea ; pasămite încerca în chipul acesta să pună stavilă gîndurilor ce o năpădeau într-una ; dar poate şi din pricină că Elezeus nu-i dăduse voie să-l aducă pe copilul ei dintîi în casă. „Nu vreau să-l văd în casa mea pe copilul ăsta născut din curvie !" Aşa obişnuia să spună. Pe copiliţa aceasta, cei de la „ocrotirile sociale" o duseseră la o moşie, unde fusese nevoită să slugărească din greu, ca fată în casă, măcar că nu era decît de treisprezece ani. Tare greu îi mai venea... să nu o poată vedea niciodată... aici, la ea în casă... şi să nu o poată cerceta nici acolo unde se afla. Femeia aceasta cumsecade începuse să se sfrijească la faţă, să slăbească. Dar părul îi rămăsese la fel de frumos. Cînd şi-l despletea, se putea ascunde toată în el, ca în binecuvîntarea unei zile însorite.

Acum îi sosise şi ei scrisoare din Lofote. În timp ce şedea rebegită de frig la lumina lămpii, citind rîndurile acelea puţine la număr, i se iviseră lacrimi în ochi. În plic se aflau şi zece coroane — şi ştia că erau alţii care se bucurau cînd primeau doar pe jumătate. N-avea oare dreptate cînd spunea mereu că Elezeus era totuşi un om fără pereche ?

Oluf Myran luneca mai departe pe schiurile sale, trecînd de la o casă la alta, prin vifor şi beznă, împărţind scrisorile. Şi în casa Myran fu mare bucurie, căci şi cei de-acolo primiseră o scrisoare frumoasă, cu multe peceţi pe plic şi bani.

Apucînd scrisoarea, Marja rămase locului, învîrtind-o între degete. Apropiind-o de lumina lămpii văzu că este scrisă de

însuşi Kristaver, cu mîna lui. În jurul ei se grămădiseră capete cu păr bălai şi castaniu ; cu toţii priveau ţintă la scrisoare.

Desfăcu plicul şi din el căzură mai multe bancnote, pe care se grăbi să le vîre din nou în plic. Omul ei îi scria că pescuitul era neobişnuit de bun, încît s-ar putea ca în curînd lucrurile să meargă altfel la ei acasă, la Myran.

Uşa de la cămară se deschisese şi bătrînul se ivi în prag cu ochelarii pe nasul său lung.

— O scrisoare din Lofote ? Adevărat ?

Lava Rotåsen, mama Marjei, rămăsese acolo din pricina zăpezii ; ar fi trebuit să plece acasă încă de cîteva zile, dar cu vremea şi cu drumurile astea...

— Ţi-a trimis şi bani ? întrebă bătrîna, care se ivise şi ea în pragul uşii dinspre cămară.

— Da... mi-a trimis, răspunse Marja.

Chipurile celor doi bătrîni se apropiară curioase, dar Marja vîrîse scrisoarea şi banii în sîn.

— Cum îi merge ? întrebă bătrîna mamă a lui Kristaver.

— Foarte bine. Mai mult n-a vrut să le împărtăşească celor doi bătrîni, căci tainele ce erau între dînsa şi Kristaver nu îi priveau pe ceilalţi.

— Şi Lars ? întrebă Lava.

— Se descurcă şi el, ca toată lumea.

— Oamenii spun că pescuitul merge cum nu se poate mai bine ; să fie adevărat ? Întrebarea venea din partea bătrînului.

— Aşa şi aşa... răspunse Marja, urcîndu-se pe scaunul ei înalt, de lîngă războiul de ţesut, şi apucîndu-se să ţească.

Bătrînii nu trebuiau să afle prea multe.

După ce mîncă ceva, Oluf trebui să înfrunte din nou viforniţa, căci îi mai rămăsese încă o scrisoare şi scrisorile de felul acestora nu pot fi lăsate de azi pe mîine.

Era pentru Siri Skaret, care rămăsese singură cu o droaie de copii şi nu prea avea nici de-ale gurii, nici lemne.

Fiind într-una plini de păduchi, pe soţul ei, pe Severin, nu voise nimeni să-l ia cu sine în Lofote. Plecase în iarna aceasta pe un vapor ; în fiecare an închiria un vas de pescuit de la un cetăţean din Nordland. E drept că nu se întorcea cu mare lucru, dar mai bine aşa decît cu nimic.

În căsuţa aceasta mohorîtă de sub coasta muntelui, sărăcia domnea într-una — vara şi iarna. Gospodăria era atît de părăginită, încît vacile stăteau în apă pînă la glezne, iar copiii

umblau prin casă cu căciulile înfundate peste urechi şi cu mănuşile în mîini ; iarna viforul răzbea prin toţi pereţii.

Aşa arăta casa pînă la care Oluf îşi croia cu greu drum. Deschizînd uşa, băiatul dădu peste o blană de oaie, atîrnată acolo ca să mai oprească frigul de afară. Îndărătul ei se afla o încăpere cu trei paturi, pe care copiii tremurau de frig ; femeia trasă la faţă şedea pe un scaun şi scărmăna nişte lînă la lumina vîlvătăilor focului din sobă. Se înfofolise într-un şal mare de lînă spălăcită şi era vînătă de frig la faţă. Cu toate că nu avea mai mult de treizeci de ani, era palidă, zbîrcită şi atît de trecută şi de istovită, încît abia avea putere să-şi ridice pleoapele ca să privească la cel ce venise de afară.

— O scrisoare din Lofote ! Cînd a deschis plicul, a căzut pe jos o hîrtie de cinci coroane. Dumnezeule, dar asta-i o adevărată avere !

— Ia şi tu loc, să-ţi dau un pic de lapte prins, zise femeia, căci nu se putea să nu-i dea ceva celui ce venise cu o scrisoare atît de blagoslovită.

Oluf nu putea să mai zăbovească ; rămăsese singurul bărbat în casa Myran şi trebuia neapărat să se întoarcă acasă. Avea multe de făcut acum, cînd toţi ceilalţi bărbaţi ai casei erau plecaţi. De curînd se întîmplase ca una dintre fete să-şi piardă minţile — şi băiatul a trebuit s-o vegheze o zi şi o noapte întreagă, iar apoi a dus-o împreună cu maică-sa la casa de nebuni. Iar cînd bătrîna din Trøen a căzut bolnavă de aprindere de plămîni, Oluf s-a dus să împrumute un cal de la Lindegård şi a zburat ca vîntul după doctor. Lumea zice că la nevoie trebuie să apelezi la bărbaţii care au rămas acasă.

Oluf îşi croia anevoie drum prin viforniţă. Zăpada şi apa sărată a mării, nisipul şi algele luate de vîrtej îl izbeau, biciuindu-i faţa. Ajuns acasă, încercă să deschidă uşa, dar vîntul i-o smuci din mînă şi o trînti de perete de se zgudui toată casa ; vijelia dădu buzna înăuntru, lampa se stinse, iar copiii începură să ţipe.

Te cuprinde urîtul cînd ai de înfruntat o noapte atît de vrăjmaşă. Dacă e destul de rău aici, în fiordul acesta... atunci cît de greu trebuie să le fie acelora care s-ar putea ca pe o astfel de vreme să se afle în largul mării... în Lofote !

Marja aprinsese din nou lampa şi culcase la loc copiii în paturile lor. Apoi se aşeză din nou la războiul de ţesut. Casa

se cutremura toată sub răbufnelile vijeliei. I se părea mai ușor să facă față amenințărilor vîntului, care era gata să ia casa pe sus și s-o arunce cît colo în bezna nopții, dacă lucra. Să-i fie oare frică ? Nu, dar ar fi avut totuși chef să îngîne un cîntec, sau să țipe, doar pentru a acoperi aceste urlete jalnice care soseau din întunericul de afară, din locul unde vremea cea rea se prefăcuse într-un fel de puteri întunecate, care scoteau urlete.

Lucra într-una, degetele i se mișcau de zor. Nu era o țesătură oarecare. Nu era dimie, și nici pînză obișnuită ; lucra la un covor cu desene. Meșteșugul acesta îl învățase de la soția unui brigadier silvic de la ea din sat, pe vremea cînd era fată nemăritată. Femeia aceea venise acum aici cu un model și îi explicase figurile, pe care de altfel le cunoștea de pe vremea cînd urma la școală. Modelul înfățișa saga lui Sigurd Favnesbane, iar acum lucra la scena în care Sigurd trece călare pe calul Grane printr-o mare de flăcări, peste muntele din țara francilor. Acest Sigurd urma curînd să ajungă în preajma Brynhildei celei adormite.

Însăilînd această scenă de legendă — plină de dramatism și atît de depărtată în timp — în covorul pe care-l țesea, i se părea că și-ar trece în revistă în noaptea aceasta furtunoasă propria ei viață. Era osîndită să-și ducă zilele aici, lîngă marea pe care o blestema... Ar fi fost aproape ca o ușurare pentru dînsa dacă s-ar fi întîmplat să înnebunească într-o bună zi, dar ar fi vrut să-l aibă și pe Kristaver alături de dînsa în acea nebunie a ei. Pe o astfel de noapte cu furtună se simțea în stare să se arunce în mare, dar ar fi trebuit să-l tîrască și pe Kristaver cu dînsa. Pe o astfel de noapte se simțea uneori ca o vrăjitoare, aproape aidoma lui Sigurd Favnesbane după ce băuse din sîngele zmeului. Îi venea să facă rău, să ucidă... dar trebuia să-l aibă și pe Kristaver alături.

Se apropiase miezul nopții, furtuna sporea într-una, cu toate acestea rămînea lîngă războiul ei, făurind o legendă. Bătrînele se culcaseră în odăița de alături, copiii gemeau în somn, casa se cutremura din temelii, iar valurile mării înspumate amenințau să spargă geamurile.

Pe negîndite, bunica se ivește în prag în cămașă de noapte și fără de ochelari :

— Doamne, Isuse ! Tu nu auzi urgia de afară ? Ce s-or face cei plecați la Lofote ! O, Doamne, Isuse, Doamne !

Bătrînica intră și începu să se plimbe prin odaie de colo pînă colo, cu mîinile împreunate. Capișonul ei negru i se lăsase pe ceafă ; de sub el ieșeau șuvițe de păr alb.

— În noaptea asta se va întîmpla o nenorocire, Marja. În noaptea asta mulți vor adormi pentru a nu se mai trezi nicicînd. Dumnezeu să-i ocrotească pe cei aflați pe mări ! Dumnezeu să se îndure de fiece păcătos care în noaptea asta se va înfățișa judecătorului său ! În noaptea asta, Marja, oriunde ne-am afla sîntem în primejdie. O, Doamne, Isuse, Doamne, Isuse !

Își împreunase din nou mîinile și-și reluase umbletul, pășind din ce în ce mai grăbit de colo pînă colo. Ochii bătrînei erau cît se poate de treji și plini de vedenii ; trăia naufragiul, se afla călare pe chila unui vas răsturnat, era laolaltă cu cei înecați și se afla ea însăși în fața judecătorului celui veșnic... pașii bătrînei nu mai călcau podeaua, ci pribegeau prin toate grozăviile pe care le vedea ; mîinile i se încleștaseră :

— Doamne, Isuse ! Doamne, Isuse !

Dar cunoștea prea bine din anii trecuți furtunile acestea și pe o astfel de noapte uita că este bătrînă și că suferă de podagră. Toate nenorocirile cele mari și groaznice pe care le vedea o făcea să se simtă tînără și voinică. Parcă însuși Dumnezeu ar fi pogorît pe pămînt, ca să-și arate puterea și măreția ; ar fi fost aproape în stare să deschidă ușa și să iasă afară, să-și ia zborul și să caute la dînsul ocrotire în această furtună apocaliptică :

— Doamne, Isuse ! În noaptea asta, Marja, în noaptea asta...

Se auzi sirena unui vapor, stăruind între răbufnirile furtunii. Poate că eșuase, dar ce putere aveau niște biete femei și niște copii, să-i salveze pe o vreme ca asta ?

Marja țesea într-una, dar chipul ei pălise și i se asprise.

Soacra ei începuse acum să cînte psalmul pentru cei aflați pe mare. Glasul ei răsuna sinistru în zvoana de afară. Marja își întoarse privirile, uitîndu-se la bătrîna numai în cămașă, care se tot plimba cu ochii holbați și cînta în aiurelile ei. Părea însăși întruparea furtunii din noaptea aceasta. Iată furtuna ! Parcă toți înecații ar fi căpătat glas... era glasul lor !

În cele din urmă se culcă, dar nu se încumetă a stinge lampa.

— O, Doamne ! oftă Marja, trăgîndu-şi plapuma peste cap.

Dar parcă în noaptea aceea Dumnezeu se prefăcuse în puterea cea rea şi atotstăpînitoare a furtunii şi a nenorocirilor. Să se roage lui ?... Nu ; strînse din buze şi rămase încremenită şi îndărătnică. Să se roage lui ?... Nu, niciodată, niciodată, în veci de veci !

Acolo sus, în munţi, în valea ei de baştină era un cu tot alt Dumnezeu. Acolo el făcea ca pămîntul să rodească, grîul să se pîrguiască prefăcîndu-se în pîine. Acolo Dumnezeu însemna nopţi liniştite cu raze de lumină, cîntec de păsări în pădure, şopot de izvoare, nopţi luminoase, căldură. Aici, în preajma mării, trebuia să fie un alt Dumnezeu — şi puteai să înnebuneşti făcînd cunoştinţă cu Dumnezeul acesta.

O, o !... ce bine-ar fi dacă ar putea într-o bună zi să-şi ia copiii şi să se strămute la ea acasă, în valea aceea ! Atunci s-ar preface într-o fiinţă bună. Dar trebuia neapărat s-o urmeze şi Kristaver.

Se auzi pe neaşteptate un zgomot pe afară, dinspre magherniţă — iar apoi se auzi scîrţîind clanţa... să fi fost oare vîntul ? Să fi venit într-adevăr cineva pe o vreme ca asta ?

Era vecina, Olina Trøen.

— Nu te teme, zise femeia. Am venit să-ţi spun că fiica lui Per Suzansa se zbate în chinurile facerii.

— O, Doamne ! făcu Marja, ridicîndu-se în pat.

— Scoală-te, trebuie să vii cu mine pînă acolo. Nu putem sta cu mîinile în sîn şi s-o lăsăm să moară aşa. Iar Oluf să se scoale şi el şi să se ducă după moaşă.

După cîteva clipe, cele două femei şi băiatul dădură piept cu vijelia ; la lumina unui felinar care încerca să lupte cu bezna adîncă, începură să-şi croiască drum prin nămeţi, de-a lungul unor case.

XVI

Era limpede că Lars trebuia să facă cinste.

Era o datină care se ştia de cînd oamenii începuseră să pescuiască în Lofote — şi anume că un tînăr care vine pentru întîia dată aici, adică un *skårunge*, trebuie să-i cinstească pe cei ce locuiesc laolaltă cu dînsul în aceeaşi cabană şi tot astfel pe toţi cei ce se întîmplă pe acolo în seara aceea.

Într-o bună dimineață, în timp ce flotila de vase de pescuit aștepta semnalul de pornire în larg, se iscă o tulburare în jurul vasului „Kobben". Oamenii arătau către vîrful catargului, de care atîrna, legat de gît și cu aripile desfăcute, un pescăruș.

— Ce naiba o mai fi și asta ? întrebă Lars.

— Asta înseamnă că avem la bord un *skårunge* care încă n-a făcut cinste, răspunse Kaneles.

— Dă sărăcia aia jos ! se auzi glasul căpitanului. Lars fusese ținuit acuma de-a binelea la stîlpul infamiei, căci trebui să se cațere sus, pentru a da pasărea jos.

— E ăla, cel de colo, sus ! se auzi din toate părțile.

Dar nu era vina lui ; taică-său era de vină. Nici măcar atîta lucru nu înțelesese — că trebuie să vină din proprie inițiativă și să-i dea banii de care avea nevoie ca să-și poată cinsti camarazii.

Un răstimp n-a mai pomenit nimeni despre aceasta. După o bucată de vreme însă, într-o dimineață, Lars își încălțase cizmele pe întuneric, fără să bage de seamă cum arată ; apoi, în timp ce se aflau cu toții adunați pe vas în așteptarea pornirii în larg, se iscă din nou zarvă în jurul lui „Kobben". Din toate părțile se înălțau mîini care arătau spre dînsul și se vedeau mutre bărboase, rîzînd în hohote.

— Ia te uită la ăla, cît e de fălos !

— De tine e vorba, îi spuse Kaneles lui Lars.

Abia acum băiatul descoperi că cizmele lui fuseseră unse cu păcură și tăvălite prin fulgi de pescăruș și că era garnisit cu pene pînă sus peste pulpe, arătînd ca o pasăre mare și ciudată.

Pe Lars era să-l podidească plînsul ; privea cu furie la tatăl său. Oare toată iarna avea să fie batjocura și calul lor de bătaie ?

Dar cînd se întoarseră seara la uscat, tatăl său îl trase de-o parte și-i dădu ceva bani.

— Cred că trebuie să pui capăt sîcîielilor, zise. Apoi adăugă, întorcînd capul în altă parte, ca și cînd ar fi fost întrutotul fără de vină : Dar să fii cu băgare de seamă, Lars. Gîndește-te la maică-ta !

În seara aceea, Kaneles și Lars plecară împreună cu barca, pe o noapte cu lună plină. Apa era atît de limpede, încît pe fundul ei se zăreau capetele de moruni care fuseseră aruncate

şi care păreau că privesc în sus cu ochii lor morţi şi încremeniţi. Se vedeau licărind acolo, pe fundul apei, oase de peşte şi scoici. Vapoare şi corăbii cu pînze îşi oglindeau siluetele lor întunecate, precum şi luminile lor de poziţie şi pînzele în apă. Munţii se ridicau din ape, înveşmîntaţi în straie de nea neprihănită, iar deasupra lor se întindea un cer limpede, de un verde care bătea în siniliu, cu ghemotoace de nori de culoarea lînei albe. În noaptea aceasta fosforescenţa apei era mai vie ca oricînd ; apa licărea verzui în dîra lăsată în urma bărcii şi în iarba de mare de pe lîngă stînci şi făcea ca ramele să scînteieze cu pîlpîiri alb-argintii de fiecare dată cînd se ridicau deasupra apei. Cînd apa stropea pîntecele vreunui vas, se ivea acolo o pată luminoasă alcătuită din mici steluţe vii. De pe bordul unei nave cu trei catarge se auzea cîntec de acordeon, iar de dincolo de luminile gălbui ale portului venea melodia monotonă a valurilor ce se spărgeau de ţărm.

— Să încercăm la goeleta domnului pastor, zise Kaneles.

Pe bordul multor vase se vindea în taină rachiu, dar chiar ieri ancorase o goeletă căreia i se dusese vestea în Lofote, pentru că avea drept cîrmaci un pastor. Omul acesta vindea băuturi tari tuturor celor doritori a cumpăra, iar drept plată prefera peşte în locul banilor.

— Să ne ducem acolo, zise Kaneles.

Dar în timp ce îşi croia drum vîslind prin mulţimea de ambarcaţiuni, privirile sale erau îndreptate asupra unui vas de cabotaj ; se opri din vîslit.

— Ei, drăcia dracului ! izbucni el. Acum să te ţii !

— Dar ce s-a mai întîmplat ?

— Îmi pare că au sosit băieţii lui Langmo ; se vede treaba că Ola umblă să-l găsească pe cetăţeanul din Ranvaer, care i-a borşit ochiul anul trecut.

Fiii lui Langmo erau trei bătăuşi din acelaşi sat cu cei doi aflaţi în barcă. Navigau pe propriul lor vas, iar cei de aici, din miazănoapte, le ziceau „namilele din Stavaering". Doi dintre aceştia aveau cîte un ochi vătămat, împrejurare care nu-i făcea cîtuşi de puţin mai blajini cînd se luau la bătaie.

— Pe Dumnezeul meu, aici o să se întîmple ceva, adause Kaneles, începînd din nou să vîslească.

— Iată că am ajuns la goeleta domnului pastor.

Traseră lîngă un vas de culoare închisă. Pe bord, un paznic cu glugă se plimba de colo pînă colo, fluierînd.

— Ce poftiți, oameni buni? întrebă el, aplecîndu-se peste copastie [1].

— Vrem să cumpărăm sirop, glăsui cu nevinovăție Kaneles, săltîndu-se peste bord.

Urmă o tîrguială pe șoptite între cei doi oameni de pe punte. Oare acesta să fie pastorul? se întreba Lars.

Băiatul avea un simțămînt ciudat, dat fiind că urma să se pună pe băutură. „Gîndește-te la maică-ta", așa îl povățuise tatăl său. Dar i se mai ivise acum încă o imagine în minte, o fată scundă, bălaie, cu obrăjori trandafirii, o fată cu care se cununase cîndva din glumă, într-un hambar.

De ce acum, în timp ce aștepta aici, în barcă, îi răsărea atît de limpede chipul ei în minte, de ce taman acum? Niciodată nu se sinchisise prea mult de fata asta și totuși acum, cînd avea presimțirea că se află în fața unei primejdii, parcă ar fi simțit nevoia să se gîndească la ceva curat și frumos, la ceva care să-l izbăvească. O chema Ellen Koya. Se pricepea bine să-l cicălească, însă în seara cea de pe urmă — cînd se așezase pe genunchii lui, în sania poreclită „fulgerul" — parcă fusese într-adevăr mica lui iubită.

Dar dacă o fi venit chiar în seara aceea ca să se împace cu el, înainte de a porni în lunga lui călătorie către Lofote?

— Cîți bani ai, băiete? îl întrebă Kaneles pe Lars, aplecîndu-se printe cele două sarturi ale catargului.

— Cincisprezece coroane! Băiatul tresări pe banchetă și se trezi dintr-o dată la realitate.

— Vă dau douăzeci de litri; dacă doriți, din cel franțuzesc, zise paznicul.

În clipa aceea se deschise ușa cabinei și un bătrîn ce purta blană și căciulă ieși pe punte. Ochelarii omului și barba sa căruntă se zăreau bine în lumina lunii.

— Ce este? făcu el cu glas răgușit, prefăcîndu-se a nu-l fi văzut decît pe paznic. Bine, bine, dar prefer pește, adăugă el mai tîrziu. Să nu uiți asta: prefer pește. Bună seara! încheie el și se îndreptă spre partea cealaltă a vasului, apoi se lăsă oftînd într-o barcă.

[1] *Copastie* — parapetul unui vas.

Ăsta trebuie să fie pastorul, își zise Lars.

Bineînțeles că-i venea mai bine la socoteală să primească pește în loc de bani, căci cea mai mare parte dintre cei ce veneau să cumpere rachiu nu erau prea tari la aritmetică. Așa, de pildă, Jakob era în stare să dea un vas plin cu pește pe un butoiaș de rachiu din cel franțuzesc, fără să-i treacă prin minte că plătea încincit.

Dar scris era ca necazul să-i pîndească taman în clipa în care damigeana cu cei douăzeci de litri de rachiu se legăna în văzduh, pentru a fi coborîtă în barcă. Se agățase pesemne de unul dintre furcheții care țin vîslele fixate. Bang! Și damigeana cade, izbindu-se de fundul bărcii... apoi urmează un plescăit și lichidul cel limpede se revărsă în barcă. „Măiculiță, Doamne!" strigă Lars îngrozit, iar Kaneles, sărind iute ca fulgerul în barcă: „Tii, drăcia dracului!"

— Nu face nimica, zise omul de pe punte. Vă pot împrumuta o pîlnie și o damigeană goală.

În timp ce Lars vîslea spre țărm, Kaneles, în genunchi, aduna băutura scumpă, turnînd-o în damigeana de împrumut, iar din cînd în cînd mai sorbea cîte o înghițitură din polonic, ca să vadă dacă nu luase cumva gust de catran ori de apă de mare.

— Să faci bine să-ți ții gura! îi spuse el lui Lars. Nu s-a întîmplat nici o pagubă. Ba are chiar un gust mai bun.

XVII

În sfîrșit, se porni cheful.

În seara aceea fiecare om își vedea de lucrul său la lumina lămpii și nimeni nu grăia nici o vorbă. Stăteau cu spatele unul la altul, cu capetele plecate asupra plaselor pe care le cîrpeau. Numai Elezeus Hylla stătea întins într-unul din hamacele de sus, văitîndu-se de un junghi în spate. „Au... au!" Se văita într-una, ridicîndu-și picioarele cu pătură cu tot pînă în tavan. „Au... au!" Arnt Äsan lustruia de zor niște saboți de casă, pe care îi făcuse pentru nevastă-sa; se făceau din ce în ce mai frumoși și era tare mîndru de ei. Henrik Rabben ședea la masă și citea dintr-o carte despre felul cum trebuie să-și facă grădini oamenii mai nevoiași; își mîngîia într-una barba. Mormăia și făcea: „Hm, hm!" dînd din cap, semn că înțelegînța

tot ce scria în carte ; cu toate acestea, fața sa luase o înfățișare gînditoare. Peștele se împuținase din nou, așa că seara sfîrșeau treaba mai devreme. Dar despre ce puteau sta de vorbă ? Se cunoșteau prea bine între ei și știau dinainte toate cîte și le-ar fi putut spune.

Deodată se deschide ușa dinspre bucătărie și Lars își face intrarea cu sticle și pahare, urmat de un ibric mare plin cu cafea fierbinte, aburindă ; în urma lui pășește Kaneles. Puseră de îndată masa, iar Lars îi dete ocol umplînd paharele. Oamenii se treziră din toropeala lor. Își scoaseră tutunul de mestecat din gură și își plecară capetele cam rușinați.

Îi spuseră zîmbind că „asta-i prea de tot". Dădură paharele pe gît cu strîmbătură : Lars se simți cuprins de o spaimă grozavă, ca nu cumva să-i audă zicînd ceva despre gustul băuturii, dar nimeni n-a zis nimic — totul mersese bine !

— Să știi că ăsta-i rachiu franțuzesc... își dete unul părerea. Lui Lars parcă i se luase o piatră de pe inimă.

Pentru întîia oară Kristaver avea să bea un păhărel oferit de propriul său fiu, așa încît îl lăsă să stea o vreme cu paharul întins înainte de a-l băga în seamă. În schimb, Arnt Ăsan n-a vrut să bea nimic. Făcu semn, scuturînd din cap și urmă cu lustruitul saboților. Lui Lars i se părea că seamănă cu o oaie. Zadarnic își lăsase el un smoc de barbă sub bărbie și își pusese cercei de aur la urechi... tot semăna cu o oaie.

Tocmai în clipa aceasta, Kaneles rosti acele cuvinte de care Arnt se temuse atît de mult de cîtva timp încoace că le va rosti.

— Și tu ești un *skårunge*, Arnt. Pe legea mea că și tu ar trebui să ne faci cinste !

Arnt își roti privirea de jurîmprejur, de parcă ar fi căutat pe undeva vreun ajutor.

— Nu sînt un *skårunge*, zise el în cele din urmă. Sînt trecut de treizeci de ani.

— Ba, pe legea mea, ești un *skårunge*, se auzi un glas, care venea de la hamacul de sus. Elezeus se ridicase și privea supărat în jos, iar cînd i se întinse un pahar îl goli dintr-o înghițitură, răsuflă adînc și, ducîndu-și mîna la piept, spuse : Asta-i curată doctorie... aa !

Se și simțea mai bine.

Acum oamenii începuseră să devină mai vorbăreți, căci paharul pe care-l băuseră le dezlegase limbile.

Cu toate că lui Henrik Rabben nu-i prea plăcea să bea rachiu, nu era el omul care să facă opinie separată :

— Toarnă întîi la ăilalți. Eu, unul, prefer un punci de cafea.

— Punci ! strigă Elezeus de sus, din hamac, privind în jos.

— Vrei să zici un doctor[1] ?

— Doctor... ori moașă, cum vrei să-i spui ! răspunse Henrik, zîmbind.

— Bine, fă-ne atunci și nouă ăstorlalți cîte o moașă !

— Da, da, numaidecît.

Asta era floare la ureche pentru Henrik. Se și repezise la ibric ; după aceea scoase ceștile și zahărul, turnă din sticlă, mestecînd cu lingura, apoi gustă și turnă la toți. Apărea din ce în ce mai mult ca un adevărat apostol al băuturilor bune.

— Luați de gustați, îndemna el. Noroc, fraților ! Nici măcar Arnt Åsan nu putu rezista ispitei ; ciocnind, duse și el ceașca la gură.

— Așa te vreau, făcu Kaneles... Bine faci că te antrenezi... curînd îți vine și ție rîndul.

Își lăsaseră lucrul și se așezaseră la masă. Peste atmosfera mohorîtă de toate zilele, peste truda lor... se așternu ca o rază de lumină, o atmosferă sărbătorească. Își aprinseră lulelele.

La început se cicăliră puțin unul pe altul, iar Kaneles îl mai întrepă o dată pe Arnt Åsan :

— E adevărat că nevastă-ta se bărbierește în fiecare duminică cu pămătuful și cu briciul ?

Arnt făcu ochi mari. Auzi... să se bărbierească Gurina !

— Păi sigur, că în zilele lucrătoare are tuleie de barbă pe față, numai duminica nu.

Kaneles se săltă pe masă și rămase acolo cu picioarele atîrnînde.

Aproape toți rămaseră serioși, cu privirile ațintite asupra lui Arnt, care în cele din urmă izbucni.

— Dar mamele tuturor plozilor tăi... se bărbieresc și ele ? Ori nu cumva te silește primarul să le razi tu pe ele ?

Cu vorbele acestea izbutise să-i astupe gura o clipă, căci din păcate era adevărat. Pastorul avea răul obicei de a-l

[1] Rachiu fiert, amestecat cu cafea.

trece pe Kaneles drept tată de fiecare dată cînd se întîmpla să se nască un copil din flori.

Henrik Rabben ciocni din nou şi schimbă vorba :

— Ia ascultaţi colea... şi începu să le vorbească despre grădinile oamenilor nevoiaşi.

Povestea aceasta îi făcu pe toţi să privească spre dînsul şi să asculte cu luare aminte. Gîndul unor grădini — acum, cînd se aflau aici, în frig şi nămeţi, pe stînca aceasta goală din mare — le amintea ca prin farmec icoana unor pajişti verzi, primăvăratice şi însorite. Henrik le spunea ce rău fac cei ce nu-şi lucrează pe lîngă casă cîte un petic de grădină, cu pomi şi cu arbuşti, căci greu îţi vine şi nu te poţi simţi mulţumit acolo unde nu este şi frumos.

— Dar aveţi răbdare şi o să vedeţi voi la primăvară, cînd ne-om întoarce pe la casele noastre. Avea de gînd să-i călăuzească pe cît se va pricepe de bine. Noroc !

Kristaver strînse din ochi şi privi spre omul acela, pe care nu-l putuse niciodată înţelege bine. Fără să vrea, ajunsese acum să-i fie mai puţin drag, după refuzul de a primi parte întreagă la cîştig — şi asta numai din pricină că nu hotărîseră aşa din capul locului. Kristaver nu se împăca cu gîndul că este mai presus decît un membru al propriului său echipaj.

Se deschise uşa şi pătrunse în odaie un oaspete rar : Andreas Ekra. Căpitanul de pe „Skinnfyken" era scund, dar bine legat ; pe cap purta o bonetă roşie şi avea un barbişon ascuţit.

— Bună seara la toată lumea, salută el.

Nu apucase bine să se aşeze şi Lars se şi apropiase de dînsul, ca să-i toarne un pahar de rachiu ; apoi a trebuit să bea şi un punci de cafea. Omul acesta era foarte aspru cînd se afla pe mare, însă pe uscat se plimba cu un zîmbet sfios, ca şi cînd ceilalţi ar fi fost cu mult mai presus de dînsul... dar numai un pic de răbdare şi aveau să vadă ei, cînd or fi pe bord, pe vas ! Acum scoase din buzunar un ziar mototolit şi îi ceru lui Lars să citească tare. Ziarul era „Morgengryet" [1] şi-i ocăra bine pe toţi cei ce se numeau „oameni din lumea bună".

[1] „Zori de zi", un ziar de orientare progresistă.

Lars se apropie de lumina lămpii și începu să citească. Ceilalți ascultau în tăcere. Toți oamenii de seamă : fețe bisericești, notari, primari, ofițeri — în fața cărora erau nevoiți să se descopere cînd se aflau pe uscat — erau înfierați fără cruțare, în fiecare zi, în paginile lui „Morgengryet" — iată de ce toți pescarii de pretutindeni se strîngeau laolaltă spre a citi ziarul acesta, care trecea din mînă în mînă.

După ce Lars isprăvi de citit, Henrik Rabben zise :

— Toate bune, dar ziarul uită un lucru.

Oamenii îl priviră mirați. Nu scria oare destul de bine acolo ?

Henrik începu să rîdă și, mîngîindu-și barba, adăugă :

— Ziarul uită că oamenii nevoiași și fericirea... nu duc casă bună. Căci cu nici un chip nu mă veți putea convinge că veți ajunge să prețuiți mai mult dacă ați izbuti să puneți mîna pe banii acestor oameni suspuși. Da, da ! Noroc, oameni buni !

Dintre locatarii cabanei, numai Per Suzansa nu era de față. Iată-l acum venind pe drum în bătaia razelor de lună. Ieșise dintr-o casă care se afla sus, pe o stîncă din marginea insulei, o casă cu un singur geam luminat — era spitalul. Acolo îi îngrijea medicul pe toți pescarii cărora le intrase un cîrlig în palmă, ori pe cei pe care îi durea pîntecele sau cărora le degeraseră degetele de la mîini și de la picioare. Îi îngrijea pe toți, orice ar fi avut ; cu toate acestea, boala de care suferea bătrînul care tocmai ieșise de acolo și care se numea Per Suzansa nu era chiar atît de ușoară.

Per mergea, mergea într-una. Sub pașii săi, zăpada întărită de ger scîrțîia, iar în urechile sale răsuna neîncetat un cuvînt : lepră !

Doctorul urmărise vreme îndelungată buba aceea pe care o avea îndărătul urechii și care nu voia de loc să se vindece. Dar acum nu mai avea nici o îndoială.

— Ai degerat cam multișor pe mare, îi spusese el. Trebuie să te întorci acasă și să te internezi în spital, dragul meu.

Să plece de lîngă tovarășii săi... cînd știa prea bine că nu se află nici unul printre ei care să fie în stare să preia comanda lui „Morilden" ! Per se rugase atît de mult, încît medicul îi dădu voie să rămînă pînă la sfîrșitul campaniei de pescuit, dacă îi făgăduia să urmeze prescripțiile pe care i le

dăduse ; iar în cazul acesta, boala va rămîne o taină între ei doi.

Acum Per se oprise în bătaia razelor de lună și privea marea cum se leagănă, atît de molcomă parcă nu s-ar afla nimeni pe lumea aceasta care să îndure suferințe.

„E ultima ta iarnă, Per. S-a isprăvit cu tine. Nu vei mai veni niciodată în Lofote. Acuma știi ce te așteaptă ! Vei putrezi de viu. Vei ajunge să arăți în așa fel, încît lumea se va speria de tine. Propriii tăi copii se vor feri de tine... așa ți-a fost ursit să-ți sfîrșești zilele !"

Bătrînul cîrmaci își lăsase capul în piept și mai adăstă o vreme cu privirea ațintită asupra mării, care se întindea ca o oglindă în bătaia razelor de lună.

În vremea aceasta, înăuntru, în cabană domnea veselie deplină, căci sosise în sfîrșit și Jakob. Băutura curgea gîrlă, se spuneau tot felul de glume și de snoave ; oamenii rîdeau de se cutremurau pereții. Kaneles ședea tot pe masă, bălăbănindu-și picioarele ; tocmai povestea ceva despre curentul de la Moskenaes.

— Curentul acesta, zicea el, nu-l poate înțelege mintea unui om. Marea începe să clocotească și se învîrtejește de capul ei, fără să-i pese de vînt și de vreme rea. Așa este curentul Moskenaes ! Cască un vîrtej cît toate zilele, de înghite corăbii și vapoare într-o clipită. La fund cu ele ! Face vîrtejuri în apă și aceste vîrtejuri clocotesc și fierb, iar dacă un vas nimerește în vîltoarea asta, începe să salte, rotindu-se într-una cu nasu-n jos și după aceea... adio ! Nu mai departe de astă-primăvară, am trecut prin locurile acelea. Navigam pe un vas pescăresc, care urma să încarce ceva de pe o insuliță... și ce să vezi ? Un vas, o namilă de vapor englezesc, cu prora în jos, prins într-o vîltoare de-astea și rotindu-se într-una cu elicea în văzduh. Se învîrtea de zor de se auzea șuierînd. Vaporul semăna mai degrabă cu un purcel care rîmă în pămînt și dă din coditză... grof... grof... gîș... gîș... ! Și dintr-o dată, vaporul — ia-l de unde nu-i ! Doar elicea s-a mai zărit cîteva clipe : se tot învîrtea, parcă făcea semne, luîndu-și bun rămas de la prieteni și cunoscuți. Nici urmă n-a mai rămas din toată matahala aia ; a pierit cu toți oamenii la bord. Iar asta n-a fost decît un fleac, ceva ca o bucățică de cîrnat pentru Moskenaes — își încheie Kaneles povestirea.

— Și zici că ai văzut tu cu ochii tăi ?

— Da, sigur că am văzut ! Cum te văd şi cum mă vezi ! Kaneles îşi mută pipa în colţul celălalt al gurii.

Jakob rîse, dădu din cap şi privi în sus la lampă.

— Să ştii că ai haz, Kaneles, făcu el. Zău, pentru snoava asta meriţi un premiu.

Uşa se deschise şi Per Suzansa intră încet ; era greu să-i poţi deslueşti bine faţa în fumul gros de tutun. Strigară cu toţii într-un glas că era timpul să vină.

— Stăm la o moaşă de cafea ! Noroc !

Acum însă începuse Jakob să povestească despre o întîmplare din provincia Finnmark. Tunetul... este un fenomen foarte ciudat. Se aflau pe mare şi pescuiau fletani, iar în apropiere se tot învîrtea o balenă uriaşă, întocmai ca Brandt de la Lindegård, cînd iese dimineaţa să se plimbe cu ţigara sa de foi. Ai fi zis că vrea să ne întrebe ce părere avem despre starea timpului. Vremea ? Era o furtună cu tunete şi fulgere. Dintr-o dată, se aude un tunet cumplit. Balena plutea învîrtindu-se cu burta în sus şi nu mai zicea nici pîs. Parcă i-ar fi dat Dumnezeu una în cap pentru vina de a-i fi luat numele în deşert. Cei de pe puntea vasului traseră năvoadele la bord, se îndreptară cu barca pînă lîngă balenă şi se urcară pe pîntecele ei rămînînd acolo cîtva timp ca pe o insulă ; îşi făcură cafele, băură cîte un pahar de rachiu şi-şi aprinseră lulelele.

— Şi ai fost şi tu cu ei, Jakob ? întrebă Henrik Rabben, privindu-l gînditor.

— Da, sigur că am fost şi eu, la ce mai întrebi ?

— Bine, dar numai fulgerul poate ucide, se băgă în vorbă Lars, în timp ce mai destupa o sticlă.

Cuvintele sale fură însă acoperite de un hohot de rîs batjocoritor. Se poate ? Nici măcar atîta nu ştia ? Voia el oare să-i înveţe pe aceşti oameni în toată firea, că nu tunetul ci fulgerul ucide ? Vai, vai !

Per Suzansa rămăsese cu ceaşca în mînă ; moţăia din cap şi era cenuşiu la faţă, iar în spatele urechii purta un pansament. Omul acesta — care fusese cel mai mare mincinos din grupul lor, el, care de atîtea ori îi făcuse să rîdă cu hohote de se zguduiau pereţii — ajunsese acum să se simtă atît de bătrîn ! Cu toate acestea, după ce goli primul păhărel, mai ceru încă unul, şi după ce îl goli şi pe acesta se îndreptă din şale, zicînd :

— Parcă spuneai ceva despre tunet, Jakob... şi era de ajuns glasul său atît de bine cunoscut şi tărăgănat pentru ca toată lumea să-şi întoarcă privirile înspre dînsul, ascultînd cu luare aminte. Da atunci cînd a rupt coarnele vacii mele...

— Cum ?... se auziră mai multe glasuri. Tunetul a rupt coarnele vacii lui Per ? !

Da, chiar aşa. Faptul se întîmplase la păşune ; se dusese după vite şi era o vreme cumplită ; vaca stătea pe loc în furtună, cu coarnele ei mari poleite cu alamă — şi tocmai în clipa în care Per întinde o mînă ca să apuce vaca de funie se aude un bubuit asurzitor şi amîndouă coarnele zboară cît colo peste baltă ; poleiala din vîrful coarnelor se vede scînteind, iar vaca şi Per rămîn locului, uitîndu-se unul la altul ; atunci vaca îşi întoarce capul ca şi cînd s-ar fi întrebat ce dracu s-o fi ales din coarnele ei.

Oamenii se bătură cu palmele peste pulpe, hohotind de rîs... Per îi întrecea pe toţi !

Dar Per se simţea ca lăutarul care cîntă pentru cea din urmă oară din scripca lui.

Cineva începuse să povestească o istorie, iar Per se aşeză într-un ungher, de unul singur, bucuros că nu-l mai bagă nimeni în seamă.

Lars se învîrtea prin odaie, umplînd paharele, ca nimeni să nu poată spune că face economie şi că se zgîrceşte. Zadarnic îi tot făcea cu ochiul taică-său ; în seara asta, Lars era cel ce hotăra. Venea într-una lume şi toţi noii sosiţi trebuiau cinstiţi. În încăperea aceea, atît de strîmtă, se ocupaseră toate locurile. Acum oamenii stăteau în picioare, îndesaţi ca sardelele în butoi, şi beau într-una la rachiu. Nu se mai putea înţelege om cu om, căci vorbeau cîte cinci-şase odată.

În cele din urmă, Kaneles îngînă un cîntec. „O, hei... şi ...ho, fetelor din Danemarca !“ Întrucît nimeni nu-l cunoştea, fiecare începu să cînte cîntecul pe care îl ştia el — şi acum să te ţii ! Lumea începuse să se îmbulzească pe afară, încercînd să pătrundă în cabană.

Cel mai tare se auzea glasul lui Jakob, cîntînd „Tu, sfîntă fecioară, o... o !“

Pe negîndite, Kaneles se dădu jos de pe masă şi strigă :

— Hei, Lars, acum să mergem în oraş. Vreau să te învăţ să dai fetelor lecţii de catehism !

— Da, să mergem ! răspunse strigînd Lars. Era aprins la față și trimisese tatălui său o privire care parcă voia să spună : „Acuma fac ce poftesc".

Apoi dădură năvală afară, pe ușa de la bucătărie.

Cabana se goli cu încetul, iar oamenii se făcură nevăzuți, printre pereții de stîncă. Ultimul care se îndreptă spre bucătărie și apoi spre luminile din port a fost Jakob.

În sfîrșit, Lars făcuse cinste.

XVIII

Să dea fetelor lecții de catehism ! Lars mergea grăbit alături de Kaneles, căutînd să-și dea o înfățișare cît mai bărbătească. Se legăna în mers, aidoma tovarășului său mai vîrstnic, și-și ținea mîinile în buzunare. Căciula și-o trăsese pe o ureche. Se simțea încă la fel ca atunci cînd a trebuit pentru întîia oară să sară peste bord și să înoate... simțea că se avîntă într-o aventură primejdioasă ; i se părea că o vede din nou pe micuța Koya și o aude spunînd :

— Ai grijă. Bagă de seamă ce faci. Gîndește-te la mine !

— Încotro ne ducem ?

— O, nu-ți bate capul cu asta. Lasă pe mine ! îi răspundea Kaneles.

Cea mai mare parte a caselor și a cabanelor se aflau cufundate în întuneric ; doar la o căsuță albă se vedea lumină și se auzeau cîntări de psalmi. Lars se opri fără să vrea.

— E o slujbă bisericească.

— Da' de unde, răspunse Kaneles, sînt laestadieni ; prin părțile astea, sectanții ăștia au mulți adepți.

Aerul proaspăt le făcea bine capetelor lor înfierbîntate. Aici nu mai era nici fum de tutun, nici miros de cafea ori de rachiu. Aici nu aflau decît noaptea înghețată, marea, cerul și luna. Din cînd în cînd, se oprea ca să-și umple piepturile de aerul proaspăt. Acum Kaneles preluă comanda ; erau anumite locuințe unde se simțea ca acasă în bucătărie și pe scările ce duceau sus, la odăile slujnicelor.

— Haide, băiete !

Pentru Lars era ceva nou, un lucru captivant și aproape primejdios. Era ceva cu totul neobișnuit pentru un băiat de șaisprezece ani să ia parte la o aventură ca asta. Numai de

n-ar fi stăruit pe undeva, în cugetul său, fata aceea care îi şoptea mereu : „Ai grijă, Lars... gîndeşte-te la mine !"

Imitîndu-l pe tovarăşul său, se strecură de-a lungul peretelui întunecat al casei, pînă la uşa bucătăriei dirigintelui oficiului telegrafic. Cu multă băgare de seamă, Kaneles apucă de lacăt, ferindu-se să facă zgomot ; nu făcea pentru întîia oară lucrul acesta, era obişnuit să umble cu lacătele de la uşi. Tresăriră însă amîndoi deodată ; se deschisese o fereastră şi se auzise un glas bărbătesc :

— Ce dracu căutaţi aici în toiul nopţii ?

Într-o clipă, cei doi se făcură nevăzuţi după colţul casei.

După vreun ceas, se întorceau agale. N-avuseseră nicăieri noroc ; chiar şi acolo unde izbutiseră a pătrunde, găsiseră cuibul gol. Trebuie să fi fost pe undeva vreo petrecere, de vreme ce toate fetele erau lipsă.

Şi chiar aşa şi era, căci deodată auziră un acordeon cîntînd într-o magazie şi, deschizînd uşa, văzură încăperea plină de lume ; dans, veselie, şi vreo patru-cinci sute de marinari la zece-douăsprezece fete.

Acordeonistul se aşezase sus, sub tavan, pe o bîrnă. Magazia mirosea a peşte, a catran şi a untură. Chipurile oamenilor erau aprinse de băutură şi de joc. Kaneles scoase un „Ohoo !" — era cît pe-aci să sară în sus ca o minge de cauciuc.

Un domn încărunţit, fără barbă, îmbrăcat cu un palton gros cu guler de focă, cu mănuşi şi baston stătea lîngă uşă. Era dirigintele poştei, un holtei bătrîn şi grav, care nu zîmbea niciodată, cu toate că putea fi întîlnit întotdeauna acolo unde era tineret şi viaţă.

Acordeonistul cînta un cîntec după altul ; fetele erau în mare încurcătură, căci în seara asta nu rămînea nici una din ele nedansată. De îndată ce un dansator îi dădea drumul, se repezea un altul, care o şi apuca, trăgînd-o după sine, chiar dacă fata era cît pe-aci să leşine de istovire — iar alte sute de ochi o pîndeau cu nesaţ, aşteptînd să le vină şi lor rîndul.

— Dacă vrei să-ţi împlînte cineva un cuţit între coaste, n-ai decît să te ţii de vreuna din fustele astea, zise Kaneles. Dar nu sfîrşise bine vorba şi se şi agăţasc de o fustă — şi to mai sub nasul unui matelot ; se strîmba la individ pentru a-l întărîta încă şi mai mult ; după aceea se avîntă în vălmă-

şag cu prada sa. Extraordinar ! Ce bine ştia să danseze şi să umble cu muierile !

— Iată-i pe găliganii lui Langmo, şopti unul. Se iscase oarecare tulburare în dreptul uşii şi toate capetele priviră într-acolo.

Trei voinici laţi în spate, cu cizme şi pieptare albastre şi cu glugi pe cap intrară tropăind în încăpere. Doi dintre aceştia erau blonzi, cu bărbi roşcovane ; al treilea avea o barbă blondă şi cercei în urechi. Doi erau chiori. Morfoleau tutun de mestecat ; aveau o înfăţişare veselă şi păreau că aşteaptă un prilej pentru ca să provoace mulţimea cu strigăte ca : Ia cărăţi-vă cu toţii, acum am sosit noi !

— Aştia sînt namilele din Stavaering ! zise un nordlandez, trăgîndu-se instinctiv înspre perete.

— Acuma nu mă mai încumet să plec de lîngă tine, măi băiete, zise Kaneles, care dăduse drumul fetei şi venise lîngă Lars... căci să ştii că acum e rost de scandal. I-ai văzut ?

— Da, îi ştiu de-acasă.

— Au venit să-l caute pe acela din Ranvaer. Numai de-ar fi o altă ieşire, ca s-o poată şterge de-aici.

Cei trei fraţi se opriseră în prag, cu mîinile în buzunare, mestecînd la tutun şi scuipînd. Veniseră oare să danseze, sau cu gîndul să scoată cuţitele ?

Pe ici, pe colo se vedea cîte o sticlă trecînd din mînă în mînă. Acordeonistul cînta de zor melodiile cele mai frumoase pe care le ştia. Fetele erau aprinse la faţă şi obosite de atîta dans. Fiecare flăcău care izbutea să pună mîna pe o fată o tîra la dans ca şi cînd ar fi fost urmărit de o fiară prin pădure, căci simţea că în sfîrşit are cu sine un trup mlădios în jurul căruia să-şi petreacă braţul, şi respiraţia unei fete în obrazul lui, deprins numai cu viforniţa, un glas blajin şi mireasma părului ei în locul mirosului de untură de peşte ; omul gîndea astfel în sinea lui : „Încearcă numai să te apropii de mine ca să mi-o iei... căci am cuţitul la mine".

— Să vezi că l-au găsit pe cel din Ranvaer, zise Kaneles, care nu mai îndrăznea să se depărteze de lîngă băiat.

Lars îşi aţinti privirile asupra lui Henrik Langmo, cel care pierduse un ochi cu un an înainte, într-o încăierare. Ţi se părea, cînd îl priveai, că rana aceea roşiatică de sub pleoapă se străduieşte să vadă... parcă ar fi căutat prin sală pe cineva cu

care avea o mică răfuială. Şi iată că ochiul cel vătămat se opri într-o anumită direcţie, în timp ce cel zdravăn fulgera, ca toate că chipul omului zîmbea.

Cei trei fraţi îşi înfundaseră mîinile şi mai adînc în buzunare, în timp ce făceau semne unui tînăr cu părul roşcat, care se lipise de peretele dimpotrivă al sălii, încercînd să se ascundă. Unul dintre cei trei îşi aprinse luleaua. Henrik făcu un pas înainte. Mestecă repede tutunul, oprindu-se o clipă, apoi mai făcu vreo cîţiva paşi, înaintînd încet. Fără îndoială că ceilalţi doi rămaseră la uşă spre a-l împiedica pe cetăţeanul din Ranvaer să se strecoare afară.

Lumea se dădea în lături şi privea cu luare aminte... cînd unul dintre cei trei voia să înainteze, i se făcea de îndată loc.

Dar se părea că nu voiau decît să danseze. Cel ce înaintase ochise în vălmăşag o fată care-i plăcuse şi, cînd trecu pe lîngă dînsa, îl apucă pe cavalerul ei de umăr.

— Fata e a mea, zise el cu glas prietenos.

— Nu, zău, ce dracu tot îndrugi ? se înfurie celălalt, trăgîndu-i un pumn. Henrik nu ripostase la lovitură. Dar asta n-avea nici o importanţă... căci acum dansa. Lumea rămăsese cu gura căscată. Auzi, namila încasează un pumn şi nu spune nimic ! Dar Henrik făcea din ce în ce mai mult loc în jurul său. Împingea perechile ce dansau la o parte ; cizmele sale erau foarte grele şi el însuşi era voinic şi masiv. Unii dansatori se dădeau în lături, ocărîndu-l. Îi trebuia însă din ce în ce mai mult loc. Îşi sălta partenera, o brunetă, o tîra după sine roată prin sală, măturînd lumea din calea sa. Unii cădeau ; oamenii începuseră să drăcuie şi ameninţau strîngînd din pumni.

— Ia daţi-l afară pe golanul ăsta... se auzi din mai multe părţi deodată. Podeaua începuse să se golească de dansatori, căci lui Henrik îi trebuia din ce în ce mai mult loc. Pe fată, care era aproape leşinată, o susţinea de subţiori. Măturase cu totul podeaua, îi gonise pe toţi la pereţi şi continua să danseze ; fata parcă zbura, cînd sus, cînd jos. Henrik începuse acum să se distreze de-a binelea. Pînă ce în cele din urmă, un nordlandez sări, punîndu-i o piedică. Henrik veni de-a rostogolul, tîrînd-o pe fată după sine. În clipa cînd fu la pămînt, o întreagă ceată se aruncă asupra lui, dar el se ridică de îndată şi se descotorosi de toţi, iar fata fugi, în timp ce braţele lui vînjoase şi tatuate începeau să vîjîie prin aer. Femeile ţipau,

dînd buzna spre ieşire. Cei doi fraţi ai săi, care pînă acum stătuseră liniştiţi, nu se mai putură stăpîni ; scuipară în palme şi întrebară ce înseamnă porcăria asta. În clipa următoare se aflau în mijlocul învălmăşelii.

Kaneles nu era omul care să asiste la o încăierare în toată regula fără a interveni, dar de rîndul acesta îl avea pe fiul căpitanului lîngă dînsul şi trebuia să-i poarte de grijă. Lars se simţea şi el cuprins de mînie şi strîngea din pumni, drăcuind şi strigînd, gata să se bage în încăierare, încît Kaneles fu nevoit să se poarte ca un părinte. Îl săltă pe Lars pe un butoi gol, se urcă şi el alături şi rămase acolo, ţinîndu-l pe băiat de gulerul vestei.

— Stai liniştit ! Domoleşte-te, tîmpitule ! Ia te uită colea... merge strună ! Ia te uită la Gerhardt Langmo cum l-a culcat la pămînt, cu o singură lovitură, pe unul din Bodø. Tiii... îl văzuşi pe Henrik ?... Al naibii să fiu dacă nu i-a fărîmat falca cetăţeanului ăluia din Tromsø. Aşa se apucă de beregată... întocmai cum apucă Peter Langmo acuma... hei, ia te uită cum îi podideşte sîngele pe nas tipului... hei ! merge strună ! Pe ei, băieţi !

Kaneles fremăta de entuziasm ; să fi fost singur, ar fi sărit fără doar şi poate în mijlocul învălmăşelii.

Dar acum cei trei nu mai luptau singuri împotriva tuturor celorlalţi. Un nordlandez întrebă strigînd ce dracu caută cei din miazăzi aici, în Lofote. Nu este oare vremea ca toată şleahta asta a lor să-şi ia tălpăşiţa ? Cuvintele acestea parcă ar fi turnat gaz peste foc. Pe dată, cei din miazăzi intrară în acţiune. Se îngroşase gluma.

Exista o veche socoteală între cei din sud şi cei din nord — şi acum gîlceava aceasta izbucni pe faţă. Lars şi Kaneles se dădură de îndată jos de pe butoiul lor şi se făcură nevăzuţi în mijlocul unei furtuni de pumni, de braţe şi de chipuri încruntate. Se rătăciră unul de altul şi nu se mai revăzură decît a doua zi.

Pe afară, noaptea rămăsese la fel de liniştită, scăldată de razele de lună, dar lumea de prin împrejurimi începuse să se trezească din pricina zarvei ; se aprindeau lumini prin case şi oameni pe jumătate îmbrăcaţi scoteau capetele pe la ferestre. O femeie cu părul vîlvoi fugea, ţipînd :

— Ajutor, ajutor... îi omoară nordlandezii !

Focul se aprinsese din nou. Cei ce o auziseră strigînd astfel erau chiar din miazăzi ; se îmbrăcară, trăgîndu-şi cizmele la iuţeală. Dădură buzna afară, cu capetele descoperite. Un croitor fugea îngrozit. Omul striga :

— Ajutor, ajutor... săriţi că-i omoară pe nordlandezi !

Nordlandezii auziră la rîndul lor vorbele astea. Se aprinseră lămpile prin mai multe cabane ; oamenii îşi puneau în fugă ceva pe ei... apoi porneau valvîrtej, în capetele goale, pe uliţă. Dădură tocmai peste o ceată de flăcăi din miazăzi.

— Cine-s ăştia ?

— Sînt idioţii ăia de nordlandezi !

— Om fi noi nordlandezi, dar nu sîntem idioţi !

Înjurăturile curgeau gîrlă din ambele părţi. Se auzea larmă jos, în port ; se vedeau oameni încăierîndu-se, încleştîndu-se cîte doi de beregăţi. Cei din miazăzi săriră în ajutor. Nordlandezii săriră pe ei şi cît ai clipi bătaia se întinse. Din toate părţile soseau tot mai mulţi pescari şi marinari.

O mulţime de bărci începuseră să treacă de partea cealaltă a sundului. Oamenii ce locuiau acolo dormeau încă în cabanele luminate de razele de lună, cu geamurile întunecate. Dar fură deşteptaţi de strigătele de afară şi se iviră îngroziţi la geamurile care acum se luminaseră.

— Ce s-a întîmplat ?

— Săriţi... îi omoară pe nordlandezi !

Focul se întindea în paie. Era o rîcă veche ce mocnea în adîncurile cugetelor, o moştenire din moşi-strămoşi.

De pretutindeni, oamenii dădură buzna pe afară. Bărcile lunecau pe apă, înţesate de bărbaţi care îşi încheiau la repezeală hainele. Se îndreptau cu toţii către locul unde învălmăşeala era mai mare. Acum cei din Namdøl şi cei din Stavaering luptau alături şi se simţeau ca fraţii, căci erau şi unii şi alţii de prin părţile de miazăzi ; cei din miazănoapte, cu graiul mai cîntat, veniseră de dincolo de Helgeland.

Pe la toate casele se deschideau ferestrele. Oameni paşnici dădeau buzna din case, parcă treziţi de un cutremur. În cabana lui Kristaver Myran, o mare parte dintre oameni se îmbrăcaseră şi dădeau să iasă, dar ambele uşi fuseseră încuiate — una de Kristaver, iar cealaltă de Per Suzansa ; cei doi con-

ducători de echipaje nu voiau ca oamenii lor să se amestece în încăierare. Kristaver îi spuse lui Henrik Rabben :

— Du-te de-i caută pe Kaneles şi pe Lars şi dacă nu te-or urma de bunăvoie atunci dă-le cîte una să cadă în nesimţire şi ia-i în cîrcă... am toată încrederea, ştiu că eşti în stare să duci la bun sfîrşit o treabă ca asta.

Firește că Henrik era în stare să îndeplinească o misiune ca asta. Ba era în stare şi de mai mult. Ieşind afară în noaptea rece, scăldată de razele de lună, trase adînc de mai multe ori aer în piept. A ! ce bine îi făcea ! Porni apoi agale, coborînd de-a lungul uliţei strîmte. Pe nămeţii de zăpadă se tăvăleau o mulţime de oameni... măiculiţă, Doamne ! Tare-ar mai fi dorit să se vîre şi el un pic, să tragă şi el cîţiva pumni în lege ! Dorea să facă tot ce poate trece prin mintea unui om trăsnit : băutură, fete, furtişaguri, încăierări... orice ! Parcă ar fi adulmecat cu nasul său cel lung şi ar fi simţit vibrînd în el toate faptele urîte pe care oamenii le pot gîndi ; era de acelaşi neam cu oamenii aceştia care se tăvăleau, era făcut din acelaşi aluat... ba încă dintr-unul încă şi mai rău. Numai că, de cîte ori se ivise prilejul, soarta voise să nu făptuiască nimic din toate acestea.

Iată acum o ceată de oameni apropiindu-se de el. E nevoit să se dea la o parte. Sînt nordlandezi ; o oaste întreagă pusă pe fugă ; pe urma lor vine o altă ceată, condusă de un om care şchioapătă... de necrezut... e Jakob, zis Lanaiba ! Şchiopul ! Învîrte deasupra capului o sticlă goală şi urlă neîncetat către oastea sa :

— Pe ei, fraţilor ! Puneţi mîna pe ei ! La naiba cu nordlandezii !

Îşi urmară goana printre şirurile de case, pînă în piaţa bisericii. Ninsese un strat gros care sclipea în bătaia razelor de lună. Ceata se înfunda în zăpadă pînă la brîu. Urmăritorii, care voiau să se arunce asupra celor fugăriţi, se afundau şi ei... se născu o învălmăşeală de braţe, de picioare şi de zăpadă vînturată. În cele din urmă, cele două tabere se încăierară, în timp ce Jakob, căpetenia urmăritorilor, stătea neputincios, înfundat pînă la subţiori în omăt. Dar continua să-şi învîrtească într-una sticla, strigînd :

— Puneţi mîna pe ei ! Pe ei, flăcăi ! La naiba !

Deodată se vede ivindu-se în fugă un om, urmărit de cineva care nu este altul decît Lars. E fioros şi ţine un cuţit în mînă.

Cît ai clipi, Henrik îi pune mîna în piept — şi fiindcă băiatul, în furia sa dezlănţuită, ridică cuţitul, primeşte o lovitură dată de o mînă mai grea ca a tatălui său, de o mînă mai puternică decît oricare alta cu care avusese a face pînă atunci. După cîteva clipe, Henrik intră în cabană cu băiatul în cîrcă şi-l trînteşte lui taică-său.

— Na-ţi-l ! se mulţumeşte el a spune. Primul lucru pe care Lars îl simte după aceea sînt mîinile tatălui său, mult mai blînde, care-l ajută să se întindă în hamac. Henrik trebuie să plece din nou în căutarea lui Kaneles. Cine ştie, poate că era amestecat într-o încăierare serioasă. Dar nu trecu mult şi se întoarse cu o nouă povară vie în spinare. Kaneles îşi agita mîna rămasă liberă, blestemînd şi drăcuind. Henrik îl trînti pe duşumea, iar Kristaver îl urcă în hamac. Apoi Henrik a trebuit să iasă din nou. Aerul era proaspăt. Îl trăgea adînc în piept ; toată zarva asta i se părea o adevărată nuntă. Din umbra caselor ieşiră la iveală tîrîndu-se cîţiva inşi speriaţi şi bine înfofoliţi. Oamenii se opriseră locului şi-şi holbau ochii îngroziţi ; erau un misionar, un agent comercial, un ceasornicar şi un precupeţ... toate păsările de pradă ale pescarilor, care acum se ţineau mai la distanţă.

Începuse în sfîrşit a se lumina de ziuă. Fusese o noapte agitată.

Omul din Ranvaer îşi pierduse un ochi şi fusese dus la spital.

Dar cînd poliţia începu să-i caute pe cei trei flăcăi din Langmo, ei se aflau de mult pe bordul vasului lor şi pluteau încet spre larg, cu pînzele mari, albe, desfăşurate.

Uitaseră să lase vorbă încotro se duc. Veniseră în Lofote să vîndă sare şi să cumpere peşte. Pesemne că acum se îndreptau către un fiord bogat în heringi pentru ca să cumpere de acolo nadă de prins peşte, urmînd apoi să revină în Lofote şi s-o vîndă pescarilor cu undiţa. Însă nu era de loc sigur că se vor întoarce aici.

— Sus pavilionul ! se auzi glasul lui Henrik Langmo, cîrmaciul cu barba blondă. Pavilionul se înălţă, în timp ce vasul greoi începu să se legene pe valurile cenuşii.

Cei trei fraţi se priviră între ei şi se porniră pe rîs. Erau slobozi ! Avuseseră o misiune de îndeplinit şi o aduseseră la îndeplinire ; acum se îndreptau către larg şi erau slobozi.

XIX

Nimic pe lume nu se poate asemui cu bucuria primirii unei scrisori. În fiece duminică, oamenii se adunau în fața poștei și se tot învîrteau pe acolo. În fața ghișeului era înghesuială. Toți așteptau vești de prin locuri depărtate, din ținuturile de lîngă Oceanul Înghețat, din Finnmark, de pe insule și de prin fiorduri, sau de prin alte locuri aflate la sute și sute de mile către miazăzi. Pretutindeni erau cămine în care mame, neveste ori fiice scriau scrisori care trebuiau să ajungă în Lofote. Cînd peticul de hîrtie albă ajungea la destinație, în mîinile mari și umflate ale oamenilor, avea o înfățișare jalnică. Cel mai bine era să te retragi într-un colțișor, încercînd acolo să deslușești cuprinsul scrisorii...

Lars se ducea în fiecare duminică la poștă, dar scrisorile erau mereu pentru alții, iar pentru dînsul nimic. De la cine o fi așteptînd el scrisoare ? De la nimeni și de la toți. Cîte nu se întîmplă în lume — și toate veștile nu vin oare cu poșta ? Te pomenești c-o fi murit vreun american bogat, care se va dovedi a fi unchiul lui Lars... și te alegi cu un milion ! Sau un principe indian care are nevoie de un secretar și a prins de veste că se află pe aici un cetățean care parcă s-ar fi născut anume pentru treaba asta... iată o scrisoare numai bună pentru Lars. Dacă va veni într-o zi aventura cea mare, apoi atunci e lucru sigur că va sosi cu poșta.

— Lars Kristofersen Myran ! se auzi un glas strigînd îndărătul ghișeului, iar Lars răspunse într-un suflet :

— Prezent !

O scrisoare pentru dînsul ! Scrisul e foarte mărunt și greu de deslușit. Se roșise ca racul, căci toată lumea se holbase la el. Era mai bine să se depărteze, încît se furișă pînă în spatele dealului din partea dinspre miazănoapte de biserică.

Nimic pe lume nu se poate asemui cu bucuria primirii unei scrisori.

Era oare de mirare că soarele ieșise din nou la iveală tocmai în ziua aceasta, după atîtea zile întunecate ? O văpaie arămie se așternuse peste munți și pe oglinda mării. Lars află în cele din urmă un colțișor unde putea să fie singur. Sus, în slava cerului, deasupra creștetului său, plutea pe loc un pescă-

ruș ; în fața băiatului se întindea doar marea, frămîntată de valuri :

„Prietene drag,

Se cuvine acum să apuc condeiul și să-l las să-ți povestească aceste rînduri. Înainte de orice, țin să-ți dau știrea îmbucurătoare că mă aflu bine, sănătoasă, ceea ce îți doresc și ție. De pe aici nu am a-ți împărtăși prea multe noutăți, fără numai că bunicuței i-a copt rău de tot un deget în iarna ce a trecut și că Stub-Lara s-a prăpădit, dîndu-și sufletul în mîinile Domnului la vîrsta de nouăzeci de ani. La școală se vorbește mult de Susanna Rønningan, care încă de pe acum a început să se ducă la petrecerile cu dans, cu toate că încă nu a fost confirmată, iar pe mine mă cicălesc într-una cu privire la unul de al cărui nume nici nu vreau să-ți pomenesc. Nădăjduiesc însă că clevetitorii vor obosi curînd. În noaptea asta mă aflu afară, în grajd și scriu pe capacul butoiului de apă, căci Kranslin a fătat ieri, dar încă n-a scos casa vițelului, așa că trebuie să stea cineva în grajd ca s-o vegheze. Pîrtia de sus, de la Skaret, este adeseori bună, dar nu mă duc niciodată pentrucă Lisbet Bruvollen a scornit o mulțime de vorbe în legătură cu seara aia cînd ne-am dat cu sania. De altfel, am aflat că ai scris încă de mult altora și de fapt nici nu mă așteptam la altceva. Dragă Lars, trebuie să ai grijă de tine și să fii cu băgare de seamă, căci aud povestindu-se atîtea despre furtuni și nenorociri întîmplate pe mare și despre beții și încăierări pe uscat. Acum împletesc niște jartiere, pe care le voi face dar de Crăciun, căci pînă atunci voi primi confirmațiunea, așa că am să le pot da cui poftesc, dar nu vreau să-ți spun cui anume am hotărît încă de pe acum să le dăruiesc.

Și acum rămîi cu bine, trebuie să închei scrisoarea aceasta atît de prost scrisă, căci mîna mi-este obosită, iar pana proastă, încît nici o slovă nu iese cum trebuie. Cu salutări, din toată inima,

Ellen Olsdatter Koya.

Să arunci în foc scrisoarea aceasta.
Aștept răspuns.“

Lars ședea de unul singur pe povîrniș, îmbrăcat cu o scurtă și cu bluză de pînză albă. Cea dintîi scrisoare pe care o primea

de la o fată — nu era puțin lucru ! Își îndreptă privirea înspre largul plumburiu al mării, uitînd să se mai scoale vreme îndelungată.

Și cînd te gîndești că plecase cu Kaneles după niște femei, care de bunăseamă că erau la cheremul a trei sau patru mii de bărbați, și că băuse pînă se ameți se și jucase cu cuțitul ; și purta pe față urmele luptei la care luase parte, iar acum îi era hărăzită o scrisoare ca asta. Era ușor de înțeles pentru o biată minte de om ? !

Pricepuse în orice caz un lucru — și anume, că de aici înainte trebuia să se depărteze de felul acesta de viață, plin de păcate, și să devină alt om. Se ponegrea singur, făcîndu-se de beți v și de curvar — și pînă la urmă chiar de sperjur și ucigaș. Cu toate acestea, își întrevedea mîntuirea, căci exista o tînără în cugetul său și icoana fetei acesteia îi apărea din ce în ce mai limpede în minte. O idealiza atît de mult, pentru ca în sufletul său să domnească o atmosferă cît mai solemnă și eroică. În noaptea următoare, în vreme ce ceilalți dormeau, se sculă pe furiș și cusu scrisoarea pe partea dinăuntru a vestei, pentru ca să-l urmeze pururea, ca o putere aflată în slujba binelui. Începea acum o nouă perioadă, o perioadă stranie a vieții sale. Parcă niște acorduri de orgă îi străbăteau sufletul... De cîte ori se ivea un gînd bun și curat în cugetul său, gîndul acesta zbura către dînsa. Dacă-l apuca pentru o clipă dorul de maică-sa și de ceilalți lăsați acasă, gîndul acesta era ca o lumină ce se revărsa și asupra Ellenei Koya. Se purta cu multă băgare de seamă, căci pretutindeni i se părea că întîmpină o atmosferă solemnă de liturghie. Într-o zi, descoperi că Per Suzansa umblă cu ciorapi rupți și nu se lăsă pînă ce nu-i trase din picioare... oferindu-se să-i cîrpească. Era lucrul cel mai greu ce și-l putea închipui, dar îl făcea, vrînd să-și dovedească lui însuși că a devenit alt om — și în timp ce cîrpea ciorapii lui Per, se gîndea că într-un anumit fel o făcea de dragul ei.

Într-o seară s-a dus cu barca pînă la căminul pescarilor, unde pastorul dădea cu împrumut cărți de citit. Era limpede că trebuia să se apuce serios de citit. Ar fi putut desigur să se mulțumească cu îndeletnicirea de pescar, precum făcuse și tatăl său, dar fără îndoială că pentru Ellen Koya nu era o meserie îndeajuns de bună. Simțea în el un imbold încă nehotărît... întrezărea o lumină încă slabă... la care trebuia să ajungă. Exista o lume de gînduri mai înalte, cu priveliști mai

frumoase şi oameni mai înţelepţi decît aceea în mijlocul căreia se afla el — şi de bună seamă că lumea asta o putea afla în cărţi.

În biblioteca căminului pescarilor era mare îmbulzeală ; oameni cu chipurile asprite de furtuni întindeau mîinile după cărţi, aşteptînd cu nerăbdare să le vină rîndul. Ce nevoie aveau de cărţi, aceşti lupi de mare ? Voiau ei oare să iasă din cercul preocupărilor în legătură cu pescuitul şi să uite de grijile băneşti, spre a-şi procura o beţie mai luminoasă ca cea pe care ţi-o dă rachiul ?

— Ce poftești, fătul meu ? îl întrebă pastorul pe Lars, văzîndu-l apropiindu-se.

— O carte.

— Precum vezi, avem multe cărţi aici. Vrei o carte de poveşti sau una duhovnicească, o carte de istorie, sau poate doreşti nişte descrieri de călătorii ?

— V-aş ruga, domnule pastor, să alegeţi dumneavoastră o carte potrivită pentru mine, răspunse Lars.

— Numai pe Shakespeare să nu i-l daţi, domnule pastor, căci nădăjduiesc că mi-a venit în sfîrşit şi mie rîndul să-l pot lua, zise un tînăr ce vorbea în graiul nordlandez.

— Cred că ar fi bine să începi cu povestirile lui Bjørnson din viaţa ţăranilor — zise pastorul în timp ce-l privea zîmbind prin ochelari — după ce o vei citi, mai stăm noi de vorbă.

Pînă să iasă afară, Lars avu vremea să-l audă pe preot adresîndu-se celor din jurul său :

— Dragi prieteni, nu uitaţi să le spuneţi tovarăşilor voştri că toate cărţile se împrumută gratuit. Veniţi cu ei încoace ! Cartea cea bună este mai de folos ca rachiul. Aşa să le spuneţi şi mai adăugaţi şi că este totodată o ocupaţie mult mai plăcută.

Zilele următoare pescarii rămaseră la uscat, iar Lars folosi răgazul stînd toată ziua cu nasul în cartea de povestiri pe care o împrumutase. O carte de felul acesta pare destul de nelalocul ei într-o cabană. Se văd pe ea umbrele a numeroase degete — dar nu-i nimic ! Are marginile făcute ferfeniţă, iar legătura este ruptă, dar nici asta nu-i nimic ! E ca o pasăre călătoare care s-a rătăcit prin ţinuturile îngheţate de miază-noapte ; iar pescarilor le pare rău de dînsa... da, da, dar vezi acum de carte şi umblă cu băgare de seamă cu dînsa, căci prin cabană nu-i chiar atît de curat cum ar trebui să fie !

Kristaver şedea rezemat de perete şi avea de furcă cu dresul plaselor... băiatul ar fi putut să-i dea o mînă de ajutor, dar ia uite cum stă cu nasul în carte, pierdut, hăt, departe, prin alte ţări şi împărăţii. Kristaver nu-i spuse nimic ; lucra înainte, plin de zor.

— Citeşte cu glas tare, măi, băiete ! se auzi glasul lui Per Suzansa dindărătul năvodului său.

Lars nu se lăsă rugat de două ori ; bucuros era să-i atragă şi pe ceilalţi, împărtăşindu-le şi lor din minunăţiile aflate într-o asemenea carte. Începuse cu povestirea „Un flăcău vesel", dar se căi curînd, căci povestea băiatului sărac care voia să înveţe ca să poată fi demn de fata pe care o iubea, i se potrivea atît de bine şi lui ! I se părea că strigă într-o adunare de oameni, destăinuind tot ceea ce se căznise pînă acum să tăinuiască. Se roşi ca para focului. Citea în aşa fel ca şi cum i-ar fi părut că împărtăşeşte şi altora ceea ce scrie acolo.

Liniştea se aşternuse în încăpere. Cei ce cîrpeau la năvoade lucrau acum mai încet, iar cei ce-şi puneau petice la încălţăminte îşi ridicaseră capetele, uitînd să şi le aplece din nou asupra lucrului lor.

Vîntul şi marea se auzeau vuind pe afară.

Iată lucruri pe care le înţelegeau, căci povestea pe care le-o citea era parcă ruptă chiar din viaţa lor şi pusă într-o carte. Era aproape ca şi cum ar fi primit o scrisoare de-acasă. Atîta doar că nu le trecuse niciodată prin minte că o gospodărie poate fi atît de frumoasă, chiar dacă este mică. Nu ştiuseră pînă atunci că un om de rînd se poate bucura de atîta soare în viaţa sa. Cartea aceasta le înălţa simţămîntul demnităţii, fără să-i facă să urască pe alţii.

Oamenii îl ascultau cu emoţie. Din cînd în cînd, se auzea cîte un „Hm !" Asta însemna : Aţi mai auzit oare aşa ceva ? Alteori, se loveau cu palmele peste pulpe şi rîdeau. Elezeus Hylla nu se mai putu ţine şi izbucni : „Ei, drăcie !" Henrik Rabben stătea cu ochii închişi şi-şi mîngîia barba, dînd din cap. Cu ochii minţii vedea limpede toată scena desfăşurîndu-se în faţa sa. Bineînţeles, Arnt Åsan trebuia să aibă, potrivit năravului său, o inspiraţie nefericită — drept aceea, zise cu un glas cam nesigur însă :

— Bine, dar asta-i adevărată cîrteală împotriva Domnului !

Toți cei de față săriră ca arși și, întorcîndu-se înspre dînsul, păreau gata să-l lovească. Kaneles șuieră :

— Arnt, dacă nu-ți ții gura, zău de nu te arunc afară, în viscol !

— Sst !... Hai, citește mai departe ! făcu Per Suzansa.

Și iată cum acestor oameni — aflați pe niște stînci golașe, avîntate în inima mării, în furtună, beznă și ger — mulțumită cărții li se desfășurau pe dinaintea ochilor priveliști cu zile însorite, poieni și păduri, femei mîndre, gospodării bogate, cirezi întregi de vaci sunînd din tălăngi. Era o adevărată odihnă pentru pescarii aceștia, care nu vedeau decît mare și munte. Pe toți îi cuprinsese dorul de casă.

Cînd ajunse însă la pasajul în care Øyvind Plassen și Marit Heidegårdene stăteau în fața altarului la cununie și bătrînul învățător cînta cu glasul dogit, Elezeus Hylla fu nevoit să-și șteargă pe furiș o lacrimă cu mîneca, măcar că părea furios. „A naibii carte, care face ca niște bărbați în toată firea să se poarte ca muierile !"

Pe cînd le era lumea mai dragă, se pomeniră dintr-o dată cu Andreas Ekra, care adusese un număr nou din „Morgengryet". Era un nou articol, grozav, și dorea ca Lars să-l citească tuturor. De rîndul acesta însă, oamenii nu-l mai poftiră să ia loc. Parcă i-ar fi surprins în timpul unei acțiuni, a cărei taină trebuia să rămînă numai între ei. Ei bine, n-avea decît să plece !

— Poți să iei și ziarul cu tine ! îi zise Kaneles. Andreas făcu o mutră mirată, băgă ziarul în buzunar și plecă.

Oamenii rămaseseră nemișcați ; se priveau între ei cam încurcați. În cele din urmă, Henrik Rabben rupse tăcerea, spunînd :

— Da, se întîmplă aici lucruri destul de ciudate... cartea asta pare să ne facă mai buni... iar ziarul acela ne face mai răi decît sîntem. Fapt este că de cele mai multe ori omul se poartă la fel cu cei cu care se însoțește.

Din ziua aceea se făceau lecturi de cîte ori se ivea prilejul. Pînă și Jakob intra în cabană șontocăind și se așeza într-un colț, unde rămînea apoi cu fruntea aplecată, ascultînd nemișcat.

Într-o bună zi, pe cînd se pregătea să curețe un cod uriaș, care urma să fie gătit pentru masa de prînz, Lars simți deodată că un obiect ciudat și tare se afla în burta peștelui. Îl

despică și, cînd colo, ce să vezi ? Ștergînd lucrul acela nu-i veni să-și creadă ochilor... era un deget de om pe care se afla un inel de aur.

Vremea rea îi silea într-una pe pescari să rămînă la uscat, astfel încît atunci cînd Lars intră de-a fuga să le arate ceea ce găsise, se aflau cu toți strînși în cabană.

Degetul trecu din mînă în mînă ; cînd însă unul dintre cei de față a vrut să încerce să scoată inelul din deget, ca să vadă dacă era scris vreun nume pe el, Per Suzansa interveni, zicînd :

— Nu, să nu faci treaba asta, deșteptule ! Dacă inelul se află încă pe deget însemnează că acolo îi este lui sortit să rămînă.

Asupra cabanei se lăsase o atmosferă sinistră. Oamenii se uitau unul la altul fără a scoate un cuvînt. Parcă ar fi primit vizita cuiva, căruia nu voiau să-i spună pe nume.

Per Suzansa luă degetul și se duse să-l predea pastorului.

La o vreme, Kaneles rosti următoarele :

— Să știți că asta înseamnă ceva, oameni buni !

— Cum anume ? făcu Arnt Âsan.

— O să vedeți ; o mai fi rămas desigur și altceva în locul unde s-a găsit degetul, urmă Kaneles.

A doua zi putură în sfîrșit să iasă din nou în larg. Kristaver avusese în timpul nopții un atac de reumatism, cu dureri în șira spinării, și doar cu mare greutate izbutise să-și tragă hainele pe el. Nu era cîtuși de puțin de mirare, dat fiind că stătuse atîtea zile în frig și vînt după ce nădușise vîslind... iar după aceea se culcase într-o cabană prin care vîntul sufla din toate părțile. Vrînd să-și îndrepteze spinarea după ce-și încălțase cizmele, l-a trecut un junghi care făcu să scoată un strigăt și să-și ducă mîna la spate. Rămăsese cocîrjat, nu mai putea să se îndrepte ; se sprijini de marginea mesei, cu o mutră schimonosită, de parcă l-ar fi înjunghiat cineva cu cuțitul.

— O să trebuiască să te culci la loc, îi zise Henrik Rabben. Vom încerca să ne descurcăm fără tine.

Oamenii porniră. Dar cînd să iasă în larg, îl zăriră pe Kristaver că iese din cabană. Era încă și mai cocoșat.

— Stați puțin ! se auzea strigînd. Și ce să vezi ? Se lăsase jos pe zăpadă și venea de-a bușilea înspre vas.

— Dar bine, tată, se poate să faci una ca asta ? țipă Lars. Nu poți să stai și tu culcat o zi !

— Stați, că vin cu voi !

Iar cînd căpitanul spune o vorbă, e mai bine să-i dai ascultare

Se cățără sus pe punte, strîmbîndu-se într-una, căci fiecare mișcare pe care o făcea îi pricinuia dureri crîncene. Cu toate acestea, cînd ceilalți începură să tragă la rame, a vrut și el să pună mîna. I se făcu pe voie, cu toate că se văita la fiecare mișcare. Cînd ajunseră afară, în dreptul bancurilor, unde urmau a trage năvoadele la bord, îl puse pe Henrik Rabben să stea cu cangea pe locul timonierului, vrînd el însuși să tragă la rînd cu ceilalți. Oamenii se uitau unul la altul... să i se fi urcat reumatismul la cap ?

Începură a trage. Era o trudă anevoioasă, chiar și pentru un om zdravăn ; cît despre unul cu un asemenea junghi la spate, era nebunie curată. De fiecare dată cînd se opintea să tragă și își răsucea umerii sub povara năvoadelor grele, îl năpădeau năduşelile, atît de mari dureri avea. Nu era cine știe ce pește în năvoade ; în schimb, se încurcaseră cu ale altora, încît le-a trebuit destul de multă vreme ca să le tragă pe toate la bord. Au tras ceasuri în șir și în tot răstimpul acesta tăcerea a domnit pe vas, căci nu-i venea nimănui ușor văzîndu-l pe căpitan cum îndură dureri atît de cumplite.

Înspre asfințit, începuse să i se mai lumineze fața :

— Așa ! Întocmai cum socotisem. Singurul leac la așa dureri este să munceşti pînă te trec toate năduşelile.

Acum spinarea i se făcuse mai mlădioasă, durerile erau mai ușor de îndurat. Singurul lucru pe care-l avea de făcut era să-i dea înainte, din răsputeri.

Șirul plumburiu al năvoadelor se învălătucea pe tambur ; cod era puțin. Vremea era senină și rece. În dreptul bancurilor de pește era puzderie de vase de pescuit. Lars sta la rame și privea înspre punctul de unde se vedeau năvoadele ridicîndu-se într-una din adîncuri. Iată că dintr-o dată se zăresc niște bulboane mari. „O fi vreun pește mare..." îi trecu băiatului prin minte. Vreun delfin obișnuit sau poate un delfin arctic. Henrik Rabben băgase și dînsul de seamă și stătea pregătit, cu cangea în mînă.

După cîteva clipe, năvodul luase o formă lunguiață și se ridica deasupra apei, apropiindu-se de navă. Privirile tuturor erau ațintite într-acolo ; Henrik uitase de cange. Nu era un lucru viu mogîldeața din năvod, care acum zăcea pe puntea

vasului. Oamenii se opriră din tras, schimbînd priviri îngrozite. Lucrul acela nedefinit, care zăcea acolo înfăşurat în năvod era cu cizme.

— Mi se pare că încep să văd strigoi, exclamă Kristaver ştergîndu-şi năduşeala de pe frunte.

— Doamne, Dumnezeule ! izbucni Henrik. Kaneles dădu fuga în cabina din faţă, ca să vadă mai bine.

Nu era însă cu putinţă să se oprească trasul năvoadelor aşa, nitam-nisam, în plină mare. Trebuiau să aştepte cu cercetarea mai îndeaproape a mogîldeţei cu cizme — pînă ce toate năvoadele vor fi trase pe punte.

Şirul cenuşiu al năvoadelor porni din nou să se ridice din adîncuri ; din cînd în cînd, se mai aflau într-însele şi cîte un peşte, care se zbătea în dreptul copastiei. Oamenii trăgeau într-una ca şi mai înainte şi nu păreau preocupaţi decît de munca lor. Masa năvoadelor se îngrămădea, crescînd pe deasupra mogîldeţei de pe punte. Zăceau acolo laolaltă peşti cu ochi de mort şi necunoscutul încălţat cu cizme. Trebuiau să aştepte pînă or avea timp să scoată şi una şi alta din năvoade.

În rîndurile oamenilor de pe celelalte vase apropiate se strecurase parcă un fel de bănuială... ce s-o fi întîmplat pe „Kobben" ? Toţi trudeau la trasul năvoadelor şi nu spuneau nici o vorbă — şi cu toate astea... trebuia să se fi întîmplat ceva. Ceilalţi începuseră să-şi îndrepte privirile într-acolo. Se auzeau cîte unii cîntînd pe vasele aflate mai la depărtare, se auzeau vorbe şi rîsete. Cu toate astea, numărul vaselor care se adunaseră în jurul lui „Kobben" sporea într-una şi cu toţii priveau ţintă într-acolo. În aceeaşi direcţie se îndreptau şi păsările de mare ; un nor de pescăruşi se rotea deasupra vasului, scoţînd ţipete. Ce să fie la mijloc ?

Părea acum că toate năvoadele fuseseră trase pe punte şi că oamenii se pregăteau a se ocupa de peştele prins. Pînă şi oamenii care trăgeau la rame dădură fuga la pupă, ca să vadă mai bine.

Pescarii se luptau cu grămada aceea informă. Nu se puteau apropia cu toţii. Necunoscutul se afla între Kristaver şi Kaneles. Începură să iasă la iveală degete care erau atît de prinse în ochiurile năvodului, încît a fost nevoie să fie tăiate. Începuseră să întrezărească un bărbat în haine gălbui, cu cizme înalte. Toată lumea privea într-acolo ; în cele din urmă, Kristaver zise, mormăind :

— Are barbă neagră.

Iar Kaneles adăugă cu mirare :

— Bine, dar nu-i lipseşte nici un deget.

— Ce s-a întîmplat la voi ? se auzi un glas de pe un vas nordlandez.

Soarele, care se ivise în timpul zilei, acum se făcuse nevăzut în asfinţit ; straturi de nori roşii se întindeau deasupra orizontului în spre sud-vest — şi pe cerul cărămiziu şi cenuşiu începuseră să se aprindă stele mari, gălbui. Marea era liniştită, doar cînd şi cînd un val domol — apoi iar linişte. La ţărm, sub peretele muntos şi albit de zăpezi, se aprinseră farurile şi luminile din port.

În această lumină a asfinţitului, un fior trecu de la un vas la altul ! „A fost pescuit un mort ! Un vas din Stavaering a prins un mort în năvoadele sale !" Cîntecele se curmaseră. Rîsetele încetaseră. Toate strigătele şi interpelările de la un vas la altul încetaseră şi ele. Cei ce pînă mai atunci se certaseră pentru năvoadele încîlcite încheiaseră pace. O linişte de mormînt se pogorîse peste mare. Oameni şi vase se cufundaseră în linişte. Doar stolul păsărilor albe sporea într-una deasupra vasului pe care se afla un pescar mort ; din cînd în cînd, pe aripile ce fîlfîiau sus, în văzduhul roşiatic al asfinţitului, se aşternea cîte o dîră aurie.

Nici un vas nu se apropia. Cineva strigase : „Îl cunoaşte careva ?" Dar Kristaver nu răspunse nimic — îşi făcea doar de lucru mai departe.

Pe întuneric, flotila de vase de pescuit se apropia de uscat. Sutele de vase păreau a închipui un alai de mort ; nimeni nu rostea o vorbă. Catargele cele înalte şi etravele arcuite se oglindeau în fosforescenţa mării, iar în urma vaselor rămînea o dîră de lumină. Era atîta linişte, de parcă fiecare vas ar fi dus cîte un mort.

Leşul fu aşezat pe două butoaie goale, într-un siloz. Abia a doua zi s-a lămurit că era vorba de un pescar din Gimsøy, care pierise cu un an înainte, într-un naufragiu.

XX

Codul se făcuse nevăzut.

Se împuţinase treptat în ultima vreme, dar acum atît năvodarii cît şi undiţarii se întorceau cu mîinile goale la uscat.

Pescuitul acela mănos nu fusese decît o amăgire ; marea era din nou pustie. Ce să facă bieţii pescari ?

Li se urîse să tot iasă în larg pentru a trage la năvoade goale ; se plimbau fără rost, cu mîinile în buzunare, uitîndu-se unul la altul ; nu mai înţelegeau nimic. Să fie oare mai bine prin alte locuri ? Să schimbe locul ? Nu venea însă nimeni cu veşti că ar fi mai bine mai către răsărit sau către apus.

Oamenii începuseră acum să înţeleagă că zilele acelea bogate în peşte li se urcaseră la cap şi că cheltuiseră şi făcuseră cumpărături fără să se prea gîndească la bani. Negustorii aceştia ambulanţi erau pesemne în legătură cu însuşi Necuratul. Nu-l convinsese oare ceasornicarul acela cu părul ondulat pe Kaneles Gomon să cumpere un ceas de buzunar marca „Anker" cu marginile de aur şi cu lanţul lat, făcut din vreo şapte sau opt fire de argint împletite ? Ce bine-ar fi prins banii aceştia acasă, în gospodăria lui, unde poate că abia aveau cu ce să-şi astîmpere foamea ! Dar cine se gîndea că tot belşugul ăsta o să dispară precum s-ar stinge o lumînare ?

Per Suzansa cumpărase pentru fiică-sa cea mare o rochie verde — şi acum era prea tîrziu ca să-i mai pară rău. Cu toate acestea, îşi zicea că, deşi e om bătrîn, tot nu se mai învaţă odată minte ! Pînă şi Arnt Åsan cumpărase o carte nouă de rugăciuni ; scoase acum cartea asta scumpă din ladă, desfăcînd-o din hîrtia fină în care era împachetată, gata să-l apuce plînsul de necaz. Se dusese la misionarul care i-o vîrîse pe gît şi-l rugase frumos s-o primească înapoi, dar ghinionul lui a fost că scrisese pe carte numele Gurinei şi omul acesta blînd scuturâ din cap şi refuză cu un zîmbet. Arnt încercă să-l convingă că Dumnezeu, în atotputernicia sa, ar putea să facă o minune ştergînd numele de pe carte dacă un om atît de sfînt ca misionarul l-ar ruga aceasta. Zadarnic însă. Arnt nu mai putea să doarmă noaptea. De cînd pusese pentru întîia dată piciorul pe puntea vasului de pescuit, toate îi merseseră anapoda ; tot ce făcea şi spunea — fie cînd se afla la bord, fie în cabană — era greşit. Era într-una sîcîit de zeflemele şi de rîsete batjocoritoare. Umbla de colo-colo, ca omul care nu-şi poate găsi locul, se străduia într-una ca faţa sa palidă să pară autoritară, ceea ce nu făcea decît să stîrnească noi zîmbete. Să nu mai fi fost oare nimic de capul lui, cînd era lucru ştiut că acasă era un dulgher dintre cei mai iscusiţi ? Doar un sin-

gur reazem de neclintit îi mai rămăsese — și anume, gîndul la Gurina și la micul său ogor pe care era hotărît să-l lucreze în așa fel încît să poată crește trei vaci — dacă s-o întoarce din Lofote cu ceva bani. Bani ! Da, da ! De unde bani, dacă-i cheltuia fără rost pe-aici ? ! Dumnezeu să-l înțeleagă... iată că acuma îl ajunsese pedeapsa.

Și cu toate acestea, situația lui Elezeus Hylla era mult mai rea decît cea a lui Arnt Åsan, căci avea năvoade proprii și lua parte întreagă la cîștig. Avusese prilejul să vadă un belșug de pește atît de mare, încît uneori nici nu-i venise să-și creadă ochilor ; și cu toate acestea, acum... parcă i-ar fi smuls cineva căciula din cap. Asta-i bogăție ? Începuse să-i arunce priviri înfuriate lui Kristaver. Poate că tot mai bine ar fi fost să rămînă pescar simplu, cu o jumătate de parte, lăsîndu-i pe ceilalți să înfrunte toate riscurile. Dar deșteptul acela se pusese chezaș pentru dînsul ; cu ce scop făcuse oare aceasta, voise oare, numai din pură răutate, să-l încurce în datorii și în răspunderi ? Se înfuria din ce în ce mai mult tot chibzuind la problema aceasta ; umbla încoace și încolo prin odaie făcînd zgomot și bombănind, fără însă a pomeni vreun nume... ceilalți n-aveau decît să interpreteze cum or pofti purtarea sa. He, he ! Se așeză, întinzîndu-și picioarele ; pometii obrajilor erau ieșiți în afară și i se vedeau, sclipind, dinții albi. Ochii săi căprui fulgerau de mînie. He ! O să vedeți voi ce an rău va fi ! O să sărăcim cu toții, iar primul care va cădea voi fi eu. Nimeni nu-și dă seama cît de sărac sînt și cît de greu o duc. Nimeni nu-și dă seama ce sărăcie este în gospodăria noastră. Și cu toate astea, s-au găsit oameni care să mă atragă în datorii și răspunderi noi. Uf ! Este unul care ar trebui să se... nu, nu vreau să mai zic nimic. Nu vreau să spun mai mult ! În timpul ăsta, arunca priviri supărate înspre timonier, care făcuse ochii mici și făcea haz în sinea lui.

Henrik Rabben cioplea la o coadă de topor, privind către Kristaver.

— Ciudat cît de greu le vine unora să-și ia o răspundere, zise el.

— He ! izbucni Elezeus — dar se opri brusc ; îl privea cu niște ochi de parcă ar fi vrut să-l mănînce de viu și mai multe nu.

— Ai spus ceva ? Vezi-ți mai bine de barba ta, deșteptule ! He ! Ia te uită cum se vîră în vorbă !

Tocmai în clipa aceea intră un pescar din Namdøl, care își pierduse toate năvoadele. Omul îi întrebă pe Kristaver, pe Per Suzansa și pe Henrik Rabben dacă nu vor cumva să gireze pentru dînsul la negustorul din localitate, ca să poată face rost de unelte noi pe datorie. Elezeus îl privea cu gura căscată. Cei trei schimbară o privire între ei. Nu erau timpuri potrivite ca să-ți asumi o nouă răspundere. Omul din Namdøl era însă o bună cunoștință a lor.

— Oricum ar fi, e rău, zise Per în cele din urmă.

— Oricum, tot n-o să ieșim mai bine cu pescuitul, chiar dacă îl refuzăm, își dădu părerea Henrik, văzîndu-și mai departe de coada lui de topor.

Văzînd așa, acceptă și Kristaver să-l ajute. Dar se putea întîmpla ca pescarul din Namdøl să-și piardă din nou năvoadele și atunci... atunci cei trei giranți n-ar mai fi putut în ruptul capului să plece pînă ce nu ar fi căpătat un ajutor bănesc din partea negustorului de aici.

Prin toate cabanele, oamenii erau posomorîți. Situația cea mai rea o aveau cei necăsătoriți care se repeziseră să cumpere broșe scumpe, fulare și inele pe care aveau de gînd să le împartă în stînga și în dreapta la întorsul acasă. Căile Domnului sînt greu de pătruns, el nu se lasă batjocorit!

În prăvălia din port erau o mulțime de oameni îmbrăcați cu bluze groase de pescar. Nu cumpărau nimic și nu scoteau nici o vorbă; veniseră aci doar din vechiul obicei, rămas de pe timpul cînd negustorul era stăpînul lor absolut. Pe vremea aceea, negustorul avea un fel de obligație să-i ajute cînd erau la ananghie. Acum intra uneori în prăvălie și se făcea că nu-i vede, căci pescarii ajunseseră oamenii liberi și puteau să vîndă peștele cui pofteau. Ce mai voiau de la dînsul acum?

Unii mîzgăleau scrisori către cei de acasă, dar nimeni nu voia să mărturisească adevărul — și anume că stăteau prost cu pescuitul. Cît despre a trimite bani acasă... nici vorbă nu putea fi. Cei de-acasă trebuiau să se descurce cum vor putea, deocamdată. Pescarii se mulțumeau să le trimită salutări.

Un vapor din Tromsø, încărcat cu fletani, intră în port; nada proaspătă — o bunătate pentru cod. Ce rost are nada, cînd în mare nu se află nici urmă de pește? Vaporul se îndreaptă din nou în larg, spre apus. Drum bun!... dar nu vei găsi nici un port în care să găsești cumpărători.

Dinspre apus, vin într-una vase, căci toată iarna pescuitul a fost slab prin părțile acelea. Au vîslit de zor ca să apuce și ei din timp un loc bun și de îndată ce sosesc la destinație află că au vîslit de pomană. Pune-ți din nou gluga pe cap, odihnește-te un pic și fă apoi calea întoarsă căci, oricum, aici nu-i nimic de făcut!

Cu toate acestea, pentru Jakob vremea părea să fie foarte prielnică. Umbla șchiopătînd și cumpăra într-una la năvoade și la vase de pescuit. Dar de unde bani? Urma să plătească mai tîrziu. N-aveau decît să-i oprească vasele și uneltele drept amanet. Începuse să cumpere și pescari, tocmindu-i să lucreze pentru dînsul pe tot restul iernei.

Erau mulți șefi de echipaj care, crezînd orbește în norocul lui Jakob, se învoiseră, vînzîndu-se lui... căci mai rău ca acuma tot nu putea să le meargă.

Doi oameni se plimbau împreună de-a lungul coastei. Unul era scurt și gros, cu barbă mare, roșcovană și ochi albaștri sclipitori — era Kristaver. Celălalt avea o față roșie, spînatică, cu un nas mititel și zîmbetul unei femei frumoase. Era prietenul său apropiat, Edvin Hansen din Varanger. Mergeau împreună, rîzînd și îndrugînd la verzi și uscate. Se duceau la cafenea să bea ceva. Se gîndeau poate și să glumească un pic cu ospătăreasa, fără să-i vadă careva. Edvin Hansen își lăsase nevasta și o droaie de copii într-o căsuță aflată hăt, departe, către miazănoapte; mai avea în grijă și două cumnate cu copii, rămase văduve de pe urma fraților săi. Se bizuiau deci pe dînsul și pe vasul său de pescuit. Ce, parcă se îndreaptă lucrurile dacă te apuci să jelești și să te vaiți? Desigur că nu! Cei doi se plimbau, făcînd glume; se simțeau tineri, ca de douăzeci de ani. Se schimbase din păcate ospătăreasa, iar cea nouă se nimerise a fi bătrînă și urîtă. Schimbară între ei o privire care voia să spună: „Prea e acră!" Apoi li se aduseră cafelele și, potrivit obiceiului lor, începură să vorbească despre ultimile noutăți de acasă.

— Bănuiesc că la tine situația este neschimbată... adică parte din copii trebuie să doarmă sub masa din bucătărie, dar că încolo toate îți merg strună, așa-i?

— Mda... iar la tine nu mă îndoiesc că a fătat purceaua!

Sosește și duminica — și cîțiva pescari își aduseră aminte că se află pe-aici și o biserică în care se va sluji.

Ciudat lucru, ce plină de lume e biserica astăzi!

Iată-i pe pescari cum sosesc în grupuri, pe pîrtiile croite prin zăpadă. Astăzi nu mai poartă glugi și bluze de pînză tare, ci un fel de haine lungi de dimie și pălării mari, cu marginile late. Dangăt de clopote se revarsă peste stînci și peste întinsul mării. Oamenii păşesc pragul bisericii cu cizme ceruite și pline de zăpadă. Obişnuiți de acasă să ocupe locurile cele mai modeste, se grămădesc și acum pe banca din fund. Neîncăpînd însă cu toții, unul dintre ei cutează să se aşeze pe banca dinainte și tot aşa, unul cîte unul, se întind de la o bancă la alta. Venindu-i rîndul, pe Per Suzansa îl apucă ameţelile la gîndul că va fi nevoit să se aşeze tocmai în faţă, în banca a doua, lîngă dirigintele poştei și şeful oficiului telegrafic. Spre norocul lui, Kristaver și fiul său se aşezaseră chiar în banca din spate, ceea ce îl făcea să simtă un sprijin pe aproape. Tot acolo se aşezase și Jakob. Era singurul care nu purta straie potrivite pentru biserică, ci bluza sa obişnuită de pînză aspră și o vestă islandeză. În schimb, își răsese mustaţa — și buza de sus era vînătă de tot.

Acum nu mai era nici un fel de zîzanie între pescarii de prin părţile de miazănoapte și cei din miazăzi, între năvodari și undițari. Şedeau cu toții cot la cot.

Biserica răsuna de psalmi. O mînă aspră se apropie și apucă de un colţ al psaltirii lui Kristaver. Mîna aceasta era a lui Jakob, care voia să urmărească și el slovele de pe carte. Degetul cel mare se vede că muncise mult, căci părea strivit, iar unghia era lipsă. Jakob avea însă glas frumos ; prinse cu încetul tonul și, ridicîndu-și ochii căprui de pe psaltire, începu a cînta.

Biserica răsuna din plin. Printre credincioși se aflau mulți tineri care la ei acasă cîntau în coruri. Glasurile de tenor se înălțau spre bolta arcuită și înaltă, bașii urmau întunecați, iar glasurile intermediare completau corul ; se auzeau și voci tremurînde, care parcă şchiopătau. Cîntecul acesta aducea a mare, a muget de valuri, a vînt și vreme rea. Toată lumea cînta.

Un pastor tînăr stătea îngenuncheat în faţa altarului. Cunoştea el felul acesta de a cînta al oamenilor ! Se simţea de prisos, căci ceea ce ar fi vrut el să dăruiască acestor oameni ai mării, găsiseră ei singuri în psalmi. Prin cîntul lor, se ridicau la credinţă, își deschideau inimile. Psalmul era ruga lor. Nu prea cunoşteau înţelesul psalmilor pe care-i cîntau ; ceea ce glasurile lor ridica în slăvi erau însăși gîndurile lor cele mai

tăinuite pe care şi le îndreptau către Atotputernicul. Îndărătul acestui clocot, aidoma cu cel al mării, simţeai sufletele lor, mîinile lor împreunate. Cei ce în zilele de rînd înjurau, se băteau şi nu se gîndeau decît la pescuit şi la bani se aruncau în această clipă la picioarele celui veşnic, prefăcîndu-se ei înşişi într-un psalm care clocotea, înălţîndu-se tot mai sus, din ce în ce mai sus. Pastor ? Predică ?... De prisos !

Un glas de tenor se auzea dominîndu-le pe celelalte. Era Kaneles Gomon. Cînta cu viers atît de înalt şi de frumos, că mulţi îşi întorceau capetele să vadă cine o fi. Ci dacă glasul lui precumpănea în felul acesta, pesemne că era din pricină că se gîndea la soru-sa şi la bătrînul său părinte aproape orb. Doar o singură scrisoare trimisese acasă, iar banii îi irosise pe nimicuri. E mai bine să cînţi, Kaneles... cîntă, cîntă, căci îţi mai lipseşte mult ca să ajungi aşa cum ar trebui să fii !

În cele din urmă, pastorul a trebuit să se urce în amvon ; iată-l acum, stînd acolo şi aşteptînd ca ecoul celui din urmă verset al psalmului să se stingă. Omul acesta bălai, cu ochelari, să tot aibă vreo patruzeci de ani. El ştie prea bine că de îndată ce va începe să predice, oamenii îşi vor astupa urechile şi vor cădea în toropeală. Îi vor auzi vorbele ca un zgomot surd. Nu se vor deştepta decît atunci cînd vor putea cînta din nou, căci doar în psalmi pot afla ceea ce au ei nevoie şi numai astfel pot să dea ceea ce sînt în stare să dea. Şi dacă-i aşa, apoi la ce-o mai fi stînd el în faţa lor ?

XXI

Păsările de mare se îndreptau în stoluri către răsărit. Kristaver se afla din nou în larg, în dreptul bancurilor, şi privea la păsările ce călătoreau spre răsărit.

Simţea în sinea lui aceeaşi chemare. Stînd aşa, cu ochii închişi, parcă-l încerca un îndemn nedesluşit să pornească şi el spre răsărit. Nu spusese nimănui nimic, dar ştia că trebuie să facă ceva.

Ningea domol, fără pic de vînt. Pe acoperişurile caselor se înălţaseră munţi de nea albă. Vasele din port ajunseseră de nerecunoscut. Ningea necontenit, ziua şi noaptea.

Într-o seară, Kristaver ieşi afară, luîndu-l cu sine pe Per Suzansa. Îi şopti cîteva vorbe, apoi îşi adună oamenii jos,

lîngă vas. După aceea începură să care pe punte unele mărunţişuri aflate în cabană. Echipajul lui „Kobben" urma să se culce mai devreme în seara aceea.

Ningea fără contenire. Marea se înălţa şi se cobora cu talazuri grele ; cu toate acestea, era atîta linişte de părea că stau munţii să asculte. După ce luminile caselor se stinseseră, cînd portul dormea, începu să ningă încă şi mai des, lin şi tăcut. Zăpada astupase toate drumurile, îngrămădind nămeţii pe acoperişuri şi pe lîngă case ; treptele de la intrări păreau nişte perne informe. Corăbiile şi vapoarele stăteau atît de nemişcate, încît zăpada le sporea vîrfurile catargelor, etravele, catargele de la pupă şi furcheţii. Flaşa farului din port cădea peste trupurile vaselor, peste toate grementurile lor brodate în alb. Ce subţiri şi întinerite păreau acum goeletele şi voluminoasele vase de cabotaj din Nordland, cu beteala lor albă, care se întindea peste grementul lor ; păreau zvelte şi gingaşe ca nişte mirese. Pretutindeni, în lumina felinarelor de la bord, se dezvăluia o gingăşie feciorelnică. Aceste vase, deprinse să înfrunte mările, care duhneau a grăsime de balenă, a peşte şi a catran, stăteau liniştite, părînd a se afunda din ce în ce mai mult într-o lume de basm. Vîrfurile catargelor aduceau cu vîrfurile unor turle de biserică — parcă n-ar fi aşteptat decît un clopot de argint care să sune pentru tîrnosirea întregii flote.

Din cînd în cînd, se auzea un zgomot surd, un plescăit venind din interiorul portului ; era zăpada de pe acoperişuri, care luneca şi cădea în apă. Neaua albă şi marea cea vînătă şi sărată se întîlneau acolo jos : zăpada rămînea o clipă locului, plutind la fel de imaculată, apoi se făcea tot mai vînătă pe măsură ce se afunda, înghiţită de apa mării.

Curînd după miezul nopţii se auzi un zgomot slab, ca o părere, între stînci. Erau nişte oameni care veneau pe întuneric, păşind unul în urma altuia — Kristaver şi ai săi. Călcau fără zgomot, purtînd cîte o cizmă în fiecare mînă şi cîte un sac cu rufărie de pat subsuori. Prin nămeţii de zăpadă înotau doar în ciorapi, ca nici un suflet de om să nu-i poată auzi. Nimeni nu rostea o vorbă. Lăzile cu merinde fuseseră mai dinainte aduse pe bord. Acum se zoreau să ajungă şi ei acolo. Coborîră în barcă şi se îndreptară spre vas vîslind cu mîinile, căci vîsla se întîmpla să mai scîrţîie. Acolo, în faţa lor, se afla „Kobben", înflorit tot în alb ca o grădină a raiului. Oamenii se strecurară cu mare băgare de seamă la bord şi nu avură timp nici să-şi

încalțe cizmele. Lucrul de căpetenie era să poată pleca... nevăzuți, neauziți de nimeni. Căci una e s-o ștergi dintr-un loc de unul singur și alta e să pornești cu cîteva sute de vase pe urmele tale. Per Suzansa era singurul care știa ceva în privința aceasta.

Cînd ridicară ancora, vasul începu să-și scuture podoabele. Neaua albă se cernea într-una peste cele șase glugi ale oamenilor din echipaj. Vasul era plin de zăpadă, pe care mai tîrziu aveau s-o arunce peste bord. Înfipseră binișor lopețile în apă, după ce mai întîi își așternuseră mănușile de lînă la furcheți, ca să poată vîsli fără zgomot. Vasul începu să lunece. Trecea pe lîngă vapoare cu lumini galbene la catarge, mulțumită cărora văzură că o parte din dantela de zăpadă mai împodobea încă grementul lui „Kobben". Pe măsură ce se depărtau, începeau să vîslească mai cu putere. Apoi s-au oprit ca să-și încalțe cizmele. Ciorapii le erau uzi, dar ce să-i faci, asta-i soarta pescarului ! După aceea curățară zăpada de pe punte cu ajutorul lopeților și în sfîrșit avură răgazul să arunce o privire primprejur. Pluteau spre răsărit. Vînt nu aveau, iar marea și curentul le erau potrivnice. Dar trebuiau să se îndrepte către răsărit... deci, trebuiau să vîslească.

Și vîsliră.

Trei perechi de vîsle loveau apa neîncetat ; șase oameni — cîte doi, cot la cot — se aplecau înainte și apoi pe spate, iar înainte și iar se lăsau pe spate. Glugile oamenilor descriau o mișcare arcuită, două cîte două. Li se făcuse atît de cald, încît au trebuit să-și scoată glugile. Vasul e greu... trageți băieți, vîslele-s lungi și grele, curentul e potrivnic... trageți băieți ! Nu se poate să dai înapoi, cînd ai de mers înainte. Pînă și căpitanul trebuia să vîslească. Din cînd în cînd, își întoarce capul și privește înainte, ca să afle direcția după lumina farurilor... Spre răsărit ! Ceasurile trec, e încă noapte și întuneric. A trecut vremea cînd Lars își jupuia palmele pînă la sînge. Acuma sînt bătătorite, sînt ca de piatră. Dar pe măsură ce trece vremea, simte că încep să-i vîjîie urechile și să-l înțepe la tîmple. În cizme, picioarele îi sînt ude leoarcă ; nici asta nu-i tocmai bine. Cînd or putea oare să mai răsufle un pic ? Nimeni nu știe. Căpitanul vrea să înaintăm înspre răsărit. S-ar putea ca mîine, tot pe la ceasul ăsta, oamenii să fie încă la vîsle. Așa-i voia căpitanului. El hotărăște.

Nimeni nu scotea o vorbă. Nimeni nu se gîndea la ceva. Nu erau decît braţe care trudeau, picioare care se încordau, spinări care se încovoiau şi iar se îndreptau. Cu toţii alcătuiau o singură realitate : oameni care trag la vîsle.

Vîsleau.

Vasul, silit să înfrunte curentul, trece pe lîngă promontorii, golfuri, colţuri de stîncă în jurul cărora talazurile se sparg cu spumă albă. Ninsoarea a stat, dar cerul rămîne întunecat de nori grei, străbătut în răstimpuri de licăriri verzui şi galbene. Licările acestea se oglindesc pe întinsul apelor. Apoi, dintr-o dată, se iscă o mişcare ; o boare de vînt trece prin tăriile văzduhului, norii încep să se clintească, prefăcîndu-se în oameni şi în dobitoace. Parcă ar închipui nişte oameni pe o corabie. Femei pornesc la drum cu capetele îmbrobodite, copii călăresc pe spinarea unor peşti, toate acestea zugrăvite în văpăi galbene-verzui. Toate vedeniile acestea se repetă, oglindite pe întinsul apelor. Acolo, sus, se făureşte la repezeală o lume vrăjmaşă, o lume plină de duhuri rele, iar aici, jos, nu se află decît un singur vas, pe care pluteşte o mînă de pescari, asupra cărora toate mutrele acestea galbene şi cenuşii îşi aţintesc privirile. Aceleaşi chipuri apar în năboiul apelor şi împresoară vasul ; atît pe cer cît şi pe mare e un sobor de dihănii întunecate. Încotro s-or fi îndreptînd oamenii aceştia ? Nici măcar Kristaver nu ştie. Nu face decît să asculte de un glas tainic... care-i şopteşte într-una : către soare-răsare ! Parcă un arc de compas i-ar arăta într-una : către soare-răsare ! A mai urmat el semnul acesta şi altă dată, şi nu s-a căit. În afară de aceasta, nu vede decît dihania de pe cer şi pe cea de pe mare şi simte ca şi cînd l-ar pune cineva pe fugă. De cine să fugă ? În dîra ce rămîne pe întinsul apelor în urma pupei parcă ar licări o teamă cu mii de feţe : teama de sărăcie. Nu pentru întîia oară conduce el un vas de pescuit cu atîta rîvnă, făcîndu-i pe oameni să vîslească din răsputeri spre a scăpa de ea. În faţă le stă o nădejde... o izbăvire, de undeva. Totul este să nu se lase şi să vîslească într-una de zor.

Şi oamenii vîslesc din răsputeri.

Luminile farurilor ce străjuiesc peretele de munte, alb de nea, al insulelor Lofote încep să păleasca, marea devine lăptoasă ; basmul de pe cer se stinge şi el, afundîndu-se în apele mării. Într-un gol apare Kabelvåg, cu sumedenia lui de lumini. Se vede muntele Store-Molla, înălţîndu-se din mare ca o ca-

tedrală, către înaltul cerului. Se luminează, se crapă de ziuă. În față și către răsărit se zăresc munți, brăzdați de fiorduri adînci și de golfuri. Apoi nu mai rămîne decît Vestfjordul, galben-cenușiu sub cerul de aceeași culoare, iar hăt, departe, în zare, o dungă neîntreruptă : uscatul.

Și acum ? Încotro se vor îndrepta ?

Pe neașteptate, Kristaver se urcă sus pe banchetă și privește roată jurîmprejur. Apoi face semn cu mîna și toate vîslele se opresc tocmai în clipa în care urmau să fie din nou cufundate în apă. Nu se mai aude decît clipocitul apei izbindu-se de etravă.

La început, Kristaver zărește o flotilă de vase ce iese din porturile Kabelvåg și Svolvaer. Parcă o veste neașteptată ar fi trezit din somn vasele ; par ca niște pompieri care se îndreaptă grăbiți să stingă vreun foc ; apoi Kristaver vede apărînd și alte vase, care se îndreaptă în aceeași direcție, trecînd prin fața vaselor de pescuit... unde s-or fi ducînd oare ?

— Ce-o fi însemnînd asta ? întrebă Henrik Rabben, urcîndu-se și el pe banchetă.

Dar acum privirile lui Kristaver luaseră altă direcție. Departe, în zarea mării, se vedea ivindu-se, ca un nor tărcat, un stol de păsări. Pesemne că se afla prin dreptul bancurilor de pește ; se auzea dinspre partea aceea sforăit de balenă și se vedeau țîșnituri de apă. Știut este că pe locurile către care se îndreaptă balena se află heringi, iar unde sînt heringi este și cod. Deci, asta-i calea cea bună : spre răsărit. De bună seamă că acolo se aflau bancurile de pește, de vreme ce pescarii porniseră în larg.

Cînd sînt urmărite de balene, bancurile de pești nu pot face calea întoarsă și sînt nevoite să intre în fiorduri.

Toți oamenii de pe „Kobben" se urcaseră acum pe banchetă și priveau.

— Ce să fie ? Ia te uită ? Ce-o mai fi și asta ?

Kristaver nu rostea o vorbă.

— La rame ! le ordonă el în cele din urmă, repezindu-se și el la vîsle.

Și vîsliră din nou. Vasul înainta. Vîslele se mișcau ca într-o joacă. Se opintiseră din greu o noapte întreagă, și ar fi avut acum nevoie de odihnă și de ceva de-ale gurii, dar ceea ce vedeau aici era mai presus de toate așteptările lor ; trebuiau să se înfrupte și ei. Trebuiau deci să vîslească.

Mai tîrziu, în timpul zilei, în mare, îndărătul lor, se iviră o mulțime de catarge ; o sumedenie de vase veneau valvîrtej. Fusese oare descoperită fuga lor ? Să-i fi simțit oare cineva cînd plecaseră pe furiș, sau îl văzuseră doar pe Per Suzansa cînd pornise pe urmele celorlalți ? Încotro ? Poate că îi urmărise la început doar un singur vas... iar altele observaseră aceasta... Ce să fie la mijloc ? Și atunci pornesc tot mai mulți în larg ; se nasc zvonuri în privința năstrapurilor de pește și se dă alarma. Apoi o întreagă flotă ridică ancora și iată-i sosind cu toții.

Se zărește fum în văzduh... sosiseră și vapoare. Sînt prevăzute cu unelte moderne, scot cu traulerele bogății neînchipuite din adîncurile mării. Încă nu se apucă serios de lucru ; deocamdată vin doar să vadă. Pesemne că au primit o telegramă. Au și ocheane. Ferice de cel ce o va ajunge cel dintîi. Cel dintîi ? Vapoarele acestea întrec vasele pescărești ce se află în urmă ; se apropie. Nu trece mult și îl depășesc și pe „Kobben". Vapoarele de felul acesta îl închipuie pe moșier, călare pe calul său. Pescarul de pe vasul de pescuit îl înfățișează pe robul care trebuie să se înhame la propria sa căruță ; trebuie să vîslească, să vîslească și iar să vîslească mereu ; să trudească pînă i-o da sîngele pe gură — și cu toate astea, tot prea tîrziu sosește. Boierul stă într-o cabină garnisită cu sofale și se ghiftuie cu mîncăruri alese, și cu toate astea sosește cel dintîi.

Vapoarele i-au depășit de mult, lăsînd în urma lor vălătuci de fum pe bolta cerului. Un simțămînt de neputință îi cuprinde pe cei ce vîslesc. Dar nu se lasă. S-a făcut amiază și ei tot mai vîslesc. Acum mișună o puzderie de vase pescărești prin toate părțile. Au sosit de prin porturile apropiate ; au întîrziat, dar nu se lasă. Se iau la întrecere. Deși au vîslit cale depărtată, nici cei de pe „Kobben" nu vor să se lase mai prejos. Nimeni nu se vaită că-l dor mîinile, dar Arnt Åsan scuipă sînge. Începe să geamă, dar nimeni nu ia seama la el.

Sub muntele înalt, în locul unde se deschide gura fiordului, se lăsase întunericul. Era acolo o pădure de catarge ; se auzea zvon de glasuri. Ce să fie ? Un gînd trecu prin mintea lui Kristaver : dacă bancul de pești urmăriți de balene a căutat să se refugieze în fiordul acesta, atunci nu va mai putea să iasă, căci la numai cîteva mile depărtare fiordul se înfundă într-o văgăună de munte. Zvonul de glasuri se auzea din ce în ce mai tare. Kristaver își întoarse fața și privi înainte. Cum ? Ce

să însemneze asta ? Un şir de vapoare se aşezaseră ca o salbă de-a curmezişul gurii fiordului. Închideau intrarea în fiord. Vaselor de pescuit le era acum cu neputinţă să pătrundă în fiord. Pe măsură ce „Kobben" se apropia, zvonul creştea pînă ajunse o furtună de strigăte şi vorbe de ocară din piepturile a sute şi sute de pescari. Sirenele vapoarelor urlau. Strigătele veneau chiar şi de la vasele mai depărtate, pe care oamenii încă mai vîsleau de zor ca să poată ajunge la timp.

— Ce s-a întîmplat ? strigă Kaneles către oamenii de pe vasul din faţă.

— Spun că este peşte sodom în fiord, dar vapoarele ne ţin afară. Boierii vor ca totul să fie numai pentru dînşii. Au aruncat traulele şi nu vor să ne lase şi pe noi, cei de rînd, să intrăm.

— Ei, drăcia dracului !

Kaneles se urcă de îndată pe banchetă. Îşi dădu capul pe spate şi apucă echea. Îşi aruncase gluga pe undeva în timpul nopţii, şi acuma stătea în capul gol, cu părul său bălai şi buclat în bătaia vîntului. Lars se uita la taică-său — din nou îi venea în minte chipul lui Olav Trygvason. Aceasta o să fie bătălia de lîngă Svolder !

— Trageţi la rame ! răsună porunca lui Kristaver.

Erau acum în mijlocul unui noian de vase, dar mai erau cîteva aruncături de praştie pînă la locul unde era zarva cea mare, adică pînă la vapoare. Gura fiordului nu măsura mai mult de o optime de milă. De amîndouă părţile se ridicau coastele priporoase ale munţilor. Stoluri de păsări roiau pe deasupra fiordului ; necontenit se înălţau şi se lăsau în jos, cu ţipete sălbatice ; ceea ce îi întărîta pe pescari. Acolo se afla belşugul, iar ei erau daţi deoparte. Boierii cei mari voiau să-şi împartă totul între ei.

Acum se puteau auzi balenele sforăind în fiord ; se întoarseră din cale şi voiau să răzbească în larg, dar nu puteau din pricina zidului alcătuit de vapoarele ce le aţineau calea. Le apucă groaza... făcură calea întoarsă şi înaintară iarăşi în susul fiordului, cu sforăituri puternice. Priveliştea aceasta îi mînia şi-i aţîţa încă şi mai mult pe pescari. Căci acolo pe unde înoată balena se află şi belşugul.

Un urlet se înălţă din mii de piepturi ; pe sutele de vase pescăreşti, pumnii strînşi ameninţau, chipuri schimonosite de ură blestemau şi drăcuiau.

— Dați-ne drumul să intrăm în fiord, căci ai dracului să fim de nu vă omorîm !

Dar pe vapoare nu se vedea nici țipenie de om. Namilele de fier stăteau acolo neclintite, ca un zid. Ba nu, acum se ivise cineva pe puntea de comandă a vaporului celui mai apropiat de „Kobben" : un domn cu blană și cu căciulă pe cap, cu fața roșcovană se plimba tacticos, fumînd dintr-o pipă lungă. Mecanicul, îmbrăcat cu un impermeabil, apăru și el lîngă domnul cu blană și strigă :

— O să trebuiască să cam așteptați pînă om goli traulerele. Cine sosește mai degrabă la moară macină întîiul. Mai bine-ar fi să vă întoarceți la bancurile voastre... căci ceea ce se află aici e al nostru.

Cuvintele acestea stîrniră un val de hohote de rîs disprețuitor.

— E al vostru ? Da' fiordul, tot al vostru e ? Da' peștele ? Tot al vostru ? Ha, ha, ha !

Atunci s-a auzit un glas binecunoscut, care venea de pe un vas aflat în coada convoiului :

— Pe ei, flăcăi ! La naiba ! Pe ei, băieți !

Era glasul lui Jakob, al cărui vas, ajungîndu-i din urmă pe ceilalți, naviga acuma alături de al lui Per Suzansa. Strigătul său de luptă fu repetat de un cor alcătuit din glasuri furioase :

— Pe ei, flăcăi ! Zvîrliți-i în mare ! Pe ei, băieți !

— Pe ei ! repetă Kristaver, sărind pe puntea vasului ce se afla în față, cu vîsla în mînă. Și pentru că acolo unde stă tatăl trebuie să stea și fiul, Lars se și repezise lîngă taică-său, cu o cange în mînă. Kaneles, Elezeus Hylla și Henrik Rabben îi urmau, înarmați cu vîsle, cu polonice și cu cîngi pe care le roteau prin aer. Arnt Åsan a fost însă de părere că trebuie să rămînă cineva să păzească vasul — și se așeză la iuțeală pe locul timonierului, apucînd de eche, ca și cînd i-ar fi încredințat cineva pe loc toată puterea și autoritatea pe „Kobben". Se auzea bocănitul înfundat al cizmelor trecînd de pe un vas pe altul... cu toate că armele pescarilor nu erau prea primejdioase, alcătuiau totuși o adevărată pădure de vîsle care înainta neîntrerupt, apropiindu-se de vapoare.

— Puneți mîna pe ei ! Prindeți-i ! În mare cu ei !

Atunci sirena unuia dintre vapoare se porni dintr-o dată să sune de parcă ar fi cerut ajutor. Pesemne că cea mai mare parte a oamenilor din echipajele vapoarelor se afla în partea

interioară a fiordului, la traule. Pescarii începuseră să se cațere pe bordul vaporului ; vai și amar de cei pe care ar fi izbutit să pună mîna ! Dar și cei de pe vapor — se gîndiseră la toate. Un mecanic de pe vaporul alăturat îndreptă un furtun cu apă clocotită spre fețele celor ce atacau. Apa îi opărea. Îi orbea. Urlete și vaiete și blesteme cumplite umpleau văzduhul. Oamenii dădură înapoi și săriră pe vasele lor. Puntea vaporului fu măturată de atacanți. Ofensiva fusese respinsă. Pescuitul cu traulele, extragerea întregii bogății de pește aflătoare în fiord putea să continue.

Soseau într-una tot alte vase pescărești, înțesate de oameni care trăseseră la rame ca niște apucați, ca să poată ajunge la timp. Furia era molipsitoare ; lupta, urletele, vaietele celor opăriți îi aținară la culme. Noii sosiți începuseră să treacă de la un vas la altul.

— Pe ei, fraților ! Zvîrliți-i în mare !

De rîndul acesta toate vapoarele au fost atacate odată ; cei ce sosiseră pe urmă înaintau ca un val, depășindu-i pe cei din față. Pe ici, pe colo se vedea sclipind cîte o muche de topor. Dar boierii erau pregătiți de apărare ; aveau furtunurile gata pregătite și rezerve mari de apă clocotită, pe care o împroșcau drept în fețele oamenilor. Pescarii fură încă o dată luați la goană ! Cîțiva căzuseră în apă și au trebuit să fie scoși... se auziră din nou urlete, vaiete și strigăte de ajutor.

Dar Kaneles Gomon nu degeaba făcuse armata, de unde se liberase cu gradul de caporal ; acum preluă personal comanda.

— Atențiune !... Baioneta la armă ! scoase un cuțit din teaca sa și îl legase strîns de capătul unei vîsle. O mulțime de pescari îi urmară pilda. Kaneles porunci : Atacați cu baionetele ! Ucideți-i pe porcii ăștia ! Înainteee... marș !

Cei mai dezlănțuiți erau cei care fuseseră opăriți ; cei ce mai puteau încă vedea dădură buzna cu cuțitele scoase ; erau fioroși, înnebuniți de durere și de furie. Au fost însă din nou primiți cu furtunul. Răsunau munții de urletele lor. Stolurile de pescăruși se apropiaseră și pluteau acum deasupra vaselor, scoțînd țipete, ca și cînd ar fi fost în așteptarea unei prăzi asupra căreia să se repeadă.

Sus, pe comandă, domnul cu blană se plimba la fel ca înainte ; era atît de sigur de izbîndă, încît continua să-și fumeze pipa și părea cu totul liniștit. Timonierul, care se afla lîngă dînsul, dădea acum ordine mecanicului cu furtunul.

— Uite acolo ! zicea el, arătînd cu degetul. Trage-le o stropeală. Așa, bine ! Las' că-i învățăm noi minte !

Mecanicul, un tip slăbănog, își suflecase mînecile de i se vedeau brațele tatuate. Se pregătea tocmai să îndrepte jetul de apă spre Jakob, cînd, pe neașteptate, cineva se apropie din spate. Era Kaneles. Înotase sub vapor și se cățărase pe partea cealaltă a punții.

— Bagă de seamă ! strigă timonierul. Dar pînă să-și poată întoarce privirile, mecanicul căzuse grămadă pe punte, izbit de o tabacheră de aramă ținută strîns în pumn ; Kaneles îi trase un picior în spate, trimițîndu-l în fundul calei ; apucînd apoi furtunul, îl îndreptă spre cei doi de pe comandă. Omul cu blană și-a acoperit fața cu mîinile, dîndu-se îndărăt cu un țipăt jalnic. Timonierul drăcuia și urla. Se ghemuise ; dar apoi, împleticindu-se, căzu grămadă și rămase întins. Atunci pescarii dădură năvală pe punte. Dar Kaneles îndreptă furtunul spre timonierul de pe vaporul de alături. Conducea oastea ce urma să cucerească o cetate, era general. Timonierul primi o țîșnitură de apă fiartă drept în ochi. Scoase un urlet, iar furtunul ce-l ținea în mînă căzu pe punte.

În clipa următoare, pescarii dădură năvală pe puntea vaporului — și cît ai clipi din ochi toate vapoarele ajunseră în mîinile lor.

Alte două vase sosiră acum în ajutor, venind de la traulerele din interior, dar era prea tîrziu. Domnul cel cu blană se ridicase în picioare ; cu toate că își acoperea fața cu mîna, făcea semn cu cealaltă că vrea să vorbească :

— Ascultați, oameni buni... vi se va îngădui să intrați în fiord, dar trebuie să făgăduiți că nu vă veți încurca în traulerele noastre.

Parcă s-ar fi adresat unui uragan. Cîțiva flăcăi mînioși au pus mîna pe el și l-au zvîrlit peste bord ; timonierul, care blestema și drăcuia într-una, a avut parte de aceeași soartă, cu toate că s-a zbătut cît a putut. Norocul lor a fost că traulerele se aflau pe aproape, încît i-au putut culege din apă. Pe toate vapoarele lucrurile s-au urmat în același fel ; pescarii opăriți, aproape orbiți, erau de neînduplecat ; îi aruncau pe timonieri, pe armatori, pe mecanici peste bord și după aceea... după aceea dădeau năvală jos, în cabină, spărgînd oglinzi, lămpi, sticle, tot ce le cădea în mînă. Răzbunare, răzbunare ! Dar gîndul de răzbunare n-a durat decît o clipă, căci și-au adus aminte de

ceea ce-i adusese acolo : peștele, peștele dinăuntrul fiordului, belșugul de pește !

Lanțul vapoarelor s-a rupt la iuțeală, iar flota de pescari a dat năvală, răspîndindu-se prin fiord și înaintînd tot mai sus. Acolo dădură peste traulerele înconjurate de vapoare sub presiune. Trebuiau neapărat să pună mîna pe traulerele acestea. Iată sistemul de îmbogățire al boierilor : goleau marea din două aruncături de traulere, încît pentru pescarii de rînd nu mai rămînea nimic... „Pe ele, luați-le !" În traulere era o cantitate atît de mare de pește încît apa fiordului părea ca biciuită de o ploaie cu bășici. Pe tot cuprinsul fiordului, aceeași priveliște ; pretutindeni se vedeau aripioare de pește ; fierbea fiordul, înotau în pește, își croiau drum printr-o adevărată lume de basm. Toți ochii erau injectați, ieșiți din orbite. Oamenii ridicară vîslele, gata să lovească. Vapoarele au fost cucerite, oamenii din echipaje bătuți măr, apoi pescarii tăbărîră pe traulere, tăindu-le sau rupîndu-le în bucăți. Peștii n-aveau decît să scape. Uite colea un trauler. Vasele de pescuit se reped într-acolo. Bătălia continuă.

Dar iată că o balenă se întoarce înapoi. Înaintează spre gura fiordului, sforăind și împroșcînd apă în văzduh ; gemea de groază și cu atîta putere, încît se cutremurau pereții de stîncă ai munților ; nu găsise ieșire în partea cealaltă a fiordului și se simțea prinsă. Panică, panică ! Cu toate că fugărește din urmă bancurile de heringi, nu le mai acordă nici o atenție, și se zorește, îngrozită, să scape din prinsoare, să iasă în larg !

Face valuri ca un vapor uriaș. Iată încă una. Asupra vaselor pescărești se lasă dintr-o dată o tăcere adîncă ; oamenii încep să se tragă înspre țărm ca să nu se afle în calea balenelor. Iată o a treia balenă. Este urmărită de dușmanul ei de moarte — un soi de delfin arctic. Vînătorii aceștia zglobii fac salturi înalte ; trupurile lor mlădioase și albăstrii cad înapoi în apă cu un plescăit, împroșcînd stropi numeroși ; se reped și mușcă din muntele acela de carne, care sforăie ; apoi fac din nou tumbe în apă. Bună vînătoare ! Nu-i nici o mirare că balena și-a pierdut cu totul cumpătul. Bezmetică, își croiește drum printre vasele de pescuit care n-au avut încă timpul să se dea la o parte și care se leagănă bătute de valuri ; de pe punți se aud strigăte de groază. Un delfin sare din apă și e cît pe-aci să cadă peste barca unui pescar cu undița, în timp ce colosul

întunecat sforăie, trecînd atît de aproape încît omul din barcă ar putea să-i sară în spinare. Balena a depăşit vasele de pescuit şi în faţa ei se înalţă vapoarele... oare nu va putea să iasă nici pe aici ? Balena dă să se întoarcă, dar delfinii se reped din urmă. Parcă însăşi moartea i-ar fi îngheţat inima ; face un salt fără rost şi se avîntă în sus. Trupul ei uriaş părăseşte apa şi pluteşte o clipă în aer, dar, greu cum este, se vede nevoit să se întoarcă ; iar înapoi, în apă, o aşteaptă urmăritorii ei cu dinţii ascuţiţi ca pumnalele. Cîteva clipe, balena se învîrteşte prin apă, năucită. Fiordul e numai spumă şi împroşcături de apă. Delfinii sfîşie din trupul ei bucată cu bucată. Sîngele ţîşneşte, iar valurile cenuşii se înroşesc. Atunci balena se îndreaptă pe neaşteptate către adîncuri. I se vede coada într-o ultimă zvîcnire ieşind din apa ce fierbe cu spume. Un vapor se cutremură puternic. Balena a trecut sub chila vaporului, atingîndu-se de ea şi ieşind apoi în larg.

XXII

De bună seamă că nu s-a mai auzit niciciînd de un belşug de peşte ca acela de acum, din interiorul fiordului.

Vasele de pescuit se repezeau în toate direcţiile în care se zăreau heringi sau cod mişunînd prin apă. Pescarii aruncau năvoadele ori undiţele unde le venea la socoteală. Era atîta înghesuială, încît trebuiră să se îndrepte din ce în ce mai sus de-a lungul fiordului. Era peşte sodom şi oamenii parcă înnebuniseră ! Vuia fiordul de ţipetele pasărilor văzduhului şi de strigătele oamenilor aflaţi pe întinsul apei. Cum aruncai năvodul puteai să şi-l tragi plin de peşte. Vasele fură încărcate pînă peste copastie, dar unde să-l depoziteze ? Sosiseră cîţiva cumpărători, care au fost de îndată înconjuraţi de mulţimea pescarilor ; se băteau care să răzbească mai întîi, căci interesul era să-şi golească vasele cît mai repede, ca să arunce iar năvoadele. Unele vapoare renunţaseră la pescuitul cu traulerele şi începuseră a cumpăra peşte, căci acum, cînd nimeni nu avea vreme de tocmeală, puteau să cumpere la preţ scăzut şi pescarii luau cît li se dădea, numai să-şi poată goli vasele la iuţeală.

Se pescuise de-a valma, fără control, în afara legii şi a normelor de drept. Important era să răzbeşti ţinîndu-l pe vecin la

depărtare, să tai sau să rupi năvoadele celorlalți, dacă-ți stau în cale, și să-ți umpli cît mai repede vasul cu belșugul de pește. Începuse să se întunece, dar nu se gîndea nimeni să tragă la țărm. Se întunecă de-a binelea, dar peștii se lasă la fel de bine prinși și pe întuneric ; aruncau năvoadele și le trăgeau pe dată înapoi, umplîndu-și vasul pînă la marginea copastii. Noroc de cei ce se întîmplau să fie prin apropierea vreun vas cumpărător. Aceștia își goleau vasul la repezeală, pe cînd ceilalți se îndreptau ca săgeata către țărm, descărcînd deocamdată peștele pe uscat. Își făceau socoteala că pînă la urmă o veni vreun cumpărător. Pe la miezul nopții, animația ajunse la culme. Atîta vreme fiordul vegetase pustiu, cu munții săi îmbrăcați în straie de zăpadă, cu malurile înghețate și lipsite de viață ! Acum însă clocotea de viață. Soseau într-una alți pescari, care vîsliseră din răsputeri ca să răzbată pînă aci. Întindeau năvoade, aruncau undițe, iar dacă se întîmpla ca alții să-și le fi aruncat în același loc, cu atît mai rău pentru aceia ; n-aveau decît să-i ocărască și să-i blesteme ! Aruncau cu undița peste năvoade, doar trebuie să trăiască și undițarii ! Chiar și acum, pe întuneric, se vedea cum fierbe fiordul de pești... ce bogăție, ce belșug !

E noapte fără lună. Un cer senin, spuzit de stele. Pe ici, pe colo, cîte un felinar. E un pescar cu undița, care pune nadă în cîrlig. Ferice de cei ce au acum momeală ; nu toți au și, în orice caz, n-au destulă. Nimeni nu voia să renunțe la locul pe care-l ocupase odată ; trimiteau cîte o barcă să caute nadă ; între timp, puteau să arunce undițele cu cîrligele goale și să pescuiască... în năvoadele pline de cod. Merge ușor acum, cînd nu se mai zărește decît la cîțiva pași și nu este cîtuși de puțin necinstit să furi de la altul, cînd toți fac la fel. Dar sînt și ochi ce pîndesc de pe bordul vaselor : — Mi-ai tăiat năvoadele, porcule ! — Lasă gura... ce cauți peste undița mea ? — Hoțule ! — Tîlharule ! — Ia-o din loc, că de nu, te omor !

A fost o noapte de pomină, pe care pescarii n-au uitat-o niciodată. Domnea din ce în ce mai multă însuflețire. Se lumina de zi și abia acum începuseră să aibă serios de lucru. Păsările, care se odihniseră pe timpul nopții, se înălțară din nou în văzduh, strîngîndu-se în stoluri mari și rotindu-se cu țipete. Soseau într-una vase noi de prin porturile cele mai depărtate.

— Aruncați năvoadele și undițele ! — Lasă gălăgia ! Acum nu mai există lege ! — Unde-i serviciul de control ? — Aici nu există nici un serviciu de control ! Aici nu-i port pescăresc !

Nimeni nu-și închipuise că bancurile de pești se vor îngrămădi aici ! Vapoare, vase cu pînze și bărci pluteau de-a lungul întregului perete muntos al Lofotelor, ieșind de prin fiorduri și trecînd prin dreptul promontorilor și străbătînd golful. Toți apucau aceeași cale, calea spre lumea de basm care se afla acolo, între munții priporoși, de unde era belșugul acela nemaiîntîlnit. Vasele cumpărătoare ajunseseră să alcătuiască o adevărată pădure de catarge. În cele din urmă, apăru și un vas care vindea nadă — și fu de îndată luat cu asalt. Codul era ghiftuit de heringi, pur și simplu scuipa heringi cînd ajungea pe bordul vaselor ; năvodarii preferau însă să arunce momeala în mare decît să încapă pe mîinile undițarilor. Soseau într-una vapoare încărcate cu mărfuri, cu unelte de pescuit, cu îmbrăcăminte, merinde și rachiu. Dar cine mai avea timp să cumpere ?

Numărul vaselor ce se grămădeau în fiord sporea necontenit și din ce în ce mai mulți își pierdeau în parte sau chiar de tot năvoadele pe care le aruncaseră — acestea, fie că se rupeau sub povara altor năvoade aruncate peste ele, fie că se găsea cîte un vecin care să le fure. Erau unii care își pierduseră toate sculele încă din noaptea dintîi. Înghesuiala era atît de mare, încît vasele abia aveau loc să se miște. Dispăreau odgoanelor, tot mai multe năvoade se duceau la fund. Oamenii nu mai aveau cu ce pescui. Sosiseră vapoare cu parîme și năvoade gata făcute, dar cereau prețuri de pomină. Și dacă s-ar fi aflat totuși unii care să le cumpere, se putea întîmpla să le piardă în aceeași zi. Furtuna mocnea și era gata-gata să izbucnească. Cei ce mai aveau încă năvoade strigau : „Blestemații ăștia de pescari cu undița !“ La rîndul lor, undițarii urlau : „Ale dracului vase cu năvoade !“ Lucrurile nu mai puteau continua. Cea mai mare parte a undițarilor erau de prin părțile de miazănoapte și, la drept vorbind, se aflau la ei acasă, în apele lor. Ceilalți erau de la miazăzi ! Cine-i poftise aici ?

Iar se lăsase seara, iar se întunecase... dar nu-i ardea nimănui de mîncare. Nimeni nu se gîndea la odihnă, nimeni nu se îndrepta către țărm. Furia oamenilor sporea într-una. Căci una este să fii istovit, nedormit și nemîncat și alta este să fii

luat prin surprindere și jăcmănit de vecinul tău. Puteau să se împace cu apucăturile astea ?

Curentul apei pricinuia și el o seamă de pagube. Cînd venea refluxul, apele fiordului se scurgeau către mare ca un fluviu uriaș, tîrînd cu ele totul, încîlcind năvoadele și undițele. Iar cînd venea fluxul, apele năvăleau în fiord, învolburate, cu vuiet și vîltori primejdioase ; vasele se izbeau între ele și rămele erau zvîrlite în apă. Iar oamenii dădeau vina unii pe alții... năvodarii pe undițari și undițarii pe năvodari... „Să ne împăcăm cu situația ? Cum am putea îngădui ca alții să ne ia totul ?"

Răzmerița s-a iscat de la niște pescari din Äfjord, care, după ce își pierduseră toate năvoadele, au tăbărît pe undițarii ce se aflau în apropierea lor. Amîndouă taberele strigau din răsputeri, chemîndu-și tovarășii în ajutor. Erau istoviți de oboseală și de foame și de tot belșugul acesta pe care nu aveau unde să-l mai ducă — și încăierarea se porni. Se iscă o larmă îngrozitoare, alcătuită din bocnetul cizmelor ce treceau de pe un vas pe altul, din urlete și pocnete și lovituri cu vîslele, cu cîngile și cu polonicurile. Răsunau munții de zarva bătăliei, care se întinsese prin toată valea lungă și îngustă a fiordului.

Nimeni nu mai știa pe al cui vas se afla ; singurul gînd al oamenilor era răzbunarea. Sosise în cele din urmă clipa să fie puși la punct blestemații de pescari cu undița, spuneau năvodarii, iar undițarii ziceau că a sosit clipa să le vină de hac blestemaților de năvodari, care veniseră numai ca să-i împiedice pe oamenii cinstiți să pescuiască în propriile lor ape.

Se ivise soarele strălucitor peste zăpada cea albă așternută peste munți și țărmuri și de-a lungul fiordului cenușiu, unde domnea o zarvă apocaliptică făcută din urletele și larma miilor de pescari care se încăieraseră.

Așa a ținut pînă ce se auzi deodată o bubuitură de tun ; ecoul ei răsună prelung între pereții munților. Ce mai era și asta ? O bubuitură... s-a tras cu tunul ? Ecoul dăinuia încă. Ce să fie ?

Parcă li s-ar fi smuls pe loc din mîini armele tuturor celor care luptau. Stăteau acolo, zgîindu-se unii la alții... cine să fi fost acela care trăsese cu tunul ?

Dar iată că se ivește un vaporaș, ce-și face loc prin mulțimea vaselor de pescuit. Va să zică asta era ! Oamenii cunosc bine vaporașul acesta. E al Inspectoratului pescăriilor. Flamura

flutură în vîrful catargului din față, iar comandorul în persoană stă pe puntea de comandă, alături de timonier. Stați puțin, băieți, iată-l aici pe comandor în persoană, ce mai ziceți acum ?

Cît ai clipi din ochi, se făcuse liniște. Zgomotul este molipsitor. Așișderea și liniștea. Se lăsase acum o liniște deplină peste întregul fiord.

Cîțiva pescari, de teamă, încercară să se strecoare pînă la vasele lor. Unii sîngerau din pricina loviturilor de cuțit pe care le primiseră, iar alții leșinaseră sub lovituri. Dar nu voiau să-l amestece pe comandor în treaba asta.

Sirena și clopotul vaporașului sunau într-una. Era cu totul de prisos, căci liniștea se așternuse de mult peste fiord.

Pentru pescari, comandorul era de-a dreptul un sol al lui Dumnezeu pogorît în Lofote cu flamura în mînă. Poruncile și hotărîrile lui erau lege.

Iată-l stînd pe puntea de comandă, alături de timonier, cu fața roșie și spînatică sub chipiu, liniștit și sever. Toți cei ce sînt îndeajuns de aproape pentru a-l vedea înțeleg că peste cîteva clipe va striga cîteva vorbe și că din chiar clipa aceea legea și dreptatea vor domni din nou peste întinsul fiordului.

Iată-l acum ducînd portavocea la gură ; glasul său răsună ca un tunet peste capetele pescarilor ; parcă ar veni drept din cer :

— Jumătatea dinspre mare a fiordului este pentru năvodari... iar jumătatea dinlăuntru pentru undițari. Cei ce vor depăși linia de demarcație ce se va trasa vor fi pedepsiți. Și acum vă poftesc pe toți să păstrați ordinea și liniștea !

Elicea vaporașului se învîrti de cîteva ori repede, izbind cu putere apa, apoi își croi drum prin noianul de vase pescărești ; vaporașul se opri din nou în alt loc, sună din clopot, după care se auzi din nou prin portavoce același ordin. Și astfel, comandorul înaintă cu încetul prin fiord, restabilind ordinea.

Începuse să se întunece. Din însăși clipa în care legea fusese reînscăunată pe cuprinsul fiordului, parcă miile de pescari redeveniseră din fiare oameni.

Frigurile și nebunia care bîntuiseră o zi și o noapte întreagă se domoliră repede. Abia acum își dădură cu toții seama că trecuseră cîteva zile de cînd nu mîncaseră și nu dor-

miseră ca oamenii. Lăsară acum năvoade și undițe în plata Domnului și traseră cu toții la uscat.

Pe uscat ! Da, pe uscat, dar țărmul era pustiu. Erau cîteva case, la o depărtare de o milă spre interiorul fiordului, dar casele acelea nu puteau să găzduiască mai mult de două-trei sute de oameni — și asta, folosind și acareturile de prin-prejurul lor — iar aici se aflau mai multe mii de oameni care aveau nevoie de un adăpost.

Prin apropiere nu era nici o colibă în care să te poți adăposti, nici măcar vreun șopron pentru bărci. Dar, oricum, trebuiau să tragă la mal. Acum, în timpul campaniei de pescuit, nici unul dintre vasele pescărești nu avea cabină. Cîțiva izbutiseră să se urce pe cargourile aflătoare în fiord și li se îngădui să se culce acolo ; celor mai mulți însă nu le rămînea decît să se mulțumească cu malul pustiu.

Vasele pline sau pe jumătate încărcate se îndreptară încet, pe întuneric, spre țărm. Oamenii vîsleau anevoie, fiindcă erau obosiți. Nimeni nu mai avea puterea să se ducă pînă la vasele cumpărătoare, spre a le oferi peștele prins. Trebuiau înainte de orice să mănînce o mîncare caldă și după aceea să doarmă... să doarmă !

XXIII

„Kobben" găsise un golf mic, pe malul de răsărit al fiordului. Ancora căzu la fund — din pricina curentului puternic, vasul a trebuit să fie ancorat atît la pupă, cît și la proră — dar în cele din urmă oamenii putură să vină cu barca la țărm. Călcau pe pămînt cu picioare înțepenite și amorțite ; fierul de la călcîiele cizmelor scăpăra scîntei, izbindu-se de pietre pe întuneric.

— Aoleu ! gemu Arnt Åsan, lăsîndu-se pe un bolovan, mă simt obosit, nu glumă.

— De s-ar afla măcar o cotineață de cîine pe-aici ! oftă Kaneles Gomon, făcînd mișcări și izbindu-se cu brațele de piept, să se mai încălzească.

— Încearcă să faci rost de apă, Lars, zise Kristaver, întinzînd băiatului o găleată. Și apoi, către ceilalți : Cel mai bine ar fi să aducem velele pe uscat și să ne facem cort pentru la noapte. Kaneles, du-te tu cu barca pînă la vas.

— Bine, dar nu-i nici o surcică pe-aici, făcu Henrik Rabben, rotindu-şi privirea primprejur.

Avea dreptate. Oamenii aceştia istoviţi de oboseală aveau nevoie de o mîncare caldă, dar acolo nu puteau găsi măcar o crenguţă ca să aprindă un foc.

Lars sosi în sfîrşit înotînd pînă la genunchi în zăpadă ; umpluse găleata cu apă, la un pîrîu... dar cu ce să facă focul ?

— N-avem încotro, o să luăm ceva din lemnăria vasului nostru, zise căpitanul, strigînd către Kaneles să rupă o stinghie din postul de la proră şi s-o aducă la ţărm.

Stinghia fu făcută ţăndări şi în timp ce focul ardea sub ceaun — la cîţiva paşi de valurile fiordului care se revărsau necontenit peste uscat — oamenii bătătoriră zăpada, alcătuind un pătrat şi înfipseră la cele patru colţuri patru rame, de care legară vela. Pînă la urmă, a ieşit un fel de cort, care putea să ţină pentru o noapte, dacă vremea rămînea bună.

Înăuntrul cortului au întins o prelată peste zăpada bătucită. Apoi au adus blănile şi cei cinci oameni se trîntiră pe ele şi rămaseră aşa întinşi, sprijiniţi într-un cot, căci aşteptau să le vină cafeaua pe care Lars se dusese să le-o pregătească. Răsuflau adînc şi din greu. Se lăsaseră pe spate, căci trebuiau să doarmă, să moară chiar la nevoie, numai să se poată odihni, să nu mai fie nevoiţi să-şi mişte mădularele.

Dar iată că soseşte ibricul aburind. Se aduc în cort o ladă pentru merinde şi un felinar aprins. Oamenii se uită unul la altul şi rămîn îngroziţi. Privirile lor sînt fixe, ca la nebuni. Unde-s cănile ? Dar cine mai are puterea să mai caute prin ladă ? Au îndemînă o cutie de tablă, în care pot să-şi toarne cafeaua — şi cutia asta trece din mînă în mînă. Beau din nou cafea. Beau în sfîrşit ceva cald. Cafeaua are gust bun, îi mai înviorează, încălzindu-i pe dinăuntru, prin toate mădularele şi încheieturile.

Mîinile lor umflate nu mai sînt în stare să întindă untul pe pîine şi nici să taie pîinea felii ; muşcă din codrul de pîine, mestecă de cîteva ori şi înghit cu lăcomie, pe nemestecate. Gustoasă pîine ! În sfîrşit, mănîncă şi ei.

Începuseră să simtă frigul. Le ieşeau aburi albicioşi pe nas şi pe gură — şi nu trecu multă vreme şi cizmele şi cojoacele ude de pe ei începură să îngheţe.

Se întinseră apoi pe jos, cu glugile peste urechi și mănușile groase trase pînă sus, dincolo de încheieturile mîinilor — cîte doi sub o blană... apoi adormiră. Afară, pe zăpadă, cîțiva cărbuni nestinși, care rămăseseră de la focul ce se trecuse, scoteau fum.

Dormeau. Pe malurile fiordului cenușiu, de amîndouă părțile, se zăreau ca niște steluțe roșiatice focurile pe care le aprinseseră celelalte echipaje pentru a-și fierbe cafeaua. Unii își făcuseră bordeie de zăpadă, cei mai mulți însă folosiseră velele drept cort... pentru toată lumea lucrul de căpetenie era să se poată culca undeva și să doarmă.

Încetul cu încetul s-au stins și luminile de pe vapoare; oamenii care izbutiseră să se culce acolo zăceau înțesați prin cabine și cale, dormind.

Pe cer se iviseră în noapte dungile albe ale aurorei boreale. Valurile clipoceau, izbindu-se de vase, de stînci și de țărmul cenușiu. Iar oamenii dormeau. După ninsoare, se lăsase iar ger. Dar prin geroasa noapte polară trecea o oaste de imagini calde de vis. Oamenii adormiți visau că se întorc acasă. Erau întîmpinați de neveste și de copii, de părinți și de frați. Se întorceau acasă cu bani în buzunar. Își spoiau casele, își vedeau de ogoarele lor, plecau cu mic cu mare la oraș și cumpărau toate pe care ai lor le arătau cu degetul. Cît despre bănci și negustori... poftiți... faceți chitanțe!

Dăduse în sfîrșit norocul peste ei! În sfîrșit! Pescarul pleacă drum depărtat ca să-l poată întîlni și de cele mai adeseori se întoarce acasă dezamăgit, dar de rîndul ăsta... în sfîrșit! Acum ne chivernisim, ne cumpărăm o moșie în lege; de-acum înainte ne-om duce la biserică în trăsură cu cai albi. S-a isprăvit cu truda noastră pe mare!

În timpul nopții, schimbîndu-se direcția curentului, vîntul începu să se întețească. Nu trebuia cine știe ce furtună ca vela să se desprindă de pe rame și să fie zburată pe stînci. N-a trecut prea multă vreme și cei șase oameni dormeau sub cerul liber.

Iar vîntul sufla mai departe pe cuprinsul fiordului și se distra cu toate velele acestea care ar fi trebuit să țină loc de case; curînd, miile de pescari uzi leoarcă dormeau sub cerul înstelat al nopții înghețate.

Se mişcau în somn neliniştiţi. Visau poate ceva despre gheţurile Nordului. În vis, se îmbrăcau tot mai gros dar, lucru ciudat, oricît s-ar fi înfofolit cu toată lîna aflătoare pe lume, tot nu izbuteau să se încălzească. Parte din ei se visau că se află la oraş şi cumpără blănuri groase, de felul celora pe care le purtau pastorul şi doctorul la ei acasă ; dar, să vezi drăcie, nu erau blănuri adevărate, căci degeaba le puneau pe ei, degerau din ce în ce mai rău.

Au fost unii care au dormit pînă ce au intrat de-a dreptul în rai, încît n-a mai fost chip să fie treziţi a doua zi de dimineaţă. Dară pe Kristaver Myran frigul îl trezise. S-a ridicat repede în capul oaselor şi a băgat de seamă că părul şi barba îi erau îngheţate tun. Cizmele — pe care şi le trăsese de cu seară pînă sus de tot, peste pulpe — erau atît de ţepene, că nu se mai putea îndoi din genunchi. Coapsele şi pulpele omului se întepeniseră de parcă ar fi fost de fier. A fost nevoit să taie cizmele cu cuţitul în dreptul genunchilor, ca să se poată ridica în picioare. Strînse pînza la loc în jurul ramelor şi aprinse felinarul. Oamenii zăceau în jurul lui cu ochii închişi. Faţa lui Elezeus Hylla căpătase o culoare roşie ciudată şi omul vorbea în somn.

Kristaver îl înveli mai bine cu blană pe Lars. Rămase o clipă nemişcat, privind la băiatul care avea mîinile adînc vîrîte în mănuşile sale mari, de lînă. Avea un chip copilăros. Gemea în somn, de parcă ar fi stat cu capul în poala mamei sale.

Kristaver începu să se plimbe în sus şi în jos de-a lungul ţărmului ca să se mai încălzească. Ce bine-ar fi dacă ar mai avea un braţ de lemne, să aprindă iar focul. Se gîndea c-o să fie din nou nevoit să se ducă la vas, să mai jertfească încă o stinghie pentru a le face din nou cafea tovarăşilor săi, să nu îngheţe de tot.

Per Suzansa poposise ceva mai încolo, cu echipajul său ; şi aici vela fusese luată de vînt, dar se lăsase apoi asupra oamenilor, care dormeau parcă sub un giulgiu uriaş.

Nu-i oare căpitanul, omul acela care stă pe un bolovan, jos la ţărm şi priveşte peste întinsul apelor ?

— Tu eşti, Per ?

Trecu o vreme pînă să răspundă bătrînul. Şedea neclintit, aidoma unui bolovan cenuşiu. În sfîrşit, întoarse capul :

— În noaptea asta, Kristaver, aproape că m-am bucurat că în curînd se va sfîrși cu mine.

— Da, e groaznică situația noastră.

Kristaver nu avea chef de vorbă. Făcu o întoarcere pe loc și începu să umble, călcînd peste bolovani și zăpadă, mergînd de-a lungul țărmului ; își mișca într-una brațele și-și freca urechile și nasul cu mîinile înmănușate. Dar cînd se întoarse iar, bătrînul ședea pe același bolovan. Avea să stea acolo pînă va muri înghețat ?

— Măi, omule, ar trebui să te mai miști puțin.

Per Suzansa întoarse capul și Kristaver băgă de seamă că atît părul, cît și bărbia și hainele de pe el erau numai chiciură.

— Aș, fleacuri... nu se întîmplă nimica.

— Nu fi prost ! Haida, scoală. Ai să înțepenești de tot, stînd așa.

— Oricum, nu mai am mult.

— Stai puțin, mă duc să mai aduc o scîndură și pe urmă ne facem o cafea.

Kristaver împinse barca pe apă și se duse vîslind pînă la „Kobben".

Per Suzansa a rămas nemișcat. Doctorul îi spusese că dacă ajunsese să aibă lepră, lucrul se datora faptului că suferise prea multe răutăți pe mare. Și, într-adevăr, erau aproape cincizeci de ani de cînd își căuta hrana pe întinsul mării — și cu toate acestea nu se pricopsise. Dar anul acesta era cel de pe urmă. De aici încolo, gata ! Ori se prăpădește chiar în noaptea asta, ori peste un an... totuna îi era...

După un ceas, oamenii au trebuit să se scoale și să pornească iar pe apă. Peștele, peștele ! O să vină ea odată și ziua aceea în care vor avea timp să mănînce și să doarmă după pofta inimii.

În timpul zilei sosise un vapor care vindea scînduri pentru făcut bărci și lemne de foc.

Cu acest prilej, Arnt Åsan arătă ce poate. Pescarii sînt de obicei foarte puțin îndemînatici la mînuirea toporului și a ferăstrăului, dar Arnt crescuse, ca să spunem așa, chiar lîngă masa dulgherului. Acum era la largul lui și preluă el conducerea ; călca apăsat prin zăpadă și era dulgher. Drept este că ferăstrăul și toporul care se aflau la bord nu făceau nici doi bani, dar mîna care lucrează contează mult. Spărgea lemnul,

tăia cu ferăstrăul și bătea cu ciocanul, mestecînd într-una la tutun ; se făcuse autoritar, ba îl ruga chiar și pe căpitan să-i dea cutare lucru, să țină în cutare loc. Ochii săi, altădată atît de sfioși, îl priveau acum pe om drept în față. Își regăsise mîndria de sine, ba își mai îngăduia să facă și glume.

— Să n-aveți nici o grijă, are să iasă o casă în toată legea. Trebuie să avem și salon, și sufragerie ; chiar și baie și sală de dans, ca bogătanii. Aveți numai un pic de răbdare și o să vedeți.

Și toată treaba asta o făcea la lumina felinarelor și după o zi de muncă istovitoare. Cum era să fie obosit tocmai acum, cînd putea în sfîrșit să se apuce de o treabă la care se pricepea ? Ferăstrăul zbîrnîia, toporul trebuia folosit și drept ciocan ; căpriorii se înălțau, scîndurile se îmbucau prefăcîndu-se în pereți și în acoperiș... n-aveți nici o grijă, are să iasă o casă în toată legea !

Era mai mare decît o cabină de vas. Aproape că puteau sta în picioare — și n-a durat mult pînă s-au ivit laviţe de-a lungul pereților. Scînduri fură așezate pe zăpada bătucită și — odată îmbinate cu ajutorul unor traverse — alcătuiră un fel de duşumea. Dar masă ? Alte scînduri îmbinate tot cu traverse și două butoaie puse dedesubt în loc de picioare.

— V-am făcut aproape un adevărat sanatoriu, zicea Arnt. Îi dădea într-una zor, ciocănind, tăind cu ferăstrăul și îmbunătățindu-și într-una construcția.

Lucrul de căpetenie era că-și vedea tovarășii privindu-l cu alți ochi. Acum era egalul lor. Cînd deschidea gura să spună ceva, nu se mai puneau pe rîs — nici Lars, nici Kaneles.

În timpul zilei, cît fusese la pescuit pe fiord, Elezeus Hylla fusese ciudat de aprins la față și vorbise mai mult ca într-o aiureală. Seara, cînd se întinseseră să se odihnească în cabană, ceru ceva tare de băut ; tremura rău de frig și-l ținea un junghi într-o parte.

Aveau la ei o doctorie care nu-i lipsește nici unui căpitan pe vasul său, și anume o sticlă de rachiu cu camfor și boabe de piper. Kristaver scoase pe dată sticla aceasta din lada sa de merinde și turnă o jumătate de ceașcă printre dinții lui Elezeus. Omul se înecă, tuși, apoi trase pătura de blană peste cap cu glugă cu tot și se întoarse cu fața la perete.

După aceea stinseră felinarul şi se culcară. Era mai tare pe duşumea decît pe zăpadă. A fost frig şi în noaptea asta, dar cabana nu putea în nici un caz să fie luată de vînt. Adormiră cu toţii şi nu se mai trezi nimeni să vadă de cel bolnav.

XXIV

A fost o noapte grea pentru Elezeus Hylla.

Respira anevoie şi zadarnic se tot zvîrcolea şi se răsucea, dînd din mîini ; şi se temea atît de mult că se va sufoca, încît îl trecuseră toate năduşelile, măcar că i se prinsese chiciură pe barbă. Începuse să-i fie sete, dar nu mai era nimic de băut, căci nu mai rămăsese nici un strop în ibricul de cafea. Atunci încercă să vorbească tovarăşilor săi, dar nimeni nu-l auzea. Oamenii dormeau ; fiecare îşi vedea de necazurile sale. Sforăiau, vorbeau în somn, se foiau într-una, căci frigul pe care îl simţeau în spate îi făceau să se mişte mereu, într-o încercare de a se sălta de pe duşumea. Dar de fiecare dată erau nevoiţi să se lase la loc. De trezit nu voiau să se trezească ; de-ar fi avut măcar o picătură de apă !

Parcă tovarăşii l-ar fi lăsat în părăsire. Se înstrăinaseră de dînsul ! Parcă l-ar fi aruncat peste bord, fiindcă era bolnav. Ajunseseră ca nişte duşmani ai săi. Înţelegea acum că aşa fuseseră din totdeauna, numai că nu-i cunoscuse bine.

Era osîndit să zacă aici, singur cuc, singur cu noaptea geroasă şi cu boala. Începuse să i se strecoare în suflet o temere că i se apropie sfîrşitul. I se părea că-i sunase ceasul de care atîta se temea... urma acum să se înfăţişeze în faţa tronului celui atotputernic.

Vedenii începură a se perinda prin faţa ochilor săi. Peşti, sumedenie de peşti şi bărci care săltau pe faţa apei ca nişte gîngănii. Se făcea că se întorsese acasă... da, ajunsese acasă. Firește, era acasă, odaia era curată şi frumos rînduită ; patul în care era culcat, moale şi cald. Ce bună gospodină era Berit ! „Bietul de tine... ai îngheţat de tot !“ îi zicea ea, grăbindu-se să-i dea lapte cald şi rachiu amestecat cu camfor. „Nu te-o fi apucat cumva vreun junghi la piept ?“ Acum îl oblojea cu esenţă de terebentină. „Tăceţi ! făcea ea către copii, nu vedeţi că tata e bolnav ?“

Așa-i cînd te afli în mijlocul celor dragi.

Dar vai, se vede că totuși nu era acasă. Zăcea la sute de mile de casă și-i era ursit să se prăpădească aici, ca o vită... fără doctor, fără preot. Pe Berit și pe copii n-o să mai apuce să-i vadă, niciodată. Tiii !... ce bine-ar fi dacă ar putea să răsufle în voie ! Un strop de apă ! Ah !...

Și dintr-o dată zărește ca o lumină în dreptul ușii. Intră cineva. Capul îi vîjîie într-una și vede lumini jucînd în fața ochilor, da, oricum, sigur că a intrat cineva. Se aude o șubă pîrîind ; e înghețată bocnă. Acum îl recunoaște pe omul ce se apropie de el ; este Jo Jonsa, cel care a rămas în adîncurile apelor aproape de Stamsund, anul trecut. E un mort, care a venit la el în vizită.

Și iată că începe să-i vorbească :

— Uuu, ce frig și urît e acolo, în larg, mă, Elezeus ! Ți se sleiește glasul după ce ai zăcut atîta vreme în adîncurile mării. Ci iată că acum e rîndul tău. Acum o să vii cu mine.

— O, geme Elezeus și se zvîrcolește, se apără, dînd din mîinile cu mănuși groase. Dar arătarea din fața sa urmează a sta acolo și îl privește și cuvîntează din nou :

— Ascultă, Elezeus... acum urmează să te înfățișezi la județul celui atotputernic.

— A !

— A sosit clipa în care se va vedea dacă te-ai purtat cum se cuvine cu nevastă-ta.

— Nu, nu m-am purtat bine, iartă-mă, Doamne !

Elezeus nu mai poate îndura canonul acesta. Vrea să-i strige pe tovarășii săi, dar oamenii dorm duși ; își văd fiecare de necazurile lor. Sînt niște străini, cărora puțin le pasă de dînsul.

— Cum crezi că ai s-o scoți la capăt acum, cînd urmează să te înfățișezi la tronul de judecată al lui Dumnezeu, mă, Elezeus ?

— Oare să nu fie... nu mai poate fi nici un fel de îndurare ?...

— În cea din urmă duminică, înainte de a porni de-acasă, hotărîseși să te duci să te grijești, dar în loc de asta, ai bătut-o pe Berit.

— Da, așa-i.

— Iar de-acum n-ai s-o mai vezi niciodată.

— O !

— N-ai jurat niciodată strîmb la vreo judecată ?
— Nu, n-am jurat... strîmb.
— Nici de rîndul acela, acu zece ani ?
— De ! dar a trecut cam multă vreme de-atunci.
— Nu ţi-ai nedreptăţit şi nu ţi-ai înşelat niciodată aproapele ?
— De !
— Şi nu l-ai pizmuit pe vecinul tău, văzînd că-i merge bine ?
— De !
— N-ai pricinuit vreodată rău prietenilor tăi ?
— De ! Cine eşti tu, Jo, eşti moartea ? Venit-ai într-adevăr cu gîndul să mă iei ?

Jo clatină mereu din cap.

— Cheamă pastorul, Elezeus ! Cată să te poţi griji, înainte de a porni la drumul cel fără întoarcere.
— E lung drumul pînă la locuinţa domnului pastor !
— E drum încă şi mai lung pînă la mîntuire !

Elezeus priveşte în jur descumpănit, căutînd de undeva ajutor. Toată lumea doarme.

Dimineaţa, înainte de a pleca la pescuit, Kristaver s-a aplecat asupra bolnavului, întrebîndu-l cum se mai simte. Elezeus gîfîia din greu şi nu răspundea nimica. Kristaver îi puse mîna pe frunte. Ardea. L-a întrebat dacă doreşte cafea, dar omul întoarse capul de partea cealaltă, închizînd ochii. Atunci Kristaver întinse propria sa blană peste bolnav, ieşind pe urma celorlalţi.

Toată ziua aceea a fost posac. Era departe pînă la medic, încît i-ar fi trebuit cîteva zile ca să-l aducă — şi nici nu era sigur dacă va voi să vină... iar după aceea ar fi trebuit să-l conducă înapoi. Ar fi putut să-i facă un pat în cabina de la pupă şi să-l ducă la spitalul din Kabelvåg, dar asta ar fi însemnat să piardă mai multe zile ; tocmai acum, cu belşugul ăsta de peşte — nu era puţin lucru !

Auzea un glas lăuntric, care-i şoptea într-una : La ce-i foloseşte omului să cîştige lumea întreagă ? Da, adevărat ! Şi hotărî în sinea lui că dacă Elezeus nu se va simţi mai bine pînă a doua zi dimineaţa, va porni cu el la Kabelvåg.

Pescarii păreau mai liniştiţi în ziua aceea. Pilotina comandorului rămăsese tot acolo ; mai multe vase de inspecţie îşi

aruncaseră ancorele în cuprinsul fiordului. Domnia legii se înscăunase din nou pe întinsul apelor, lucru care dădea tuturor un simţământ de linişte şi de pace.

Pentru ziua aceea, comandorul hotărîse să încerce a salva o parte din mulţimea năvoadelor pe care pescarii le pierduseră în adîncul apelor.

A stat în persoană pe puntea de comandă în timp ce ancora era fundarisită. Lanţul era lung şi uruia ; în cele din urmă, ancora se prinse de fund. Pilotina izbi de cîteva ori apa cu elicea, înaintînd puţin, astfel încît să poată rîcîi fundul, ca să se poată prinde cablurile şi năvoadele aflate la fund. Jur împrejur erau puzderie de vase de pescuit ; mii de pescari urmăreau cu încordare rezultatul acestei încercări. Dacă acest „mare comandor" izbutea să salveze măcar o parte dintre uneltele pe care le pierduseră, atunci devenea încă şi mai mare decît şi-l închipuiseră pînă atunci.

Mecanismul pentru ridicarea ancorei fu pus în mişcare. Povara părea a fi foarte grea, roata scîrţîia. A fost nevoie să se dea mai multă presiune, ca să nu se oprească. Vaporul începu să facă manevra de întoarcere. Deoarece vinciul se afla la proră, pilotina se înclină în acea parte. Vinciul scîrţîia şi gemea într-una. Maşina ofta. Pilotina răsufla din greu. Vinciul se învîrtea tot mai încet, iar prora se apleca tot mai mult... da, era într-adevăr o povară grea ! Ancora se ridicase, dar deodată se ivi ceva nou, o nouă dificultate, căci mecanismul se oprise de tot. Pilotina rămăsese pe jumătate întoarsă, cu prora lăsată mult către suprafaţa apei. „Daţi mai multă presiune !" Comandorul stătea liniştit, cu faţa impasibilă. Echipajul alerga în toate părţile, strigînd. Vinciul începu din nou să se învîrtească. Toată lumea simţea că o povară foarte grea e pe cale să apară din adîncuri... parcă tot fiordul s-ar fi umflat, crescînd în jurul lor. Bulboane se ridicau la faţa apei, parcă ar fi fost vorba de vreo balenă, gata-gata să iasă la lumina zilei. Dar vinciul ameninţă încă o dată să se oprească. Trage, trage într-una, dar peste cîteva clipe nu mai poate. Bun... „Mai daţi presiune !" În sfîrşit, începe iarăşi să lucreze, încet, încordat la culme, gata din clipă în clipă să se oprească sau să se rupă. Iar se văd ieşind bulboane. Nivelul apei începe să se ridice acum în preajma vaselor mai apropiate... Ce să fie lucrul acela care se ridică ? Pare a fi ceva viu.

Iată... se vede inelul ancorei. Jos, în apă, se zăresc şi braţele ei, care poartă ceva cît un munte întreg, ceva viu. Sînt aici tot felul de năvoade cu peşte în ele. Sus, tot mai sus ! Acum a ieşit la iveală un morman uriaş de năvoade şi de undiţe încîlcite, care se întind pînă departe, în adîncul apei. Şi peşti, peşti vii şi morţi, o bogăţie neasemuită, un potop de peşte. Sute şi sute de cod, printre care se văd sclipind heringi.

Dar ce să fie trupul acela verzui, care se tot zbate ? E un delfin care s-a încurcat în năvoade. Se aruncă în toate părţile, încercînd să scape din închisoare. Vinciul se învîrteşte foarte încet, abia se mişcă. Toată lumea priveşte cu ochii holbaţi, parcă minunîndu-se că marea însăşi începuse să restituie cîte ceva din tainele ascunse în adîncurile ei.

Dar acum lanţul se rupe dintr-o dată. Vaporul se ridică, parcă cu un suspin de uşurare, iar mormanul de năvoade, cu peşti cu tot, se cufundă cu un plescăit în mare, pierind în adîncuri. N-a mai rămas decît o sumedenie de bulboane şi de vîltori pe oglinda apei.

Comandorul rămîne liniştit, cu faţa încă şi mai nepătrunsă. Duce portavocea la gură şi glasul lui prinde a răsuna peste vasele aflate în jur :

— Nu vă pierdeţi curajul. Vom încerca din nou, cu un lanţ mai gros şi o pilotină mai puternică.

Pescarii au mai rămas încă mult timp nemişcaţi, privind ţintă, ca şi cînd nu le-ar fi venit să creadă că fuseseră într-adevăr martorii întîmplării acesteia.

Era de-altminterea limpede că trebuia să se întîmple aşa — şi-apoi, la urma urmei, un comandor nu este nici el decît un om.

XXV

După ce descărcase peştele pe un vas cumpărător, Kristaver îl întrebă pe căpitan dacă n-ar vrea, în schimbul unei bune sume de bani, să ducă un bolnav pînă la spitalul din Kabelvåg.

Căpitanul acesta nu avea însă drum către miazănoapte, ci spre miazăzi, la Ålesund. De altfel, cum îşi închipuia el că s-ar putea găsi cineva care să-şi piardă timpul închiriindu-şi vasul pentru transportul unui bolnav ? Nu, nici vorbă nu putea fi. Atunci Kristaver trase pe lîngă mai multe vase, dintre

cele care cumpărau peşte, dar pretutindeni nu întîmpină decît zeflemele. Un bolnav ? Erau gata cu toţii să se îmbolnăvească, aşa cum trudeau, ziua şi noaptea ; fiecăruia îi ajungeau necazurile proprii, pe vremuri ca astea.

— Vedeţi singuri de bolnavii dumneavoastră, domnule !

Seara, în timp ce şedeau în cabană şi mîncau, se lăsase un ger fără pic de vînt. Făcuseră în sfîrşit rost de lemne şi fierseseră un ceaun de peşte. De-a lungul ţărmului se aprinseseră o mulţime de focuri ; acum toată lumea îşi gătea mîncare caldă.

În gîtul unei sticle ardea un muc de lumînare ; cu toate că oamenii se săturară pînă la urmă, nimănui nu-i venea să spună o vorbă. Îşi dădeau seama că Elezeus avea aprindere de plămîni şi acum îi era atît de rău, încît se gîndeau cu teamă la noaptea ce va urma. Era semenul lor în privinţa sărăciei de-acasă — iar aici le era tovarăş.

După cină, Lars strînse fără zgomot străchinile de pe masă. Oamenii rămăseseră aşezaţi pe laviţe şi pe lăzi. Kristaver le spusese că dacă Elezeus nu se va simţi mai bine pînă a doua zi de dimineaţă, vor trebui să-i pregătească un pat pe vas şi să-l pornească spre Kabelvåg.

Ceilalţi nu răspunseră nimic. Se săturaseră cu peştele şi li se închideau într-una ochii ; ar fi vrut să se întindă şi să doarmă, dar la cîţiva paşi zăcea tovarăşul lor, învelit în pături îmblănite, aiurînd. Aceasta îi rîcîia într-una, ţinîndu-i treji, cu ochii larg deschişi. Elezeus începuse acum să-şi certe soţia, iar apoi să rîdă şi să glumească tot cu dînsa. Aci era plin de răutate, aci neînchipuit de prietenos.

Cizmele îi ieşeau de sub pătura îmblănită. Pesemne că-i erau îngheţate tun ; poate că avea picioarele ude, dar ar fi fost o prea mare tulburare să scoţi cizmele acestea, atît de grele pentru un om cuprins de fierbinţeli.

Mica uşă a barăcii se deschise brusc şi o ceaţă lăptoasă pătrunse în încăpere odată cu Per Suzansa. Omul purta veşminte ceruite, glugă şi mănuşi mari. În jurul gîtului şi al cefei se vedea pansamentul pe care i-l pusese doctorul ; iar deasupra, un fular mare, de lînă roşie. Venea de afară — din noaptea friguroasă de iarnă, cu stele şi aurore boreală lucitoare — iar aici, în încăperea aceasta strîmtă, îl întîmpina o linişte de biserică, aşa că se opri locului, fără a spune o vorbă.

În cele din urmă, spuse cu glas şoptit :

— Cum îi mai merge ?

Kristaver îşi îndreptă privirile către Suzansa şi scuturâ din cap. Şi ceilalţi cinci purtau glugi şi mănuşi, căci chiar aici, înăuntru, era atît de frig încît le ieşeau aburi pe gură şi pe nas. Oamenii tăceau. N-aveau ce să mai spună.

Per făcu cîţiva paşi, apropiindu-se de bolnav şi se aplecă spre el. Băgă de seamă că mănuşile sale erau legate cu aţă pescărească de încheieturile mîinilor. Şireturile glugii erau legate sub bărbie. Elezeus zăcea îmbrăcat, de parcă ar fi fost gata să se scoale dintr-o clipă în alta, ca să plece cu ceilalţi în larg.

Zăcea cu gura deschisă şi şirul dinţilor albi se vedeau licărind în obrazul bărbos.

Bătrînul căpitan a început atunci să-i vorbească în şoaptă ; îi vorbea ca unui prunc pe care vrei să-l adormi :

— Te simţi rău în seara asta, Elezeus ?

Bolnavul îşi încreţi fruntea, deschise ochii şi cuvîntă, cu glas aproape de neauzit :

— Trebuie să mă grijesc !

Ceilalţi se apropiaseră şi ei. Per Suzansa scoase un „Hm !" iar apoi, după ce se gîndi puţin, adăugă cu blîndeţe că e departe pînă la preot.

— Dar... e un drum încă şi mai lung pînă la... mîntuire, se auzi glasul lui Elezeus.

Per Suzansa se plecă mai mult, îşi scoase mănuşile din mînă şi atinse fruntea celui bolnav :

— Ţi-e chiar atît de rău, Elezeus ?

— Eu... eu mă prăpădesc în noaptea asta.

— Hm !

Per se lăsase pe vine. Privea necontenit la tovarăşul său şi parcă pe încetul se schimbase la faţă. Parcă s-ar fi oglindit pe chipul său tot ceea ce se petrecea în cugetul bolnavului. Lars îşi îndreptă privirea spre bătrînul timonier. Să fie oare acesta glumeţul Per Suzansa ? Căci îl vedea aici, ca un adevărat tată ; ochii săi înroşiţi erau plini de îngrijorare ; pe întregul său chip, atît de răvăşit, se aşternuse parcă o expresie de resemnare, ca aceea din timpul cîntării unui psalm.

Nimeni nu scotea o vorbă. Toţi ochii priveau ţintă la Per Suzansa.

În cele din urmă, Kristaver cuvîntă :

— Poate că e în zadar să-l mai ducem pînă la doctor...

— Hm ! făcu Per şi îşi ridică privirile către ceilalţi ; toţi se uitau drept înainte, privind în gol ; nu aveau ce să răspundă.

Liniştea se lăsase din nou în cabană. După un timp, bolnavul repetă :

— Trebuie... trebuie să mă grijesc...

Oamenii se mişcară din nou puţin, însă de rîndul acesta n-au mai cutezat să se uite unul la altul.

Atunci Per Suzansa îşi ridică ochii din pămînt şi se uită la Kristaver. Cei doi căpitani dădeau impresia că se află în faţa unui naufragiu din care nu mai vedeau nici o scăpare, căci le era cu neputinţă să poată aduce un pastor înainte de a fi prea tîrziu. Se uitau unul la altul, nu mai aveau nevoie să-şi facă semne cu capul.

Nu se auzea decît răsuflarea grea a oamenilor. Luminarea ardea, făcîndu-se tot mai mică.

În cele din urmă, Kristaver spuse :

— Ce-i de făcut ?...

Toate privirile păreau a căuta o ieşire.

După un timp, Arnt Åsan spuse şovăind :

— Dacă am avea o carte de rugăciuni...

Oamenii se întrebau ce-o fi vrînd să spună. Kristaver îşi trecu mănuşa peste frunte şi, după multă codeală, se încumetă a zice :

— Pe cîte mi-aduc eu aminte de pe vremea cînd umblam la şcoală, s-ar putea ca... hm !

— Da, făcu Lars — căci dintre toţi, el fusese confirmat mai de curînd — stă scris în catehism că în împrejurări cu totul osebite orice creştin poate să...

Nu îndrăznise să spună mai mult, părîndu-i-se aproape de negîndit ca un om de rînd să se poată încumeta să dea sfînta împărtăşanie.

Bolnavul începuse din nou să murmure. Deschisese ochii şi arunca acum o privire rătăcită în jurul său ; voia să se scoale, voia să meargă la biserică, să-şi ia şi nevasta cu dînsul :

— Hai, Berit, vino odată !

Per izbuti să-l culce la loc şi-l acoperi din nou cu pătura.

— Stai liniştit, Elezeus ! Îi vorbea ca unui copil mic.

— Trebuie să mă duc la biserică. Trebuie să mă spovedesc şi să mă împărtăşesc, altfel... altfel sînt pierdut.

Tăcură o vreme cu toţii, ascultînd răsuflarea scurtă, mîniată a bolnavului. Acum începuse să plîngă domol.

— O, o... iată-l acuma că vine... şi e prea tîrziu. Nu se mai află mîntuire pentru mine. O, de-aş putea să mă spovedesc şi să mă grijesc. Dar de-acum e prea tîrziu. O... spuneţi... e prea tîrziu ?

Ce puteau să facă ? Nu vedeau nici o ieşire. Înţelegeau că Elezeus se prăpădeşte. În cele din urmă, Arnt Åsan zise :

— Nu-l putem lăsa aşa !

Dintr-o dată, Per îşi ridică capul şi se uită la Henrik Rabben.

Toate feţele oamenilor se îndreptară spre acesta.

Nimeni nu îndrăznea să vorbească pe faţă, dar Rabben simţise că îl aleseseră pe dînsul. Privirile oamenilor păreau a spune : Dacă e cineva demn de aceasta, apoi să ştii că tu eşti acela.

Henrik îşi aplecase fruntea, neîndrăznind să-şi ridice privirile spre ceilalţi. Îi cereau deci să ia povara... răspunderea aceasta pe umerii săi.

Simţea că ochii tuturor rămîn în continuare aţintiţi asupra sa. Privirile acestea păreau a spune : „Te alegem pe tine. Singurul dintre noi demn de lucrul acesta eşti tu."

Henrik ? Nu era el oare întrutotul asemenea celorlalţi ? Carte mai multă ca dînşii nu învăţase şi nici vreun om sfînt nu era ci, acolo, un biet gospodar şi pescar sărac, la fel cu ceilalţi. Îşi făcea întotdeauna timp pentru a se spăla şi a-şi pieptăna părul şi barba, cu toate că ceilalţi socoteau că aceasta n-are nici un rost, şi mai avea şi o grădină în jurul casei. Nu era bătăuş şi nu bea chiar atît de mult, dar asta era lucru întîmplător, căci pofta de băutură nu-i lipsea. Cînd se întîmpla să fie cineva cu care lumea se purta rău, uneori intervenea, luînd apărarea celui năpăstuit, dar aceasta n-o făcea atît de des pe cît ar fi trebuit. De ce să-l aleagă tocmai pe el acuma ?

Ar fi vrut să se ridice şi să le spună că nu era omul potrivit, că mai bine să-l aleagă pe căpitan, ori pe Per Suzansa, care era cel mai în vîrstă dintre toţi. Liniştea era însă atît de mare, încît nu se putu hotărî să o rupă. Toţi ochii, toate feţele păreau a spune : „Pe tine te alegem".

Bolnavul începu să se vaite din nou, murmurînd cuvinte neînţelese, care răsunau ca un avertisment. De bună seamă că nu mai era vreme de pierdut. Trebuia să ia o hotărîre.

Henrik Rabben se ridică în picioare. Înfruntă privirile celorlalți, dar nu putu să scoată nici o vorbă. După aceea, se îndreptă înspre ușa cabanei.

— Pleci ? îl întrebă Kristaver.

— Mă întorc îndată, răspunse Henrik.

S-a oprit jos, lîngă țărmul fiordului, și a stat o bucată de vreme așa, cu fața în bătaia vîntului înghețat. Valurile ajungeau pînă la picioarele sale. Fiordul era presărat de luminile vaselor, iar pe deasupra munților înveșmîntați în alb tremura spuza stelelor. De departe, dinspre apus se auzea marea mugind.

Henrik ar fi vrut să umble puțin încoace și încolo de-a lungul țărmului, spre a se reculege și a-și lămuri ceea ce are de făcut, dar nu era loc prea mult. Ceva mai încolo se înălța cabana celor de pe „Morilden", iar de partea cealaltă a cabanei stîncile se lăsau drept în apă.

Atunci auzi un sunet aparte, venind dinspre malul celălalt, de-a lungul căruia se zăreau luminile cabanelor. Era zvon de psalmi.

Știa despre ce este vorba, erau cei din Laestad, care-și făceau rugăciunile înainte de culcare.

Henrik Rabben se opri din mers ca să asculte. Apoi își înălță privirea către cerul limpede și înghețat, pe care se zugrăviseră dungile vii și luminoase ale aurorii boreale. Își trecu mîna prin barbă și șopti : „Iartă-mă, Doamne, dacă voi săvîrși acum o faptă nesocotită."

În clipa în care era gata să intre din nou în cabană, s-a oprit însă în fața ușii și s-a îndreptat spre colțul celălalt al cabanei. Ajuns acolo, își împreună mîinile înmănușate pe cît putu de bine, îngenunchind pe zăpadă.

Cînd, după cîteva clipe, cei din cabană îl văzură intrînd, băgară de seamă că avea o expresie stranie, liniștită. Se îndreptase din șale și se uita cînd la unul, cînd la altul.

— Dacă mă alegeți pe mine, cuvîntă el, îmi voi face datoria cu ajutorul lui Dumnezeu. Să nu uităm că înșiși apostolii n-au fost nici ei decît niște pescari de rînd, ca noi.

Cei doi căpitani schimbară o privire, aprobînd din cap. Toți tăceau, acordul tuturor plutea în aer.

Lars lupta din greu să nu-l biruie plînsul. Aici avea să se întîmple un lucru mare. Împrejurarea aceasta îi aducea aminte de aceea cînd doctorul își scoase instrumentele și se pregătea

s-o opereze pe bunică-sa, dar... nu, clipa de față era încă și mai solemnă.

Henrik Rabben continua să stea nemișcat. Își trecea mîna peste frunte, privirea sa luneca de la unul la altul.

— Mai e ceva. Dacă un om de rînd e nevoit să îndeplinească o astfel de taină sfîntă, atunci trebuie neapărat să aibă cugetul curat ; drept aceea vă întreb pe voi, tovarășii mei : Făptuit-am oare vreun păcat față de voi ? Dacă da, vă stau acum în față și vă cer iertare.

Lars nu se mai putu stăpîni. Își acoperi fața cu palmele și se depărtă, ca să nu-l vadă nimeni că plînge.

În aceeași clipă, îl auzi pe tatăl său spunînd :

— Fii liniștit în privința asta ! Ne-ai făcut întotdeauna numai bine.

— Da, da, Dumnezeu să ne ajute ! zise Henrik.

Și abia acum păru să se gîndească la cele ce îi erau de trebuință. Aici nu se afla nici vin, nici pîine — așa cum cerea datina.

Dar nu era vreme de chibzuit.

Mucul de lumînare din gîtul sticlei se făcea tot mai mic ; toată lumea rămase tăcută, în timp ce Henrik venea cu o sticluță de balsam de Riga, luată din lada sa. Turnă puțin într-o ceașcă și adause un pic de apă, gustînd apoi. După aceea, tăie o bucățică din pîinea pe care nevastă-sa o copsese pentru dînsul, dar își adusese aminte că Elezeus are în lada sa o pîine pe care i-o copsese Berit, nevastă-sa, pentru drum. Era fără îndoială mai bine să ia din pîinea aceea. Căci astfel, Berit avea să fie și ea de față într-un anume chip. Cu pîinea pusă pe o farfurie de tablă și ținînd în cealaltă mînă ceașca, se duse lîngă bolnav și, îngenunchind, așeză ceașca și farfuria pe dușumea.

— Elezeus, începu el, zgîlțîindu-l. Mă cunoști ?

— Da.

— Nu putem aduce un pastor, dar vrei să primești de la mine sfînta împărtășanie ?

— Da.

— Vrei să cîntăm mai întîi un psalm ?

— Da.

Per Suzansa se dădu puțin la o parte. Henrik se uită pe rînd la toți.

— Am putea cînta psalmul : „Puternică cetate-i Domnul nostru", zise el.

Nu aveau cărți de rugăciune, dar știau cu toții psalmul și începură să cînte. Vocea copilăroasă a lui Lars acoperea glasurile celorlalți. Per Suzansa își împreunase mîinile înmănușate și cînta și el. Kaneles Gomon își dădu drumul la glas, cu gîndul la bătrînul său tată. Flacăra gălbuie a lumînării înfipte în gîtul sticlei lumina pe cît putea încăperea cea strîmtă și pe oamenii aceștia îmbrăcați în haine ceruite și tremurînd de frig. Lui Lars i se părea că psalmul îi preschimbase pe toți, prefăcîndu-i în apostoli... aidoma pescarilor de odinioară. Psalmul acesta se potrivea foarte bine cu viața din pustietatea aceasta, cu pescarul bolnav și cu situația celor ce se aflau departe, într-o gospodărie din ținuturile de miazăzi, care urmau acum să rămînă fără susținătorul lor.

După ce sfîrșiră de cîntat, Henrik își scoase mănușa și-și puse mîna pe fruntea bolnavului.

— Vrei să ne spui ceva ?

— Da.

— Ai săvîrșit poate vreo faptă pe care o socotești rea, ca să încercăm s-o îndreptăm ?

— Da, spuneți-i lui Berit că mă gîndesc la ea

— Altceva nu vrei să ne mai spui ?

— Nu... Să aveți grijă de Berit și s-o ajutați.

— Asta ți-o făgăduim. Cît o fi mîncare și băutură în casa mea, Berit nu va duce lipsă de nimic.

— Atunci... atunci e bine.

Trecu un timp. Henrik întrebă :

— Elezeus, crezi în Dumnezeu ?

— Cred...

— Și te căiești de faptele rele pe care le-ai săvîrșit ?

— Da... o, da !

După un timp, Henrik urmă, tot cu mîna pe fruntea bolnavului :

— Atunci, în numele Domnului, te dezleg de toate păcatele ce le-ai săvîrșit, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, Amin !

Apoi îi dădu bucățica de pîine și-i întinse ceașca.

După aceea cîntară un nou verset din același psalm. Și rămaseră apoi vreme îndelungată tăcuți, privind țintă în fața lor.

În cele din urmă, Arnt Åsan rupse tăcerea :

— Pentru Berit nu va fi uşor.

Iar Kristaver răspunse :

— Trebuie să-i dăm o mînă de ajutor, după puterile noastre.

— Hm ! făcură ceilalţi în semn de încuviinţare.

Înainte de a pleca, Per Suzansa se aplecă spre bolnav :

— Adio, Elezeus.

— Adio.

— Salutări celor de dincolo. Voi veni şi eu, cît de curînd...

Apoi se întoarse către ceilalţi, le dădu noapte bună şi ieşi pe uşa joasă.

După ce mai şezură puţin, Kristaver le spuse oamenilor că dacă vor, pot să se culce. Era de ajuns dacă rămînea el să-l vegheze în restul nopţii.

Lars s-a băgat sub blană odată cu ceilalţi. Adormi pe dată şi nu se mai trezi decît abia a doua zi de dimineaţă, în timp ce tatăl său îl zgîlţîia. Ceilalţi tocmai îşi luau cafeaua. Nu se mai auzeau gemetele bolnavului, care fusese cu totul acoperit cu o prelată.

— Trebuie să te apuci de făcut coşciugul, Arnt, zise Kristaver ; tu, Lars, să porneşti cu dînsul la Kabelvåg, iar de acolo îl vei trimite acasă cu vaporul.

XXVI

În zilele acestea înotau în Vestfjord mici cete de balene ; erau neliniştite şi se deplasau încoace şi încolo, sforăind şi împroşcînd cu apă. Bancurile de heringi din interiorul fiordului le aduseseră într-o stare de mare agitaţie, dar nu îndrăzneau să intre din nou ; vapoarele, vasele de pescuit şi toată agitaţia de acolo le făceau să se ţină în larg, dar nici nu se îndurau să plece şi rămîneau tot prin apropiere. Făceau mici plimbări de cîte zece, douăzeci de mile prin dreptul fiordului ; parcă ar fi vrut să observe terenul. Se îndreptau cînd spre miazăzi, spre Helgeland, cînd către apus de-a lungul insulelor Vaerøy şi Røst. Marele Ocean Atlantic era bîntuit de o furtună destul de puternică, dar balenele veneau cu toate acestea înapoi, şi tăiau drumul, străbătînd distanţa mai scurtă de-a curmezişul curentului Moskenaes, făcînd o cursă straşnică. După

aceea înotau din nou de-a lungul peretelui muntos al insulelor Lofote, căci acolo, înăuntrul fiordului, mișuna un adevărat belșug de pește. Marea este însă un bun transmițător de sunete, iar balenele auzeau zgomotul de acolo de la o depărtare de mai multe mile. Trebuiau să mai aștepte cîtăva vreme. Dar cîte zile oare trebuiau să mai rabde ?

Echipajul unui vas care venea de la Svolvaer observă într-o bună zi, în timp ce intra în fiord, un lucru ciudat... bancul de heringi ieșea din nou în larg. Un adevărat torent de heringi luneca prin Vestfjord, iar pe deasupra lui plutea un nor de păsări cenușii și albe, ce scoteau într-una țipete.

Balenele sosiră de îndată la fața locului. Asemenea zăvodului care se ține după turmă, își croiră drum însoțind heringii. Acum înotau încet ; nu era nevoie de multe lovituri de coadă ca să poată ține pasul cu bancurile de heringi. N-aveau decît să deschidă gura spre a se ospăta ; urmau mai departe drumul heringilor și se ospătau din nou. Împroșcăturile de apă se vedeau de la o depărtare de mai multe mile, în larg. Miliardele de heringi mici se îndreptau din nou către apus, spre întinderile nesfîrșite ale oceanului.

Într-o bună zi, bancul de pești se cufundă în adîncuri. Balenele se cufundă și ele, se hrănesc, apoi se ridică din nou la suprafață. Dar bancul se afundă tot mai adînc... și balenele nu-l mai pot urmări. Ele simt însă că heringii înoată încet pe dedesubtul lor. Dimineața, bancul are obiceiul să se ridice la suprafață așa că balenele au prilej să ia o gustare bună. În cele din urmă însă, heringii se cufundă la adîncimi mari, spre a nu se mai ridica la suprafață pînă la sfîrșitul anului. Atunci balena se duce să se odihnească și să-și facă digestia.

Balena plutește pe suprafața apei ca un vas fără grement, trăgînd și cîte un pui de somn în timpul amiezii. Se odihnește și ea după atîtea zile de chef. Dar într-o bună dimineață se trezește. Își deschide ochii ei mici și ascultă cu băgare de seamă. Marea este bună conducătoare de sunete și o previne că se apropie un dușman binecunoscut și anume delfinul arctic, care, deși se află încă departe, la cîteva mile, a și simțit prada. Cu o puternică lovitură de coadă, balena o zbughește, dar delfinul e bun înotător și după cîteva ceasuri se pornește o vînătoare nemiloasă pe întinderea necuprinsă a mării.

A doua zi după dispariția heringilor a dispărut și codul. Se auzeau oamenii strigînd de la un vas la altul : „Ați prins ceva ?"... „Nu, dar voi, ați prins ?" „Nu, nu e nici urmă de pește pe-aici"... „Nici pe aici nu se află. Au dispărut." „Da... s-a sfîrșit cu peștele"... „Da, s-a sfîrșit !"

Acum, puzderia vaselor de pescuit se împrăștie care încotro. E totuși prea devreme pentru a porni spre casă ; de aceea, cei mai mulți se îndreaptă către bancurile lor obișnuite, unde s-ar putea să mai prindă cîte ceva în săptămînile ce vor urma.

Fiordul rămîne din nou pustiu, ca mort. Apele năvălesc în timpul fluxului și se retrag la reflux. Acum însă nu mai rod parîmele vaselor aflate în ancoră. De-a lungul țărmului pustiu, ici și colo se vede cîte o cabană de scînduri, pe care oamenii nu și-au mai dat osteneala s-o ia cu dînșii pe bord.

În dimineața cînd „Kobben" își croia drum de-a lungul peretelui muntos al Lofotelor, Kristaver, care stătea la cîrmă, era un om bogat. Năvoade și parîme pierduse o grămadă, îi murise un tovarăș, trecuse prin multe, dar în buzunarul de la piept portofelul era doldora de bancnote roșii. Niciodată nu avusese atîta bănet — tot hîrtii de o mie. După ce fiecare om din echipaj își primise partea, îi mai rămăsese o sumă destul de frumușică ; chiar după ce va achita banca și negustorii, tot avea să-i mai rămînă destui bani. Avea propriul său vas de pescuit și năvoade proprii, avea scule pentru cinci oameni și mai avea și un livret de economii în fundul lăzii. „Hm, ce mai ai de zis acum, Marja ? Tot mai ești de părere să ne lăsăm de pescuit ?"

Și s-ar putea să mai dea de o fărîmă de pește pînă la încheierea pescuitului din anul acesta.

Vremea se îndreptase în ultimul timp, soarele se ivea în timpul amiezii. Și iată-i navigînd cu pînzele umflate și încărcați de belșug. Kaneles Gomon cînta. Nimeni nu mai vorbea de Elezeus Hylla. Se întîmplă ca un om din echipaj să moară, sau să se înece. Se întîmplă să piară și vase pe furtună ; sînt, desigur, nenorociri — și totuși întîmplări obișnuite în lumea pescarilor — așa că după o bucată de vreme nimeni nu mai pomenește despre ele. Îi vor simți desigur lipsa, cînd vor avea nevoie să vîslească mai cu putere, căci acum nu mai puteau să se folosească de vîsla a șasea. Mai tîrziu... cînd se vor în-

toarce acasă... cînd va veni clipa în care vor pune piciorul pe uscat şi vor fi întîmpinaţi cu urări de bun sosit... va debarca unul mai puţin decît la plecare.

Pe Vestfjordul cel larg deschis se văd înaintînd un şirag de vase, velă lîngă velă. Par atît de mici aici, în largul apelor, încît seamănă cu un roi de gîngănii care s-au aşezat pe întinsul apei, cu aripele în sus.

Kristaver simţea acum o afecţiune specială pentru „Kobben". Acum era al lui. Era într-adevăr al lui. De aici înainte nu se vor mai despărţi niciodată. Acum îşi cunoştea vasul atît de bine, încît putea să-l manevreze după dorinţă, indiferent de direcţia vîntului. S-ar putea totuşi să se mai ascundă vreo taină în vasul acesta, vreo toană, care într-o bună zi să-i joace un renghi ; de fapt, încă nu navigase prea mult cu dînsul.

Cu timpul, cîrdul de vase se destramă, pe măsură ce se îndreaptă fiecare către portul lui de baştină ; unele îşi urmează mai departe drumul, căci sînt vase care au venit aici tocmai de la Vaerøy şi Røst. Au cale lungă pînă acasă.

În asfinţitul învăpăiat se văd aprinzîndu-se faruri şi lumini prin porturi. „Sjøblomsten" şi „Kobben" intră în sund.

Kristaver îi strigă lui Jakob :

— Cred că te-ai făcut milionar !

„Lanaiba" zis şi „Schiopul" stătea la cîrmă cu barba şi părul său negru şi des în vînt ; abia de i se mai zărea obrazul mic sub glugă.

— Ohoho ! răspunse el. Milionar e cam mult spus, dar recunosc că am apucat şi zile mai grele decît astea de-acum.

Cei doi căpitani schimbară un zîmbet.

Era de mirare că Jakob se simţea acolo, la cîrma vasului, ca un fel de zeu ? Acum oamenii puteau să-şi dea seama că, dacă sînt ameninţaţi de un an cu pescuit slab, n-au decît să se ducă la Jakob şi să-i vîndă vasele şi uneltele. Acum cîtăva vreme nu se afla de loc peşte în mare, dar cele patru echipaje care s-au dus atunci la dînsul şi s-au tocmit în solda lui au ştiut ce fac. Cît despre bani, Jakob n-avea, dar se putea înţelege cu oamenii în privinţa preţului, iar vasul şi uneltele lor de pescuit n-aveau decît să le ţină amanet, de vreme ce oricum urmau să lucreze sub comanda lui. Jakob cumpărase — şi ce se întîmplase apoi ? Fusese un pescuit cum nu se mai pomenise. În interiorul fiordului lucrase cu cinci vase ; nu mai era un simplu

pescar ; acum era amiral. Vasele și uneltele de pescuit au fost achitate la iuțeală, iar foștii proprietari nu știau ce să facă — să rîdă, ori să plîngă ? Era foarte adevărat că acum cîștigau bine, dar dacă nu i le-ar fi vîndut ar fi cîștigat îndoit. Trebuie să Jakob cîștigase nemăsurat de mult la afacerea asta ; cheltuia mereu, cheltuia o groază de bani ; oamenilor li se părea că pe zi ce trece se înavuțește mai mult. Unora li se părea că e bine așa, dar altora li se părea că nu e bine că Jakob nu e în stare să-și păstreze banii cîștigați.

Vechea sa cabană devenise acum cam prea elegantă. Îi pusese pereți de scîndură și geam și adusese acolo masă și scaune. Erau și hamace cu paie, în care te puteai afunda ca într-un pat regesc. De acum înainte puteau să trăiască bine.

Primul lucru pe care îl făcu echipajul lui „Kobben" a fost să se spele și să se primenească.

— Nimeni nu are voie să meargă la culcare pînă ce nu s-a spălat și nu s-a primenit, poruncise Henrik Rabben. Și nu era nimeni care să-i tăgăduiască dreptul de a porunci în privința asta.

Făcuseră un foc straşnic în sobiță și în cabană era atît de cald, încît cei ce intrau abia puteau să mai respire și ieșeau. Dar n-aveau decît. „Puneți lemne pe foc !" zicea Kaneles și arunca și el lemne în sobiță. Nu tremuraseră oare destul în ultima vreme ? Aveau destule lemne și destulă turbă ! „Mai puneți lemne pe foc !" se auzea din bucătărie glasul lui Henrik Rabben, care încălzea cazanul de apă.

Începuseră cu operația anevoioasă a scoaterii cizmelor. Li se umflaseră picioarele, iar cizmele erau ca vai de lume, căci umblaseră cu ele săptămîni în șir prin apa sărată a mării, prin mîzgă de pește și prin zăpadă, fără să le cureță și fără să le ungă. Erau decolorate, zbîrcite și crăpate ; păreau bolnave. Dar de scos din picioare trebuiau să le scoată. Unul se așeza pe un scăunel, altul, în spatele lui, îl apuca cu putere de subsuori, în timp ce un al treilea apuca de tocul cizmei și de vîrful ei, trăgînd în direcția opusă pînă ce se strîmba de tot la față. „Trage... haida !" Se opinteau din răsputeri. Pulpele și coapsele oamenilor păreau gata să se facă bucăți, dar pînă în cele din urmă cizma se dădea bătută.

Acum iese colțunul la iveală. A fost odată de lînă albă, acum însă este negru. Miroase a apă sărată, a piele și a nădu-

şeală. Este tras din picior şi iese la iveală ciorapul. Nimeni n-ar fi în stare să spună ce culoare a avut în zilele tinereţelor sale ; acum e cărămiziu-cenuşiu. A-l smulge din picior ar fi dureros. Pare să se fi prins de picior cu o năclăială de sînge amestecată cu zăpadă. Dar trebuie scos. Oamenii îl trag cu băgare de seamă în jos, de-a lungul piciorului. Peste tot numai roşeaţă ; s-a prins de piele şi o trage după el. Dar trebuie scos.

În sfîrşit, iată că apare piciorul gol, albastru, la călcîi, umflat şi dureros, cu urme de lînă şi de sare, cu degete învineţite, toate degerate. Dînd de căldură, bietele degete se trezesc la viaţă ; înţeapă rău de tot, de parcă le-ar străpunge un ac. „Au !“ Nici nu pot fi mişcate măcar.

Se aduce albia plină cu apă fierbinte, aburindă. Kaneles le-a spus din nou să pună lemne pe foc. Cînd şi-au muiat picioarele în albie, au început să-i doară de-a binelea. Oamenii ţipau ca înjunghiaţi — şi cu toate acestea îşi dădeau seama că le face bine să-şi frece picioarele şi să şi le cureţe. Parcă şi-ar fi curăţat în acelaşi timp şi inima. Unii îşi saltă picioarele din albie ca să le arate tovarăşilor degerăturile, iar aceştia îi căinează. „La dracu, nu prea e bine !“ zice unul. „Stai un pic, să-ţi arăt ; la mine e încă şi mai rău !“ face altul. Iar al treilea : „Acum ar fi bine să avem puţin spirt ; nu există leac mai bun la degerături“.

Se aduce din nou apă caldă. „Jos hainele !“

— Puneţi mereu peste foc ! zice Kaneles.

Nu-i glumă să te dezbraci pînă la piele ! Jos cu bluzele, jos cu vesta de dimie, trageţi apoi şi ilicul cel gros de lînă ; acum urmează cămaşa ţesută tot din lînă şi, în sfîrşit, cămaşa albă de pînză. E oare destul de cald aici ? Henrik Rabben pretinde ca oamenii să-şi scoată şi cămaşa cea din urmă, cea de pe piele, cămaşa de lînă. Bun ! În sfîrşit, n-a mai rămas decît trupul gol, pe care mîini umflate îl mîngîie. Trupul acesta este alb de tot şi foarte rece, pentru că a stat atîta vreme închis, înfofolit în atîtea straturi de lînă ; de multă vreme n-a mai cunoscut aerul proaspăt.

Acum oamenii încep să se spele în lege ; sînt numai clăbuci pe piept şi pe braţe. Se freacă pe spate unul pe altul... „Freacă bine... tii, ce bine face !“...

— Ia mai puneţi lemne pe foc ! strigă Kaneles.

Echipajul lui Per Suzansa şi-a făcut apariţia şi a fost nevoit să treacă şi el prin acelaş purgatoriu, însă Per a ţinut să se spele singur în bucătărie.

Sticla de spirt trecea din mînă în mînă. În seara aceea, pe insulele Lofote, multe picioare degerate de pescari au fost fricţionate cu spirt sau cu rachiu.

Oamenilor li se părea foarte ciudat cînd se uitau unul la altul după aceea... ajunseseră atît de curaţi, atît de spălaţi, încît păreau ca nişte miri — şi cei tineri şi cei mai în vîrstă.

În noaptea aceea, mulţi căpitani adormiră strîngînd la piept portofelul întesat de bani. Îl ţineau legat de o sfoară petrecută în jurul gîtului, căci era obiceiul să nu se socotească nimeni cu oamenii din echipaj decît abia după campania de pescuit.

Arnt Åsan se culcase singur într-un hamac, sus, aproape de tavan. Visa că se întorsese Elezeus Hylla şi că voia să-şi reia locul său obişnuit, lîngă dînsul. Se pregătea să se urce în hamac şi-şi scotea cizmele şi nădragii ; îşi aprinsese şi luleaua. Îi spunea lui Arnt Åsan : „Mută-te nitel mai încolo !“ Se făcea că se urcase în hamac, cu toate că Arnt ştie foarte bine că a murit şi că a fost trimis acasă într-un sicriu.

Arnt Åsan a început să strige la el şi să-l insulte. Slavă Domnului... fusese doar un vis ; putea să se culce la loc, putea să doarmă mai de parte.

XXVII

„Către

Ellen Olsdatter Koya,

Trebuie să pun mîna pe condei şi să-ţi scriu rîndurile acestea, pentru ca să afli că sîntem sănătoşi, ceea ce îţi doresc şi ţie, căci sănătatea este un lucru de mare preţ. Cît despre pescuit, nu ne putem plînge, dar în fiord am dus-o greu şi cine ar fi crezut să se întîmple ceea ce s-a întîmplat cu Elezeus Hylla ? Da, viaţa de pescar e plină de cazne şi nimeni nu trebuie să-i pizmuiască pe cei ce sînt nevoiţi să trudească astfel toată viaţa. Dacă n-ar fi tata la mijloc, n-aş mai călca pe puntea unui vas, dat

fiind că năzuiesc spre alte lucruri ; aș dori în deosebi să călătoresc prin lumea largă. Dar n-o să fie ușor să-l las pe tata singur pe „Kobben", atîta vreme cît frații mei sînt încă mici.

Au sosit pe aici două doamne de la oraș și umblă de colo pînă colo și se oferă ziua namiaza mare și se găsesc destui marinari prostănaci care să cadă în ispită ; ci eu trec pe lîngă dînsele fără să le bag măcar în seamă și socotesc că tot așa ar trebui să facă și Kaneles Gomon, căci încolo e băiat bun.

Am fost și eu la bîlci să văd o doamnă care înghițea săbii lungi de cel puțin un cot și, n-ai decît să nu mă crezi dacă nu vrei, era goală pușcă, și mai era și luminată pe dinăuntru cu foc bengal. Zicea că e prințesă, cică ar fi fata unui rege din India și mulți zic că ar fi neasemuit de frumoasă, dar eu nu-s de părerea asta, căci cunosc o fată care e încă și mai frumoasă.

Am cumpărat o broșă mică de aur și un batic de mătase din acelea care se poartă în jurul gîtului, și care mi s-a părut mai potrivit pentru o fată, dar cred că n-am să găsesc nici una care să vrea să primească darurile acestea, fiindcă fetele sînt de obicei foarte înfumurate.

Aș vrea să știu eu pentru cine împletești tu jartierele alea, dar poate că nu am dreptul să te întreb, căci vei fi avînd desigur mulți prieteni și s-or ivi încă și mai mulți acum, după ce vei fi confirmată.

Mai ții minte cînd ne-am cununat acolo, în hambar ?... O... *desigur ! Acum s-a sfîrșit cu joaca de felul acesta ; tu o s-o apuci pe calea ta, iar eu voi urma pe drumul meu și, fără să ne dăm seama, vom uita unul de altul. Cînd mă gîndesc prin cîte mai am de trecut înainte de a ajunge la o situație, simt că nu-ți mai pot scrie nimic acum.*

În curînd urmează să ridicăm velele și să pornim din nou către miazăzi și poate că atunci cînd ne-om întîlni din nou vei purta verighetă în deget. Iar acum rămîi cu bine pînă ne-om vedea din nou.

Cu cele mai bune salutări din partea mea,
Lars Kristoffersen Myran."

XXVIII

Ziua se mărea din ce în ce mai mult. În larg, în dreptul bancurilor, începuse din nou să se desfăşoare viaţa obişnuită. Uneori se întîmpla să se întoarcă un vas cu patru-cinci sute de cod în năvoade — o adevărată bogăţie. Aşa că se putea spune că pescuitul a fost totuşi bun, cu toate că fusese atît de schimbăcios.

Şi pentru vînzătorii ambulanţi sosiseră acum vremuri bune ; pînă şi Jakob îşi cumpărase de la ei o haină de stofă şi un inel de aur.

Lars însă îşi petrecea serile în cabană, citind.

Acum citea istorie. Minunat lucru mai este şi cartea : o deschizi şi o răsfoieşti să te uiţi ce scrie prin ea şi pînă să prinzi de veste, cabana a zburat departe, iar tu eşti la un loc cu împăraţii şi cu craii, ce mai vorbă, cu oameni care au răposat de sute de ani. Faci parte dintr-o expediţie armată în Asia şi priveşti cum regele Franţei îşi întinde grumazul pe butuc şi harşt ! i s-a tăiat capul... iată capul regelui cum se rostogoleşte pe caldarîmul uliţei şi un oarecare îl ia să se joace cu el de-a mingea. Ciudate vremuri ! Şi fiul de pescar ia parte la toate acestea, în timp ce ceilalţi stau să cîrpească năvoade.

Din timp în timp, îşi ridică fruntea şi se uită la ei, ca de sus, din lumea norilor.

Tata e lîngă perete, are o mulţime de năvoade de dres. Ar avea desigur nevoie de ajutorul băiatului, dar Lars e dus departe, prin alte ţări şi împărăţii. E laolaltă cu oameni de seamă şi visează să ajungă şi el un domn dintre aceia cu jachetă şi guler alb. Cu fiecare carte nouă se depărtează tot mai mult. Iar Kristaver nu spune nimănui ce anume gîndeşte el de Lars, căci treaba asta nu-i priveşte pe ceilalţi.

— Vrei să te ajut, tată ?

— O, nu, lasă că mă descurc şi singur.

Băiatul a priceput că numai mîndria îl face să răspundă aşa, şi este gata-gata să se scoale, să-i dea o mînă de ajutor. Dar apoi îşi aduce iar aminte de carte. Cartea asta parcă îl ţine legat. Să mai citească un pic, doar cîteva pagini. Iar a uitat de cabană ; iar se află departe, peste ţări şi mări, în alte vremi.

Către seară, își ridică nasul din cartea de istorie și, întorcîndu-se pe pămînt, printre oamenii de rînd, începe a-i vedea din nou pe tovarășii săi din cabană.

„Ajunge-voi oare și eu... ca aceștia ?" îi trece prin minte băiatului.

Nu că s-ar socoti prea deștept pentru meseria aceasta. Tata și bunicul... și toți ceilalți... sînt oameni destul de deștepți... nu-i vorbă.

Dar un băiat plin de ambiție, dacă ajunge pescar, n-are cine știe ce perspective strălucite în fața sa. Și chiar dacă ar ajunge cîndva căpitan, la ce bun ? Căpitanul se zbate o viață întreagă în sărăcie, la fel ca toți ceilalți din echipajul său. Nici el nu este decît un rob pe care intermediarii, băncile, cumpărătorii de tot felul și angrosiștii, atît cei din țară, cît și cei de prin alte părți, îl trimit pe mare ca să le aducă peștele la ușa lor. Băncile și intermediarii se îmbogățesc ; negustorii de pește și angrosiștii se pricopsesc și ei. Angrosistul de aici e un om bogat. Doar unul singur rămîne pururea sărac... și ăsta e pescarul.

Te împaci cu asta, Lars ?

Încearcă iar să se apuce de citit, dar acum cartea de istorie i se pare în alt fel ; nu mai e istoria regilor, a războaielor și a răzmeriților... nu ; acum își vede propria sa clasă trudind de-a lungul sutelor și miilor de ani. O oaste alcătuită din milioane de oameni, bătuți de soare și de vînt, se perindă prin fața ochilor săi. Oamenii aceștia au scos belșugul din mare, pentru ca alții să se poată înavuți, iar ei înșiși au naufragiat într-o zi, și au pierit... ori s-au bolnăvit de lepră și au putrezit de vii într-o cocioabă... ori au ajuns să-și tîrască viața, bătrîni și cocîrjați de reumatisme, după o viață de cîine îndurată atîta amar de ani pe întinsul mărilor. Cînd se întîmplă să mai fie și cîte un an bun, ca acum, de pildă — o dîră de lumină în viața lor cenușie — pescarul își cumpără un inel, trăiește cîteva zile într-o lume mai trandafirie, apoi vin iar cei șapte ani răi și, odată cu ei, grijile și necazurile se țin lanț de-a lungul întregii coaste mohorîte, cu case de aceeași culoare.

Acestea sînt gîndurile care umblă acum prin mintea băiatului. Bărboșii care stau aici, lîngă el... au fost și ei odată tineri ca dînsul, dar acum le este cu neputință să se apuce de poezie, să viseze să se ridice la nivelul unei alte stări. Pentru ei e prea tîrziu. Dar pentru Lars mai e încă vreme.

Cartea... cartea... iată scăparea lui !

„Rămîi cu bine, Kaneles. Cu timpul, pînă la urmă tot nu vom putea rămîne tovarăşi", gîndeşte Lars.

Şi-şi pleacă din nou fruntea pe carte, pornind din nou cu gîndul prin alte vremi şi alte ţări, în timp ce pescarii lucrează de zor în jurul lui.

În vremea asta, Jakob umbla şchiopătînd de colo pînă colo şi era atît de bogat şi de puternic, încît nu mai ştia ce să facă cu banii.

Să nu fi avut decît pe jumătate din cîţi bani avea şi tot ar fi cumpărat cîteva butii de rachiu din cel mai de preţ şi ar fi făcut cinste tuturor pescarilor din port... dar aşa... prea de tot... era bogat... îşi pierduse cumpătul... tot felul de gînduri îl munceau... îi venea să se apuce de băutură... dar acum... cu neputinţă !

Ca şi ceilalţi, pleca şi el în fiece zi pe mare. Lua parte la curăţatul peştelui, cot la cot cu ceilalţi oameni ai săi, pînă ce nu mai rămînea nici un peşte de despicat. Nu umbla cu nasul pe sus, dar cînd te ştii doldora de bani nu te mai poţi odihni nici ziua, nici noaptea. Iată ce înseamnă să fii om cu vază.

Da, chiar aşa... dar ceea ce îl necăjea mai mult era faptul că se simţea totuşi acelaşi om ca mai înainte. Piciorul mai scurt nu i se lungise, arăta ca de obicei cînd îşi oglindea faţa în apă, şi nu putea să mănînce decît pînă ce se sătura ; dacă l-ar fi povăţuit cineva să presare flori scumpe pe pîine în loc de brînză, ar fi avut bani s-o facă, dar i-ar fi plăcut să mănînce ?

După ce se întorceau pe uscat şi sfîrşeau şi curăţatul peştelui, Jakob începea să se dichisească. Se spăla, se bărbierea şi se primenea. După aceea îşi punea o bluză de pînză groasă de culoare albastră şi un inel în deget... ei, aşa mai merge ! Apoi rămînea locului, întrebîndu-se : aşa arată un om atotputernic ? Apoi începea să se plimbe, ca să-l vadă lumea. Toată faţa îi rîdea, clipea din ochii săi căprui, se simţea fericit.

Rachiu... da, da, după ce-ai băut, lumea îţi apare în culori mai vii, dar şi gîndul că poţi să-ţi îndeplineşti orice dorinţă cu banii care-ţi umflă buzunarele, parcă te îmbată şi te face să fii vesel şi să cînţi toată ziulica. „O, o, tu, sfîntă fecioară.. o, o !" Iată de pildă o goeletă mare, de vînzare, vopsită din nou ; ba nu, mai bine o să-şi cumpere un vas cu trei catarge. Ar putea foarte bine să-şi cumpere un asemenea vas. În cazul acesta, lumea ar fi nevoită să-i zică „domnule căpitan". Şi să

vedem atunci cine o să mai îndrăznească să se uite cu dispreț la Jakob ! Dar ce-ar fi să-și cumpere un siloz mare și un chei întreg, la fel ca cel al angrosistului ? Ca lumea să știe că el e negustor, ba chiar angrosist. Dar cum să se despartă el de „Sjøblomsten" ? Hm !... Nu, niciodată ! Nu ! Dar se poate și altfel. Ar putea să poleiască prora și pupa vasului său cu aur și să-și cumpere o velă de mătase. Mergea șchiopătînd și fredonînd ; tot felul de vedenii i se năzăreau prin minte. „O, tu, sfîntă fecioară... o, o !"

Într-o noapte, i-a venit gîndul să-și clădească o casă frumoasă, acasă, la el în sat ; și să nu fie cu zugrăveală obișnuită, ci cu un fel de tatuaj, ca brațele marinarilor ; și i-a mai venit gîndul să-și tocmească doi oameni care să-l aștepte pe țărm și să-i ureze bun sosit la întorsul din Lofote.

Într-o bună dimineață și-a dat însă seama că, dacă a ajuns și el om cu stare, trebuie să se adune cu oameni de seama lui. Și iată-l acum dichisindu-se cu haine noi și pornind la drum cu inelul pe deget. De rîndul acesta se duce drept la biroul angrosistului.

Domnul acesta cu fața roșie și spînatică și cu ochii gălbejiți șade la biroul său și, văzîndu-l că intră, își ridică privirile. De obicei nu pătrunde nici un pescar la dînsul în birou, totul hotărîndu-se în prăvălie. Ce-o fi vrînd de la dînsul omul acesta ?

Atunci Jakob începe să-și învîrtească gluga în mîini și să clipească din ochi, căutînd să facă pe deșteptul, ca atunci cînd cu comandorul. Îi spune că n-a venit decît ca să-i dea bună ziua și să-l întrebe de sănătate.

Domnul de la birou deschide gura de mirare și se holbează la el, în timp ce își pune tocul pe după ureche.

Jakob își învîrtește în mîini gluga din ce în ce mai insistent și îl întreabă dacă n-ar vrea să-i facă un serviciu, căci, oricît ar fi de ciudat, dar așa stau lucrurile și cînd ai avut norocul de partea ta vrei să te arăți în altfel ca înainte. Da, da, ce mai calea-valea, era în măsură și se gîndise să dea o serbare, sau un bal, cum se mai spune. Iar acum închiriase tot hotelul și făcuse rost de toată mîncarea și băutura de trebuință. Și venea acum să-l întrebe pe negustor dacă nu binevoiește să-i facă cinstea de a veni și dînsul la această petrecere. Și poate că ar dori să vină și soția dumnealui... Se gîndise să-i poftească și pe doctor, pe pastor și pe comandor. Era de părere că ar fi bine ca de

aici înainte să aibă legături mai strînse şi să fie mai multă prietenie între ei, cei care mai au şi altceva decît lingura pe care o bagă în gură.

Pe faţa negustorului nu tresare nici un muşchi. În cele din urmă, zice :

— Dacă nu mă înşel, dumneata te numeşti Jakob ?

— Se înţelege... Jakob Åsan.

— Aşa ! Dumneata ai girat pentru un cetăţean din Hittervaering, anul trecut. Era vorba de cumpărarea pe datorie a unor năvoade şi a unor unelte.

— Da, Jakob îşi amintea foarte bine de aceasta.

— Cetăţeanul din Hittervaering s-a înecat, urmă angrosistul, deschizînd un dosar.

— Da, Dumnezeu să-l ierte ! S-a prăpădit astă-primăvară.

— Datoria n-a fost acoperită, căci avutul său este lipsit de valoare. În sarcina dumitale cad o sută nouăsprezece coroane şi cincizeci de ore. Poţi plăti pe loc ?

— Da, fireşte... desigur că Jakob voia să plătească. Scoase portofelul şi începu să numere banii.

Atunci negustorul strigă în uşa prăvăliei :

— Sørensen ! Apare un vînzător. Ascultă, fii bun te rog şi ocupă-te de omul ăsta ! Vrea să cumpere cîte ceva din magazin. La revedere, domnule Jakob Åsan.

Mai pe seară, Jakob stătea pe întuneric afară, în faţa casei văruite în alb a negustorului ; se vedea lumină îndărătul perdelelor la lungul şir de geamuri al casei.

Clătina într-una din cap. Da, ciudat ! Oricît s-ar umple de parale oamenii de jos, zadarnic. Cei din înalta societate nu ne îngăduie să intrăm la ei decît pentru o clipă, adică tocmai atîta cît le trebuie ca să pună mîna pe banii noştri — apoi, pe uşă-afară !

Dar s-a răzbunat chiar în seara aceea. A bătut la uşa pastorului şi-a scos gluga înainte de a păşi pragul, a deschis uşa şi a intrat ; s-a rotit pe piciorul cel sănătos, întinzîndu-l într-o parte pe cel şchiop.

— Ia te uită cine vine, Jakob ! făcu pastorul, care şedea într-un fotoliu şi citea un ziar.

De rîndul acesta, Jakob se arăta plin de umilinţă. Spunea că nu vrea să-i ceară decît o mică deslușire. Anume voia să ştie cîte parale dăduse negustorului pentru „Misiune" ?

Pastorul își ridică ochelarii pe frunte, ațintindu-și privirea asupra lui.

— Poftim ?... De ce vii să mă întrebi asta ?

— Mde... ha, ha ! Mă gîndisem să dau de două ori mai mult.

Pastorul făcu ochi mari.

— Dacă te referi la Misiunea pentru marinari, firește că orice contribuție este binevenită. Cît ai putea să dai, domnule Jakob ?

— Îndoitul sumei pe care a donat-o negustorul.

— Ha, ha, ha ! Mă faci să rîd. Dar ce te faci dacă n-a dat nici un ban ?

— Atunci e mai bine să dau eu în numele lui, răspunse Jakob scoțînd cîteva bancnote mari din buzunar.

Pastorul nu le-a luat imediat.

— Ascultă, fiule, pot să iau banii aceștia și să-i depun pe un livret de economii pe numele dumitale, căci nu mă îndoiesc că nu ai posibilitatea să dai o sumă ca aceasta. Îi cunosc eu pe pescari. Nu sînt în stare să păstreze un ban în buzunar, nu știu să umble cu banii ! Dar, ia spune-mi, cam cît ai adunat în vremea din urmă ?

Jakob clătină din cap. Nu obișnuia să țină socoteli. Nu-și numărase banii. Dar nu era chiar atît de nepricopsit... avea mai multe vase, complet echipate... și nici de bani nu ducea lipsă.

— Bine, îți mulțumesc, zise atunci pastorul, luînd banii. Jakob dădu noapte bună și plecă, dar după cîteva clipe se întoarse și-i spuse pastorului :

— Dacă ați fi atît de bun, v-aș ruga, domnule pastor, să-i transmiteți salutările mele negustorului și să-i spuneți că am făcut o danie Misiunii în numele domniei-sale.

— Noapte bună, Jakob... Preotului îi veni din nou să zîmbească.

Apoi luă banii și-i băgă într-un plic, scriind pe el „Bani aparținînd lui Jakob Ăsan" și puse plicul în biroul său. Cîndva, Jakob putea să aibă nevoie de ei.

Jakob porni încet, îngînînd un cîntec, de-a lungul cabanelor. Pentru un om avut, fiecare zi își are ciudățeniile ei. Acum îl făcuse de rușine chiar pe angrosistul din port. Asta era o adevărată ispravă, nu glumă. „O... tu, sfîntă fecioară... o !"

Se întîlni cu Kaneles Gomon şi intrară amîndoi într-un local, să bea o cafea.

— Cafea ? întrebă Kaneles.

— Da, cafea, răspunse Jakob. Nici nu voia să audă de rachiu pe vremurile astea.

Îi plăcea să stea de vorbă cu băiatul acesta. Îşi aprinseră ţigări de foi. Vorbeau într-una şi rîdeau. Se întreceau povestind la snoave şi făceau un haz de răsuna localul. Şi Jakob fusese cîndva tînăr ca Gomon. Şi el îşi avusese mica sa gospodărie sus, în creierii munţilor. Îşi aducea foarte bine aminte de vremea cînd păştea oile şi caprele. Era mult de-atunci. Într-un rînd, fusese cît pe-aci să se căsătorească cu fata unui ţăran foarte înstărit. Pe vremea aceea nu era şchiop, o, nu. Dar în ultima clipă fata se răzgîndise şi pînă la urmă l-a luat pe altul. Da, da. De altfel, fata cu pricina mai trăia şi acum, cu toate că nu o mai văzuse de ani şi ani. Timpul zboară. Dar ce plăcut era pe vremuri, cînd trecea în fiecare an cu vasul său prin locul unde locuia dînsa. Pînă cînd... într-o bună zi jocul s-a sfîrşit.

De altfel — putea foarte bine mărturisi aceasta — fata nu o ducea tocmai bine, ba dimpotrivă, o ducea din ce în mai greu. Peste tot numai datorii, iar bărbatul — un nătărău. Nu o dată, ci de sute de ori se gîndise să-i trimită niscaiva bani. Prinsese în cîteva rînduri peşte mult, aşa că ar fi avut cu ce să-i achite datoriile. Dar niciodată nu ajunsese mai departe decît pînă la uşa poştei. Niciodată nu izbutise să-i trimită banii. Ce s-ar fi făcut dacă femeia ar fi refuzat să-i primească şi dacă i-ar fi trimis înapoi, căci era foarte mîndră de felul ei. Şi ce frumoasă fusese... cu cincizeci de ani în urmă... o, da, foarte frumoasă !

Privirea lui Jakob devenise dintr-o dată galeşă. Se înduioşase şi visa acum la primăverile, la zilele tinereţii sale. Rachiul te încălzeşte, în schimb un mare succes face să-ţi înflorească tot sufletul În scara aceasta, Jakob avea nevoie de cineva căruia să i se poată destăinui şi mai ales de cineva căruia să-i facă un bine.

— Dar tu, Kaneles ? Cînd te însori ?

Lucrurile nu erau chiar aşa de simple. Kaneles îşi dădu şapca pe ceafă şi începu a rîde. Avea şi el cîte ceva de destăinuit unui vechi prieten. Mai întîi de toate, era vorba de gospodăria pe care voia s-o pună pe roate, înainte de a-şi aduce o femeie în casă. Atît casa de locuit cît şi celelalte acareturi trebuiau rostuite... casa voia s-o vopsească în galben, iară grajdul

în roșu. Dar de unde să ia bani ? Anul acesta mai cîștigase cîte ceva, avea însă și o seamă de datorii. La drept vorbind, nu era de loc ușor.

Atunci Jakob îl întrebă dacă primește ca să-i împrumute o sută de daleri.

Kaneles clătină din cap.

— Nu-mi dai voie să-ți împrumut banii ăștia ?

Din nou, Kaneles clătină din cap. Nu voia să ceară bani atîta vreme cît nu avea neapărată nevoie. Sprîncenele sale începuseră să se încrunte și părea supărat.

Atunci Jakob izbi cu pumnul în masă cu atîta putere încît săriră cești din loc.

— La naiba, ce fel de om ești ? Ce, crezi că nu sînt îndeajuns de bogat ca să-ți cumpăr toată gospodărioara ta împuțită și să-ți mai dau și o sută de daleri pe deasupra ? Hai ? Ce, mă crezi un coate-goale ? Un biet pîrlit ? Hai ? Ai tu, ca mine, cinci vase complet echipate ? Cîți bani ai tu cu totul ? Ești un nepricopsit ? He ! Văd eu că în seara asta nu-i chip să mă descotorosesc de nici un ore.

Și tot așa se ciondăniră încă un timp, pufăind din trabuce fără a se uita unul la altul. Dar dintr-o dată Jakob se întoarse cu fața către Kaneles. Avea privirea luminată. Hotărît lucru, în seara asta nu izbutea să se supere ! He, he ! Își pusese în gînd să fie ca un părinte pentru Kaneles, să-l ajute să iasă din încurcăturile sale, așa încît să se poată căsători, să-și zugrăvească gospodăria și să-și cultive pămîntul. De rîndul acesta s-a exprimat însă mai cu băgare de seamă... căci își dădea seama că altfel risca să primească un pumn drept în față... Îl întrebă deci cu delicatețe dacă nu va avea cumva un loc și pentru dînsul, cînd va sosi timpul să nu mai fie în putere să colinde mările, o odăiță undeva lîngă, podul casei, sau ceva asemănător, cît o cabană, i-ar fi de ajuns, he, he !

— Ba da... răspunde Kaneles. Cum nu ? Treaba asta s-ar putea desigur aranja.

— Și cum rămîne în cazul ăsta cu chiria ?

— Nu-mi vei plăti nici o chirie. Să nu mai vorbim de asta ! Om vedea noi atunci !

Dar Jakob a vrut neapărat să lămurească lucrurile pe dată. Voia să plătească chiria chiar acum, pînă nu va uita. Cine știe dacă o mai avea parale atunci ? Ce-ai plătit e bun plătit, sînt

bani economisiți, puși deoparte, și astfel va fi sigur că nu va rămîne pe drumuri, fără locuință :

— Ține cinci sute de coroane și dacă nu vrei să-i primești, atunci să știi că ești un idiot... asta s-o știi de la mine !

Scoase banii la iveală... Kaneles se uita la ei și se gîndea la gospodăria sa și la bătrînul său tată cu părul cărunt. O altă viață pentru Gomon ! A primit banii și i-a îndesat în buzunarul de la piept. Ah, Jakob... ce mai om și Jakob ! Kaneles pornise cu gîndul să petreacă în seara aceasta, dar acum îi era totuna ; se iviseră zorile unor vremuri noi pentru dînsul.

În timp ce ședeau așa, iată că intră deodată o ceată de pescari ; sînt căpitanii de pe cele patru vase pe care Jakob le cumpărase înainte de începerea pescuitului înlăuntrul fiordului.

— Iată-l pe regele nostru ! făcu unul din ei. Tocmai după tine umblam, Jakob. Bei un pahar ?

Jakob schiță un zîmbet, clătinînd din cap.

— Nu, mulțumesc. Jakob nu voia să bea nimic. Înțelegea bine ce urmăreau indivizii aceștia ; iar cînd se așezară la masă alături de el și începură să-i îndruge vrute și nevrute, zîmbetul acela abia schițat îi apăru din nou pe față. Ce, își închipuiau oare că nu pătrunsese gîndurile lor ? Voiau mai întîi să-l îmbete, pentru ca pe urmă să-l facă să le vîndă pe nimica toată vasele cumpărate tot de la ei. Dar Jakob nu-i chiar atît de prost pe cît îl socotiți voi, oameni buni. Mă rog, n-aveți decît să încercați, veți vedea !

Cît ai clipi din ochi, oamenii trecură la chestiune. Îl întrebară dacă nu socotește că ar fi mai bine să-și răscumpere vasele și uneltele cu pricina, căci tocmeala aceea fusese curată prostie. Nu s-ar putea să stea de vorbă chiar acuma ?

Vai de mine, cum nu ?... De vorbit, puteau, firește, să vorbească !

Cît despre preț... Prețul să rămînă tot acela pe care îl primiseră dînșii, nu-i așa ?

Da, tot așa gîndea și Jakob. Deci, în privința prețului erau înțeleși.

Dar acum se punea problema banilor. Le trebuia o păsuire deocamdată. Puținul pe care-l căpătaseră de la dînsul îl expediaseră acasă. Jakob începu din nou să zîmbească. Vulpoii ăștia erau, fără îndoială, mai dinainte înțeleși. Dar Jakob nu se arăta

potrivnic păsuirii acesteia. O păsuire... firește că putea să le dea o păsuire în privința plăților.

Știa prea bine că n-are să vadă niciodată, nici un bănuț de la ei. Făcu un gest cu mîna. Era el oare un om atotputernic ori nu era ? Angrosistul n-ar fi făcut niciodată un lucru ca acesta, dar aici era vorba de Jakob și nu de angrosist.

Pe înserat, cînd porni spre casă, Jakob era, ca și mai înainte, pe deplin treaz. Era lună nouă, pe stînci se vedeau o sumedenie de coșuri pline de pește.

Jakob beat ? Nu nici vorbă ; trecuse doar prin anumite emoții. Avuțiile sale începuseră să cam scadă. Ei și ? Patru vase mai puțin, ce-are a face ? Nu rămînea oare cu „Sjøblomsten" și n-avea încă destul bănet la chimir ? Patru vase dăruite, o odaie închiriată la Gomon și plătită dinainte, o mică avere dăruită „Misiunii" ; așa-i cînd ești om cu vază. „O, tu sfîntă fecioară... o, tu !"

XXIX

Acum vine furtuna.

Ca de obicei, mulțimea de vase se afla în larg în dreptul bancurilor ; năvoadele și undițele se întindeau deasupra mării bătute de valuri molcome ; se lăsase o negură rece.

— E pește berechet astăzi, strigă Per Suzansa celor de pe „Kobben". Kristaver era și el de aceeași părere... năvoadele erau pline de cod, și ar fi prins cel puțin cîte o mie de fiecare vas, dacă lucrurile s-ar fi urmat tot astfel.

— Aerul e cam liniștit, se auzi strigînd un pescar din Nordland, care privea roată în jur. Este pe mare un anumit fel de liniște, care îl face pe pescar să devină atent, iar cînd se întîmplă ca vreun căpitan să facă o anumită mișcare cu capul, mișcarea aceasta se întinde de la un vas la altul. Dintr-o dată, toți căpitanii își îndreptară privirile către cer și munți.

Pe vreme de ceață, orice zgomot îți dă de bănuit, iar acum ceața aceea cu un miros acru se puse dintr-o dată în mișcare trăgîndu-se către sud-vest, lucru care însemna furtună.

— Ia ascultați, nu auziți un muget ? Să știți că o să primim o vizită ! strigă un om din Nordland, trăgînd din răspu-

teri de năvodul său ca să sfîrșească mai repede cu lucrul, căci acum era mare zor să ajungă la uscat.

— Grăbiți-vă ! strigă Per Suzansa. Pescarii de pe toate vasele începură să-i dea zor și trăgeau opintindu-se din răsputeri ca să isprăvească treaba mai repede. Cunoșteau mugetul acela care se preschimba cu încetul într-un bubuit ; o apăsare și o spaimă se răspîndea pe întinsul apelor, milă de milă. „Dați-i zor să isprăvim mai repede, că vine furtuna !"

De rîndul acesta însă, lucrurile s-au urmat cu atîta iuțeală, încît pînă să se dumirească oamenii, vasele s-au și aflat prinse în mijlocul furtunii, săltînd și afundîndu-se pe o mare bîntuită de uriașe valuri înspumate.

Era cu neputință să mai tragă năvoadele pe punte, căci vasele s-ar fi îngreunat prea mult... „Repede, cuțitul ! Tăiați parîmele !" Șirurile lungi de năvoade pline de pește pieriră în valurile înspumate. Apoi înălțară repede o bucată de pînză... dar mai avea rost să încerce să se apropie de uscat ? Vasele sînt împinse peste coamele valurilor uriașe ce par ca niște munți în plină mișcare, velele se fac nevăzute în văi adînci, un nou talaz se revarsă pînă sus, peste vîrful catargului, pentru ca în clipa următoare micul vas să se ridice din nou la lumina zilei. Oamenii de pe bord stau în bătaia talazurilor, scot într-una apa cu gălețile și înțeleg cu toții că ar fi curată nebunie să se îndrepte către uscat pe o asemenea furtună ; singura lor scăpare este să iasă în larg, înfruntînd valurile și furtuna, ca să ajungă acolo unde va fi voia celui de sus.

Ieșiră în larg.

Dar vasele erau mult îngreunate de mulțimea peștelui prins ; talazurile treceau peste șarpanta de lemn a pupei, așa că zadarnic mai scoteau apa cu gălețile. O poruncă, un strigăt al căpitanului trece din gură în gură — trei oameni se aruncă asupra peștelui și zvîrlă povara în valurile înspumate, parcă ar aduce o jertfă mării, spre mîntuirea vieții lor.

Dar chiar și acum, cînd fiecare avea destule griji cu propriul său vas, echipajele se observau unul pe altul și căutau să rămînă împreună. De pe „Morilden" Per Suzansa observa pînzele cafenii ale lui „Kobben" cum se avîntă în sus, proiectîndu-se pe crestele valurilor... iar apoi afundîndu-se într-o vale adîncă. Se va mai ridica oare ? Da, iată-l... iată-l că se zărește din nou !

Se întunecase. Văzduhul era numai beznă și vîrtejuri. Uraganul arunca în înaltul cerului stropi de spumă ce se vedeau zburînd ca niște năluci albe. O sumedenie de vele se risipiseră peste întinsul mării, asemenea unor păsări biciuite de grindină, care zboară din ce în ce mai repede.

Încotro îi mîna furtuna ? Nimeni n-ar fi putut spune. Cînd se vor putea oare întoarce ? Nimeni nu putea ști. Poate că la noapte sau poate că mîine se vor izbi de o stîncă și vasul va fi făcut țăndări, sau poate că furtuna îi va duce departe, în larg, mînîndu-i așa zile în șir ; s-ar putea însă să li se scufunde vasul și atunci... atunci s-a sfîrșit cu ei.

Era întîia furtună pe care Kristaver o întîmpina la cîrma lui „Kobben". Vela ajunsese un petic zdrențuit — mai mică nici nu putea să se mai facă, nu ajungea acuma nici pînă la jumătatea catargului — și cu toate acestea tot era prea mare. Ar fi o glumă să spunem că se simțea bine ; totuși, avea în sfîrșit prilejul să se afle într-o adevărată încercare ; cum se va descurca oare vasul ? Purta la piept un portofel doldora de bani și avea răspunderea a patru vieți ; o nebăgare de seamă la mînuirea cîrmei, un calcul greșit în aprecierea unui val, o jumătate de secundă doar, în care ochii săi să nu fi văzut totul ar fi fost îndeajuns pentru ca în clipa următoare vasul să se răstoarne cu chila în sus. Cu toate acestea, nu gîndul acesta îl îngrijora, ci soarta vasului în sine. Eșuase trei ani la rînd și-i fusese cu neputință să afle pricina ; era o taină pe care poate că o va dezlega acum. Și omul acesta vînjos — care ținea cîrma în bătaia talazurilor înspumate, a vijeliei și a beznei, cu tot cugetul său adunat în gîndul de a stăpîni nava — simțea că nu este întrutotul stăpîn pe „Kobben" și că din clipă în clipă s-ar putea ca vasul să-i joace un renghi. Uite, de pildă acum, valea aceea croită între două valuri... dacă pupa va fi proiectată în sus, în așa fel încît să plutească o clipă prin văzduh, vîntul o să apuce vasul și o să-l răstoarne și atunci s-a isprăvit cu dînșii... păzea, păzea ! Iată acum o nouă nepotrivire între grement și vas. A dracului de treabă ! Scrîșnea din dinți. Parcă s-ar fi luptat pe viață și pe moarte cu vasul.

Spre larg ! Lars sta lîngă catarg manevrînd treițarola, o treabă foarte importantă acum, cînd înaintau cu vîntul din pupă. Gluga bine trasă peste urechi și-o legase sub bărbie, să nu i-o zboare vîntul. Nu-și dezlipea ochii de la fața tatălui

său. Fiecare poruncă, fiecare cuvînt al tatălui său putea să însemne viață ori moarte...

— Ia terțarola ! strigă tatăl său.

— Ia terțarola ! repetă toți oamenii, și Lars, agățat de funie, execută ordinul ; apoi își pironește din nou privirile asupra tatălui său, care stă în mijlocul furtunii, stropit de sus pînă jos de spuma mării, cu chipul încordat și ochii în patru. Cînd valurile aruncă pupa în văzduh, căpitanul pare că se înalță dintr-o dată către cer. Apoi vasul plutește drept, călare pe spinarea valului — totul nu este decît o spumă alb-verzuie — și pe vas se face din nou lumină. Apoi pupa se afundă iar și tatăl lui Lars se afundă și el o dată cu pupa în adîncuri... Lars e cît pe aci să strige : „Să vii înapoi, tată !" Dar iată-l că se ivește din nou, stînd la cîrmă liniștit, gata să facă față unui nou munte de apă și să-i înalțe din nou în văzduh. Cîrmaciul este din nou luat pe sus și Lars are impresia că și-ar fi recăpătat din nou tatăl după ce îl pierduse. Băiatul începuse să recite rugăciuni. Toate puterile puse în slujba binelui trebuiau în noaptea asta să-l ajute pe tatăl său. Se hotărîse ca — dacă vor mai apuca vreodată să pună piciorul pe uscat — să nu se mai depărteze niciodată de lîngă tatăl său și să nu i se mai împotrivească niciciînd voiei sale.

Erau mereu mînați de furtună și nimeni nu știa încotro, de-a curmezișul Vestfjordului, către larg ori drept într-un perete de stîncă. Asta era la voia Domnului. Chiar dacă ar fi avut busolă la bord și tot ar fi fost cu neputință să se orienteze, căci nu puteau să aprindă nici un chibrit pe furtuna asta...

Din cînd în cînd auzeau țipete — și nu erau țipete de pasăre, ci de om. Erau strigătele oamenilor care se încleștaseră de vase răsturnate. N-aveau decît să strige ! În noaptea asta fiecare trebuie să se descurce de unul singur și cum o putea mai bine. Era o noapte a nenorocirilor ! Cei ce încă mai navigau pe vasele lor știau că pretutindeni în jur, pe întinsul apelor, se aflau vase răsturnate ; cei ce se țineau agățați de chila vaselor răsturnate strigau într-una... și nu era nimeni să-i audă.

Înaintau într-una, mînați de furtună. Întunericul din jurul lor nu ar fi putut să sporească mai mult ; în schimb, marea se putea înfuria încă și mai tare. Norii nu se mai deosebeau de mare. Iată, de pildă, în partea aceea... parcă însuși cerul ar fi

acolo împodobit în spume albe şi cu toate acestea nu, nu este decît un val uriaş, căruia vîntul vijelios îi sparge coama, iar spuma joacă în toate direcţiile ca nişte năluci albe... face-va oare faţă vasul talazului acestuia ?A rezistat, dar se umpluse de atîta apă încît au fost nevoiţi s-o arunce în mare cu găleţile, muncind necontenit pînă la valul următor.

Deşi înaintau într-una, lui Lars îi făcea impresia că nu mai plutesc pe mare, ci printr-o lume a groazei, printre nişte balauri albi şi verzui, alcătuiţi din talazuri înspumate, care-i urmăresc într-un iureş. Urlau, repezindu-se asupra lor, se dezlănţuiau într-o nebunească horă a morţii, se aruncau asupra vasului din spate, din faţă, din toate părţile, se înălţau din adîncuri şi jucau în jurul lor cu chipuri spumegate, împresurîndu-i ; erau pretutindeni prezente. Cu toate acestea, tatăl lui Lars stătea acolo sus, pe banchetă şi mai ţinea încă piept furtunii. Cîtă vreme o să-i mai poată face faţă oare ? Va fi lungă, noaptea aceasta.

Valurile se prăvăleau într-una peste Kristaver ; adesea erau cît pe-aci să-l dea grămadă ; cu toate acestea, omul începuse să fie mulţumit de navă, căci ţinea bine marea, înfrunta cele mai înalte valuri ; îi venea de fiecare rînd să-l mîngîie, aşa cum ai mîngîia un cal bun. Îi venea să-i strige : „Bravo, „Kobben" !

Avea oare să sporească furtuna ? Parcă s-ar fi rupt băierile cerului şi ar fi curs printre crăpăturile sale un torent de foc şi de pucioasă. Fulgere prelungi de culoare gălbuie aruncau dîre ciudate de lumină, ca nişte flăcări, peste marea în clocote. Cînd se săltau pe coama unui val, parcă erau zvîrliţi în sus, cu o iuţeală ameţitoare — şi nu lipsea mult ca vasul să se ridice cu totul de pe apă şi să înceapă a zbura prin tăriile văzduhului. În asemenea clipe, chila părea că îşi pierduse contactul cu marea, vasul că şi-ar fi pierdut reazimul său. Într-o clipă ca asta s-a întîmplat că vasul s-a cufundat cu prora drept între două valuri... şi a naufragiat. Valurile trecură peste el — şi de rîndul acesta fu întors cu chila în sus. În clipa prăvălirii s-a auzit un singur strigăt pornit din piepturile celor cinci bărbaţi care căzuseră în marea înspumată. Furtuna şi marea înghiţiseră vasul... şi cu asta totul trebuia să ia sfîrşit.

Şi cu toate acestea, n-a fost aşa ; doi oameni se prinseseră de parîmele care leagă catargul, iar talazurile, împingînd epava răsturnată înainte, scot la iveală alţi doi, ce se aflaseră dede-

subt ; într-o clipă, oamenii se agață de ruful aflat de partea cealaltă. Dar unde-i al cincilea ?

Fără să-și dea seama de ceea ce se întîmplă, aproape lesinați, oamenii sînt zvîrliți sus, pe chilă. Au înghițit apă și au primit în cap izbiturile valurilor, și-au pierdut mănușile și glugile ; cu toate acestea, șed acum călare pe chilă, încleștați cu înverșunare, ca să nu fie din nou măturați de valuri.

Kristaver simte că Lars e acolo și cu toate acestea nu-și poate înăbuși strigătul :

— Lars, ești pe-acolo ?

— Da, tată.

— Ține-te bine.

— Da, tată.

Lipsea încă un om și iată că acum o cizmă se arată lîngă bordul vasului. Kristaver izbutește să apuce de ea, dar este cît pe-aci să cadă în apă. Cel pe care-l trage în sus este Kaneles Gomon. Omul nu mișcă, pesemne că s-a izbit cu capul de copastia vasului și și-a pierdut cunoștința. Nu pare să fie în stare să se țină singur încleștat, dar Kristaver nu se gîndește să-i dea drumul. Acum e nevoit să se țină de chilă cu o singură mînă, cu toate că ceilalți abia se pot ține cu două.

Un vas răsturnat pe mare prin părțile Lofotelor e o întîmplare foarte obișnuită și oamenii știu aceasta. Furtuna îi mînă într-una înainte, cînd săltîndu-i în sus, pe creste de valuri, cînd prăvălindu-i în adîncuri. E o întîmplare foarte obișnuită să te prăpădești pe o noapte ca asta și oamenilor le este limpede și aceasta. Dar ei luptă, se încleștează — pentru că fiecare clipă este o clipă cîștigată — și strigă cu deznădejde după ajutor, implorînd cu toții într-un glas !

— Doamne, Dumnezeule, ajută-ne, fie-ți milă de noi !

Fiecare val care venea înspumegat spre dînșii putea să le aducă moartea ; instinctiv își plecau capul și trunchiul în direcția lui spre a face mai ușor față izbiturii. Începură din nou să strige, cu toate că știau că n-au sorți de scăpare, strigau într-o spaimă mai puternică decît luminile minții, strigau ca fiarele înjunghiate ; izbuteau uneori pentru o clipă să acopere mugetul furtunii, dar nimeni nu le răspundea.

Încă se mai țineau de vasul răsturnat. Se revărsau necontenit peste ei mase de apă ; pe întuneric erau aruncați încoace și încolo. Deodată, Kristaver își dădu seama că mișcările vasului s-ar mai domoli dacă ar izbuti să taie sarturile din-

tr-un bord, în așa fel încît catargul să se ridice, ajungînd să plutească la fața apei. Strigă deci către Henrik Rabben, făcîndu-i semn spre Kaneles Gomon :

— Ține-l ! Henrik îl apucă cu o mînă pe tovarășul său aproape mort și îl ținu. Apucă-mă de picior și ține mă bine ! îi strigă Kristaver lui Arnt Åsan. Acesta își dete de îndată drumul cu o mînă, apucînd de piciorul căpitanului. Atunci Kristaver își trase cuțitul din teacă și se lăsă să lunece de-a lungul fundului vasului. Ajunsese cu capul într-un val și l-auzea pe Lars strigînd : „Bagă de seamă, tată !" După cîteva clipe era din nou sus, pe chilă, ținînd cuțitul în dinți ; sarturile fuseseră tăiate și în clipa următoare catargul se ridică din adîncurile apei la suprafață.

De rîndul acesta însă, Kristaver săvîrșise o mare greșeală. Tăiase sarturile sub vînt, iar catargul se ridicase în vînt și se repezise numai decît cu toată iuțeala înspre vas... dacă se întîmpla să nimerească pe vreunul, însemna moarte sigură. Cu o singură lovitură putea să-i zvîrle pe toți în mare. Dar nu s-a întîmplat așa ; catargul s-a mulțumit doar să atingă trupul vasului — se auzi o bubuitură puternică. Apoi se trase înapoi, ca pentru a-și aduna noi puteri, spre a se întoarce cu un nou val.

— Mai ține-mă o dată ! strigă Kristaver, avîntîndu-se din nou cu capul în valuri și tăind sarturile de partea cealaltă. Acum catargul rămăsese de capul lui. Se izbi încă o dată de epava vasului, fără a lovi pe cineva, se retrase din nou și porni ca săgeata printre valuri, cu un capăt deasupra apei, pierzîndu-se în furtună. Kristaver îl vedea pentru ultima dată.

Acum mișcările epavei se mai domoliseră. Cei patru oameni ședeau călare pe chilă iar al cincilea se afla între ei. Abia acum băgară de seamă că sînt uzi leoarcă. Începuseră să le clănțănească dinții de frig și erau orbiți de împroșcăturile valurilor, încît abia puteau să se zărească unul pe altul.

XXX

După ce plutiseră așa nu mai știau nici ei cîtă vreme, li se păru dintr-o dată că aud strigăte prin beznă. Au răspuns strigînd după ajutor — și în lumina gălbuie a fulgerelor au zărit,

în valurile ce se năpusteau în iureș asupra lor, ceva care nu putea să fie un vas răsturnat ; se vedea o rămășiță de pînză de corabie, care țîșnea înspre ei. Au strigat din nou, cerînd ajutor. În văpaia gălbuie a unui fulger mai puternic, zăriră trecînd ca vîntul pe lîngă dînșii vasul lui Per Suzansa. Fără îndoială că venise să-i salveze ; îl văzuseră stînd la cîrmă și trecînd pe lîngă ei la numai cîteva brațe depărtare. Îi privise țintă și strigase ceva, dar înțelegeam limpede că pe asemenea furtună era mare primejdie ca vasul său să se sfărîme, izbindu-se de al lor — și își dădeau seama că de aceea a trebuit să treacă mai departe. Silit cum era să-și lase tovarășii pradă înecului, a întors capul către ei și a scos un strigăt o dată cu toți ceilalți oameni din echipajul său... parcă și-ar fi cerut iertare pentru că trebuia înainte de orice să se salveze pe sine și pe ai săi. Cei ce ședeau călare pe chila vasului naufragiat au înțeles situația și au răspuns cu un strigăt sfîșietor și plin de jale. După cîteva clipe, Per Suzansa și cu oamenii săi pieriseră în furtună și beznă.

Atunci se încleștară din nou cu putere de chilă, ca de ultima lor nădejde de scăpare. Kaneles Gomon zăcea tot fără cunoștință. Kristaver îl mai ținea, dar se întreba cît va mai avea putere să-l țină. Ceilalți pescari aveau cîte două mîini ca să se țină încleștați cînd se năpusteau valurile peste ei, dar Kristaver n-avea decît una și Kaneles era greu ; să-i dea drumul ? Nu... dar atunci — să cadă el însuși pradă valurilor ?

Și deodată strigă în urechea omului :

— Kaneles !... Trezește-te ! Cată să te ții singur ! Eu nu te mai pot ține !

Kaneles, puternicul și mlădiosul Kaneles, nu-și venise în simțiri, și nu putea să miște nici un deget, iar Kristaver simțea că îl părăsesc puterile ; acum vede venind spre ei un val uriaș, căruia, sigur, n-o să-i mai poată rezista dacă va trebui să se țină atît pe dînsul cît și pe celălalt... Dumnezeu să-i ierte păcatul acesta, dar trebuie să-i dea drumul tovarășului său !

Valul îl izbește, Kristaver se apleacă în direcția lui și după ce acesta trece, rămîne tot pe chilă, ținîndu-l încă pe Kaneles.

Are o vedenie : i se înfățișează bătrînul său tată orb, care se află în gospodărioara din creierii munților. Mîna sa vînjoasă încă îl mai ține strîns pe băiat ; mai bine să-i mănînce pe amîndoi o dată. Valurile clocotesc sub epavă. Naufragiații sînt sus, la înălțime mare, pentru că vasul este plin de aer.

Ar fi fost bine dacă făcea o gaură cu cuțitul, ca să poată ieși aerul, însă nu putea, căci n-avea nici o mînă slobodă și simțea acum că nu-l mai poate ține pe Kaneles.

Aceleași straturi de nori întunecați și fumegînzi stăteau spînzurați de bolta cerului, aceleași fulgere brăzdau văzduhul pe deasupra apelor. Dar parcă s-ar fi auzit strigînd cineva. Iar se vede o velă. Vine drept către ei. Oamenii strigă din nou și în licărirea gălbuie a fulgerelor recunosc vasul „Sjøblomsten", care trece foarte aproape de ei. Jakob e la cîrmă și vede ceea ce văzuse și Per Suzansa... cu neputință să tragă lîngă ei și să-i ajute. Iar cînd zboară mai departe e urmărit de un strigăt plin de fiori de moarte... lăsa-i-va oare și dînsul în voia sorții ?

Jakob însă nici nu se gîndea să-i părăsească. Nu era în firea lui Lanaiba cel șchiop să-și lase prietenii la nevoie. Atît el cît și „Sjøblomsten" petrecuseră multe nopți de iarnă pe mare, se cunoșteau bine, puteau să cuteze ceea ce nimeni altul n-ar fi cutezat. Jakob urlă un ordin, care trecu din gură în gură și izbutiră să se pună în pană [1]. „Sjøblomsten" aflîndu-se acum cu etrava aproape perpendicular pe munții înspumați de apă, țîșni înainte, de parcă ar fi vrut să le taie drumul. Era nebunie curată pe o astfel de vreme, dar mai exista ceva ce nu trebuie uitat : Jakob era cel care ținea cîrma.

Nu era încă pe deplin lămurit asupra manevrei pe care urma s-o facă ; nu voia decît să dea o bătălie cu scopul de a se menține la nivelul vasului naufragiat, nu voia să plece de lîngă tovarășii în deznădejde. Vasul se umpluse de apă din pricina valurilor ce se revărsau peste bord, iar oamenii scoteau într-una apa cu gălețile. Apoi întoarseră din nou cu prora în vînt, căci Jakob își făcuse socoteala că între timp epava trebuie să se fi deplasat sub vînt. Ținti la noroc, profitînd de lumina gălbuie a unui fulger... zărise o dîră pe o culme de val. Iată-i, acolo sînt.

„Sjøblomsten" coboară înspre ei ; Jakob le aude strigătele ; pesemne că l-au văzut și au prins din nou curaj. Întoarce din nou, apropiindu-se de ei și le aruncă... nu o parîmă, ci cîteva vorbe...

— Nu vă lăsați ! Așteptați puțin !

[1] *În pană* — orientarea velelor astfel ca vasul să rămînă imobil.

Îmbărbătarea aceasta, venită din partea unui om care naviga încă nevătămat, era aproape ca o salvare. Ea le dădu puterea de a mai rezista un timp. Jakob se depărtă din nou prin furtună și întuneric, dar îi rugase să aștepte și să nu se lase.

„Sjøblomsten" se afla din nou în vînt, pentru a se încorda ca să se îndrepte încă o dată înspre epavă. Vasul era din nou amenințat să se umple de apă. Oamenii o scoteau neîncetat, iar Jakob întorcea pas cu pas pentru a ajunge cu prora în vînt. Nimeni altul n-ar fi fost în stare de o asemenea manevră pe o vreme ca asta. Și încă o dată întoarse în vînt și începu să se îndrepte către epava care între timp trebuia să se fi deplasat sub vînt.

— Fiți cu ochii în patru, după ei ! strigă el, iar oamenii repetară :

— Fiți cu ochii în patru, după ei !

„Sjøblomsten" înghiți din nou valuri ; grementul și velele se văitau sub apăsarea furtunii. Acolo... pe o creastă de val, la licărirea unui fulger... nu sînt oare acolo... ? Nu... nu sînt, s-au făcut din nou nevăzuți.

Omul aflat la bompres făcu un semn cu mănușa.

— Acolo ! strigă el, arătînd cu mîna.

— Acolo ! repetară ceilalți, arătînd în aceeași direcție.

Atunci Jakob bătu cu piciorul în banchetă și rosti : „La naiba !" căci acum era hotărît să sfîrșească odată cu treaba asta. Se avîntă drept către dîra cea neagră, care se sălta pe un val în depărtare. Acum știa ce are de făcut.

— Doi oameni de fiecare parte și trageți-i la bord ! urlă el.

— Doi oameni de fiecare parte și trageți-i la bord ! repetară ceilalți, așezîndu-se în locurile poruncite de căpitan.

Era un ordin lipsit de noimă, dar pe mare n-ai încotro, trebuie să asculți. Al cincilea om rămăsese la bompres, pentru a arăta căpitanului direcția.

În clipele acelea, Jakob nu se mai gîndea la riscuri. Știa că erau nouăzeci și nouă de șanse din o sută ca să-și piardă cîrma și în cazul acesta erau și ei pierduți, dar n-avea timp să se gîndească la de-alde astea. Iată acum vasul răsturnat cum se ridică din nou pe creasta unui val și iată-l pe Jakob însuși cum vine în zbor purtat de un val uriaș.

— Păzea !

— Păzea ! repetară ceilalți.

În clipa următoare, „Sjøblomsten" călărește pe un val, în furtuna cumplită.

— Apucați-i !

„Sjøblomsten" tremură din tot trupul în clipa cînd ajunge în dreptul chilei vasului naufragiat. Oamenii din ambele părți apucă fiecare cîte un om și-l trage la bord. Totul se petrece în cîteva clipe ; apoi vasul zboară mai departe prin întuneric, pe marea bîntuită de furtună.

Primul lucru pe care îl constată Jakob a fost că nu i se rupsese cîrma ; „Sjøblomsten" îl ascultase ca de obicei — iar a doua constatare a fost că fuseseră salvați de pe epavă patru oameni. Îi auzea strigînd :

— O, Doamne, Dumnezeule !

Și după o vreme iar :

— O, Doamne, Dumnezeule !

Dar n-avea vreme acum să se ducă la ei și să se înduioșeze de acești bieți oameni. Navigația, furtuna, talazurile îi dădeau destul de furcă. Se mulțumi să întrebe :

— Sînt cu toții în viață ? Și, ca întotdeauna pe mare, ceilalți repetară strigătul căpitanului :

— Sînt cu toții în viață ?

— Da ! se auzi răspunsul venind din cabina de lîngă catarg.

— Da ! se auzi corul celorlalți.

Zburau acum din nou, căutînd să scape de furtună ; zburau prin întuneric, peste dealuri și văi de apă, în mijlocul unei hore nebune de năluci albe care urlau, neostoit.

Navigau, mînați neîncetat — și nimeni nu putea ști încotro.

În timpul nopții, zăriră un far la proră. Jakob își zise că trebuie să fie uscatul, dar nu putea ști care uscat, poate că nimeriseră departe, fie înspre miazănoapte, fie către miazăzi. Zburau poate înspre un loc primejdios, plin de stînci submarine, pe care nu-l cunoșteau. În fiece clipă se putea izbi de un colț de stîncă ieșit din mare, sau de o stîncă submarină. Cu toate acestea erau nevoiți să-și urmeze calea, să navige într-una înainte, tot înainte.

Vîntul schimbase, bătînd acum dinspre miazănoapte ; înaintau de-a lungul coastei. Se auzea larma valurilor ce se izbeau,

spărgîndu-se de țărmuri ; în răstimpuri, se vedea cîte un fulger brăzdînd cerul și luminînd munții înveșmîntați în straie de nea. Pluteau, îndreptîndu-se înspre miazăzi, mereu către miazăzi. Din cînd în cînd, zăreau valurile cum fierb înspumegate în jurul stîncilor.

Încetul cu încetul, furtuna prinse a se mai domoli ; atunci Jakob se hotărî să se îndrepte către punctul pe care-l dorea el.

Nici vorbă nu putea fi să acosteze. Velele au fost ridicate și vasul navigă acum pe dibuite, înaintînd în noaptea întunecoasă și îndreptîndu-se din nou către Vestfjord. Mai era încă mult pînă la Lofote.

Cei patru naufragiați zăceau mai mult leșinați în cabina de lîngă catarg. Ar fi trebuit să fie cinci. În sfîrșit, va vedea el ; se va ivi, oricum, posibilitatea să se intereseze de treaba asta cînd va avea mai mult răgaz. S-ar putea să le fie cam frig acolo, expuși cum sînt valurilor ce-i stropesc într-una, dar de încălzit vor putea să se încălzească mai tîrziu.

XXXI

Naufragii dintre acestea se întîmplă în fiecare an pe la Lofote ; se vorbește despre ele o zi sau două, apoi oamenii pornesc din nou în larg pe aceeași mare, pentru a pescui ca mai nainte.

În prăvălia negustorului erau o mulțime de oameni. Stăteau de vorbă, istorisind. La izbucnirea furtunii, unii porniseră spre uscat și izbutiseră să debarce la timp. Alții aveau bărci de salvare la bord, iar alții ajunseseră la țărm după ce plutiseră pe furtună o noapte întreagă.

Printre cei adunați acolo se afla și un individ mic de stat, cu părul bălai, purtînd o glugă de culoare gălbuie și care vorbea mai tare decît ceilalți. Lumea se uita mirată la dînsul. Rămăsese cu totul din întîmplare la uscat în timpul zilei care trecuse, iar vasul din al cărui echipaj făcea parte se scufundase cu tot ce se afla pe dînsul. Era limpede ca ziua că așa îi fusese lui scris... încă nu-i sunase ceasul. Căile Domnului sînt nepătrunse !

Vremea este bună, însă cam rece ; lumea s-a adunat pe stîncile de lîngă țărm să se uite după vasele care nu s-au în-

tors încă. Inspectorul a trimis vapoarele în larg după vasele naufragiate. Un mare număr de vase, ținînd de porturi depărtate, se refugiaseră în noaptea trecută în portul din Lofote, iar acum își înalță velele, reîntorcîndu-se acasă pe o vreme liniștită.

În timpul zilei, unul dintre vapoare întîlnește un vas straniu, plutind în largul Vestjordului. Este un vas cu opt vîsle — și cu toate că nu e pic de vînt, toate parîmele pînzelor sale sînt întinse. Vaporul trage lîngă vas și acum se constată că timonierul se află, mai mult mort decît viu, lîngă cîrmă, în timp ce ceilalți trei oameni ai echipajului stau ținîndu-se de banchetă cu mîna ; sînt însă morți, au degerat de tot. Apa care îi stropise neîncetat înghețase în părul și bărbile lor și pe buzele lor. Ei însă șed și privesc drept înainte, cu ochii holbați și sticloși.

Per Suzansa se salvase și ajunsese la Hamarøy.

Greu îi mai venea să se reîntoarcă acum traversînd Vestfjordul ; nu știa cîți camarazi de ai săi se vor fi dus la fund în noaptea trecută și nu mai putea suporta obsesia gîndului ce și-l făcea despre Kristaver Myran și tovarășii săi.

În asfințit, ajunse în port ; luminile erau aprinse. Iată și cabana, căminul lor din Lofote. Acum va fi loc berechet în cabană. Punînd piciorul pe uscat și urcînd treptele lucioase, văzu prin apropiere niște oameni ; dar nu îndrăzni să-i întrebe nimic. Fiecare vas ce intră acum în port este un adevărat eveniment ; drept aceea, este de îndată înconjurat de o ceată de curioși, dar nimeni nu primește răspuns și Per se duse drept la cabană.

Se opri în dreptul ușii. Să fi avut oare vreo vedenie ? Căci înăuntru cîțiva inși dormeau în hamace.

Făcu ochi mari și, adresîndu-se celor dinăuntru, exclamă :

— Doamne, Isuse !

Mai mult nu a fost în stare să rostească.

În jurul sobei atîrnau haine ude, iar pe dușumea erau aruncate cizme ude leoarcă.

Oamenii ce se strînseseră afară intrară în cabană și rămaseră înlemniți, cu privirile țintuite asupra celor ce dormeau. Ei înșiși fuseseră cît pe aci să se înece, erau uzi pînă la piele și vlăguiți ; cu toate acestea, priveliștea oamenilor de pe „Kob-

ben" dormind în hamacele lor îi făcuse să uite cu totul starea în care se aflau ei înşişi.

Dar nu i-au numărat cîţi sînt. În cele din urmă, Per spuse unuia dintre oamenii săi să-şi schimbe hainele la iuţeală şi să se ducă să le pregătească ceva mîncare caldă. Era probabil că oamenii aceştia ce dormeau în hamace nu luaseră nimic cald înainte de a se fi culcat.

În clipa în care se apucaseră să-şi scoată hainele ude de pe ei şi să-şi golească apa din cizme, Kristaver s-a trezit şi s-a ridicat într-un cot, frecîndu-se la ochi. Poate că era zăpăcit pe urma unui vis din care se trezise brusc. Atunci îl zări pe Per, care în noaptea trecută navigase mai departe, văzîndu-şi de drumul său şi lăsîndu-l pe chila pe care stătea cocoţat. Cei doi căpitani îşi încrucişară privirile o clipă.

Apoi Kristaver căscă, trecîndu-şi palma peste frunte.

— Ei, te-ai întors acasă ? întrebă el pe un ton de toate zilele.

A trecut un timp pînă ce Per putea să răspundă :

— Da ! Dar tu... după cîte văd, te-ai întors şi tu.

— Ne-am întors de curînd, răspunse Kristaver, tot frecîndu-se la ochi.

Per îşi făcu de lucru, îmbrăcîndu-se cu haine uscate. Nu îndrăznea să întrebe cum se salvaseră ceilalţi.

Deodată Kristaver îşi întinse picioarele afară din hamac şi, găsindu-şi saboţii, se duse pînă la sobă, luînd de pe cuier o haină din care scoase un portofel gros.

— Tiii... să vezi că s-au stricat banii !

— Banii !

— Da, cred că s-au făcut piftie.

Toţi oamenii îşi duseseră instinctiv mîinile la buzunarele de la piept. Portofelul de piele, cînd este strîns legat cu sfoară rezistentă, poate rămîne uscat foarte multă vreme, dar este cu totul altceva cînd ai petrecut o noapte întreagă în apele mării... aşa cum fusese cazul cu oamenii de pe „Kobben".

Kristaver se apropie de masă şi aprinse lampa. Căpitanul — aşa era obiceiul — purta portofelul legat de gît cu o sfoară. În acest portofel se păstra tot cîştigul vasului pînă la sfîrşitul campaniei de pescuit şi abia atunci îşi primea fiecare partea ce i se cuvenea. De rîndul acesta era vorba de mii şi mii de coroane, care poate că acum se stricaseră. Îi ieşiseră bro-

boane de sudoare pe frunte și-i tremurau degetele în timp ce dezlega sfoara cu care era legat portofelul ud leoarcă. Toate privirile erau îndreptate în direcția aceea, dar oamenii tăceau, căci înțelegeau că e mai bine să nu-i adreseze nici un cuvînt.

Portofelul se înegrise și pe dinăuntru din pricina udăturii. Iată și hîrtiile. Mai înainte fuseseră roșii și albastre, iar acum n-a mai rămas decît un fel de aluat alcătuit din hîrtii lipite între ele.

— Hm ! făcură ceilalți.

Căpitanul nu are obiceiul să-și arate banii — și dacă se nimerește să stea doi cîrmaci în aceeași cabană, nici unul nu știe precis cît a cîștigat celălalt. Kristaver își încruntase sprîncenile, pentrucă ceilalți stăteau acolo și căscau ochii la dînsul.

— Pune-i la uscat mai întîi, îl povățui Per Suzansa.

Dar Kristaver nu-l luă în seamă și începu să desfacă bancnotele una după alta. Era aproape ca și cînd ar fi salvat o viață de om. În timpul acestei operații cîteva din ele se găuriseră, iar altele se rupseseră. Îl durea de parcă i-ar fi rupt cineva carnea de pe dînsul. Banii ! Ăștia sînt banii cu ajutorul cărora atît el cît și oamenii din echipajul său urmau să-și salveze căminele. Și așa era destul de rău pe urma pierderii vaselor și a năvoadelor, căci băncile și negustorii tot trebuiau să-și primească banii ce li se cuveneau. Dar dacă s-au distrus și banii o să ajungă la executare silită și în cazul acesta atît el cît și cei de-acasă vor rămîne fără acoperiș sub care să se poată adăposti.

Pe masă zăceau risipite mici bucățele de bancnote rupte.

— Trebuie să le uscăm, zise Per Suzansa. Apoi se duse cu picioarele desculțe pînă la sobă și, dînd hainele la o parte, puse lemne pe foc.

— Hainele le putem usca și mai tîrziu, zise el. Acum e vorba de bani... și începu să întindă o sfoară în jurul sobei ca să pună pe ea banii la uscat.

Kristaver se uita la bancnotele lipite. Ținea mîna pe masă. Îi venea să strîngă toate hîrtiile astea și să le arunce afară.

— Haideți odată ! zise Per. Ceilalți începură atunci să-l ajute.

Bancnotele au fost puse cu mare băgare de seamă pe sfoară și înșirate, așa cum se aflau, unele bucată cu bucată,

iar altele mai multe la un loc, lipite ; semănau cu niște scutece mici de tot.

În timp ce sta și privea așa, parcă un diavol l-ar fi îndemnat pe Kristaver să rîdă. Era un rîs straniu ; și începu să spună că sînt multe lucruri ciudate pe lumea aceasta care pot fi puse la uscat... iată, în cazul de față de pildă, bani !

Se plimba într-una potrivind bancnotele, punînd din nou lemne pe foc, întorcînd banii cu partea mai udă către foc. I se strîmbase fața de atîta zel, parcă ar fi dădăcit niște copii de țîță. Pînă la urmă, banii se uscară. Fuseseră salvați. Pîrîiau cînd îi netezea, dar asta nu însemna că nu sînt buni pentru plata datoriilor.

Cînd mîncarea a fost gata, cei ce dormeau în hamace fură treziți.

În clipa în care se așezară cu toții la masă, lui Per Suzansa i se păru că lipsește un om din echipaj — și se uită la ceilalți, dar îi venea greu să-i întrebe. Avea impresia că cei de pe „Kobben" tăinuiau între ei o nenorocire. Se uită la Kristaver, care tocmai își ridicase ochii către dînsul... și continuă să mănînce în tăcere.

Mîncară cu toții cu multă poftă din peștele pregătit — și nu se gîndea decît să se întindă iarăși în hamacele lor, ca să poată dormi mai departe. Abia către sfîrșitul mesei, unul din oamenii lui Per Suzansa întrebă :

— Bine, dar... unde-i Kaneles Gomon ?

Toți se uitară în jurul lor, dar nimeni nu rosti o vorbă, pînă ce Kristaver răspunse :

— O, Kaneles... Kaneles, de bună seamă că nu s-a mai întors la uscat.

Se lăsase o liniște adîncă în cabană. Oamenii se priveau în tăcere. Nimeni n-a mai întrebat nimic, nimeni n-avea chef să se ridice de la masă. Isprăviseră de mîncat și acum își plecară cu toții frunțile, împreunîndu-și mîinile pe sub masă. De obicei, nu prea erau zeloși în privința rugăciunii, dar acum au rămas multă vreme în aceeași poziție, nemișcați, cu ochii în pămînt.

Kaneles Gomon, veselul Kaneles... era cu putință să zacă acum pe fundul Vestfjordului ?

Ridicîndu-și în cele din urmă privirile, rămaseră mai departe nemișcați, privind în gol. Pînă la urmă, Henrik Rabben rupse tăcerea :

— Are să fie greu pentru tată-său.

— Hm !

Chiar a doua zi, flota pescarilor ieşi din nou în larg, la bancurile de peşte. Cîţiva însă au rămas la uscat, privind cum pleacă ceilalţi ; aceştia erau cei care nu mai aveau cu ce pleca.

Aşa, de pildă, Kristaver, care se plimba printre stîncile de lîngă ţărm, întovărăşit de oamenii săi şi nu mai ştia de ce să se apuce. Acum le era totuna, puteau foarte bine să ia vaporul şi să se întoarcă acasă... nu mai aveau ce căuta pe aici anul acesta.

Mai erau încă vase care nu se întorseseră în urma nopţii de furtună şi se aflau încă oameni ce stăteau pe stîncile cele mai înaintate, privind ţintă în largul mării.

Kristaver hotărîse să se ducă în timpul zilei cu barca pînă la prietenul său Edvin Hansen din Varanger. Cînd avea cîte un necaz, se simţea întotdeauna uşurat dacă stătea de vorbă cu nordlandezul acesta vesel. În timp ce se afla în drum spre prietenul său, a aflat însă o ştire care l-a mîhnit nespus : Edvin Hansen se înecase cu vasul său — şi cu echipaj cu tot — în timpul furtunii. Oamenii văzuseră vasul umplîndu-se de apă şi ducîndu-se la fund.

În restul zilei, Kristaver umblă singur — şi cînd s-a întors în cabană, n-a mai scos nici un cuvînt.

Se gîndea într-una la prietenul său Edvin Hansen, cel cu obrazul roşcovan şi spînatic. Avea un zîmbet frumos, ca de femeie, şi nu era de loc supărat de faptul că avea în grijă trei familii. Parcă l-auzea spunînd : „E o fericire să ai un frate... E mai uşor pentru cel rămas în viaţă decît pentru cel mort să aibă grijă de văduvă"... „O parte din copii sînt nevoiţi să doarmă sub masa din bucătărie, dar încolo totul merge ca pe roate..."

Kristaver nu mai simţise niciodată o durere atît de mare. Începu să colinde printre stînci, ca şi cînd şi-ar fi căutat prietenul. Se duse cu barca pînă la alte stînci, intră în vorbă cu oameni, încercînd să glumească, dar zadarnic. Apoi s-a dus pînă la extremitatea unui promontoriu, pentru ca să poată fi singur şi a stat acolo, cu ochii aţintiţi în largul mării, mestecînd într-una la tutun.

Apoi, dintr-odată, începu să-i vină în minte, tot mai stăruitor, chipul lui Kaneles :

— Mi-ai dat drumul, Kristaver ! Erai căpitan. dar în clipa cea din urmă te-ai mîntuit pe tine însuţi... iar mie mi-ai dat drumul !

— Da, părea a spune Edvin Hansen... dar Kristaver nu ţi-a dat drumul decît abia în clipa cînd Jakob s-a apropiat de vasul care naufragiase. Nu era nici o altă ieşire, Kristaver făcuse tot ce omeneşte se putea face...

— Dar dacă ar fi fost vorba de fiul său... dacă ar fi fost vorba de Lars ? zice Kaneles începînd să rîdă.

Kristaver se scoală, ridică din umeri şi începe să umble. Îşi păstrase mersul său elastic. Încotro să se îndrepte ? Dacă ar fi putut acum să se ducă la Edvin Hansen, ar fi izbutit să îndepărteze umbra lui Kaneles, ar fi putut să-şi regăsească cumpătul, dar aşa... ori încotro s-ar fi îndreptat... Kaneles îl însoţea.

În timp ce şedeau la masă în cabană, Jakob îşi făcu apariţia, şchiopătînd ca de obicei.

Începu prin a le ura poftă bună, iar ceilalţi îl poftiră cu un mormăit să ia loc ; apoi începu să vorbească despre preţul peştelui şi alte multe verzi şi uscate.

Pînă la urmă, începu să spună că erau unii care nu se puteau plînge de noroc. De pildă, Kristaver.

— Cine, eu ?... zise Kristaver, fulgerîndu-l cu privirea.

— Da, tu... ce, n-ai aflat că vasul tău a fost găsit de un vapor ?

Tresăriră cu toţii, întorcîndu-se înspre dînsul ; Kristaver uitase să mai mănînce şi se holba la el.

— Cred că glumeşti, nu-i aşa ? făcu el în cele din urmă.

— Ba, de fel, vasul tău se află afară, în largul sundului. L-am văzut cu ochii mei. Un vapor din cele ce transportă sare de la Kristianssund l-a descoperit în apropiere de Bodø şi, dat fiind că mai purta încă numărul său, s-a lămurit cui aparţine. Da, ai noroc cu grămada, măi omule !

— Zău că meriţi o cinste pentru vorba asta, zise Per Suzansa.

Se simţea şi el uşurat. Îl tot iscodea cu privirea pe Kristaver...

Încă nu se putuse hotărî să-l întrebe cine îi slavase ; află însă de la alţii că omul acela fusese Jakob. Dar Lanaiba zis Şchiopul nu era omul care să se laude singur.

A fost o treabă foarte uşoară pentru Kristaver să dovedească autorităţilor că vasul era al său.

Iar cînd s-a urcat sus, pe stîncile de lîngă ţărm, şi şi-a văzut vasul plutind fără grement, plin de chiciură, i s-a părut că revede un vechi prieten.

— Tu eşti ? făcu el, de parcă ar fi aşteptat ca vasul să-i răspundă mormăind şi el ceva.

Într-o zi s-a dus la negustor şi şi-a cumpărat catarg, pînze, parîme şi năvoade. Portofelul s-a mai subţiat. Bancnotele au pîrîit cînd le-a desfăcut ca să plătească, dar cei de la tejghea le-au socotit destul de bune.

Cînd a fost să ridice catargul cel nou pe „Kobben", l-a mutat cu patru ţoli mai înapoi, punînd o bucată de lemn între dînsul şi ghiu.

În clipa în care se răsturnase vasul, îi trecuse prin minte ca într-o străfulgerare că acolo se află buba. Dezechilibrul între grement şi vas era pricinuit de faptul că acest catarg se afla prea în faţă. Aceasta era cauza toanelor lui „Kobben" ; aceasta era pricina pentru care se răsturnase de trei ori — iar acum, Kristaver era hotărît să le arate tuturora că îl va face să plutească aşa cum trebuie, că-l va face să-i dea deplină ascultare.

XXXII

Sosise primăvara.

În timpul nopţii mai dădea încă îngheţul, zăpada era încă mare, dar ziua soarele avea destulă putere ; muşte mari, albăstrii începuseră să bîzîie şi să roiască, intrînd şi ieşind din ochii sumedeniei de capete de peşti, care zăceau aruncate pretutindeni de-a lungul ţărmului. Mirosul de mare era mai puternic acum ; era peste tot o duhoare de iarbă de mare şi de rămăşiţe de peşte putrezit ; cînd vine primăvara, insulele Lofoste au o mireasmă specifică.

A fost o zi mare a vieţii sale ziua în care Kristaver a putut din nou să se îndrepte pe „Kobben" către bancurile de peşte.

Nu se putea naviga numai cu patru oameni pe un vas de tipul Stavaering — de aceea Kristaver se dusese la o fabrică de îngrăşăminte şi angajase un om de acolo. Omul se numea Elias Flata. Era un bătrîn de vreo şaptezeci de ani, cu picioarele

crăcănate, prea în vîrstă pentru a mai fi pescar ; de aceea pleca în fiecare an în Lofote pentru a lucra la fabrică.

De obicei, se întorcea din Lofote cu vreo şaptezeci, optzeci de coroane în buzunar.

— Am nevoie de un om zdravăn şi iute de mînă, îi spusese Kristaver, ca să-i dea curaj, bătrînului. Şi nu cred să fie altul mai bun ca tine.

Chipul lui Elias Flata se luminase pe dată. Pe vremuri, fusese voinic şi chipeş, muncise cît şapte, dar acum... cu vîrsta... Se scărpină după ceafă şi zise :

— Nu... hi, hi... Nu cred să fie aşa ; sînt prea bătrîn acum.

— Aş, de unde ! răspunse Kristaver, nevrînd să se dea bătut. Dacă vii cu noi, aşa cum eşti, deşi nu sîntem decît cinci, vom munci cît şase sau chiar cît şapte.

Bătrînilor le face plăcere să fie lăudaţi de cei mai tineri, aşa că pînă la urmă s-a învoit.

Nu avea echipament ; rămăseseră însă cizmele şi bluza lui Elezeus Hylla.

Acum „Kobben" porni din nou în larg, cu bătrînul care avea din nou prilejul să navige.

Elias nu era omul care să nu ştie să facă regulă în jurul său. Încă din prima zi era cît pe ce să-i tragă o palmă lui Arnt Åsan, văzîndu-l cît este de neîndemînatic. Înaintau, împinşi de o briză favorabilă, pe valurile mării. Li se înfăţişau din nou puzderie de vase pescăreşti ; cerul se întunecase de mulţimea păsărilor... ha, ha, bătrînul privea în jurul său rîzînd — cîte drumuri ca acesta nu făcuse el ! Cînd a trebuit la întoarcere să navige împotriva vîntului, se nimerise să stea alăturea de Lars, pe aceeaşi banchetă. Marinarul de şaptezeci de ani a vrut să se ia la întrecere cu băiatul de şaisprezece — şi amîndoi vîsleau din răsputeri, nevrînd nici unul să se lase mai prejos. Ce bine vîslea bătrînul !

— Acuma trebuie să-i dăm zor, fătul meu, zise el. O să vedem care din noi e mai puternic. Dă-i într-una înainte ! O, ce bun pentru sănătate e vîslitul ! Te lecuieşte de toate bolile !

Încă din prima seară îl pusese pe Lars să-i ticluiască o scrisoare către nevastă-sa. Voia să-i scrie că se tocmise din nou pe un vas. Acum femeile vor avea ce comenta.

Prin luna aprilie, pescuitul devine mai slab şi într-o bună zi — în timp ce se aflau pe deasupra bancurilor de peşte, pe o

vreme cu soare şi cu vînt — mai mulţi pescari îşi ridicară privirile către un stol de păsări negre, care îşi luaseră zborul, îndreptîndu-se către apus.

— Iată, pleacă stoluri de cormorani ! ziceau oamenii zîmbindu-şi unul altuia. Era un semn caracteristic : cînd păsările încep să se îndrepte către insulele Vaerøy şi Røst, înseamnă că s-a terminat cu pescuitul prin părţile acestea.

După cîteva zile, pe o vreme frumoasă, cu soare, se porni un vînt cît se poate de favorabil pentru cei ce aveau de gînd să se îndrepte către miazăzi. De îndată s-a zvonit printre pescarii aflaţi în dreptul bancurilor că unii dintre cei de prin părţile de miazăzi se pregătesc de întoarcere acasă şi că îşi montaseră la loc cabinele şi pregătiseră grementul.

În timp ce trăgeau năvoadele, unul dintre oameni strigă :

— Ia uitaţi-vă, trece un stol de cormorani !

Manevra fu oprită şi năvoadele rămaseră în nemişcare, pe jumătate cufundate în apă ; toată lumea privea la cele şase vase ale nordlandezilor, care traversau Vestfjordul cu vîntul prielnic din pupă. Probabil că erau oameni de prin Helgeland, care porneau spre casă. Deci, primele păsări călătoare porneau către miazăzi. O nelinişte ciudată se întinsese deasupra bancurilor. Oamenii trăgeau grăbiţi de năvoade, voiau să ajungă mai repede la uscat, ca să poată porni şi ei spre casă, căci acum se terminase cu pescuitul din anul acesta.

Un pescar zărise un vas din Stavaering, cu rîndunica sus, traversînd Vestfjordul de unul singur, departe în urma celorlalte vase.

— Cine-o fi ? se întrebau oamenii, privind miraţi.

— Pe legea mea că ăsta-i Andreas Ekra ! strigă Jakob. Să vezi că o întinde şi anul ăsta de unul singur. Cei din miazăzi priviră o clipă pe urma tovarăşului lor, care le juca din nou un renghi. Al dracului Andreas !

Aveau zor mare. Năvoadele fură trase pe punţi, vîslele împinse în apă şi se porni o adevărată întrecere între sutele de vase, care toate voiau să ajungă cît mai repede la ţărm pentru a porni apoi spre casă.

Bătrînul Elias Flata se schimonosea, vîslind de zor. Dacă ar fi fost bolnav, acum ar fi scăpat desigur de boală — cu atîta rîvnă vîslea.

Zorul a ţinut pînă noaptea tîrziu. Erau atîtea de făcut ! A doua zi de dimineaţă cei mai mulţi erau gata de plecare.

Cabinele se aflau la locul lor, velele mari erau ridicate. Rămîneți cu bine și să ne vedem sănătoși la anul !

Nordlandezii și sudlandezii își făceau semne de bun rămas, fluturînd glugile și apoi porneau în larg.

Peste cuprinsul stîncilor se așternuse din nou liniștea, portul se golise de vase, pescărușii se trăgeau spre uscat. Se roteau deasupra stîncilor, purtați de aripile lor albe, luminate în bătaia razelor de soare, iar apoi se lăsau pe apele golfului cufundîndu-se în căutarea hranei.

Asupra cabanelor se lăsase o liniște de început de veac, tocmai acolo unde pînă mai deunăzi era un furnicar de oameni. Ferestrele cenușii se holbau la uliți, odăile erau pustii ; podelele uitaseră să le mai spele în seara plecării ; pe alocurea rămăsese cîte un ibric afumat sau cîte un ceaun negru, biete rămășițe. Avea să treacă aproape un an întreg pînă ce vor mai veni oaspeți prin părțile astea.

Pe vîrful unei stînci stă o fată, cu mîinile în șold și privirea ațintită spre un vas anume. Vîntul se joacă în părul ei, dar fata răsuflă din greu. Pesemne din pricină că rochia de pe ea i se făcuse cam strîmtă în ultima vreme.

Vede vasul ieșind în larg, vede întreaga flotilă pornind cu velele sus, depărtîndu-se grăbite. Peste tot numai vele, toate zorindu-se către ținuturi depărtate.

XXXIII

Vestfjordul poate fi uneori atît de albastru, iar valurile sale se pot juca în soare și în vînt atît de blînd încît ai zice că-s niște copii zburdalnici care se zbenguie și strigă de bucurie. Iar vîntul se întîmplă uneori să adie călduț, măcar că nu sîntem decît în aprilie și zăpada e încă de un stat de om prin fiorduri și prin văi.

Puzderia de pînze se răspîndește care încotro trecînd prin sunduri și îndreptîndu-se, mai întîi spre nord-vest, către insulele Vesterål, trecînd pe lîngă Harstad și Ibbestad și mai departe, cu direcția nord, de-a lungul coastei nesfîrșit de lungi a Finnmarkului... Cei ce aveau drumul către răsărit, către uscat sau mai departe către miazăzi, înaintau pe o briză puternică, așa cum se cade să fie cînd trebuie să te iei la întrecere.

Vasele celor din Stavaering se deosebeau de celelalte prin faptul că deasupra marelor vele pătrate mai aveau încă o velă, iar sus de tot, în vîrful catargului, o flamură care fîlfîia în bătaia vîntului.

Către apus — de-a lungul peretelui alb al coastei Lofotelor, care aluneca din ce în ce mai departe, pierzîndu-se în zare, în bătaia razelor aurii de soare — se zăreau velele umflate de vînt, micşorîndu-se din ce în ce mai mult, în dreptul porturilor Balstad, Sørvågen şi Gloppen. Abia se mai zăreau, ca nişte puncte pierdute în zare sub bolta gălbuie a cerului, vibrînd în lumină.

Pe cuprinsul Vestfjordului albăstriu zbura un stol de vele, vibrînd parcă toate de dorul de casă. Un dor de primăvară şi de soare, de coaste înverzite şi de păduri ce se trezesc la viaţă, un dor de căsuţele mici, risipite pe promontorii sau prin fiorduri... Iată, departe, la sute de mile către miazăzi, se trezise dintr-o dată în cugetele acestor oameni.

Cei ce se împrieteniseră, cei ce se înţelegeau bine între ei au încercat şi de rîndul acesta să pornească împreună. Cu toate că Andreas Ekra o ştersese de unul singur înaintea celorlalţi, „Sjøblomsten" spinteca valurile numaidecît în urma lui „Kobben", urmat de vasul lui Per Suzansa la numai cîteva lungimi. Cei trei căpitani ai acestor vase priveau în răstimpuri înspre apus, parcă în căutarea vreunui bun prieten care ar fi pornit înaintea lor de la Stamsund.

N-au apucat însă să traverseze Vestfjordul, care ar fi fost drumul cel mai scurt pentru a ajunge pe lîngă coaste... Ziua era atît de lungă şi de luminoasă, încît o luară pe un drum pieziş, înspre un pisc înzăpezit, colorat de razele de soare, care abia se zărea la orizont spre sud-est. Piscul se numea Landegode — şi urmau să străbată calea pînă acolo, vreo douăzeci de mile, pînă la lăsarea întunericului.

În faţa lor se zăreau vele, tot astfel şi îndărătul lor şi în toate părţile ; pluteau toate lunecînd deasupra unei cîmpii întinse de valuri domoale şi albastre. Vasele cafenii cu pînzele umflate treceau peste valuri, lăsîndu-se purtate de coamele lor înspumate şi pline de lumină. Vasul nordlandez înainta atît de uşor, cu liniile sale graţioase şi velele late şi cafenii, încît ţi se părea că stă să se desprindă dintr-o clipă în alta de pe faţa apei, ca să-şi urmeze calea în zbor. Căpitanul ţinea cîrma în

direcția vîntului și se împăca bine cu vîntul și cu valurile. Dintr-o dată zărește în mijlocul îngrămădirii de vase pescărești, o navă de cabotaj masiv, cu pupa turtită ; gîfîia din greu și înainta ca o precupeață la tîrg, încărcată de poveri... Stai un pic... uf ! De mai bine de o sută de ani aceste vase de cabotaj au, cusut pe velele lor, un petic de pînză neagră în amintirea poetului nordlandez [1], încît pînă astăzi vasele de tipul acesta par a purta doliu. Ceva mai încolo se vede plutind un vas cu forme subțiri și ascuțite ; pare necăjit că nu se află în fruntea celorlalte ; mai la adăpost de vînt înaintează o goeletă cu o sumedenie de vele mici, cenușii și triunghiulare prinse de catarge.

Vîntul de miazănoapte prinse a bate mai cu putere ; acum s-a putut vedea mai limpede cine e stăpîn pe vasul lui. Furtuna și hula le priesc unora, altora nu. Trebuie să se întîmple ceva cu totul deosebit ca un căpitan din Stavaering să înalțe vela mare cînd se află în drum către miazăzi, căci vasul este greu și dificil de manevrat după ce a stat atîta vreme în apă și cînd în cală sînt atîtea butoaie pline cu ficat de pește.

Căpitanul e la postul său, învîrtind de eche, ce se află deasupra capului, cu fața scăldată de lumina reflectată de oglinda mării. Astăzi e bine dispus, căci a pornit din nou la drum lung ; este în drum spre norocul care-l așteaptă dincolo de norii aceia roșiatici pe care ochiul său îi zărește la orizont. Acum are vîntul în pupă și înaintează din plin. Iar vasul lui nu-i un vas oarecare, căci și-a croit drum pe mări de-a lungul veacurilor și a fost cîndva o galeră și încă și astăzi timonierul unui asemenea vas nu este un pescar de rînd, ci o căpetenie de oaste.

Valurile se înalță din ce în ce mai mult în jurul prorei. Spume albe înconjură prora de ambele părți ; acum oamenii simt din nou înfiorarea aceea plăcută și se privesc rîzînd. Kristaver zîmbește cu toată fața. „Kobben" pare cu totul altul. Are alt catarg, cu care se împacă mai bine. Trebuie odată să i se facă și lui pe plac. Va suporta toate velele pe care Kristaver va socoti de cuviință să i le înalțe. S-a închegat o prietenie între grement, coca vasului și vele, parcă ar cînta

[1] E vorba de poetul Petter Dass (1647—1707), autorul unui cunoscut poem realist despre viața pescarilor din Nordland.

împreună pe vînt și pe furtună ; căpitanul stă cu urechea atentă la acest cîntec al vasului și al catargului.

Pescărușii fac acum calea întoarsă, după ce i-au însoțit pînă aici. „Drum bun și să vă întoarceți cu bine la anul ! A... o.. a.. a !" Se întorc zburînd deasupra apei verzi-albăstrii, către un perete de munți albi care se ridică departe, din mare ; e peretele muntos al Lofotelor, care a rămas la mare depărtare, cu piscurile sale acoperite de zăpadă și înroșite de razele de soare sub bolta aurie a cerului.

Oamenii privesc înapoi. La revedere, la anul ! Au trecut prin destule evenimente în anul acesta. La revedere, la anul !

Per Suzansa însă își întoarce capul de mai multe ori. De mai bine de cincizeci de ani pescuiește prin meleagurile acestea. Acum s-a sfîrșit. Nu se va mai întoarce niciodată pe aici.

Cîștigurile pe care căpitanii le purtau în portofelurile lor erau de altfel foarte diferite. Pescuitul fusese bogat, ba chiar neobișnuit de bogat, dar erau mulți care își pierduseră uneltele, unii chiar de mai multe ori, încît pînă la urmă socoteala nu era chiar atît de bună. Chiar dacă se întorceau acasă cu ceva bani, erau destule găuri de astupat.

Ei și, ce are a face ? Bine că erau în drum spre casă. Pescarii stau fiecare la locul său, se leagănă pe picioare și se strîmbă din pricina stropilor de apă sărată care le intră în ochi. Privesc la verdele mării frămîntate, la valurile înspumate care se profilează în zarea însorită, înspre apus, sub bolta luminoasă a cerului. Acolo, în zare, se înalță niște nori tiviți cu auriu, o adevărată țară de basm — și ți se pare straniu că-ți este dat să-ți arunci privirea asupra unei lumi atît de fantastice. Vîntul prinde a bate mai cu putere ; de ambele părți ale vasului e un zid de apă verzuie, care clocotește cu spume alburii. Ha, ha ! Totul merge strună. Oamenii se uită din nou unii la alții. Asta nu mai e navigație obișnuită, ci o adevărată sărbătoare.

Către sud-est se înalță din apele mării un petic de pămînt, un țărm cu un șir diafan de piscuri înălbite de omăt care cu încetul se colorează în roșu, sub un cer senin și gălbui.

„Sjøblomsten vine în dreptul lui „Kobben", iar Jakob strigă celor de pe celălalt vas că vor sosi prea devreme acasă, căci cele douăzeci de mile cît mai au de făcut sînt o nimica toată, cu un vînt atît de prielnic. Dacă ceilalți au plăcere, n-ar strica să schimbe puțin ruta : să se îndrepte mai către

miazăzi, spre Kunna, căci rareori ai plăcerea să navigi pe o vreme atît de frumoasă. Şi fiindcă Kristaver încuviinţează cu un zîmbet plin de căldură, „Sjøblomsten" îşi schimbă direcţia, urmat de celelalte vase. Dacă au norocul ca vremea aceasta frumoasă să ţină, vor face tot drumul, lung de cîteva sute de mile, în patru zile.

Lui Lanaiba zis Şchiopul îi era tare dor de casă de rîndul acesta, nu doar fiindcă l-ar fi aşteptat cineva la ţărm, dar marea lui avuţie se micşorase simţitor în ultimele zile ale şederii sale la Lofote. O bună parte din averea aceasta o luase Kaneles cu dînsul, atunci cînd se înecase pe Vestfjord, iar multe alte bancnote i le luase angrosistul din port, căci Jakob se oferise să plătească datoriile mai multora dintre cei ce pieriseră pe furtună. Ei şi? Ce-i drept, nu prea e plăcut să ştii că ieri ai fost rege şi azi eşti un calic, dar se mîngîia cu gîndul că acum se întoarce acasă. Acasă? Da, bineînţeles, Jakob se ducea acasă, doar de aceea stătea el acolo, la bara cîrmei. Toată faţa lui arsă de soare şi de vînt era numai un zîmbet luminos şi din cînd în cînd îngîna: „O, tu, sfîntă fecioară... o... o!"

Înspre seară, trecură pe lîngă farul de la Kunna.

A doua zi îşi urmară drumul, împinşi de acelaşi vînt prielnic.

Se vedeau o puzderie de pînze, care se înghesuiau trecînd prin strîmtori, pentru ca apoi să se răsfire printre insule şi colţuri de stînci, pînă ce nu se mai vedea decît cîte o flamură în vîrful catargului şi un petic al velei de sus. Ieşeau apoi din nou la loc deschis, în largul mării. Vasele nordlandezilor erau tot mai puţine, întorceau într-una la stînga, către coasta Helgelandului, spre casele lor... de acum intrau în apele de miazăzi.

Zilele deveneau din ce în ce mai luminoase, soarele mai cald. Vasele celor din Stavaering lunecau singure înspre miazăzi, de-a lungul coastelor plumburii. Valurile spumegînde se lovesc de nesfîrşitul perete de munţi, care se înalţă spre cer. Limbile gheţarilor se topesc la căldura soarelui şi se prăbuşesc cu bubuituri în mare; de rîndul acesta, totul este deschis şi luminos, valurile se reped asupra stîncilor, stoluri de pasări se leagănă, ciripind în bucuria împerecherii; în curînd „doamna" se va îndrepta, legănîndu-se către stînci, unde îşi va găsi un culcuş potrivit în care îşi va cloci ouăle la adăpostul

vreunui bolovan. Piscurile înălbite de nea nu se mai zbuciumă în neguri ; se spală în această revărsare de lumină, îmbrăcîndu-se în straie de purpură roşie în acest ceas al asfinţitului. Parcă înşişi uscatul şi marea se dichisesc în cinstea sosirii verii, cu zilele ei calde şi nesfîrşit de lungi şi nopţile ei cu nori de purpură.

Într-o zi, vasele trec pe lîngă un petic de pămînt gol, fără zăpadă. Oile au ieşit la păşunat. Un iz de pămînt reavăn gîdilă nările pescarilor, trezind în ei nădejdea unei primăveri frumoase, cu cîntece de cuci şi de mierle pe dealuri şi pe acoperişuri. Acum cei din Åfjord îşi flutură glugile : „Să ne vedem sănătoşi la anul !" Intră în fiordul lor. Sînt primii dintre cei din Stavaering, care au ajuns acasă.

Un om cu faţa arsă de soare şi de vînt, încălţat cu cizme grele, pătrunde într-o casă de acolo, de lîngă ţărm, aducînd cu sine un miros de năduşeală, de mare şi de catran. Bine-ai venit acasă ! Şi n-apucă să se aşeze pe scaun, că a şi fost cuprins pe după gît de două braţe de copil.

Vasele care-şi continuă cursa spre miazăzi întîlnesc sus de tot, în slava cerului, un unghi zburător, care se îndreaptă spre miază noapte. Ga ! ga ! se aude pe sus. Fiecare cu gustul lui. Gîştei cenuşii i s-a făcut şi ei dor de casă, adică de ţărmurile pustii din miazănoapte, de lîngă Oceanul Îngheţat.

XXXIV

Anul acesta, zăpada din interiorul fiordului se topise de timpuriu. Oamenii începuseră să-şi grăpeze ogoarele, iar de-a lungul golfului se plimbau femei cu mîna dusă streaşină la ochi, privind în lungul fiordului după niscaiva vele.

Din cauza promontoriului din dreptul muntelui Blåheia, nu se putea vedea însă la depărtare şi copiii au fost trimişi sus, pe vîrful stîncilor, căci de-acolo se vedea pînă departe, în largul mării albastre.

Nimeni nu primise vreo veste, nimeni nu ştia ceva precis, era însă tocmai vremea cînd se puteau aştepta la întoarcerea celor plecaţi în Lofote. O femeie spunea, frecîndu-şi nasul : „Să ştiţi că Ola sosește curînd, căci prea tare mă mănîncă nasul". Alta visase că au sosit, iar o a treia avea presimţirea că sînt pe drum. Din prevedere, începuseră cu spălatul şi cu

dereticatul prin căsuțele lor. Ramuri de ienupăr fuseseră tocate și risipite pe jos, iar peste paturi așternuseră țoale albe, curate. Și-apoi, nu strică să se mai gătească puțin și ele, căci de mult nu mai făcuseră aceasta.

Pînă și Anne-Martha, nevasta lui Andreas Ekra, își lăsase războiul și-și ridicase poalele rochiei, apucîndu-se de curățenie generală, cu toate că spusese că-i va pregăti lui Andreas un pat în grajd la sosirea sa, pentru că iarna întreagă nu-i trimisese măcar un răvaș cît de mic din Lofote. Soarele strălucea cu putere, graurii și coțofenele cîntau în preajma casei, clădindu-și cuiburile — și toate acestea sînt molipsitoare. Anne-Martha ștergea praful prin casă, zicîndu-și în sinea ei că dacă ți-a dat Dumnezeu minte, trebuie să te folosești de ea ; nu credea că Andreas o dusese prea bine și că-i fusese prea cald în iarna aceasta. Și cînd casa a fost bine dereticată, și paturile frumos făcute, se duse, la fel ca celelalte femei, să privească la malul fiordului, în așteptare.

În căsuța spoită cu roșu, frumoasa Berit Hilla umbla de zor, măturînd pe afară și pe dinăuntru ; niciodată nu avusese atîta treabă ca acuma. Elezeus se întorsese astă-iarnă acasă într-un sicriu — și acum își dormea somnul de veci la cimitir. De aici înainte nu o va mai bate niciodată. Iată că acum, cînd femeile celelalte făceau curat și dereticau prin casele lor în așteptarea bărbaților, s-a apucat și ea să facă la fel, aproape fără ca să-și dea seama. Cînd totul a fost în ordine prin curte și prin casă, se apucă să-și spele și copiii ; îi îmbrăcă apoi în haine de sărbătoare și, așezîndu-se o clipă, le povesti cîte ceva despre tatăl lor.

Ea nu avea pe nimeni de așteptat — și cu toate acestea, cînd îi văzu pe copiii vecinelor trecînd în fugă prin fața casei sale, a înțeles că începuseră să se zărească vele pe undeva, departe, în largul mării și, fără să-și dea seama, începu să se dichisească. Se spălă și după aceea se opri în mijlocul odăii scăldate de soare și-și despleti părul roșcat și des, care licărea ca aurul. Apoi și-l împleti la loc, făcîndu-și un coc la ceafă, își puse pe ea o cămașă curată și un jupon roșu și pe deasupra o rochie albastră țesută în casă. Acum se așezase la geam, privind țintă după velele vaselor, cu prîslea în brațe.

Hăt, departe, pe o culme de munte, era o căsuță și în căsuța aceasta era o fată tînără, care încă nu fusese confirmată și

un moșneag cu părul alb și barba tot albă, cu ochii înroșiți și lăcrămați.

Aceștia erau Ola Gomon și fie-sa, care rămăsese încă în casa bătrînului. În ultima vreme îmbătrînise rău de tot. Nu-ți vine ușor cînd nu mai poți lucra și cînd nici vederea nu te mai ajută. Stătea ziulica întreagă la gura sobei, cu ochii pironiți în foc. Era hotărît să stea de vorbă cu Kaneles, cum s-o întoarce din Lofote și să-i spună fără ocol că trebuia negreșit să se însoare, încît dacă va mai pleca și altă dată în Lofote, să fie o femeie în toată firea în casă și că ar vrea să aibă și el nepoți, cîtă vreme mai poate să-i legene. Să-i legene, da ! Ha, ha ! În iarna asta, de multe ori șezuse la gura sobei, cu privirea pierdută în vîlvătăile focului, îngînînd un cîntec de leagăn. De bună seamă că băiatului celui dintîi născut o să-i pună numele de Ola, după bunicu.

Era încă multă zăpadă aici, sus, cu toate acestea, într-o bună zi s-a auzit graurul fluierînd pe acoperișul casei ; atunci moșneagul se trezi dintr-o dată din toropeala sa, izbucnind : „I-auzi, graurul ! Să știi că sînt în drum spre casă !" Bătrînul ieși bîjbîind în curte. Soarele era călduț, streașina picura ; izbuti să nimerească pînă la mesteacănul cel bătrîn de lîngă hambar și începu să pipăie coaja copacului ; era plină de sevă. Era bine. O strigă pe copilă, care tocmai ieșea din grajd :

— Lina ! Du-te numaidecît de te uită dacă se zăresc vasele pe fiord !

— Bine tată, dar...

— Du-te chiar acum... numaidecît !

Copila, palidă, lăsă lucrul pe care-l ținea în mînă și urcă sus, pe o stîncă. Bătrînul știa de mult că feciorul său nu se va mai întoarce niciodată acasă. În iarnă venise pastorul la el și-i spusese pe ocolite cum stau lucrurile, dar moșneagul era cu mintea atît de obosită încît uitase. Se trezea uneori în el un fel de teamă ascunsă și atunci își ațintea privirile îngrozite asupra copilei și o întreba dacă-i adevărat, sau poate că nu era decît un vis urît — hi, hi ! Păi, desigur, avusese un vis urît despre Kaneles, astă noapte. Apoi uita și gîndul acesta și orbecăia, căutîndu-și luleaua. Nu era cu putință ; o ținea într-una că neapărat Kaneles trebuie să se însoare — numaidecît, cît mai curînd.

Într-o zi, moșneagul a ținut morțiș să se urce sus, pe culmea dealului ; înainte vreme, pe cînd mai vedea încă, stă-

tuse de multe ori acolo, cu privirea pierdută în largul mării. Zadarnic s-ar fi împotrivit fata, căci nu ar fi făcut decît să-l înfurie mai rău, aşa că l-a luat de mînă şi l-a condus prin troienele de zăpadă pînă sus, pe un tăpşan, unde i-a găsit un loc potrivit ca să şadă. A stat acolo cu părul său lung şi alb şi cu barba fluturînd în bătaia vîntului. Purta pe cap o scufie roşie spălăcită, iar pe deasupra ilicului de lînă gros se vedeau bretelele încrucişate pe spinare. Vremea era atît de călduroasă încît nu mai avea nevoie de vestă. Copiliţa stătea lîngă dînsul, cu capul descoperit, trasă la faţă de atîta singurătate, muncă şi jale. Singurul ei frate i se prăpădise şi nu mai avea să-l vadă nicicînd.

Valea fiordului se întindea jos, la picioarele lor, largă, cu apele ei albastre, bătută de vîntul de miazănoapte, scăldată de razele soarelui şi străjuită de munţii pe coastele cărora se înşiruiau satele. La capătul dinspre mare se înălţau piscuri golaşe, cu spinările lor încovoiate acoperite de zăpadă. În bătaia soarelui, crestele lor se zăreau tivite cu roşu şi cu galben — iar peste ele un cer siniliu.

Dacă-ţi întorceai privirea spre partea cealaltă, vedeai acelaşi fiord pierzîndu-se într-o ceaţă alburie şi gălbuie. Hăt, departe, în coada fiordului, era oraşul, pe care fata dorise atît de mult să-l poată vedea şi ea măcar odată.

— Se văd ceva corăbii ? întrebă bătrînul, ducîndu-şi din obicei mîna streaşină la ochi şi privind peste mare.

— Da... nu... ba da, se vede un vapor. Ba mai e şi o corabie, dar nu se vede nici un vas dintre cele de la Lofote.

— Bine, bine, dar trebuie să fie pe-aproape acuma. Bătrînul era tare necăjit : Uită-te mai cu luare-aminte.

— Haide, tată, să mergem acasă, că-i mai bine aşa. Om veni noi altă dată.

— Nu, mai stăm puţin. Ia ascultă, fată... trebuie să deretici prin casă... şi... ai o cămaşă curată pentru Kaneles, nu ?

— Da, da. Dar... — fata se întoarse cu spatele la bătrîn şi se depărtă cîţiva paşi.

— De ce stai acolo şi plîngi ? Doar n-oi fi cumva bolnavă ?

— Nu, tată.

Fata se şterse la ochi, ca să mai privească încă o dată peste fiord şi dintr-o dată începu să se uite ţintă într-o direcţie.

Undeva, departe, în zarea mării sinilii, se ivise o pînză, o pînză înaltă și pătrată și... iată încă una. Erau acum două pînze, una cafenie, cealaltă albă. Iată că se arată încă una. Vasele lunecă intrînd în fiord, împinse de un vînt prielnic. Dar mai apar și altele, e un alai întreg ; acum nu mai poate fi îndoială : sînt vasele pescarilor, care se întorc din Lofote.

— A !

— Ce este ? Ai văzut ceva ?

— Da, acum... acum sosesc.

— Nu mai spune, se văd sosind ? Se văd deslușit ?

— Da, se văd.

— He, he ! Sosesc !

Bătrînul își ridică iar mîna, făcînd-o streașină deasupra ochilor și privește țintă în larg, dar nu vede decît propriile sale amintiri. De cîte ori nu stătuse el aici, pe cînd mai vedea. Și cu ochii minții vede acum sumedenie de pînze albe, plutind pe apa fiordului albastru. Pe unul dintre vasele acestea se află Kaneles. Deși tot ce vede nu este decît o amintire, scena îi apare foarte limpede.

Bătrînul îi spune fetei că n-o să țină mult pînă ce or străbate tot fiordul, cu vîntul acesta prielnic.

— Du-te repede acasă și fă curat prin odaie ! Și mai gătește-te și tu un pic. Cred că n-ar strica să mă dichisesc și eu puțin, haide să ne grăbim.

Fata n-avea încotro, putea să nu-i facă pe voie ? Nu îndrăznea să-i amintească de ceea ce știa și el la fel de bine ca și dînsa. Ce să facă, tatăl ei îmbătrînise rău de tot !

Deretică în odăiță, și după aceea îl ajută pe tatăl ei, care voia neapărat să se îmbrace cu straiele de sărbătoare. Partea proastă era însă că bătrînului i-a venit gîndul nenorocit să coboare neapărat jos la țărm, ca să-l primească pe Kaneles și îi ceru să înhame căluțul cel roșcat, care stătuse toată iarna în grajd, pentru că nu avea cine să umble cu dînsul. Fusese vorba să-l vîndă astă-toamnă, dar Kaneles ținea atît de mult la dînsul încît se împotrivise. În cele din urmă, fata se plecă dorinței bătrînului, zicîndu-și că poate nu strică să dea ochii cu tovarășii fratelui ei și să audă din gura lor ce aveau de povestit despre dînsul. Poate aduceau cu ei și lada lui Kaneles, poate și ceva haine.

Căluțul, neîngrijit și prăpădit, rămase cu totul orbit de lumină cînd fu scos după atîta vreme din grajdul său întunecos.

Fata îl înhămă și după cîteva clipe — primenită, îmbrăcată în blana răposatei sale mame și cu cele două cozi bălaie și subțiri atîrnîndu-i pe umeri — lunecă la vale cu sania. Bătrînul ședea în fundul săniei, ținîndu-se bine.

Ajungînd în sat, au fost nevoiți să se dea jos din sanie și să împrumute o trăsură.

Lumea privea după ei. Înțelegeau cu toții unde voia să meargă unchiașul.

Vremea era frumoasă, cu soare călduț. Din cele douăzeci de case înșirate de-a lungul țărmului se vedeau ieșind oameni și privind țintă în larg. Primul navigator se ivise pe după limba de pămînt ce ieșea în mare. Ciudat însă că Andreas Ekra încă nu sosise. Căile Domnului sînt însă ascunse, căci în dreptul localității Folla, un val uriaș îi rupsese copastia și omul a fost nevoit să debarce ca s-o repare. Toată lumea înțelesese că așa fusese voia sorții... să nu poată ajunge înaintea celorlalți.

Se văd mai multe pînze înaintînd în interiorul fiordului. Sînt vasele care se îndreaptă către satele aflate în partea mai lăuntrică a fiordului. Iată acum ivindu-se un vas ; este „Morilden" al lui Per Suzansa. Cel dintîi vas sosit din Lofote brăzdează apa golfului, iar oamenii de pe țărm îl privesc ca pe un oaspete multașteptat.

Iată încă unul. În sfîrșit, apare și Andreas Ekra cu „Skinnfyken". Cei de pe țărm recunosc de îndată vasul lui Andreas. Trage de bara cîrmei și trece cît se poate de aproape de promontoriu. Iată încă unul... este „Kobben" ; avînd un drum mai lung ca toți ceilalți de străbătut prin fiord, face un ocol mare. Pînzele sînt umflate de vînt, în jurul prorei se vede spuma valurilor... iată-i sosind. Iată și un vas cu pînze cafenii, este „Sjoblomsten" ; întoarce brusc, făcînd valuri mari, înspumegate.

Cei de prin case dau fuga la țărm. Copiii trec în fugă pe lîngă bătrîni, care vin încet, șontăcăind.

În jurul adăposturilor cenușii pentru vase s-a adunat acum o mulțime de oameni. Vasele acostează, pînzele sînt coborîte, ancorate cad în apă și nu trece multă vreme pînă ce prima barcă sosește la mal.

Iată țărmul, cu nisipul spălat de apa sărată a mării și uscat de soare și de vînt. Înspre partea de sus, de lîngă povîrnișul cu iarbă, se vede un brîu cafeniu de alge. Țărmul întîmpină

cu prietenie pe cei ce au fost atîta vreme plecați departe și care acum se apropie vîslind de el.

Kristaver pune piciorul pe uscat, și este întîmpinat de bătrîna sa mamă cu ochelarii pe nas. Deși nu pentru întîia oară îi urează bun sosit acasă, simte în această clipă că l-a născut din nou, îl simte ca pe un dar al lui Dumnezeu și al mării. Omul acesta bătut de soare și de vînt abia așteaptă să-i întindă mîna cu dragoste, dar nu poate pentru că de fiecare mînă i s-a agățat cîte un copil ; și așa urcă țărmul. A zărit-o pe Marja cu prîslea în brațe, sus, lîngă adăpostul vasului ; ea însă nu-și croiește drum prin mulțime către el. Cu toate acestea, astăzi, Marja este totul pentru Kristaver. Femeia îl privește lung ; e trasă la față și are privirea speriată. De rîndul acesta l-a recăpătat, dar la ce folos, dacă va pleca din nou la iarnă ; parcă n-ar veni decît într-o vizită. Chipul lui Kristaver scînteiază de bucurie. S-au petrecut atîtea de cînd nu s-au mai văzut. Ar vrea s-o strîngă în brațe și să-i spună cît de frumoasă este și să-i mulțumească pentru grija pe care a avut-o pentru toate pe timpul cît el s-a aflat pe mare. Dar lumea este numai ochi în jurul lor și Kristaver se mulțumește a-i spune :

— Bine te-am găsit, văd că ai ieșit la plimbare cu toată familia !

Iar ea îi răspunde zîmbind :

— Bine-ai venit acasă !

— Mulțumesc ! răspunde el, strîngînd mînuța copilului din brațele mamei. Ce mare și aspră i se pare mîna lui și cît de mică și cît de albă a pruncului. Pare-mi-se că ți-e frică de tăticu, spune el copilului. M-ai uitat de tot ? Da, să vezi că m-a uitat ! și rîde în timp ce copilul țipă și se ghemuiește la pieptul mamei.

Lars a trebuit să rameze din nou pînă la vas, ca să-i aducă și pe ceilalți oameni din echipaj. Socotise că va fi în atenția tuturor, dar acum vedea că lumea nu vorbea decît de tătînesău, iar el nu însemna nimic. Cît despre Oluf, se purta ca și cînd ar fi fost egalul său ; ar fi trebuit să înțeleagă că de-aci înainte trebuie să asculte întrutotul de fratele său, care e pescar de Lofote.

Nevasta lui Henrik Rabben, femeie trupeșă și frumoasă, purta o rochie neagră și o basma albă pe cap. Henrik se apropie de dînsa foarte stingherit de frumusețea ei. Gurina

Asan sosise cu o căldare de cafea pentru Arnt şi de cum l-a văzut l-a şi tras la adăpostul vasului, ca să-i dea pe loc o băutură caldă. Nu s-au îmbrăţişat, nici măcar nu şi-au strîns mîinile. Se ţineau unul în faţa altuia la oarecare depărtare, zîmbind amîndoi şi încercînd să spună cîteva cuvinte cu totul obişnuite :

— Ai ieşit şi tu să faci o plimbare pe vremea asta minunată ! îi zice el.

— Iar tu te-ai întors de pe mare.

Desigur că răsuflau mai grăbit şi mai adînc ca de obicei şi că peste chipurile lor se aşternuse o lumină ciudată. Trecuse o iarnă întreagă şi trăiseră o seamă de întîmplări, atît cei plecaţi pe mare cît şi cei rămaşi acasă.

Pe ţărm se afla şi o femeie bătrînă şi ştirbă, nevasta lui Elias Flata — bătrînul pe care Kristaver pusese mîna în ultima clipă, la plecarea sa din Lofote. Bătrînul acesta trecut de şaptezeci de ani, cu genunchii îndoiţi, a ţinut acum să facă pe grozavul şi a alergat încoace şi încolo pe nisipul ţărmului, încălţat cu cizmele lui Elezeus Hylla, făcîndu-şi de lucru ba cu una, ba cu alta. Ce şi-o fi închipuind baba lui ? Ce, crede că are vreme să stea pe loc, pierzîndu-şi timpul cu „bună ziua" şi „bine-ai venit" ? ...S-a făcut din nou pescar, deci trebuie să aibă grijă de toate.

Se văd doi copii coborînd în fugă de-a lungul potecii, urmaţi de o femeie care le strigă să se întoarcă acasă — dar copiii nu ascultă ; vor să fie şi ei la mal, la rînd cu ceilalţi copii ; şi lumea îi recunoaşte, sînt ai lui Elezeus Hylla : un băiat şi o fată de vreo cinci-şase anişori.

Pînă să-i poată prinde din urmă maica lor, au şi ajuns jos ; Berit care a intrat şi ea în mulţime îi caută într-una :

— Anna... Per... veniţi încoa ! strigă femeia, cu glasul resemnat.

În jurul ei se face tăcere. Toţi privesc la cei doi copii, privirea ei lunecă de la un om la altul, oprindu-se asupra căpitanului, ca şi cînd ar vrea să-l întrebe ceva.

Toate privirile se întorc asupra femeii acesteia tinere şi frumoase, ce poartă o rochie albăstruie şi are un păr cu reflexe de aur. Iar fata o întreabă :

— Unde-i tăticu ?

Mulţimea tresare. Soacra lui Myran ieşi în faţă şi spuse :

— Biată micuță ! Tătucu vine el mai tîrziu.

Atunci mama îi apucă în sfîrșit pe cei doi copii și pornește cu ei spre casă, cu amîndoi de mînă.

Kristaver venea pe urma ei : femeia întoarse capul și de rîndul acesta, el îi întinse mîna. În jurul lor se făcuse liniște ca în biserică.

Se auzea spunînd :

— Da, da Berit, ai să vezi, o să se aranjeze toate.

Femeii îi dădură lacrimile și îl întrebă dacă adusese cu el lada de merinde a lui Elezeus — și atunci Lars îi făgădui că mai pe seară îi va aduce toate lucrurile rămase.

Atunci Berit porni încet în sus, ținînd un copil de fiecare mînă, fără să se mai uite înapoi. Toată lumea privea însă după dînsa.

Copiii aveau mare zor cu căratul acasă al lucrurilor aduse la mal. Nu era puțin lucru să ai cinstea de a duce acasă pantalonii de piele ai lui tătucu și hainele de pînză impermeabilă... Ceata de copii era tocmai pe punctul de a se împrăștia, cînd, iată ivindu-se pe drum un căluț înhămat la o trăsură. În față se afla o fată tînără care mîna calul, iar la spate un bătrîn cu părul și barba albe, ținîndu-se încleștat. Fata zîmbea vag, parcă și-ar fi cerut iertare pentru faptul că sosește.

Prrr ! A oprit. Bătrînul se dădu jos și fata rămase lîngă cal, ținîndu-l de căpăstru. Abia acum bătrînul părea a înțelege că pescarii sosiseră cu adevărat.

— Tu ești, Ola ? se adresă Kristaver moșneagului, apropiindu-se de dînsul. De data asta i se strîmbase fața, parcă l-ar fi durut dinții și arăta atît de palid pe cît poate să arate un pescar ars de soare și de vînt. Se afla în fața părintelui aceluia căruia îi dăduse drumul în apă în noaptea în care stătuseră agățați de chila vasului naufragiat.

Bătrînul orb veni drept către el, cu toiagul în mînă. Purta pe cap pălăria neagră de sărbătoare, cu marginile late. Bluza de pînză groasă era scurtă de tot, cu nasturi de argint sclipitori, atît în față cît și la spate.

Moșneagul îl salută cu însuflețire pe Kristaver :

— Bun sosit ! Veniți de departe. Pesemne că tu ești Kristaver ? He, he ! Ai navigat mult în viața ta. Se opri o clipă sprijinit în toiag. Da, da, dar unde-i Kaneles ?

— Hm !

Nimeni nu spuse o vorbă. Toți priveau în aceeași direcție. Atunci fata de lîngă cal spuse :

— Tată ! Vino încoace, tată !

Bătrînul privi împrejur.

— Vino încoace ! o îngînă el cu glas mîniat. Nu ești în stare măcar să ții gloaba asta de cal, cît ești de mare ! Apoi se întoarse din nou cu fața la Kristaver : Da' unde-i Kaneles ? N-a debarcat încă ? După o scurtă zăbavă, urmă : Doar n-o fi pus mîna pe vreo femeie ? Hi, hi, hi ! Păi da, se dau în vînt femeile după el. Da' pe mare cum s-a purtat ? E destoinic flăcăul, nu-i așa ?

Cîteva femei oftară, trăgîndu-se mai la o parte. Unchiașul acesta, cu ochii înroșiți și aproape orb, care-i întreba de fiul său, îi făcuse pe toți să tacă și să se tragă la o parte.

— Kaneles... da ! zise în cele din urmă Kristaver, plecîndu-și ochii în pămînt. Își mișca buza ; mai mult n-a mai fost în stare să spună.

— Bine, da' nu-i aici ? Moșul devenise nerăbdător și privea roată în jur. Începu să strige : Kaneles ! Apoi se îndreptă înspre locul unde bănuia că se află vasul, strigînd mai tare : Kaneles ! Ești încă la bord ?

Nu răspunse nimeni.

Atunci mama lui Kristaver se apropie de moșneag, zicîndu-i :

— Ola, bietul de tine. Ai uitat ce ți-a spus domnul pastor ?

Unchiașul se frecă la ochi :

— Domnul pastor, he, he. Domnul pastor. Da... da, pare-mi-se că am visat eu ceva despre... he, he ! Să fie adevărat ? Kaneles... hm... a rămas acolo, în larg ? Păi bine, Kristaver, tu ești căpitanul, așa că trebuie să știi. Unde-i Kaneles ?

— Vai, tată... ! Hai, vino o dată ! se auzi glasul fetei de lîngă cal.

— Kaneles a rămas acolo, afară, în larg, da ! spuse în cele din urmă cu glas încet Kristaver. Noi credeam că știi

Bătrînul căuta să se stăpînească. Încerca să deslușească pe fețele oamenilor cum stau lucrurile. Se freca peste ochii înroșiți, căznindu-se să facă lumină în propria-i minte. Hm ! Un vis urît, prinsese din nou să se închege în fața ochilor minții sale. Dar să fie în fapt mai mult decît un simplu vis ? Kaneles... să fie adevărat ?

— Da, da, făcu în cele din urmă, îndreptîndu-se din șale și punîndu-și mîna peste pălărie, parcă s-ar fi aflat în mijlocul unei furtuni. Da, da... dacă așa stau lucrurile...

Clipa cînd a fost nevoit să strîngă mîna bătrînului a fost cea mai grea pe care o trăise pînă atunci Kristaver :

— Olà, în viață lucrurile se întîmplă... după cum hotărăște bunul Dumnezeu. Dacă-ți putem fi de ajutor într-un fel oarecare... să știi că te poți bizui pe noi.

— He, he ! Da ! Apoi, întorcîndu-se din nou înspre fie-sa : Întoarce calul, Lina ! Kaneles... Kaneles nu se mai întoarce acasă.

Acum pîlcul de oameni se risipi. Lumea se grăbea să ajungă acasă. Era un drum greu pentru Kristaver și cu toate acestea... știa că micuța casă cenușie de acolo este a lui.

Fata și bătrînul ei tată plecară cu trăsura, străbătînd din nou satul. Luaseră ladă lui Kaneles și o legătură de haine peste care ședea acum unchiașul, în spatele trăsurii, ținîndu-se bine cu amîndouă mîinile. Uitase scena petrecută jos, lîngă țărm. Amintirile anilor trecuți era singurul lucru ce mai trăia în el. La fiecare pripor, spunea :

— Mai avem mult, Lina, pînă sus, ca să se urce și Kaneles în trăsură ?

Apoi au trebuit din nou să schimbe trăsura cu sania și porniră astfel mai de parte, către casă, în asfințitul albăstrui. Bătrînul vorbea într-una despre Kaneles, cu glas domol :

— Am să-i spun deseară. Trebuie să se însoare neapărat acum, cît mai sînt încă în stare să văd de copil. Nani, nani... o, da, am încă vederea destul de bună ca să-l pot legăna.

Căluțul se opintea din răsputeri, urcînd coastele, iar fata, îmbrăcată în blana maică-si, îl îndemna trăgînd de hățuri. Se gîndea că fratele ei și căluțul acesta fuseseră buni prieteni și avea de gînd să-i dea un supliment de ovăz la întoarcerea acasă.

Fiordul rămînea tot mai departe, jos, în urma lor, în timp ce piscurile albe ale munților dinspre apus se roșeau tot mai mult în apusul de soare. La cîteva aruncături de praștie de la uscat se legănau pe apă mîndrele vase sosite din Lofote, cu borduri albe, grementuri înalte și flamuri roșii. Sosiseră de la un drum depărtat și acum se legănau liniștite pe apă, ca după o bătălie.

Rămăsese încă cineva pe „Sjøblomsten" — şi bineînţeles că nu putea să fie vorba decît de Jakob, căpitanul. Robotea prin cabină, gătindu-se. Îşi spăla faţa într-un hîrdău cu zăpadă, apoi se ştergea cu o bluză de pînză veche, după care îşi pieptăna barba şi părul des cu degetele răsfirate. Bătrînul lup de mare voia să fie ferchеş. A doua zi de dimineaţă s-ar fi putut să-şi radă mustaţa şi atunci buza de sus va arăta, ca de obicei, vînătă.

Ceaunul clocotea pe sobiţă şi după ce va mînca o porţie bună de carne de porc şi cîrnaţi cu pîine, avea de gînd să bea o cafea, apoi să fumeze o pipă. Niciodată mîncarea nu are gust atît de bun ca atunci cînd te-ai întors acasă.

A doua zi avea de gînd să se culce, pentru a dormi o săptămînă încheiată, după care hotărîse să se ducă la oraş ca să vîndă icrele şi să petreacă şi el puţin. Dacă va avea norocul să se întoarcă teafăr acasă, se gîndea să-l tragă pe uscat pe „Sjøblomsten", să-l pitureze [1] din nou şi să-l cureţe, ca să fie frumos ca un ginere. După toate acestea, nu-i va mai rămîne altceva de făcut decît să se furişeze în cabina lui şi să doarmă pînă ce va fi să pornească într-o nouă călătorie către Lofote, la iarnă. Asta era viaţa lui.

La ce să se întoarcă acasă ?! Făcuse drumul acesta de sute de mile spre casă şi nu s-a aflat nici un suflet de om să-l întîmpine pe ţărm, să-i ureze bun-venit acasă. Cei care se află acum în sînul familiei lor sînt spălaţi de mîini de femeie şi li se dă mîncare bună şi dorm într-un pat moale şi bun. O duc bine, la ei acasă.

Cu toate acestea, Jakob nu trăieşte cîtuşi de puţin mai rău, în felul său.

După ce a mîncat, se aşază afară pe o bancă, cu luleaua în gură şi cu ceaşca de cafea lîngă dînsul, privind înspre uscat. Ce frumos se vede golful acuma ! Cocoşul de munte se aude cîntînd sus, pe culmi de deal, luna poleieşte cu stropi de argint oglinda apei, iar prin case se aprind lumini care parcă-i fac semne, clipind. Golful este străjuit de două limbi de pămînt ce se avîntă în mare, şi aceste două limbi de pămînt i-au fost prietene de cînd era mic. Acum are răgazul să şadă, făcîndu-le semne prieteneşti cu capul.

[1] *A pitura* — a vopsi.

„Acasă !" îi spun ele. „Bine-ai sosit acasă, Jakob !" par a-i spune cele două limbi de pămînt.

Acum, cînd zăpada e pe topite, aude pîraiele şuşotind ici şi colo, aude acelaşi şopot pe care l-a auzit de-atîtea ori în trecut. „Acasă !" pare a-i spune şopotul acesta. Mai tîrziu, după lăsarea întunericului, încep şi valurile să îngîne un cîntec, izbindu-se de ţărm.

Jakob devine atent la cîntecul acesta. „Acasă !" spun valurile cu glasul lor cîntat, domol.

Da, într-adevăr, ciudat lucru cum a aflat toată firea că, în sfîrşit, Jakob s-a întors în seara asta acasă.

XXXV

A venit în fine iarna, în timpul căreia Lars era la şcoala de învăţători şi citea din răsputeri tot ce-i cădea prin mînă. Parcă ar fi vrut să-şi gonească gîndurile care-l întristau. Acum Oluf se afla împreună cu tatăl său în Lofote, iar el era aici, singur, la căldură, bucurîndu-se de toate. Tatăl său girase împreună cu Henrik Rabben un împrumut la bancă, pentru ca să poată urma la şcoală. Acceptase ajutorul acesta, dar mergea pe propria lui cale şi singura lui mîngîiere era hotărîrea de a se face apărătorul intereselor lor cînd va ajunge să aibă şi el un cuvînt de spus.

Primise în ziua aceasta o scrisoare de la fratele său Oluf, care se afla în Lofote. Furtuni multe, peşte puţin. Oluf era hotărît să se lase de pescuit şi să plece în America, chiar în primăvara următoare.

Iar tata, gîndea Lars, tata e prea mîndru ca să se împotrivească, ba îl va mai ajuta şi cu bani, ca să-şi poată plăti biletul pînă în America. Dar cum s-o fi simţind el în sinea lui ?

Mama însă ne reţine pe toţi pe uscat, pe rînd.

Băiatul şedea aplecat pe carte, cu gîndul la ciudata dezbinare dintre părinţii săi. Oricît de hotărît şi de autoritar era tatăl său, o lăsa mereu pe dînsa să cîştige. Femeia aceasta — atît de palidă la faţă şi atît de sfioasă, pe care în fiece iarnă o cuprindea o spaimă vecină cu nebunia — izbutise să conducă gospodăria atît de bine şi să-i ia pe băieţi, unul după altul, de lîngă tatăl lor, deşi ştia bine că el are nevoie de dînşii. Cu toate

acestea, Kristaver zîmbea întotdeauna cînd vorbea cu dînsa. Soţia lui rămăsese pentru dînsul o femeie cum nu se mai află alta pe lume.

Lars se aplecă din nou asupra cărţii, cufundîndu-se în citit. Citeşte ca să-şi mai gonească gîndurile în legătură cu tatăl său.

În iarna următoare, Kristaver a plecat în Lofote fără a lua pe vreunul dintre fiii săi cu dînsul. Oluf era în America, iar Tosten nu era îndeajuns de mare ca să-l însoţească.

Nimeni n-ar fi putut bănui că omul acesta mlădios, cu mersul său uşor şi firea atît de veselă avea clipe în care ar fi preferat să se poată ascunde de privirea oamenilor.

Starea aceasta s-a accentuat cînd a fost să pornească din nou către miazănoapte — şi mai ales în cea din urmă noapte petrecută la Grøtøya, înainte de a porni a doua zi spre Vestfjord. În noaptea aceea n-a putut închide ochii. Partea cea mai rea nu era că s-ar fi putut ca a doua zi să apară la scaunul de judecată al lui Dumnezeu, la fel ca şi ceilalţi din echipajul său, ci faptul că Kaneles Gømon urma să-i apară din nou în faţă : „Mie mi-ai dat drumul, iar pe tine te-ai salvat !"

Da, da ! De-ar fi putut să-şi încordeze puterile şi să-şi mai ţină încă un minut tovarăşul ! Dacă ar fi făcut aşa, de bună seamă că tovarăşul său ar mai trăi şi astăzi.

Mîine urma să treacă prin Vestfjord.

Unora li se părea că Kristaver a devenit încă şi mai pasionat de navigaţie. Ziceau că navigă ca un nebun. Dar tocmai pe vreme de furtună îi apărea fantoma lui Kaneles. Kristaver gîndea astfel : Dacă sînt vinovat, de rîndul ăsta nu mai scap cu viaţă.

Naviga într-un chip primejdios, dar naviga totuşi ca un adevărat bărbat neînfricat.

Lars fusese numit învăţător pe undeva, prin interiorul ţării. Era o fire neliniştită, frămîntată de sute de proiecte. Ba conferinţe, ba întîlniri cu tineretul, ba cărţi rare. Asemenea mamei sale, nu era în stare să stea o clipă liniştit pe scaun ; realitatea era însă că tînjea departe de mare. Cîteodată îi venea, aşa, pe negîndite, să facă un drum pe mare, pe timp de viforniţă, ştiindu-l pe tatăl său la cîrmă, ca un adevărat Dumnezeu în mijlocul furtunii.

Trebuia însă să citească, pentru ca să poată uita de toate acestea. Era un nou fel de a vîsli. Acum se hotărîse să meargă

mai de parte... alte examene, tot mai sus. Știa ce înseamnă să vîslești din răsputeri, cînd știi unde vrei să ajungi.

Într-o zi a primit o scrisoare de la maică-sa, cu slove mărunte și stîngace, în care îl vestea că tatăl său s-a săvîrșit din viață în Lofote. Umblase multă vreme cu un buboi pe pulpa piciorului. Nu se sinchisise de el decît cînd se complicase — și atunci a fost dus la spital, unde a și murit.

Lars a venit acasă și a revăzut, după atîția ani, căsuțele pierdute în troienele de zăpadă.

Asemenea lui Elezeus Hylla, tatăl său se reîntorsese acasă într-un sicriu, care fusese așezat afară, în fînar, așa că Lars și maică-sa stăteau în frig.

Tatăl lui Lars zăcea îmbrăcat într-o cămașă albă, cu mîinile împreunate pe piept. Barba sa scurtă încărunțise, dar părul rămăsese bălai și era la fel de ondulat. Abia acum își dădea Lars seama cît de bărbătesc și de frumos era chipul tatălui său. Obrazul era plin de zbîrcituri ; avusese și ceva supărări din partea fiilor săi, acum însă parcă și-ar fi găsit pacea... printre pleoapele închise, părea că o privește pe Marja.

Lui Lars i se părea că ochii aceia închiși îl întrebau : „Ei bine, Lars, ai ajuns și tu acuma un domn ?

Tosten, care era al treilea născut și împlinise șaptesprezece ani, îl însoțise în două rînduri pe tatăl său în Lofote, iar în primăvara aceea luase locul căpitanului, conducînd vasul acasă.

Dar maică-sa îl făcu și pe el să se stabilească pe uscat. În anul acela au vîndut vasele, uneltele de pescuit și casa de la Myran. Sosise în sfîrșit ziua cea mare pentru dînsa... în sfîrșit, se va muta de acolo.

Mama lui Kristaver murise cu ani în urmă. Nu-i mai rămăseseră Marjei decît cei patru copii — și iată că acum scăpase în sfîrșit de mare.

Marja mîna singură vaca, Tosten stătea cocoțat sus, pe calabalîcul din căruță, ținînd hățurile calului. Oile erau mînate de ceilalți copii. În sfîrșit, întorceau spatele mării.

Se zorea. Nu băga de seamă cum ceilalți întorc din cînd în cînd capul, privind în urmă.

Și lîngă mare mirosea a primăvară... un miros de nisip umed, de iarbă de mare, de pește. După ce trecu de conacul de la Lindegård, casele începură să se rărească ; se simțea acum mireasma pădurii, mirosea a flori. Și astfel ajunseră în locul

lor de baştină, în valea tăinuită din munţi. Soarele lumina cu putere, erau înconjuraţi de culmi împădurite, se simţea o mireasmă de brad, se auzeau izvoare şopotind. Vai, ce zi frumoasă ! Munţii alcătuiau un adăpost către miazănoapte şi apus... furtunile aprige ale iernii nu puteau să răzbată pînă aici ; în sfîrşit, se terminase cu anii cei grei.

— Plîngi mamă ? întrebă băiatul cel mai mic.

— Am tot dreptul să rîd, răspunse ea ştergîndu-şi ochii şi începînd să zîmbească.

Înaintă, trăgînd bătrîna „Russland", cea cu capul alb şi cu coarne frumoase, cu vîrfurile poleite cu alamă. Vaca avea cincisprezece ani, dar Marja nu voise în ruptul capului să se despartă de dînsa.

Vaca păşea cam anevoie, dar cînd ajunse ceva mai sus, pe cursul văii, îşi ridică botul începînd să adulmece aerul... îşi aducea aminte de păşunea de sus, de pe povîrnişurile de munte, pe unde păscuse atîtea veri la rînd şi îşi iuţi pe cît putu pasul.

Sosiră la o mică gospodărie, două clădiri cenuşii, o casă de locuit şi un grajd, cocoţate pe o coastă de deal. Nu era departe de locul unde crescuse şi Marja se simţea aproape acasă... în sfîrşit, sosea şi ea acasă.

— Ce întuneric e aici, zise Jonetta intrînd în casă.

— Taci din gură ! izbucni maică-sa.

Mai tîrziu, prîslea se văită că nu vede marea pe-acolo. Şi aşa începură să-şi ducă viaţa în locul acesta nou.

Pentru Marja urmară zile bune, fără furtuni, fără de teamă, fără valuri ce se sparg cu zgomot împiedicînd-o să aţipească. Seara, după ce se culca în pat, îşi împreuna mîinile pentru rugăciune. Îl regăsise în sfîrşit pe Dumnezeu.

Dar la sosirea iernii, Tosten începu să umble cu capul în pămînt. Se gîndea că ar fi putut acuma să fie căpitan pe „Kobben". Era nevoit să lucreze cu ziua pe la oameni, pentru ca să mai cîştige un ban şi nu prea era destoinic la munca cîmpului. Umbla ca prin somn, tînjea după largul mării, îi era dor de o furtună în lege şi se uita încruntat la maică-sa, care l-ademenise făcîndu-l să se depărteze de mare.

Ar fi putut să-şi cultive bine pămîntul. Desigur, dar de unde să facă rost de banii necesari ? El nu pricepea că se pot scoate bani din plugărie. Pentru el, bani nu se puteau cîştiga

decît numai din pescuit ; iar norocul vine pe neașteptate, ca o adevărată loterie. Tot așa gîndise și tatăl său. Așa se cîștigau banii : pe mare.

În serile de iarnă, copiii se strîngeau în jurul vetrei și cereau mamei să le povestească cîte ceva despre tatăl lor.

Iar mama se retrăgea parcă tot mai mult în ungherul ei întunecos, nevrînd să răspundă întrebărilor copiilor.

În locul ei, povestea Tosten. Marja observa că ochii tuturor păreau de-a dreptul vrăjiți cînd Tosten povestea : „Tata ! Marea ! Lofote ! Mai povestește-ne cîte ceva !"

Prîslea făcuse dintr-un sabot de lemn un vas de pescuit. Podeaua închipuia Vestfjordul, iar vasul purta numele „Kobben".

Marja ofta. Deși murise, acum era rîndul lui Kristaver să-i atragă pe copii de partea sa. Izbuti-va oare într-o bună zi să-i despartă din nou de dînsa și să-i mîne iarăși în larg ?

Asta nu trebuia să se întîmple.

Atunci a încercat în felul ei să-i rețină pe lîngă dînsa... a făcut tot ce i-a stat în putință pentru ca să fie plăcut și luminos în casă. Se trudea și muncea în așa chip încît să-i scutească pe copii de munci, pe cît îi stătea în putință... doar-doar o putea să-i facă să se simtă și ei bine aici.

Nu voia cu nici un chip să recunoască că rămînea adeseori trează în timpul nopților, atentă la zgomote nedeslușite. Să fi început oare să simtă și dînsa dorul valurilor, al furtunilor și al spaimelor ? Se întreba acum dacă se purtase precum s-ar fi cuvenit față de Kristaver. Nu făcuse oare o greșeală vînzînd casa Myran, vasele de pescuit și toată agoniseala pentru care se zbătuse el ? Nu-i oropsise oare pe propriii ei copii, lipsindu-i de tatăl lor ?

Lungi i se mai păreau nopțile !

Înspre vară, Marja coborî devale, în sate. Avea ceva treabă în fosta ei casă, în care acuma locuiau alți oameni. Se opri și privi către largul mării. Întinsul apelor licărea alburiu în bătaia razelor de soare. Pînă atunci nu băgase niciodată de seamă cît de frumoasă poate fi marea. Nu înțelese niciodată că marea luminează totul în jurul ei și că valurile nu întotdeauna se frămîntă, ci pot uneori să se legene și să cînte încetișor, așa cum cîntă copiii mici.

Privea în jurul ei, minunîndu-se. Într-adevăr, ciudat lucru ! La întors, în timp ce urca la deal, de-a lungul văii, i se părea ca și cînd ar fi fost în vizită la Kristaver.

De atunci i se întîmpla adesea să stea culcată, atentă la zgomotul valurilor ; pînă la urmă, i se păru că le aude în sfîrșit. Se obișnuise să le evoce astfel în fiecare seară, în timp ce-și împreuna mîinile pentru rugăciune. Era ca un cîntec, ca un psalm prin care se întîlnea cu Kristaver, ca o rugăciune pe care o rosteau împreună.

— Iartă-mă, Kristaver !

Într-o bună zi, a simțit din nou dorința de a coborî pînă jos, la țărmul mării, ca un pelerinaj pînă la soțul ei, dar pe copiii mai mici n-a cutezat să-i ia cu dînsa.

Tosten plecă în iarna următoare la oraș, ca să mai agonisească ceva bani. Acum începuse să tînjească de-a binelea după mare. Pînă la urmă, se tocmi pe vasul unui pescar care pleca în Lofote, dar Marja n-a aflat aceasta decît abia după ce băiatul sosise acolo. Da, da, chiar așa a fost !

Ar fi putut ajunge căpitan pe „Kobben", iar acum umbla acolo ca simplu pescar de rînd. Gîndurile ce le nutrea față de mamă-sa nu erau de loc duioase.

Înspre primăvară, i-a scris că pescuitul dăduse greș și că, pentru a face rost de banii necesari pentru rostuirea gospodăriei, trebuia să-și găsească o altă îndeletnicire. Se hotărîse să plece în America.

Nici nu s-a gîndit măcar să mai treacă pe acasă. Socotea, pesemne, că nu mai are cămin.

Nu, nu, așa este, tu nu mai ai cămin, gîndea Marja... și parcă spinarea i se încovoia de tot.

Nu le-a venit ușor celor rămași singuri în mica gospodărie. Nopți la rînd, Marja veghea, ascultînd zgomotul valurilor, cu gîndul dus la Kristaver, cu mîinile împreunate și gemînd : „Iartă-mă, în numele Domnului nostru Isus Cristos !"

XXXVI

Un om debarcă de pe un vapor ; un domn în haine cenușii și cu pălărie de paie — să tot aibă vreo patruzeci de ani. Are părul bălai și ondulat și poartă o barbă roșiatică, tăiată scurt

în jurul feței energice. Este directorul de școală Lars Myran. Face cîțiva pași, călcînd peste iarba de pe țărm, apoi se oprește privind roată în jur.

Trage din nou în piept aerul acela binecunoscut, cu miros de mare și de alge. Casele pescarilor stau înșirate de-a lungul golfului întocmai ca odinioară, numai că acum cele mai multe sînt zugrăvite — unele în roșu, altele în alb. În ele locuiește o generație nouă — și sînt alte vremuri.

Pe fiord nu se zărește nici o velă. Nu se văd decît vapoare și se aude răpăitul bărcilor cu motor. Adăposturile mohorîte pentru bărcile pescărești mai dăinuiesc încă, dar nu se mai vede nici un vas de Lofote scoțînd prora afară și nici un vas pescăresc de mare largă nu mai stă în ancoră de-a lungul țărmului. A trecut vremea vaselor cu pînze. Pescarii mai bătrîni au murit sau umblă de colo-colo ca niște moșnegi ce sînt ; vasele lor s-au făcut fărîme. Pescarul motorizat al vremurilor noi este un muncitor industrial ce lucrează pe mare, fumează țigarete și este înscris în sindicat.

— Da, da, exclamă directorul de școală, și cu toate astea ținutul a rămas același, fiordul a rămas neschimbat. Munții dinspre apus își înalță aceleași piscuri acoperite de zăpadă tivită — ca și odinioară — de văpaia aceluiași soare. Numai oamenii s-au schimbat... o, da, s-au schimbat !

Ce ciudat este acest pelerinaj făcut în propria ta copilărie. Nu-i ușor lucru să-ți regăsești copilăria. Își avea odinioară căminul într-o căsuță de-aci, în care locuiesc acum oameni cu totul străini. Iar mama, care se mutase în valea ei din creierii munților, a rămas într-o bună zi singură... copiii au zburat de lîngă dînsa unul după altul. Nu putuseră cu nici un chip prinde rădăcini acolo, cu toate că mama lor era stăpîna unei gospodărioare frumoase. Iar acum mama lui Lars este moartă, iar frații și surorile sale s-au risipit prin lumea largă. Trece vremea !

Începe să colinde, trecînd prin fața șirurilor de case, cu o traistă de pînză în mînă — și, de fapt, nu are unde intra.

Odinioară era acasă oriunde ar fi intrat.

— Bună ziua ! S-a oprit în fața unei case. O femeie spală niște rufe în curte, iar femeia aceasta nu este alta decît Ellen... care se numea pe vremuri Ellen Koya.

— Bună ziua, răspunde femeia, privind la el curioasă.

— Nu mă mai cunoști, Ellen ?

— Nu... Femeia se uită drept la el. De unde să-l cunoască ea pe domnul acesta de la oraș ?

— Ai uitat că sîntem căsătoriți ? Nu ții minte că ne-am cununat cîndva.. într-un șopron ?

— Ei, asta-i bună ! Se bate cu palma peste pulpe și izbucnește în hohote de rîs. Nu se poate, tu ești, Lars ? Iartă-mă, trebuia să-ți vorbesc cu „dumneata".

Stătură un timp de vorbă. Arăta încă frumoasă, măcar că era acum o femeie muncită, trecută, cu cinci copii. Bărbatul ei fusese mai înainte pescar, dar acum lucra ca muncitor într-o fabrică, la oraș... mulți apucaseră calea asta.

Apoi Lars își luă rămas bun și porni mai departe. Îl copleșiseră aducerile-aminte. A izbîndi în unele însemnează a renunța la altele. Așa este și nu-i nimic de făcut în privința aceasta.

Se opri dintr-o dată în dreptul unui adăpost de vas. Ce-o mai fi și asta ? Un vas lung, cu linii arcuite, ars de soare și bătut de furtuni și de ploi, un vas de Lofote. Îi dă ocol. La proră, o tăbliță pe care se mai deslușesc cîteva slove. Stă scris acolo : Sjøblomsten". Lars rămîne țintuit locului, cu buzele strînse. Își amintește dintr-o dată de Jakob, zis Lanaiba zis Șchiopul ; avea într-adevăr de ce să-și amintească. Și iată și vasul său.

A rămas multă vreme așa, cu ochii pironiți asupra vasului, înainte de a porni mai departe.

După ce stătu de vorbă cu felurite cunoștințe, privirea i se opri asupra unui om tare bătrîn, care aduna cu grebla iarba pe o pășune. Moșneagul avea barba și părul foarte lungi și sure. Dar cum ? Oare nu mai șchiopăta ? Directorul de școală se opri, țintuindu-și ochii asupra unchiașului.

— Bună ziua, Jakob.

Bătrînul își ridică privirea și răspunse la salut, greblînd mai departe. Purta pe cap o scufie roșie, avea fața înăsprită de soare și de vînt, iar ochii, adînc înfundați în orbite, păreau ca niște pete de sînge închegat.

— Văd că ai zor cu întorsul pologului ? zise directorul de școală.

— Da, îi dau zor. Iar dumneata văd că ai ieșit la plimbare.

— Nici tu nu mă mai cunoști, Jakob ?

— Nu, răspunde bătrînul, măsurîndu-l pe străin cu privirea.

— Dacă nu erai tu, ca să mă scapi într-o noapte, cînd pluteam cocoţat pe o chilă, atunci n-aş mai sta acum aici, în faţa ta.

— Nu mai spune ! Bătrînul zîmbi puţin, încercînd să-şi aducă aminte, dar era greu, căci salvase pe atîţia...

Cînd află cine era cel ce sta în faţa sa, îşi duse palma streaşină la ochi şi grăi :

— Da, să ştii că aşa-i, semeni leit cu tatăl tău. La naiba ! Lars, tu eşti !

— Cîţi ani ai acum, Jakob ?

— O, lumea zice că sînt trecut de nouăzeci. Dar dacă sînt sănătos, apăi...

— Are grijă comuna de tine ?

— O da, mulţumesc lui Dumnezeu. Pînă la urmă, am ajuns în grija comunei.

— Şi după cîte văd nu l-ai vîndut pe „Sjøblomsten" ?

— Nu, nu l-am vîndut. Noi doi sîntem sortiţi să putrezim odată.

Moşneagul începuse din nou să adune iarba cu grebla. Trebuia să-i dea zor, dacă voia să primească şi el un gologan pentru tutun.

Redactor responsabil : G. MARCUSON
Tehnoredactor : BRETZ FRANCISC

Dat la cules 05.07.1967. Bun de tipar 28.09.1967. Apărut 1967. Tiraj 65 170. Broşate 60 090. Legate 5 080. Hîrtie scris tip I A de 70 g/m². Format 540×840/16. Coli ed. 14,95. Coli tipar 15,5. A. nr. 10 014. C.Z. pentru bibliotecile mari 839.6. C.Z. pentru bibliotecile mici 839.6—31=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 70.455 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti, Republica Socialistă România

„Ultimul viking" de Johan Bojer înfățișează viața de toate zilele a pescarilor din fiordurile Norvegiei.
Romanul se desfășoară în decursul unei campanii de pescuit, în plină iarnă polară. Încleștarea dintre om și natură oferă marelui prozator prilejul realizării unor pagini de o mare frumusețe și de o maximă tensiune.
Excelent creator de atmosferă și fin psiholog, autorul izbutește să reliefeze ceea ce este propriu naturii și spiritului norvegian.

Lei 8,25